

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi; Et In Conimbricensi Academia
Sacrarvm Litterarvm Olim Primarii Professoris Emeriti De
Divina Gratia Pars ...**

Continens Libros III. IV. Et V. De Avxiliis Gratiae In Generali, De Avxilio
Svfficiente, Et De Avxilio efficaci Gratiae Dei

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1652

Prolegomenon Altervm De Scientia, Qvam Deus Habet De Liberis Actibvs
Svb Conditione Fvtvris, prius ratione, quàm absolutè futura cognoscat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94118](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94118)

PROLEGOMENON ALTERVM
DE SCIENTIA,
QVAM DEVS HABET
DE LIBERIS ACTIBVS
SVB CONDITIONE FVTVRIS,
prius ratione, quàm absolutè futura
cognoscat.

Dicitur Al-
terũ, quod
Partis pri-
mæ Prolego-
menon se-
cundum
breuius de
eadem sen-
tentia dis-
putet.

CAPVT PRIMVM.

Sensu, & statu controuersie proposito; varia
sententia cum suis auctoribus re-
feruntur.

*Prior sententia cum multiplicitate eius varietate
proponitur.*

In primis autem scire oportet modernos Theo-
logos, qui necessitatem physicæ prædetermina-
tionis introducere cœperant, absolutè, & sine
distinctione negasse hanc scientiam conditiona-
tam, quam mediàm etiam vocant in Deo, & Scri-
pturas omnes, & Sanctos, qui de illa loquuntur,
aliter interpretari conati sunt. Nunc autem il-
las inter se diuisas esse reperio, nam primarij eo-
rum Magistri, qui de hoc puncto notissimè, &
post multam inquisitionem, & disputationem
scripserunt, in sententias omnino contrarias
abierunt. Nam Aliares lib. 2. de Auxiliis disp.
7. n. 8. supponit tanquam certum, & ex Scriptu-
ra & Patribus satis probatum, Deum cognoscere
aliqua futura conditionata, quæ de facto neque
futura sunt, neque conditio, quam includunt, even-
tura est aliquando. Addit tamen Deum non cogno-
scere hæc futura ante decretum aliquod liberum,
sed præcedere secundum rationem quoddam de-
cretum conditionatum, in quo à Deo cognosci
possint, ut in exemplo illo vulgari de prædi-
ctione Christi; Si in Tyro, & Sidone, &c. dicit
habuisse Deum in sua æternitate ante scientiam
illius futuri effectus hoc decretum conditionale:
si ego decreuisssem, ut talia signa, & virtutes fie-
rent in Tyro, & Sidone, ego efficaciter facerem,
ut Tyrus, & Sidonius crederent; & in hoc decreto
cognouit certissimè illam conditionem, si in
Tyro, & Sidone factæ essent tales virtutes, poen-
itentiam egissent. Et hanc sententiam sequuti
sunt postea aliqui ex Magistris & Lectoribus eius-
dem familiæ, qui proinde non negant hanc
scientiam conditionatam, sed cum addito, vide-
licet, non esse possibile talem scientiam ut prio-
rem omni decreto libero Dei; quod sit efficax
respectu talis effectus, licet de facto non sit effe-
cturum illum, quia non absolutè ponitur, sed
solum sub quadam conditione; quæ ex alio Dei
decreto absoluto futura non est. Hanc opinio-
nem quoad hæc decreta conditionata probabilem
iudicauit tandem Cumel in tom. 2. opusculi. disp.
9. in secunda eius parte de modo cognoscendi hæc
futura, conclus. 5.

Aliares

Decretum
ia quod Deus
futura con-
ditionata
vider, quale
sit ex mente
Aluari.

Cumel.

VIA in discursu huius operis maximo vsui
nobis futura est ad con-
cursum diuinum, effi-
caciã vocationis, seu
præuenientiã auxilij, &
diuinam prædetermina-
tionem explicandam, &
cum libertate arbitrij
conciliandam; ideo ne
ex fundamento non-
dum probato, vel non

solido procedere videamur, conabimur in præ-
senti ostendere, hanc scientiam non esse Deo dene-
gandam. Nam licet de hac eadem controuersia
ante viginti annos proprium opusculum scripserim,
quod paulo post in lucem prodierit; tamen pos-
tea moderni Auctores, qui contendunt Deum ita
mouere causas secundas etiam liberas ad agen-
dum, ut inuitabili quadam necessitate antecede-
ntes prædeterminet, ad singulas actiones to-
tos neruos contenderunt, ut hanc sententiam im-
pugnarent, & e medio tollerent, quia illa sublatâ,
conuincere se putant, nec præuenientiã gratiæ effi-
caciã, nec perfectam Dei prouidentiam, præ-
sertim prædeterminantem, & prædeterminantem pos-
se subsistere: e contrario autem illa scientia subsistere:
omnia fundamenta suæ sententiæ facile conuelli
vident; ideo necessarium nobis hoc loco vi-
sum est, sententiam quam veram credimus, stabili-
re, ut postea de auxiliis gratiæ cum fundamen-
to disputare possimus. Non disputabo autem
hic omnia, quæ de illa scientia in prædicto loco
tractaui, sed quæ huic tantum loco fuerint nec-
essaria, & in eo præcipuè insistam, ut examinem,
quàm sit in forma, & probabilia, quæ postea de illa
sententia scripta sunt.

Fr. Suarez de Gratia Pars I. l.

Necessitas
huius Pro-
legomeni.

Prædeter-
minantes
autem sunt
conuelli
de necessi-
tate.

Opus. 2. de
gratia quod
Deum habet
futuram
auxiliis
gratiæ.

3. Diffident inter se Thomistæ circa decretum in quo Deus videtur futura conditionata. Ledesma. Cumel.

Cabrera.

Pugnantia Cabrera loquitur dum concedit Christo scientiam futurorum sub conditione infallibilis & probabilem & tamen impugnat scientiam mediam.

Alia repugnantia eiusdem auctoris refutatur à Ledesma.

4. Cabezudo.

At vero P. Ledesma in disp. 2. affini de hac scientia, 2. p. seu difficultate principali concl. 2. & 5. non solum asserit, superiore sententiam esse falsam, sed etiam impossibilem, tam quoad asseritionem talis scientiæ, quam quoad illum modum, quo haberi ponitur in decreto conditionato. quam sententiam docuerunt prius Fr. Cumel 1. p. q. 14. art. 13. disp. 8. concl. 3. in qua dixerat, quod licet Deus cognoscat futura absolute in suo decreto, ac prædefinitione; conditionata verò non sic cognoscere, quia nihil de illis decreuit. Sed respondent (inquit) nonnulli, quod licet Deus illa non decreuerit absolute, nihilominus decreuerit sub conditione. Et addit, Ridicula sanè responsio, quæ Deum imperfectum reddit. Eandem sententiam tenuit Cabrera 3. p. disp. 1. §. 22. an. 338. ubi multis argumentis scientiam mediam, seu conditionatam impugnat. Et in n. 349. refert, illum modum agnoscendi in diuina prædeterminatione sub conditione, & ait: Sed responsio friuola est; & in Deo imperfectionem constituit. Inferius verò num. 363. & 346. dicit idem auctor scientiam horum futurorum, sub conditione infallibilem, & probabilem secundum exigentiam causarum, posse communicari creaturæ, & fuisse in anima Christi. Quæ quomodo coherere non video, nam si Deus non habet illam, quomodo communicauit creaturis, aut animæ Christi. Nam si solum contendit de nomine scientiæ mediæ, satis friuola disputatio est, præsertim, quia rationes ad rem ipsam euertendam tendunt, non nomen, maxime cum diserte neget, habere Deum talem scientiam etiam in suo decreto conditionato. Fortasse tamen, cum dicit, posse communicari creaturæ, & fuisse communicatam animæ Christi scientiam infallibilem, & probabilem, non intelligit duos agnoscendi modos, ut verba ipsa præferunt, vnum infallibilem in se, & alium probabilem in causa; sic enim esset repugnantia in dictis quoad primum membrum: sed intelligit vnammet cognitionem, quæ absolute sit tantum probabilis, seu coniecturalis in causis; infallibilis verò non quoad rei veritatem in se, sed tantum quoad probabilitatem. Sed tam est improprie sensus ut sit parum verisimilis. Alia est etiam notanda repugnantia in illo auctore, nam in num. 345. sentit, potuisse Deum hæc futura cognoscere, quia intellectus diuinus præiudicat ad quid diuina voluntas se determinare debuisset. Quod ut rectè aduertit Ledesma, non est consequenter dictum, cum non sit minus indifferens diuina voluntas prius ratione, quam se determinet, quam voluntas humana. Eandem ferè doctrinam tradit idem Auctor in q. 18. 3. p. art. 2. disp. 2. §. 8. nihil tamen addit.

Cum his etiam sentit Cabezudo 3. p. q. 62. quoad negandam scientiam hanc infallibilem; quoad decreta verò conditionata, nihil clare dicit. nam in solut. ad 12. exponendo verba Christi fin Tyro, & Sidone, dicit per illa verba significasse Christum, quid contineretur in dispositione causarum, nimirum, quod iudei erant indigni auxilio efficaci, & pecores, seu indigniores Tyris, & Sidoniis. In solutione autem 13. ait, sciuisse Christum, quod si Tyrij, & Sidonij illa exteriora reciperent, etiam reciperent auxilium efficax, in quo significat habuisse Deum illud conditionale decretum; quomodo enim posset illud aliter sciri? Non tamen propterea tribuo illi hanc opinionem, quia potuit illud dicere in sensu posito in priori solutione. nam prius dicit iam explicata illa verba, & iuxta illa videtur intelligere, quod Christus illud sciuit, non certò, & in se, sed quantum erat ex minori repugnantia Tyriorum, vel etiam potuit sentire, ut ex Cabrera proximè retuli, sciuisse Christum posita

illa conditione habituros esse Tyrios auxilium efficax, non quia iam Deus decreuit, sed quia tunc illud decreuisset. Ex professo etiam scripsit contra scientiam mediam, seu conditionatam, Ripa in 1. p. q. 14. art. 13. dub. ult. qui nulla distinctione, seu limitatione adhibita, negat Deum cognoscere talia futura, nullamque facit mentionem conditionalium decretorum. Scripsit etiam his diebus peculiarem relectionem Blasius Verdu, in qua plurimis, ac acerrimis verbis scientiam mediam insectatur, de conditionatis autem decretis nihil dicit. Affirmat quidem in 3. conclus. Deum sua scientia naturali, seu simplicis intelligentiæ cognoscere determinatè, & infallibiliter consensum determinatum possibilibus in tali ordine, & præiis, ita vt hæc determinata cognitio non sit præcisè in natura arbitrij comprehensibilis, sed in præiis, & præiis fiat, & in propositum Dei efficax volens mouendo, seu permitens. Hæc ferè est asserio eius, quam magis declarans ait: Itaque asserimus præcognosci infallibiliter possibilem alterum consensum, ex vi cognitionis eorum, quibus consensum arbitrium absque libertatis iactura. Dum autem hanc scientiam dicit esse omnino naturalem, sentit profectò hanc scientiam antecedere secundum rationem omne decretum liberum, quod Deus æternitate habuerit, sed sufficere, vt sub conditione supponatur inclusa in his, quibus circumuenitur arbitrium. Quamuis autem hi auctores in modo negandi, vel admittendi scientiam conditionatam futurorum contingentium inter se dissentiant, in vno puncto maxime conueniunt, nimirum, non posse scire Deum determinatè, ad quam partem inclinanda sit liberè voluntas creata applicata ad agendum cum omnibus prærequisitis, nisi secundum rationem præcedat in voluntate Dei decretum determinandi illam vel absolute, vel ex hypothesi iuxta scientiæ qualitatem. Et quoad hoc allegant Scotum pro hac sententia, eo quod in 1. d. 39. dixerit Deum cognoscere futuros actus voluntatis humanæ in absoluto decreto voluntatis suæ, nam videtur ponere illum modum præsciendi futura, vel vt vnicum, vel vt ante omnem alium necessarium, & quasi fundamentum aliorum, si qui sunt. Nam si hoc verum est in præscientia absolute futurorum, proculdubio eadem est ratio de conditionatis cum proportionem. Et eodem modo potest pro eadem opinione allegari Richardus in 1. d. 38. artic. 1. quæst. 5. quatenus etiam ait Deum cognoscere futura absoluta in decreto suæ voluntatis, licet prius admittat scientiam illam in præscientia æternitatis. Et eodem modo allegari possunt, qui eiusdem sunt sententiæ in futuris absolutis. An verò constans sit illatio, infra videbimus. Solent etiam allegari Alensis, & Albertus, sed immeritò, vt dicam. Addunt præterea auctoritatem negatiuam antiquorum Scholasticorum, tum quia apud illos nulla mentio talis scientiæ inuenitur, imò semper dum de præscientia Dei tractant, ad illam decretum diuina voluntatis absolute præordinans, ac prædefiniens effectum requirunt, tum etiam, quia ad æquatè diuidunt scientiam Dei, in scientiam simplicis intelligentiæ, & visionis, & ad neutram pertinet hæc scientia futurorum sub conditione, siue mediæ, siue conditionatæ appelleretur. Vnde dicti moderni magnis probis, & conitiis in hanc scientiam inuehuntur, locum enim illam falsam nouitatem, inuitissimam, leuissimam, improbabilem euidenter contra Augustinum, & D. Thomam, & quam omnes Doctores antiqui negant, ait Aluarez disp. 120. Aluarez 4. & nostra sententia certum est non dari. Et hæc

hæc exaggeratio est, vt opinor, vnum ex potissimis fundamentis huius sententiæ; cui additur infamatio contrariæ sententiæ, dicendo illam fuisse inuentum Pelagianorum, & Semipelagianorum, qui illam inuenerunt ad saluandam certitudinem diuinæ prouidentie, quia necessitatem diuini concursus, & efficacie gratiæ negabant; hanc enim putant illi auctores esse potentiorum modum sententiam suam persuadendi. Addunt verò aliud fundamentum ex Philosophia, vel Dialectica mendicatum, scilicet quod in illis propositionibus, vt antecedit ratione decretum Dei liberum, non est determinata veritas, nec cogitari potest modus, quo illa attingatur; ergo non possunt cadere sub scientiam etiam Dei. Hoc verò fundamentum cum aliis, quæ alicuius momenti fuerint, postea expendemus, nam omnia, quæ hinc inde coarctantur, qualia sint, & facile à quocunque mediocri Theologo confici potest, & in medium afferre prolixum, & inutile iudico.

Altera sententia contraria, & affirmans refertur.

Secunda principalis sententia docet cognoscere Deum in sua æterna præscientia hæc omnia futura prius ratione, quam aliquid de rebus extrinsecis produciendis liberè discernat, non per coniecturam, nec cognoscendo solum inclinationem, seu proutatem voluntatis liberæ in actu primo completo constitutæ cum omnibus prærequisitis ad agendum; sed infallibiliter, & præsciendo determinatè; quam partem sua libertate eligit, si non impediatur. Dum autem dicitur debere in illa hypothesi supponi voluntatem cum omnibus prærequisitis ad agendum, in primis supponitur concursus Dei generalis in illa hypothesi inclusus, vt ex parte Dei sufficienter oblatum, ac subinde supponitur decretum Dei liberum concurrenti; quantum in se est, cum voluntate. Nam hoc est vnum ex maximè requisitis ad potestatem simpliciter operandi, seu volendi, vt in lib. 4. & 5. latissime ostendimus: non potest autem præuideri actus futurus, nisi præuideatur potentia simpliciter cum omnibus prærequisitis ad agendum, vt est per se notum. Sicut etiam non potest actus præuideri, quin in eo præuideatur futurus concursus simultaneus intus in illo inclusus. Non est tamen necesse vt supponatur decretum aliquod liberum, vt secundum rationem præexistens in voluntate Dei; hæc enim videntur ab auctoribus prioris sententiæ confundi, cum omnino sint distincta, & multum referat illa distinguere. Nam aliud est ponere in obiecto scientiæ voluntatem liberam Dei; aliud supponere illam in ipso Deo, quasi in subiecto; quis enim dubitet per scientiam simplicis intelligentiæ præsciuisse Deum in sua æternitate, prius ratione, quam veller creare mundum, se posse voluntariè ac liberè creare mundum? quomodo enim posset velle illud creare, nisi præsciret se posse id facere, & voluntatem suam esse efficacem; vt si voluerit ad id determinare, id faciat? Illa ergo præscientia includit in suo obiecto volitionem Dei liberam, sub illa conditione, si determinetur, licet nondum supponat illam determinatam: sunt ergo illa duo valde diuersa. Vnde in præsentia sententia sensus est prius ratione, quam Deus supponatur habere in se decretum liberum, ac determinatum, quod voluntas creata velit præscire, quid hæc voluntas in tali opportunitate, aut circumstantiis volitura sit, si Deus etiam ipse voluntate sua libera afferat sufficientem,

ac necessarium concursum ex parte sua, etiam si nondum intelligantur Deus habere tale decretum offerendi, vel non offerendi concursum.

Hanc sententiam sic explicatam docuerunt à quadraginta, vel pluribus annis, Patres Societatis, & plures ex illis, qui per Dei gratiam, & scientiæ fidei, & prudentiæ, ac religionis, & non mediocri doctrinæ ac eruditionis, nomen, & auctoritatem non modicam obtinuerunt. Iam & illam expressè Cardinales Toler. super Luc. cap. 10. annotat. 18. Bellarm. lib. 2. de amiss. grat. cap. 17. ad 1. & latius lib. 4. de grat. & liber. arbitr. cap. 12. & 13. & lib. 4. cap. 15. Fonseca. lib. 6. Metaph. cap. 11. q. 4. scilicet. 18. Molina in Concord. disp. 17. ad art. 13. Valentia 1. p. q. 14. Vazquez. art. 13. puncti. 1. & ibi Vazquez disp. 67. Lessius Lessius. in opusc. de Auxil. cap. 9. Benedic. Perer. lib. 16. Bened. in Genes. cap. 11. dif. 7. circa illa verba, Non Perer. desistent à cogitationibus suis. Maldonat. Matth. 11. & D. Barradas ad eundem locum tom. 3. lib. 2. Maldonat. cap. 11. Albertinus in suis corol. in 3. q. 3. Theolog. dub. 1. Ioan. Lorin. Act. 16. ad vers. 6. quibus ego fidenter adhæsi.

Nec verò in hac causa soli fuimus, alij enim grauissimi omnium Ordinum viri, vel recentiores, vel æquales eandem sententiam, vt verissimam amplexi sunt. In primis Algarb. Episcopus tract. de Auxil. disp. 2. p. 3. num. 24. & disp. 3. p. 4. n. 6. Diotaleuius in egregio opusculo de hac ipsa scientia, & latè Aléxand. Pelancius 1. p. q. 14. art. 13. præsertim disp. 3. & vlt. P. Lor. Theologia Primarius Complutensis 1. 3. tom. 1. disp. 4. Lorca. de actib. human. §. in secundo puncto, circa finem, & Ludouicus Iona in eadem vniuersitate Primarius super Epist. ad Hebr. cap. 4. diff. 6. num. 12. Item Ioan. Alphons. Curiel, Salmanticæ insignis Primarius Theologus in lib. controuers. in 7. aliis Ioan. Al. 1. ad locum Sapient. 4. Raptus est, &c. quamuis ephons. nim dubium se ostendat, & non parum fundamenta nostræ sententiæ enervare conetur, tandem eam, vt probabiliorē eligit, & in hoc etiam dicitur mutasse sententiam, quod hætenus examinare non licuit. Ante hos verò docuit hanc sententiam Stapleton in Antidot. Euangel. ad 11. cap. Matth. vbi etiam Molinam, & Gregorium de Valent. honorificè allegat. Idem habet in Antidot. ad Epist. ad Roman. cap. 9. ad vers. 12. §. Deum altitudine, &c. & eandem sententiam ex professo disputat, affirmat Alphonsus Mendoza in quodlibet. 7. Scholast. Nulla ratione (ait) neganda est Deo certa, infallibilis, & determinata cognitio illorum euentuum conditionatorum, & oppositum qui asserunt, plurimum derogant thesauris sapientiæ, & scientiæ Dei, & capacissima cognitionis immensitati. Et licet post ea inter varios modos huius scientiæ, illum de cognitione in præuio decreto referat, & vt probabilem relinquat, non simpliciter illum approbat, sed alium addit postea, & plures antea posuerat, & certum credit non limitari immensitatem diuini intellectus ad præuium decretum. Eandem sententiam expressè tenet Corduba dicto lib. 1. suarum quaestionum, q. 55. dub. 10. §. Sed notat. vbi ait Deum in æternitate sua non prius determinare voluntatem suam ad concurrentem in tempore cum voluntate creata ad talem actum particularem, quam præuideat, quod nostra voluntas sic applicata, & disposita se determinabit ad volendum, vel nolendum, seu ad producendum hunc, vel illum actum, tunc (ait) & ante diuinam voluntatem se determinat ad volendum talem actum. At futura determinatio voluntatis nostræ ad talem actum dicendum contingens est; ergo ex sententia huius Auctoris præscit Deus illud futurum contingens ante absolutum decretum suæ voluntatis. Et red-

6.

Card. Tolat.
Card. Bellar.

Fonseca.
Molina.
Valentia.
Vazquez.

Lessius.
Bened.
Maldonat.
Barradas.
Albertin.
Ioan. Lorin.

7.

Algarbior.
Episc.

Diotaleuius.
Pelancius.
Lorca.

Ludou. Iona.
Curiel.

Stapleton.

Corduba
mens crui-
tur.

Cumel affert, non esse tutum, neque villo pacto ferendum, negare Deo scientiam contingentium conditionatorum.

8. Sententiam nostram ut extra controuersiam existentem Soto tradit in summulis.

9. Driedo eandem sequitur in explicandis Patrum locis. Ambros.

August.

Chrysost.

Ruard.

Waldens.

ditionem, quia alias non posset concordari libertas voluntatis cum concursu diuino. Præterea eidem sententiæ subscripsit Cumel, & quod attinet ad ipsam scientiam, tanta asseueratione illam affirmat, ut in 1. p. q. 14. art. 13. disp. 8. in conclus. 1. dixerit, non esse tutum negare infallibilem, & certam cognitionem contingentium conditionatorum in Deo. A qua sententia non recessit in opusc. nam in dicta disp. 1. 2. tom. conclus. primâ addit. *Neque esset tutum, neque villo pacto ferendum*, præsertim de his conditionatis, quæ in Scriptura reuelata sunt.

Ante hos etiam, & ante nos omnes, hanc Magister Soto lib. 3. Summularum cap. 8. lect. 3. & illam ponit inter prima Dialecticæ rudimenta, tanquam rem illo tempore receptam communiter, & extra controuersiam existentem. Ita verò illam sententiam explicat, ut dicat in his conditionalibus esse veritatem cognoscibilem ab ipso Deo, non vi illationis, sed solum ex eo, quòd de facto nunquam poneretur in re antecedens sine consequente. In quo planè supponit non cognosci in aliquo decreto, vel priori influxu prædeterminante. nam tunc veritas illa esset tantum ex vi illationis, quod ipse negat. Nec refert quòd de propositionibus promissis sub conditione loquatur, quia in illis includitur hæc conditionalis si ille impleset conditionem, ille impleteret promissum, quæ est merè conditionalis contingens, quam ait Soto, solum Deum nosse, an sit vera, vel falsa, quando conditio non est implenda, imò, quod magis est, etiam quando conditio impleri non potest, ut apertè in solut. ad 5. in fine.

Præterea magis theologice hæc scientia conditionata ad explicanda diuinæ gratiæ auxilia nostris temporibus vsi sunt Driedo in p. 1. cap. 4. ad 3. vbi exponendo verba quædam Ambrosij exponentis illa verba, *Miserere, cui miserere*, hoc est, misericordiam dabo, quem præsciuit conuersurum; & illa hoc est dare cui est dandum, & non dare cui non est dandum, ut illum vocet, quem sciat obedire, illum autem non vocet, quem sciat non obedire, addit ipse Driedo, *Voluit Ambrosius obedientiam, seu cordis conuersionem præsciuit à Deo esse finem vocationis, perinde atque finis gratiæ, seu vocationis, & vsus gratiæ, & addit. Quia rationale, & decens est, Deum dare gratiam ei, quem nouit bene vsurum gratia, idcirco dare illi, est dare cui est dandum.* In quibus verbis supponit præscire Deum, an homo sit bene vsurus vocatione, priusquam velit dare illam, quod non potest esse nisi per scientiam conditionatam. Et similiter tractans inferius sententiam Augustini, dicit, *Consensum liberi arbitrij esse ex motione Patris celestis sic trahentis illum, qualiter aptum nouit.* quæ notitia conditionata etiam est, ut constat, nec ab illo Auctore ponitur in præiudicio decreto Dei prædeterminante, nam illud sæpe negat, ut in lib. 5. videmus. Et ibidem paulo inferius ita exponit verba similia Chrysostomi, quem constat etiam apud aduersarios, illa decreta prædeterminantia ad extra liberum arbitrium non posuisse. Eodem modo vitur hæc sententia Ruard. art. 7. ut latus in lib. 5. videbimus, ne sapius eiusdem auctoris verba repetamus. Et eadem ratione possunt pro hac sententia allegari omnes Catholici Doctores, qui putant omnem antecedentem necessitatem factam voluntati, repugnare libertati eius, & nihilominus saluam gratuitam Dei electionem, & prædestinationem, & gratiæ, ac vocationis efficaciam; hæc enim sine hac præiudicia scientia conditionata subsistere non possunt, ut in nos argumentando aduersarij fatentur. Sicut autem maximè potest allegari VValdens. in Doctrinal. fidei cap. 23. & 25. vbi inter alia multa habet hæc notanda verba.

Certe ille qui facit concordiam in sublimibus, non faceret illam concordiam inter necessitatem, quam Augustinus appellat extrinsecam, & Anselmus præcedentem, & liberum arbitrium. Eodem modo potest referri Rossett. art. 23. §. Nemo sanè, & sequentibus.

Ex antiquis Theologis omisso pro nunc D. Thoma, cuius mentem in speciali capite inuestigabimus, allegari in primis possunt omnes, qui Theologi negant Deum cognoscere futura libera in efficaci proposito suæ voluntatis, ut sunt Marilius in 1. sententia, q. 4. Oka. n. distinct. 38. q. 1. & ibi Gabriel q. 1. Marfil. art. 2. & præsertim Gregor. q. 2. art. 2. vbi contra Scotum dicit, tolli libertatem, si futura contingentia cognoscuntur à Deo, ut determinatè vera in suo decreto, & addit, in omni signo, quo cogitur propositio de futuro ante decretum, esse determinatè veram, vel falsam. Ex quo principio euidenter sequitur, idem sensisse de illis futuris conditionatis, ut repræsentatis in intellectu diuino per scientiam simplicis intelligentiæ ante omne decretum liberum, in quo fundamentum contrariæ sententiæ euertit, ut constat. Illa autem sententia inter antiquos Theologos valde communis est, ut infra lib. 5. ostendemus, referendo illos, qui negant, dari causis secundis auxilium præuium prædeterminans illas, & simultaneum, non putant dari ex absoluta efficaci voluntate antecedente, sed vel ex concomitante, vel ex voluntate includente aliquam conditionem. Fauent etiam ad prædestinationem supponi, ut Egidius n. 1. d. 40. q. 2. art. 1. Id enim non videtur posse intelligi, nisi de hac præscientia conditionata: nam absoluta vel sequitur prædestinationem, vel est ipsa prædestinatio. Et hoc modo merito potest pro hac sententia allegari Ioannes Arboreus tom. 1. Theosoph. lib. 4. cap. 11. vbi exponens vocationem, quæ ab Augustino vocatur secundum propositum, dicit, *Hoc propositum ad præsentiam, & prædeterminationem Dei pertinet, nec prædestinauit aliquem, nisi quem præsciuit crediturum, & sequiturum esse vocationem.* Hæc enim præscientia cum ponatur antecedere vocationem, & propositum eius, non potest esse, nisi conditionata. Denique fauent huic sententiæ, qui dicunt effectum contingentem posse certò cognosci ab eo, qui omnes causas comprehendit, & omnia, quæ possunt illas impedire, vel non impedire. nam in hoc eadem est ratio de effectibus futuris in tempore, & de futuris possibiliter, ut est manifestum: tenet autem id Argentin. in 6. d. 40. art. 3. ad 6. contr. 1. concl. & alij, ut infra attingemus.

Hæc ergo sententia in auctoritate Theologorum, non solum recentiorum, sed etiam antiquorum Scholasticorum longè contrariam superat, dummodo contra illam non stet D. Thomas, quod nunc supponimus, & instà ostendemus. Quapropter nullus potest illam nouam vocare, nisi qui vel antiquos non legerit, aut non intellexerit, aut de nominibus voluerit potius disputare, quam de rebus. Fundamentum autem huius sententiæ primariò nititur in auctoritate Scripturæ, & Patrum; quia verò auctores vritusque partis, illos in suam fauorem allegant, paulatim singula expendere necesse est, postea verò vim rationum expendemus. Quia verò auctores prioris sententiæ diuisi sunt, nam, ut dixi, multi eorum simpliciter negant talem scientiam certam, alij verò illam admittunt, limitant tamen illam, ad modum habendi illam post decretum liberum, & in illo; ideo prius stabiliemus veritatem, & certitudinem talis scientiæ, nihil enim supponere volumus, ne aliqua ex parte rem infectam relinquamus; postea verò ostendemus modum illum talis præscientiæ in proposito, non solum esse

alienum à Scriptura, & Patribus, & sine fundamento excogitatum, sed etiam absolute impossibile.

CAPVT II.

Deum habere certam, & infallibilem scientiam futurorum contingentium condictionatorum, ex Scriptura, prout à Patribus intellecta est, ostenditur.

^{1.} Nihil ferè possum addere in hoc cap. his, quæ de eodem argumento in lib. 2. de scientia Dei dixi; nec tamen omnia repetam, sed duo, vel tria testimonia selectiora, quamuis vulgaria, accuratius ponderabo. Primum est illud Matth. 11. & Luc. 10. *Va tibi Corozan, va tibi Bethsaida, quia si in Tyro, & Sidone facta essent virtutes, quæ facta sunt vobis, olim in cilicio, & cinere poenitentiam egissent.* In his enim verbis continetur quædam propositio de quodam futuro effectu sub conditione, qui nunquam de facto fuit, quia conditio illa impleta non est, & illa conditionalis propositio à Christo tanquam vera dicta est; fuit ergo certissima, & infallibiliter vera; ergo Christus; qui illam protulit, habuit scientiam certam, & infallibilem illius contingentis futuri sub conditione, ergo multo magis illam habet Deus. Et qua ratione vnum cognoscit, cognoscit omnia similia, quia eadem est de omnibus ratio.

^{2.} Dux sunt euasiones. Prima est, illum Christi sermonem non esse intelligendum tanquam propheticum, & ex certa scientia profectum, sed altero è duobus modis. Primo; vt non sit propria locutio assertiua, sed tantum figurata ad exaggerandum delictum Iudæorum, iuxta quendam vulgarem modum loquendi, quod solent homines exaggerare factum aliquod per comparisonem ad aliud minus proportionatam. Vt ad exaggerandam ingratitudinem amici dicere solemus, si extraneo, vel inimico id fecissem, magis gratus fuisset, & ad reprehendendum fidelis delictum; Paganus hoc non fecisset, sicut dixit Paulus ad 1. Corinth. 5. *Audite inter vos fornicatio, talisque fornicatio, qualis nec inter Gentes.* Ita ergo dici potest in præfati, quia non est nouum in Scriptura; accommodare interdum sermonem ad vulgarem modum loquendi hominum; vt latè Riber. Amos 2. num. 19. Cantipræntis lib. 9. Hypotyp. regul. 2. Et hic locus videtur aptissimus, cum Euangelista dicat ita fuisse loquutum ad exprobandum Iudæis. Et hanc expositionem inter alias ponit Iansenius in Concord. cap. 47. non approbat tamen illam; nec in ea figit pedem, sed vt tolerabilem permittit. Neque negat; quin possint illa verba secundum veram, & propriam præscientiam intelligi; imò refert illam vt expositionem Augustini; eamque laudat, & defendit. Vnde Caluinus autem negat ut constanter Christum loquutum fuisse ex præscientia; sed ad communem humanam mentis captum (ait) sermonem suum accommodauit.

^{3.} Alius modus exponendi est, vt licet Christus asserendo, & affirmando id dixerit, non tamen vt certum, & infallibile, sed quantum ex dispositione talium hominum coniectari poterat. Quam expositionem indicauit etiam Caluinus relatus à Stapletonio ibi, dicens, *Non disputat Christus, quid præfieri Deus, sed quid facituri fuerint aliter;* Fr. Suarez de Gratia Pars 11.

quatenus ex re ipsa percipi poterat. Vnde Hilar. ibi canon. 11. quasi per paraphrasin; dicens. *Fortè illis credendi fuisset affectus, si talium virtutum contemplatio contigisset.* Nam dicens *fortè*, indicat non fuisse propheticam infallibilem reuelationem ex præscientia. Quæ particula paulo post additur ab ipso Euangelista Matthæo in simili exprobratione comparatione Sodomorum facta, & in Græco eadem particula reperitur. Adduntque aliqui, Christum non dixisse omnes Tyrios, & Sidonios fuisse poenitentiam acturos, sed absolute ciuitates illas, totum à parte nominans; quia plures essent credituri. Quod confusè tantum, & non de certis personis dixerit, certum esse poterat in causa, & in dispositione illorum populorum, quia non erant malè affecti erga Christum. Denique hæc expositio sufficit ad exprobrationem, quam Christus intendebat; hoc enim solo titulo eos exprobrare voluit, quod essent magis indispoti ad credendum; quam essent Tyrii, & ideo dixit Tyrios, & Sidonios leuius esse puniendos, quam Iudæos, non certè quia credituri essent, quia propter futura sub conditione tantum nec augetur, nec minuitur poena; ergo id dixit Christus quia tunc Tyrii non erant tam malè affecti; ergo in hoc tantum ponit vim exprobrationis, non in eo, quod infallibiliter crederent. Et hæc expositio placet maximè pluribus ex modernis defensoribus primæ opinionis secundo modo explicatæ. Et eam constanter defendit contra Stapletonium Curiel vbi supra num. 62. & sequentibus.

^{4.} Hæ autem expositiones essent quidem tolerabiles, si essent necessariae, & si essent consentaneæ, vel non contrariæ traditioni Patrum: neutrum felicit pri autem in eis inuenio; & ideo verba Christi simpliciter vt assertiua, & vt infallibiliter vera, & vt ex scientia prophetata iudicio accipienda: Nam in positio ne primis quod nulla sit necessitas confugiendi ad figuratas locutiones, id est, quod agimus, & in discursu probabitur, & id supponunt Patres locum interpretantes. Inter quos Augustinus de dono persever. cap. 9. vbi arguens Semipelagianos, dicentes, homines iudicari secundum opera præscita sub conditione tantum; & nunquam futura, sic infert. *Nec damnarem Tyrum, & Sidon, quamuis remissus, quam illa ciuitates, in quibus non credentibus à Domino Christo mirabilia sunt facta; quoniam si apud illos facta essent, in cinere, & cilicio poenitentiam egissent, sicut se habent eloquia veritatis; in quibus verbis Dominus Iesus altius nobis mysterium prædestinationis ostendit.* In quibus verbis euidenter docet Augustinus, primò verba illa Christi non fuisse vulgarem exaggerationem propter reprehensionem, sed fuisse eloquia veritatis, quæ non sunt nisi propria, & assertiua rerum verarum. Secundo docet, illa verba esse ad eò certa, & infallibilia; vt si per poenitentiam sic præscitam absoluendi essent peccatores, Tyrii & Sidonij proculdubio; nec remissè punirentur: iudicium autem Dei non sit per coniecturas, vel humanas præsumptiones, sed per certam, & infallibilem scientiam. Supponit ergo Augustinus talem fuisse illam scientiam; quam Christus habebat de tali poenitentia Tertio inde colligit Augustinus prædestinationis mysterium, quod etiam non satis colligeretur, nisi præscientia illa esset certa. Vnde subiungit. *Si enim querat à nobis, cur apud eos tanta miracula facta sint, qui videntes illa non fuissent credituri, & apud eos facta non sint, qui crederent, si viderent, quid respondebimus? Vbi etiam pondero tam verum, & certum fuisse Augustino, Tyrios & Sidonios credituros fuisse, si talia vidissent quam fuit certum Iudæos audientes non credidisse. Denique postea expressioribus verbis id Augustinus*

gustinus testatur, illa tamen in caput sequens re-
feruo, quia proprius est locus.

Augst. Hinc idem Augustinus in Enchirid. cap. 95.
Tunc (id est, in die iudicii,) non latebit cur apud
quosdam non facta sunt virtutes, egressi illi homines poenitentiam, & facta sunt apud alios, qui non fuerant credituri. Apertissime namque Dominus dicit: *Va tibi Corozaim, &c.* Vbi verbum apertissime confiderandum est, explicat enim quanta certitudine id crediderit Augustinus. Nec aliter videtur sensisse Ambrosius, nam eadem verba exponens in Luc. 10. ait. *Docet grauiori poene obnoxios fore, qui Euangelium consequendum, quam qui legem iudicauerint soluendam, eo quod Tyrus, & Sidon sita in virtutum celestium viderent miracula, non despexissent remedium poenitentiae.* Vbi considero Ambrosium absque vlla haesitatione, vel formidine verbis Christi innixum dixisse, quod Tyrus, & Sidonij non despexissent poenitentiam, si illis aequae ac Iudaeis praedicata fuisset. Additque ideo Iudaeos grauius fuisse puniendos, quam Tyrios, & Sidonios, quia grauius peccabant non credendo, quam isti naturalem legem violando. Quam rationem habent etiam Hieronymus, Chrysostomus, & alij, omnes tamen indicant praesciusse Christum futuram poenitentiam Tyrionum. Maxime vero id declarat Anselmus iuxta doctrinam Augustini, & ideo dicit. Quamuis illos prauidebat Deus habiles ad conuersionem, non fuisse in iustitiam illis talem vocationem negare, quia aliam erant peccatores, & Gentiles, quibus statuerat non praedicari Euangelium, donec Iudaeis esset oblatum, & ab eis repudiatum, addit. *Sed quam Deus negat gratiam (vtique abundantiore,) libenter suscipitur, & gratia consensuris, non est nostrum scire, supponens profecto Tyrios, & Sidonios tale fuisse.* Eodem fere modo loquitur D. Thomas ibi allegans Augustinum in dicto lib. de praedestinat. Sanctorum, eiusque doctrinam sequens. Item de certa, & infallibili praescientia exponit illum locum Remigius, quem sequitur ibidem Abulensis q. 48. & in 51. dicens. *Christus testatur hic, quod si Tyrus & Sidonij fuisset Euangelium praedicatum, poenitentiam egressi.* Et in 52. explicans particulam forte positam in posterioribus verbis de comparatione Sodomiorum, dicit cum Remigio, positam esse, vt indicaretur, quod licet Deus certo id praescierit, & non sub dubio, non imponit hominibus necessitatem.

Hieronym.
Chrysostom.

D. Thom.
Augst.

Remig.
Abulens.

6.

Similis lo.

cus.

Ezechiel.

3.

5. 6.

Augst.

Certa inter

pretandi

Scripturam

regula est

vt proprie

tas non so

lum verbo

rum, sed e

tiam sen

rentiarum

seruetur, v

bi vel au

toritas vel

necessitas

non cogit

aliter inter

pretari, pre

sertim vbi

rigorosus

Hic addere possumus similem locum apud
Ezechiel. cap. 3. *Non ad populum profundi sermonis,*
& ignota lingua tu mitteris: & infra, *Et si ad illos*
mitteris, audient te. Vbi Hieronymus, & Theo-
doretus illa verba interpretantur esse prophetica
dicta, ex vera & infallibili praescientia Dei. Ne-
que est cur in eis fingamus exaggerationem, aut
figuratum, & vulgatum loquendi modum. Deni-
que ad vtrumque locum potest accommodari re-
gula Augustini de interpretatione Scripturae, vt
proprietas verborum, & figurata veritas seruetur,
vbi vel auctoritas, vel necessitas non cogit
aliter interpretari. Hae enim regula non solum
intelligenda est de singularum dictionum proprie-
tate, sed multo magis de totius sententiae proprio,
& non figurato sensu literalis. Quod maxime lo-
cum habet vbi proprius, & rigorosus sensus ma-
gis deseruit intentioni loquentis, quam figuratus,
& vt in praesentis licet considerare in verbis Christi,
nam licet iuxta alios sensus improprios aliquis
exprobratio possit subsistere, multo est maior, &
efficacior, si intelligamus Christum ex propria
praescientia loqui, quia sic comparatio est ad con-
fundendos, & conuincendos Iudaeos aprior. De-
nique hoc modo magis ostenditur in illis verbis

diuina Christi sapientia, & potentia virtutis eius,
magnumque mysterium gratiae, & praedestina-
tionis eius. Non est ergo in hoc testimonio à ver-
borum proprietate, & communi Patrum aucto-
ritate recedendum, & etiam moderni Interpre-
tes grauiores communiter senserunt Caietanus, ratus
Maldonat. Toletus & alij.

Neque aliud sensit Hilarius, sed particulam
forte posuit, quia Matthaeus illam posuerat, vn-
de credendum est, in eodem sensu illam posuisse:
Matthaeus autem non posuit illam propter du-
bitationem, aut incertitudinem cognitionis. Pri-
mo quidem, quia probabile est, particulam Gra-
cam illi correspondentem, magis esse expleti-
nam, & confirmatiuam sermonis, quam dubita-
tionis, vltatè comprobatur ex Scriptura Salmeron
in Prolegom. 16. Et quamuis posset etiam esse po-
tentiam, & ideo ab interprete vulgato in illo lo-
co per particulam forte translata fuerit, nihilo-
minus seruanda est regula Augustini tract. 37. in
Ioan. Forlitan, dubitationis verbum est, quando di-
tur ab homine ideo dubitare, quia nesciente, cum vero quid di-
citur à Deo verbum dubitationis, cum Deum nihil vi-
que lateat, illa dubitatione arguitur infidelitas, non opi-
natur diuinitas. Et idem notat idem Augustinus
in Psalm. 2. circa finem, & Chrysostomus hom.
78. in Matth. & Hieron. & Theod. in dictum lo-
cum Ezechiel 3. & Ierem. 26. & Gregor. hom. 9. in
Ezechiel vbi ait, vocem illam dubitationis vlur-
patam in eloquio diuino aliquid aliud myl-
tium significare, scilicet, vel libertatem arbitrij, bitionis
vel quod praescientia Dei non imponat humanæ
voluntati necessitatem, vel quod in paucis con-
tingere debeat id, quod praedicatur, vel quia
non vult Deus homines in desperationem, vel ni-
miam seueritatem inducere, quæ in praesenti
optime possunt accommodari. Quomodo cum-
que ergo illa particula ab Euangelista posita sit,
nullo modo significat dubitationem, aut conie-
cturalem sermonem, neque etiam existimandum
est, eo quod Dominus simpliciter de Tyro, & Si-
donic loquutus sit, non designando certas perso-
nas eas non cognouisse, sed in consula tantam
cognitione perituisse, talis enim cognitio non ca-
ret imperfectione propter confusionem, nec po-
test esse omnino certa, cum in morali tantum con-
iectura fundetur, aut non tamen erit cognitio effe-
ctus, quam dispositionis causa. Quæ omnia re-
pugnant vel perfectioni Christi, vel proprietati
verborum eius: nam de ipso effectu, & satis in
particulari loquitur, cum & modum, & tempus,
seu accelerationem poenitentiae indicet, dicens,
Olim in alicio, & cinere poenitentiam egressi. Non po-
test ergo de certitudine illius prophetiae dubitari,
nec quod fuerit à propria, & prophetica scientia
perfecta. De modo autem, quod pertinet ad
aliam illorum verborum interpretationem, po-
stea dicemus.

Aliud principale testimonium.

Secundum & potissimum fundamentum huius
veritatis sumitur ex responso Dei 1. Regum 13. Iadignus
Cum enim Dauid fugiens Saulem, se in Ceilam
recipisset, & Saul obsidere vrhem, & illum compre-
hendere delibaret, consuluit Dauid Dominum, expectans
dicens: *Si tradent me viri Ceila in manus eius? & si ascen-*
det Saul: sicut audiuit seruis tuis, Domine Deus Israel indi-
ca seruo tuo. Et ait Dominus: *Descendet, dicitur, Dauid. Si tra-*
dent me viri Ceila, & viros, qui sunt mecum, in manus Saul. Et
dixit Dominus: Tradent. postea vero fugiente Dauid,
nec Saul obsedit ciuitatem, nec Ceila tradiderunt
Dauid. Fuit ergo illa reuelatio pure conditionalis,
duasque contingentes propositiones conditionales
continuit. Vna est, si Dauid perseuerauerit intra
Ceilam,

Ceila, Saul descendit ad obsidendam ciuitatem. Altera est, si Saul descenderit & obfederit ciuitatem, viri Ceila tradent Dauid. Optime ergo sciebat Deus veritatem illarum propositionum, alias non fuisset infallibile ipsius responsum.

Hunc locum, quamuis expressus satis videatur, duobus modis effugiunt Auctores contrariae sententiae. Prior est, vt illis verbis nihil de futuro euenire reueletur, sed tantum de praesenti voluntate Saulis, & Ceilitarum. Supponit enim hac expositio, Dauid non interrogasse Deum de futuro euentu, sed de voluntate, & deliberatione, quam iam tunc habebant Saul, & viri Ceila. Nam vt ille fugeret, satis illi erat, certo scire, quid machinabatur Saul, & quid cogitabant, & secum iam statuebant ciues circa traditionem eius; quia vero neutrum sciebat, sed de aduentu Saulis solum per famam audierat insidias eius, vt ipse dixit, consulendo Deum, & de consiliis secretis Principum Ceila nihil nosse poterat, voluit de eis per diuinam reuelationem certior reddi. Vnde cum Dominus respondit, *Descendet, tradent*, sensus est, hoc molitur Saul, & hoc cogitant viri Ceila. Nec expositio caret auctore, nam paraphrasis Chaldaica ita exponit interrogationes Dauid, *num cogitans descendere? num cogitantes tradere?* & responsione Dei addunt, *cogitat descendere, cogitant tradere*, & Glossa Interlineat, ad verbum *tradent*, hanc habet glossam, *in voluntate habent*, vt *tradant*, & Matthias Toringis replicator Lyræ ibi annotat. i. etiam dicit, Deum solum reuelasse, quæ Saul, & Ceilitæ habebant in corde, quia putat illam conditionalem non esse veram.

Nihilominus censeo, hanc expositionem probandam non esse, multam enim vim infert Scripturae verbis. Si autem ita licet verba Scripturae propter paruatas opiniones additionibus, & impropriatibus verborum corrumpere, nihil certum erit in eius reuelationibus, & assertionibus: cum enim Scriptura expressè dicat, interrogasse Dauid, *si descendet, si tradent?* & Deum simpliciter, & pleno ore respondisse, *descendet, tradent*, quæ omnia sunt verba futuri euentus, quis audeat dicere Deum nihil de futuro euentu, sed solum de praesenti cogitatione, aut deliberatione certior fecisse Dauid? vnde contra verba tam expressa, nullius ponderis sunt paraphrasis Chaldaica, vel Glossa Interlin. Quod si addendo, & impropriando aliquid interpretandum est, exponantur potius hoc modo illi Auctores, quam Scriptura. Cum enim significet reuelasse Deum praesentem cogitationem, & voluntatem, piè exponi debent, quod & voluntas praesens, & perseverantia in illa vsque ad effectum, si Dauid non fugeret, fuerit reuelata. Alioqui eorum expositio admittenda non est, quia multum repugnat veritati, & proprio sermoni Scripturae, quod generaliter reprehensibile est, quoties sine causa, vel urgente auctoritate sit, vt saepe diximus, maxime verò in historica narratione, quæ solet esse simplex, & omnino propria.

Accedit, quod ita intellexerit verba illa Hieronymus lib. Quaestionum in 1. Regum, vbi verbum *Dei descendet*, ita exponit, *ac si diceret, si hic steteris, descendet*. Vt in verbo *tradent*, ait. *Iste est sensus, si descendit Saul, & hic te inueniet, tradent*. Ex quibus Hieronymi verbis sumitur optimum argumentum, nam interrogationem Dauid, non solum de praesenti tempore, sed maxime de futuro, & addita, vel subintellecta conditione, vel vna, & in prima interrogatione scilicet, si hic permanfero, veniet Saul. Vel duplici in altera interrogatione, videlicet, si hic permanfero, & Saul venerit, tradent me. At verò interrogatio de sola praesenti cogitatione, aut volun-

tate non recipit conditionem, vt per se constat, ergo non fuit illa interrogatio Dauid, & consequenter neque Deus in illo sensu respondit. Eiusdem sententiae fuit Theodoret. lib. Quaestion. 1. Regum n. 54. vbi de Dauid ait, *Diuina Scriptura ostendit eius pietatem semper enim Deum sciscitans, & aciem instruebat, & quiescebat*. Et addit. *Cum itaque resuisset Saulem accedere, & c. Sciscitatus est num eum essent tradituri, & cum eo didicisset, eos esse dedituros, migravit in alium locum*. Expressius Lyræ. Dei verbum, *descendet*, ita exponit. *Si Lyræ. manseris in ciuitate, descendet*. Et verbum *tradent*, ita. *Si manseris in ciuitate, & Saul illuc venerit, tradent*, itaque *conditionalis est vera*, quamuis neutrum euenierit. Quam Burgenf. sententiam defendit ibi Burgenfis, quia illa conditionalis vera est, & necessaria, & subest scientiae. Dei, esto secundum se ex vi solius illationis non sit necessaria; & idem tanquam certum supponit ibi Abulenf. q. 13.

Alter modus fugiendi vim huius loci est, Dauid quidem interrogasse de futuris euentibus, & Deum de eiusdem respondisse, non tamen ex certa scientia, sed ex conjectura, non quod vel scientia, Dei in se formaliter spectata sit tantum probabilis, nec dictum eius in eo sensu accipiendum sit, in quo sit fallibile, sed quod Deus euidentissimè cognoscat praesentem dispositionem talium voluntatum, ratione cuius sunt magis propensa in hunc effectum, & quantum est ex villarum, verisimilius est, illum effecturas, quam alium, ita vt illud *verisimiliter* ex parte obiecti accipiat, non ex parte scientis. Et in simili sensu verba reuelationis accipiantur, scilicet, *tradent*, subintelligendo, quantum ex proposito, & dispositione talium voluntatum conjectari potest. Et suadent hanc expositionem aliis Scripturae exemplis, in quibus Deus absolute loquitur, & tamen reuelatio non est absoluta, sed subintellecta conditione, vt in Ninivitis Ionæ 3. & in Eze- tonæ 3. 4. chia, cum illi Isaias cap. 38. dixit, *Morieris*, & idem *Isaias 6. 38. 1.* in comminatoriis prophetiis inuenitur, vt obseruat D. Thomas 2. 2. q. 171. art. 6. ad 2. & 1. p. q. 19.

Hæc verò expositio partim conuenit cum praecedenti, partim addit aliquid minus probabile. Occluditur Conuenit etenim quatenus ait, Deum certò non dignò reuelasse Dauidi nisi praesentem actum, vel dispositionem personarum; addit autem etiam reuelasse, tales homines in ea voluntate permanfuros fuisse vsque ad effectum; hoc tamen non absoluta assertionem, sed subintellecta limitatione, quantum ex dispositione causarum indicari poterat. Nos autem in primis dicimus, Deum nihil de praesenti dispositione illorum hominum habitatorum Ceila reuelasse, praecise enim dixit *tradent*, & fieri poterat vt tunc non haberent tale propositum, nec aliam affectionem ad illum effectum vehementer inclinantem, & nihilominus postea ex sua libertate id facerent. Ergo sine fundamento in reuelatione, vel in verbis Scripturae cogitatur quidquid de illo affectu dicitur. Deinde dicimus, alienum valde esse à diuina perfectione conjecturâ vt, & ex illa sola absolutum proferre sermonem, non enim opinatur diuinitas, vt Augustinus dixit. Nec refert dicere illud non esse iudicium opinarium, sed certum de probabilitate effectus euenturi ex talibus causis, nam quod attinet ad imperfectionem cognitionis de tali effectu futuro, id idem reddit, vel recurrendum est ad aliam responsionem, quod illa non est cognitio effectus vt futuri, sed tantum vt possibilis ex tali causa cum maiori propensione quod iam reiectum est, quia est contra veritatem verborum, nisi illis magna vis fiat & ad figuratos sensus transferantur Limitare autè diuinam scientiam, vt non possit de tali effectu vt futuro nisi coniecturalè cognitione assequi, multò certò derogat

derogat diuinæ perfectioni, & ideo hanc etiam limitationem voluit excludere Augustinus, cum dixit, *Non opinatur diuinitas.*

14.
Instantia
efficax.

Et præterea hoc etiam est aut contra perfectam veritatem Dei in loquendo, aut contra vim verborum dictæ reuelationis: nam dubia pro certis affirmare contra veritatem est; ibi autem Deus simpliciter affirmavit, *tradent*; & eo ipso, quod ipse dixit, certum esse voluit; ergo propriè accipiendi illa verba, contra veritatem erant, si illa reuelatio ex sola coniecturali cognitione oriebatur. Si autem ad saluandam verborum veritatem, subintelligenda dicatur limitatio, *quantum est ex parte causarum*, hoc ipsum est miserum refugium contra verborum vim; & simplicem intellectum, unde non saluat simplicem veritatem; quia absoluta locutio, quæ simpliciter sumpta est falsa, & solum per subintellectam additionem est vera, non est usurpanda à viro prudente, nedum ab ipso Deo nisi vel consuetudo loquendi id habeat, vel aliqua specialis causa, & necessitas id postulet: neutrum autem in præsentem inuenitur.

15.
Confirmatio
valida.

Et confirmatur, quia alias potuisset Dauid dubitare, non obstante tali reuelatione diuina, an esset tradendus à Ceilitis, etiam veniente Saule, nec teneretur maiorem fidem adhibere illi responso Dei, quam si à Dæmone datum esset, quantum est ex parte cognitionis: verumque autem videtur absurdum. Item fingamus in eo casu Ceilitas habuisse animum, & dispositionem magis propensam ad non tradendum Dauid, eumque postea expectasse, & non fugisse, tunc si vera est illa postulatio, potuisset contingere ut expectante Dauide, & veniente Saule, viri Ceilæ pro suo arbitrio mutarent propositum; vel affectionem, & traderent Dauid, quia hoc non esset contra reuelationem Dei in hoc sensu factum. At profecto non immerito conueniunt Dauid, quod esset à Deo deceptus; talisque euentus multum derogaret auctoritati Dei loquentis. Ergo non est verisimile, aut Deum consulturum esse illo modo, si non speraret certam cognitionem de futuro, vel non futuro euentu sub tali, vel tali conditione recipere, aut Deum fuisse ita responsurum, si de re non sibi certò cognita loqueretur. Et simpliciter mihi videtur incredibile, & Deo indignum sentire, non posse illum absolutum, ac certum responsum dare de tali euentu, si de illo interrogaretur. Est ergo illa explicatio contra factum ipsum, prout à Scriptura refertur, & contra summam Dei perfectionem, considerando ipsam ut possibilem, quidquid fuerit de facto.

16.
Respondetur
exemplis
ex Scrip-
tura allatis
n. 12.

Neque sunt similia exempla de aliis reuelationibus comminatoriis, vel tacitam conditionem includentibus, tum quia in comminationibus est ille valde vsitatus modus loquendi, quasi per se, & ex vi materiæ includens talem conditionem, tum etiam, quia conditio subintellecta in aliis locutionibus non prouenit ex impotentia (ut sic dicam) Dei ad certò cognoscendum id, quod affirmat, sed ex ipsamet voluntate Dei in aliis locis ab ipsomet reuelata. Ut in comminatione includitur conditio, nisi poenitentiam egeris, quam reuelauit Deus aliis locis promittendo poenitentibus remissionem, & dicens per Ieremiam cap. 18. *Repente loquar aduersus gentem, & aduersus regnum, ut eradicem, & destruiam, & disperdam illud, si poenitentiam egerit gens illa à malo suo, agam & ego poenitentiam super malo, quod cogitaueram ut facerem ei.* Et similiter in prædicatione mortis Ezechiae fuit conditio inclusa, nisi aliud à Deo impe-traueris, quæ conditio continetur in promissione Dei, quod exaudiet orantes ad se, & quomodo fuerit conueniens. Et ideo in illis, & similibus reuelationibus, nec periclitatur veritas, vel auctoritas Dei, nec vis infertur verbis secundum communem

Ier. 18. 7. 8.
Isai. 38. 1.

en. 3. 9.

loquendi modum. Cuius signum est, quia non obstante tali comminatione, vel prædicatione potest, qui audit, licet dubitare de euentu, iuxta illud Niniitarum apud Ionam. *Qui sit, si conuertatur, & ignoscatur Deus.* Et ideo Ezechias statim ac audiuit verbum Prophetæ, orauit ad Dominum, non credens prædictionem ut absolutam, & immutabilem. nam reuelatio iuxta alias promissiones eiusdem Dei creditur esse possibilem mutationem in effectu, seu in causis. At verò hæc non habent locum, ubi reuelatio est absoluta, & non includit tacitam conditionem pendentem ex alia promissione, & voluntate Dei, sed solum ex illa conditione, quæ in ea exprimitur; tunc enim non licet de tali reuelatione dubitare, nec aliquid addere, solum eo prætextu, quod Deus non potuerit certius illa cognoscere, hoc enim contra vim verborum est, & contra vsum Scripturarum, ac proinde contra verborum vim, & proprietatem.

Tertio expendi potest locus Ieremias 38. ubi variæ sunt prophetica prædictiones conditionales Ieremias ad Regem Sedeciam; vna est. *Si exieris ad Principes Regis Babylonis, viuet anima tua, & ciuitas hæc non succendetur igni, & saluus eris tu, & domus tua.* Cumque Rex respondisset, *Sollicitus sum propter Iudeos, qui transierunt ad Chaldeos ne forte tradant in manus eorum, & crucientur illud me.* Adiecit Ieremias aliam similem prophetiam, *non te tradent, utique, si exieris, &c.* In hoc ergo loco prædicuntur multi effectus contingentes, & pendentes ex libertate Chaldeorum, & futuri sub conditione, quæ impleta non est, & ideo nunquam fuerunt. Profecta ergo est illa prophetia ex infallibili scientia Dei, & ad hoc significandum præmittit Ieremias, *Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel.* Et inferius postquam dixit, *non tradent*, subiungit: *Audi, quæso, vocem Domini, quam ego loquor ad te.* Unde in tam perspicuo sermone non habet locum aliquis tropus, nec interpretatio prædictione coniecturali in dispositione humane voluntatis, tum quia voluntates Chaldeorum potius erant auersæ, & dispositæ ad occidendum Iudeos, tum etiam, quia alias non peccasset Sedecias non credendo; ac dubitando, & ob timorem ambiguum non exequendo. Atque ita hic locus videtur mihi continere id, quod nunc agimus, quod dari possit hæc scientia. Nam reuera non potest ille locus, non intelligi de vera, propria, & absoluta prophetia, quantum ad veritatem rei reuelatæ, & ita planè exponunt Theodoret. D. Thomas, & Glossæ. Fortasse tamen quoad modum illius præscientiæ non conuenit contra primam sententiam primo modo explicatam, de quo postea dicam.

Quartò videtur satis efficax locus Actor. 22. ubi Paulus narrat vidisse se Dominum dicentem sibi. *Cogito Festina, & exiveleris de Hierusalem; quoniam non recipient testimonium tuum de me.* quæ verba satis evidenter concludunt conditionalem propositionem, *Si Hierosolymis predicaueris, non recipient testimonium, cum enim Paulus inde exierit, & non prædicauerit, ille effectus nunquam fuit absolute futurus; ergo fuit reuelatus sub conditione.* Quis autem audeat dicere illam non fuisse veram, & absolutam reuelationem de tali effectu, sub conditione futuro, aut Christum fuisse ex coniectura, aut ex non certa scientia loquutum.

Quintò facit illud Exod. 3. *Ego scio, quod non dimittet vos Rex Aegypti, nisi per manum validam.* Nam illa scientia de conditionali euentu erat, & ipsum verbum scio satis indicat cognitionem certam, & evidentem, maxime coniunctum cum pronomine Ego, quod denotat illam scientiam esse diuinam, ac proinde omnino infallibilem, & ita exponit ibi Theodoretus q. 8.

Sextò addi potest illud 3. Regum 11. ubi refer-

tur Salomonem adamasse mulieres alienigenas, de
gentibus, super quibus dixit Dominus filiis Israel: Non ingre-
diemini ad eas, neque de illis egredientur ad vestras; certis-
simè enim auertent corda vestra, vt sequamini Deos ea-
rum. In loco autem Exod. 34. solum dictum fue-
rat; Nec uxorem de filiabus eorum accipies filiis tuis, ne
postquam ipsa fuerint fornicata, fornicari faciant filios tuos
in Deos suos. In quibus verbis per se spectatis, vt indi-
cavit D. Thom. 1. 2. q. 105. art. 4. ad 6. solum signi-
ficari videtur periculum, & occasio moralis; tamen
per hoc non excluditur, quin fuerit tale illud peri-
culum, vt in re ipsa ex illo esset futurus effectus, &
ita in alio explicatur Deum certissima scientia no-
uisse in pluribus, & in quibus ille effectus posita
condicione implendus esset. Fateor tamen posse il-
lam certitudinem referri ad actus, & lapsus, quos
Deus absoluta scientia futuros esse ob similem oc-
casionem præcognouit.

Matth. 24. Denique induci potest illud Matth. 24. Nisi breui-
tissimè dies illi, non fuisset salua omnis caro. Cui conso-
nat illud Isaiæ 1. Nisi Dominus reliquisset nobis semen, si-
cut Sodoma, & Gomorrah fuissetis. Et similes sunt aliæ
locutiones in Scriptura, sed non omnes æquè vi-
gentes.

Et ideo illis non obstantibus aliqui dicunt non
probari hanc scientiam efficaciter ex Scriptura; qui
si per efficaciter intelligant, id est, non conuinci, rem
esse de fide certam, rectè dicunt, quia Scriptura non
tamen euidenter loquitur, quin aliquam euasione
pariatur. Et cum Ecclesia nihil in hoc definit, nec
proprium sensum illorum testimoniorum decla-
rauerit, per se non sufficiunt ad certam, & infalli-
bilem fidem faciendam. Si autem negare velint, illa
testimonia esse efficacia ad faciendam magnam fi-
dem humanam, & intra latitudinem opinionis
longè probabiliorem, immeritò id dicunt, non vi-
deo enim quæ maiora testimonia, vel in numero,
vel in verborum proprietate, & energia ad verita-
tem aliquam nondum de fide certam persuaden-
dam desiderari possint, maximè cum ille sensus ta-
lum testimoniorum sit consentaneus expositioni-
bus Patrum, qui illa exponendo attigerunt.
Cumque opposita sententia nullum in Scriptura
habeat fundamentum, vt etiam defensores eius
fatentur; negari non potest, quin hæc sententia,
quam defendimus, valde probabiliter ex Scriptu-
ra colligatur. Accedit tandem, quod contraria sen-
tentia nihil ex Scriptura, nisi generalia quædam
principia, non ad suam opinionem suadendam, sed
ad nostra fundamenta eneruanda potest inducere.
Qualia sunt, quod Deus interdum, ac sæpe loqui-
tur de futuris effectibus iuxta dispositiones causa-
rum secundarum, etiam si aperte id non explicet, vt
notat D. Thomas 1. p. q. 19. art. 6. ad 2. ex Isai. 38. & 22.
qu. 173. art. 6. ad 2. & Ionæ 3. & Ierem. 18. &
idem fumitur ex Ierem. 23. Ezechiel. 2. & 3. Genes.
3. Exod. 23. Deuteron. 4. & 7. Vnde suadere volunt
omnia allegata testimonia posse hoc modo exponi,
præsertim cum addatur particula *forte*, quæ licet in
aliquibus locis sumatur in significatione propria,
nihil vetat in aliis propriè sumi, & consequenter ita
posse in prædictis locis exponi.

Sed hæc (vt dixi) generalia sunt, nec rectè ap-
plicantur. Vt enim verum sit, Deum interdum lo-
qui locis qui de futuris iuxta dispositionem causarum se-
cundarum, non est id pro libito applicandum ad
quamcunque prædictionem futurorum, aliàs de-
struitur certitudo prophetica, iuxta doctrinam
Augustini lib. de vnit. Eccles. cap. 9. & lib. 3. de
doctrin. Christian. cap. 10. Oportet ergo, & lo-
corum circumstantias, ac doctrinas, & expositio-
nes Patrum obseruare. Illum ergo modum lo-
quendi obseruat Deus, vel in prophetis com-
minatoriis, vel in effectibus, qui à sua voluntate,

& ex aliis promissionibus ab ipso factis pendent,
vt suprà declarauimus. Sæpe idem inuenietur ille mo-
dus loquendi in verbis Dei, quæ non continent
reuelationem, sed admonitionem, consilium, aut
reprehensionem, vt in multis ex locis allegatis vi-
dere licet. Et in eis sæpe additur particula *forte* in
omni proprietate intellecta. Hæc autem non pos-
sunt accommodari ad testimonia à nobis adducta,
tum quia in illis continentur reuelationes diuinæ
cum absoluta asseueratione, & sine circumstantiis,
quæ sub intellectu conditionem, vel improprie-
tatem indicent. Nec particula *forte* semper addita
est, & non est dubium, quin sæpe adiungatur, vbi
de rebus certissimis, & indubitatis sermo est, vt
Psalm. 80. Si populus meus audisset me, forsitan inimicos
illorum humiliasset. Et Ierem. 6. Erudite Hierusalem, ne
forte discedat anima mea à te. Et docent Patres su-
prà citati, ex quorum doctrina hæc proprietas
melius seruatur in locis citatis, vt ostensum
est.

CAPVT III.

*Plures ex Sanctis, & antiquis Patribus scien-
tiam conditionatam in Deo cognouisse, præ-
sertim Augustinum, & nullum eo-
rum illam Deo negasse.*

PRIMUM omnium tribuo sententiam hanc Au-
gustino in lib. de Corrupt. & Grat. cap. 8. vbi
probat perseverantiam esse ex gratuito Dei do-
no, illos adducit in exemplum, qui cum essent
iusti, donum perseverantia non habent, sed ex bono in
malum deficiente bona voluntate moriuntur, & addit:
Respondent, si possunt, cur illos Deus cum fideliter, & pie
viverent, non tunc de vita huius periculo rapuit, ne
malitia mutaret intellectum eorum, & ne scitio deci-
peret animas eorum. Vtrum hoc in potestate non habuit,
an eorum mala futura nesciuit? Nempe nihil horum ni-
si peruersissimè, & insensissimè dicitur. In quibus verbis
illa, an eorum mala futura nesciuit? euidenter de sci-
entia conditionata intelliguntur, quia loquitur
Augustinus de scientia, qua supposita, posset Deus,
si vellet, rapere hominem, priusquam talia mala
committeret, etiam in sensu composito talis sci-
entia, sicut fecit cum illo, de quo Sapientia
4. dictum est, Rapuit est ne malitia mutaret, in-
tellectum eius. At verò semel supposita in Deo sci-
entia absoluta futurorum peccatorum, non po-
test cum illa scientia locum habere antecedens
mors, priusquam talia committantur peccata,
quia supponitur iam præuisa vita vsque ad illud
tempus.

Loquitur ergo Augustinus de scientia condi-
tionata, & dici non potest ipsum loqui tantum
de probabili coniectura, ob pericula huius vitæ, *causio*,
tum quia expresse interrogat, an eorum mala futu-
ra nesciuit, vtique si viverent; de ipsis ergo futuris
malis loquitur, tum etiam, quia sola pericula vitæ
præcognita, nisi etiam lapsus occasione illorum
futurus præuideatur, non poterant esse sufficiens
ratio rapiendi iustum priusquam malitia mutaret
illum, aliàs omnes iusti statim ac iustificatur, rap-
pi debuissent, quia omnes in tali periculo versan-
tur. Quod si hoc restringatur ad speciale peri-
culum in quo lapsus probabilissima coniectura
timeatur, & in tali causa cognoscatur, sic non po-
test doctrina esse vniuersalis. nam multi iusti ca-
dunt, qui non habent specialia pericula, sed facil-
limè occurrentibus tentationibus cedunt; ergo
in eis non præcedit illa coniectura specialis, quod
essent

1.
Auctorita-
tes Augusti-
ni pro sci-
entia condi-
tionata.

2.
Præcipit
causio.

Grauis cen-
sura Augu-
stini in ad-
uersarios
scientiæ
mediæ.

3.
Secunda
auctoritas
ex epist. 49.

Solutio
quorundam
refellitur.

Duo valde
distingueda
in questione
de hac scien-
tia existen-
tia eius &
vltus.

4.
Alter solutio
reiecitur.

essent lapsuri, si viuerent. nam multi, & fortasse plures similes perseverant semper in gratia inter similia pericula, & similia etiam gratiæ præuenientis auxilia, ut inter Religiosos maxime considera- relicet; & nihilominus de illis verissime dicitur, quod Deus præsciens ipsorum lapsum, potuisset, si veller, eos rapere, ne malitia mutaret eorum intel- lectum. Nam doctrina Augustini vniuersalis est; & in omnibus, qui de bono in malum mutantur, & ita pereunt, locum habet, eo vel maxime, quod est valde alienum à doctrina, & mente Augustini; scientiam coniecturalem Deo tribuere, ut ex tract. 35. in Ioannem allegauimus. Loquitur ergo de certa scientia talium futurorum, quæ sola & Deo digna est, & propria. nam aliam coniecturalem in causâ etiam dæmon habere potest, imò si de omnibus pe- riculis vitæ sermo sit, etiam nos illam habemus. At Augustinus aliquam scientiam Deo attribuit sin- gularem, & illi propriam, quæque ad altissimam eius prouidentiam, & prædestinationem sufficiat. Igitur de incertis huic scientiæ contraria, æque ac de impotentia ait Augustinus, non nisi peruersissime, & infamissime Deo attribui. in quo ego nihil ex me asse- ro, sed solum, quod Augustinus dicit, refero. Qui autem Deo illam nescientiam tribuit, excogitant modum, quo sub Augustini censura non compre- hendentur, cum exponentes altero ex duobus mo- dis, quos impugnauimus.

Secundò allego Augustinum in epist. 49. q. 2. vbi inquirens cur Incarnatio tali tempore facta sit, rationem reddit ex hac præscientia, dicens, tunc vo- luisse in hominibus apparere Christum, & apud eos prædicari doctrinam suam, quando sciebat, & vbi sciebat esse, qui in eum fuerant credituri. Respondent aliqui retractasse Augustinum locum hunc in lib. de prædestinat. Sanctior. cap. 9. Ego verò dico non solum non re- tractasse, sed potius confirmasse. Sunt enim in hac scientia duo distinguenda, quæ pro his, quæ di- cemur, sunt valde notanda, scilicet, eam esse, vel non esse, vel supposito quod sit, ea uti ad red- dendas rationes aliquorum effectuum prouiden- tiæ Dei. Nam licet verissime Deo talis scientia tri- buatur, errari potest in usu eius. Augustinus ergo in posteriori loco retractat aliquo modo priorem quoad vsum illius scientiæ, non quoad existentiam eius in Deo. Imò hanc iterum confirmat; verba enim eius sunt. Cernitis ne me sine præiudicio latentis consilij Dei, aliarumque causarum, hoc de præscientia Christi dicere voluisse, quod conuincendo paganorum insi- delitatem, qui hanc obiecerant questionem, sufficere videretur? Quid enim est verius quam præscire Christum, qui, & quando, & in quibus locis in eum fuerant credituri. In his ergo verbis recognoscit Augustinus, Deum habere illam scientiam, & non solum verum id censet, sed etiam nihil verius indicat. Addit tamen po- tuisse etiam dici, tunc voluisse hominibus apparere Chri- stum, & apud eos prædicari doctrinam suam, quando scie- bat, & vnde sciebat esse, qui electi fuerant in ipso ante mundi constitutionem. per quæ verba non reprobatur prio- rem scientiam de scientia Dei conditionata, imò nec priorem rationem simpliciter retractat, sed aliam altiore tradit, causamque assignat, cur il- lam omiserit.

Hinc verò sumunt aliqui occasionem respon- dendi, admisisse quidem Augustinum in utroque loco illam scientiam, sed in posteriori loco decla- rasse talem scientiam fundatam fuisse in absolu- to decreto voluntatis Dei, quo tales homines, tali tempore futuros prædestinauerat. Sed de hoc puncto postea dicendum est; nunc enim non de modo, seu medio, quo scientia illa videt futura, sed solum de veritate ipsius scientiæ tractamus. Expendimus autem alia verba in eadem epistola Augustini, quibus illa responsio accommodari non

potest, subiungit enim, His enim temporibus, & his lo- cis, quibus Evangelium non est prædicatum, tales omnes in eius prædicatione futuros esse præsciebat, quales non quidem omnes, sed multi in eius corporati præscientia fuerunt, qui in eum, nec suscitatis ab eo mortuis, credere voluerunt. & in- fra. Quid ergo mirum sitam infidelibus plenum orbem ter- rarum Christus prioribus sæculis nouerat, ut eis apparere, aut prædicari merito noller, quos nec verbis, nec miraculis suis credituros esse præsciebat. & simile in fine repetit. At de his dicere non possumus Christum noluisse venire, aut Evangelium prædicari, quando, vel vbi scie- bat esse, quos ipse ante mundi constitutionem ad non credendum elegerat, tum quia Deus non sub- trahit illis auxilium, quia non sunt illo bene vsuri; tum etiam, quia Deus ex se neminem eligit ad non credendum, vel ut damnetur, ergo saltem hac præ- scientia mali vltus gratiæ si detur, non potest resolu- tui in electionem Dei, ut capite sequenti latius pon- derabo.

Scio non defuturos, qui respondeant, reduci in non electionem, itaque eo ipso, quod Deus sciuit, se non elegisse illos, scire potuit illos non consenturos, vel malè vsuros vocatione gratiæ. Sed hoc non potest satisfacere, quia si sit sermo de electione, merè negatiua, illa non est decretum Dei liberum, sed carentia decreti liberi, quæ non est operatiua ad extra. Vnde non potest efficaciter determinare liberum arbitrium, ut propterea in ea infallibiliter sciatur, quid esset sub tali ratione fu- turum à libero arbitrio. Si verò sit sermo de posi- tivo proposito non eligendi, illud etiam proposi- tum, cum solum habeat pro objecto negationem alterius propositi Dei, nihil etiam ad extra opera- tur, quia per illud nihil ad extra vult Deus; solum ergo quasi formaliter excludit à voluntate diuina liberam electionem talium hominum; ergo de se relinquit æquè indifferens liberum arbitrium eo- rum; ergo non potest in tali decreto infallibiliter cognosci futura determinatio libera voluntatis hominis. Necessè est ergo, ut dicant, eo ipso quod hominem non prælegit, vel vult non prælegere, velle efficaciter determinare illius voluntatem ad actum fidei, vel penitentiae contrarium; aut certe velle ex se non dare illi prædeterminationem ad volendum credere, aut penitere, sine qua impos- sibile est, ipsum credere, aut penitere in sensu composito. Quot verò incommoda hinc sequan- tur, in capite sequenti insinuabo, & ex professo in lib. 5. tractabo.

Tertiò assero Augustinum in lib. de dono per- seuer. cap. 9. quem locum cap. præcedenti tractauit, expendendo verba Matth. 11. Si in Tyro, & Sidone, &c. quæ de hac scientia manifestè exponit Augu- stinus. Vltra id verò vtitur ibi eadem scientia ad explicandum mysterium diuinæ prædestinatiõis, & diuinæ etiam permissionis circa multos; qui cum vno tempore iusti fuerint, tandem damnan- tur, & in primis de illis ait potuisse Deum, vel non permittere, ut ita tentarentur, vel per gratiam ita illorum voluntates munire, ut tentationes supera- rent. Deinde verò addit. Ut ergo id non dicam, certe poterat illos Deus, præsciens esse lapsuros, antequam id fieret, auferre de hac vita, vbi particula præ- sciens, de conditionata scientia est intelligenda, scilicet, præsciens esse lapsuros, si viuerent, ut probauit, quia si præscientia absoluta sup- ponatur, iam non potest retrocedi (ut sic di- cam) auferendo de vita, antequam peccet, eum, qui iam supponitur præuisus, & viuens, & pec- cans pro tali tempore. Deinde eandem præscien- tiam supponit Augustinus ibi, cum ait, magna absurditate cogitari, iudicari homines mortuos, etiam de his peccatis, quæ præscit Deus perpetratos esse si vi- uerent. Vbi nunquam dicit, Deum non habere illam scientiam.

scientiam, sed illam supponendo, illum abusum reprehendit.

Neque solum scientiam ipsam supponit, sed etiam expressis verbis affirmat, & verbis Christi probat, dicens: Nunquid possumus dicere Tyrion, & Sidonios talibus apud se virtutibus factis, credere noluisse, aut credituros non fuisse, si fierent, cum eis ipse Dominus attestetur, quod acturi essent magna humilitatis penitentiam, si in eis facta essent diuinarum signa virtutum. ubi iam non expendo sensum verborum Christi, sed solum Augustini sententiam propono, expressis enim testatur, illum effectum sub tali conditione futurum infallibili scientia fuisse à Christo cognitum. Denique in cap. 10. refert euasione eorum, qui dicebant, præsciuisse Deum, non solum futuram fidem Sidoniorum, si vocarentur, sed etiam præuidisse negaturos postea fuisse fidem, & ne propterea grauius punirentur, ideo illos non vocasse. Ipse autem non neget talem scientiam, quod erat facillimum, si falsum esse crederet, quod illi supponebant, non tamen id facit, sed acutè replicat, si Deus ex tali præscientia non vocauit illos, ne tandem grauius punirentur, eo ipso sequi Deum non iudicare hominem ex malis, quæ facturus absolute non est, licet de illo præsciat, id fuisse factum, si talis, vel talis conditio permitteretur, & ita semper inuehitur in illum talis scientiæ abusum, nunquam autem in ipsam scientiam.

Quartò eandem scientiam attribuit Augustinus Deo in libro de Grat. & lib. arbit. cap. 23. ubi inter mysteria diuinæ prædestinationis ponit, illum baptizatum paruulum in hac vita relinquit, quem præsciuit Deus impium futurum, alium verò baptizatum rari ex hac vita, ne malitia mutet intellectum eius. Nam cum de illo priori dicit præsciuisse Deum impium futurum, necesse est intelligi, de præscientia antecedente deliberationem, (vt sic dicam), antea talis paruulus relinquendus sit in hac vita, necesse: nam priusquam Deus decreuisset illi vitam concedere, iam præsciebat illum futurum esse impium, aliàs nullum mysterium ad prædestinationem pertinens in eo inueniretur, quod Deus permitteret illum viuere, quia non cum præscientia peccati id decerneret, sed potius quasi ignorans pro illo signo, quid ille esset postea futurus; ita vt respectu scientiæ Dei quasi à casu sequatur peccatum ex tali vitæ concessione: ergo vt vbi sit admiratio prædestinationis, seu prouidentia diuinæ, quam Augustinus suspicit, necesse est, vt loquatur de præscientia antecedente secundum rationem decretum de concedenda vita tali puerò, ergo necesse est vt de præscientia conditionata loquatur, quia ante decretum de vita tribuenda, non potest ipsa vitæ diuturnitas, seu duratio per absolutam scientiam præuideri, cum pendat ex decreto Dei; ergo minus possunt per absolutam scientiam præsciri peccata in illo vitæ tempore committenda; ergo necesse est loqui de scientia conditionata, vtique sub illa conditione, si in vita conferretur, & cum his, vel alijs auxilijs relinquatur.

Neque etiam hæc potest dici esse sermonem de præscientia periculi, & non ipsius impietatis futura, vt facile ostendi potest discursu facto in primo testimonio, quia si fit sermo de generali periculo, cum quo omnes nascimur, & viuimus, in eo nullum est peculiare mysterium, cum ratio generalis prouidentia posset, vt non obstante illo periculo homines iuxta cursum, & exigentiam generalium causarum viuere sinantur. Si verò fit sermo de speciali periculo, illud non semper inuenitur in omnibus baptizatis in pueritia, qui postea impiè viuunt, & moriuntur cum illis com-

munibus occasionibus, & periculis, & nihilominus in eis etiam habet locum admiratio Augustini, cur Deus præuidens eorum impietatem futuram reliquerit viuere eos; ergo necesse est vt loquatur de præscientia ipsa certa ipsorum malorum, & effectuum in se, & non in solo antecedenti periculo. Omitto, fugam illam alienissimam esse à mente Augustini, & aliorum Sanctorum, qui ita loquuntur de hac præscientia Dei, sicut de præscientia aliarum omnium rerum absolute futurarum, vt in alijs locis citatis aperte declarauit Augustinus in tertio testimonio proxime citato.

Vltimò addo omnia loca Augustini, in quibus vocationem efficacem, congruam, seu secundum propositionem, altam, atque secretam per hanc conditionatam scientiam explicat, quia nimirum locis in quibus Deus præuidet, quæ inspiratio, seu vocatio tali voluntati ita congrua, & apta sit, vt ab ea sit infallibiliter acceptanda, illa enim præscientia conditionalis est manifesta, nam antecedit voluntatem dandi vocationem, vt ipsemet Augustinus supponit, vnde necessariò includit hanc conditionem, si hæc voluntas ita vocata fuerit, consentiet, & ex suppositione talis præscientiæ Deus vult dare talem vocationem. Hæc doctrina habetur sæpius repetita, & fusè declarata in Augustino q. 2. ad Simplician. de prædestinat. Sanctorum, cap. 6. & seqq. de bono perseuer. cap. 8. & 14. de spirit. & liter. cap. 54. epistol. 107. ante medium, & alijs locis in lib. 5. latè tractandis.

Ad hæc testimonia respondet Magist. Curiel, negando hanc vocationem, vt congrua sit, fundari in dicta præscientia, quia infallibilitas consensus futuri à voluntate sic vocata, non potest provenire ex directione talis scientiæ, quod probat ad hominem contra nos, quia futurum sub conditione, non ideo est futurum, quia Deus illud nouit, sed potius ideo illud Deus nouit, quia ipsum futurum est, vt nos postea dicemus. Ergo non potest consensus infallibiliter coniungi cum tali vocatione ratione præscientiæ, nec potest provenire ex subordinatione principij proximi, scilicet, liberi arbitrij sic vocati ad directionem huius scientiæ. Probat consequentiam, quia aliàs dabitur vitiosus circulus quia infallibilitas futuritionis eiusdem consensus sub hac conditione proveniet ex directione talis scientiæ. Vnde addit hic auctor illam infallibilitatem provenire aut ex vocatione ipsa, & aliquo modo speciali illius, aut ex efficaci voluntate, vel intentione Dei habentis ita sibi subordinatam, & subiectam humanam voluntatem, vt infallibiliter obsequatur modo suo, & salua libertate.

Sed in primis vndeunque talis infallibilitas proveniat, negari non potest, quin ex sententia Augustini in dictis locis, scientia conditionata talis consensus futuri à tali voluntate, si ei talis vocatio detur, omnino infallibilis, & certa præcedat in Deo secundum rationem ad voluntatem dandi homini talem vocationem, quod nunc solum tractamus. nam de modo, aut medio, quo illa scientia potest esse infallibilis, postea dicturi sumus. Et quidem, quod illa infallibilitas, si perfecta sit, vt in scientia Dei esse debet talis, vt implicet contradictionem illi subesse falsitatem, tanta (inquam) infallibilitas non potest in sola vocatione, siue sola, siue cum his, vel illis conditionibus antecedentibus ad consensum fundari, quia illa esset infallibilitas in causa, quæ non potest fundari in efficacia vocationis, & causa ad determinandam antecedenter voluntatem ad vnum ita vt non possit resistere, & ita non potest non tollere libertatem, nec mouere voluntatem modo suo,

10. Auctoritas quarta ex locis in quibus voluntati ita congrua, & apta sit, vt ab ea sit infallibiliter acceptanda, illa enim præscientia conditionalis est manifesta, nam antecedit voluntatem dandi vocationem, vt ipsemet Augustinus supponit, vnde necessariò includit hanc conditionem, si hæc voluntas ita vocata fuerit, consentiet, & ex suppositione talis præscientiæ Deus vult dare talem vocationem. Hæc doctrina habetur sæpius repetita, & fusè declarata in Augustino q. 2. ad Simplician. de prædestinat. Sanctorum, cap. 6. & seqq. de bono perseuer. cap. 8. & 14. de spirit. & liter. cap. 54. epistol. 107. ante medium, & alijs locis in lib. 5. latè tractandis.

11. Responso Curielis, & obiectio captiosa.

12. Impugnatur.

fuq, id est, modo libero, quia indifferentia libertatis cum tali determinatione antecedente repugnat, ut ex dictis in precedenti Prolegomeno conuinci potest, & in lib. 5. latius est ostendendum. Vbi etiam ostendimus ex eodem principio non posse illam infallibilitatem futuri consensus, si talis vocatio detur, fundari in proposito Dei antecedenti, & omnino efficaci, quia quomodocumque cogitetur infallibilis, & inseparabilis consequitio humani consensus ex illo proposito diuino, & vi solius causalitatis, & efficacie talis propositi diuini, non potest talis consensus liberè ab homine præstari, sed tantum voluntariè, quod, ut dixi in dicto lib. 5. longo discursu probandum à nobis est, & in sequenti cap. aliquid necessariò erit dicendum.

13. Relinquetur ergo necessariò dicendum esse, loquutum esse Augustinum de scientia; per quam Deus veritatem ipsam in omnibus rebus infallibiliter attingit, quam intuens gratis decernit dare suis electis vocationes illas, quas prauidit habituras esse effectum, id est, habituras effectum inducendi voluntatem electorum, ad consensum, si illis tribuantur. Neque video quam vim habeat ad hominem contra nos obiectio facta. Respondemus enim concedendo antecedens, nimirum, Deum scientiam conditionalem esse veram, quia voluntas hominis cum tali vocatione ita determinanda est, & non è conuerso. Circa consequentiam autem aduertimus, committi æquiuocationem, quam statim explicabo: nam licet consequitio nostri consensus non fundetur in illa scientia, nihilominus in executione verum est infallibilitatem diuini propositi absoluti posse fundari in illa scientia, non tanquam in causa, sed tanquam in conditione necessaria, ut diuina nec feratur in incognitum, nec sine certo, & infallibili medio absolute intendat aliquid, quod est contra diuinam sapientiam, & prudentiam. Vnde attentè est cauenda æquiuocatio quæ in argumento committitur, transiendo tacite à proposito absoluto Dei ad consensum humanæ voluntatis. Nos enim non dicimus, consensum voluntatis humanæ infallibiliter esse coniungendum tali vocationi ratione præscientiæ; nam illa coniunctio semper supponitur futura ex parte obiecti, ex libera determinatione voluntatis creatæ cum diuino auxilio in dicta conditione incluso. Sed dicimus ex parte voluntatis diuinæ requiri cognitionem illius futuri sub tali cognitione, & quod cognitio illa sit infallibilis, ut posset voluntas Dei determinari absolute ad volendum, ut homo credat, & habeat auxilium cum quo efficaciter operaturus est. Quapropter cum in argumento subinfertur, ergo non potest consensus infallibiliter coniungi vocationi ratione præscientiæ, nec ex directione illius facile potest totum concedi, quia non est contra nos, nec ad causam refert, quia nihilominus potest illa præscientia esse necessaria ad directionem suo modo voluntatis diuinæ, ut possit dare vocationem congruam, cui vult, & quem vult, præeligere ad credendum, v. g. quia iam habet in sua præscientia medium infallibile, quo suum propositum exequi potest. Et ita nullus circulus committitur, quia infallibilitas futuritionis nunquam in re prouenit ab hac scientia, sed secundum ordinem rationis, absolutum decretum Dei prouenit ab hac scientia tanquam à proponente voluntati diuinæ obiectum tali proposito accommodatum. Et hæc sine dubio fuit mens Augustini in citatis locis.

14. Secundo principaliter probatur eadem veritas ex aliis Patribus. Et in primis assero, quos supra citauit circa testimonium Matth. 11. quibus ad excerpta Genens. responsi. 9. vbi sic ait: De Tyrjs & Sidonibus dirigamus ad te; & Paralip. 20.

nisi quid aliud possumus dicere, quam non esse eis datum, ut crederent, quos etiam creduros fuisse ipsa veritas dicit, scilicet, qualia apud non credentes facta sunt, virtutum signa vidisse. Et subdit inferius. Nos autem etiam si rationem facti, & profunditatem iudicii eius penetrari non possumus, manifestissime tamen scimus, & verum esse, quod dixit, & iustum esse, quod fecit. Neque video quomodo ad verba tam clara Prosperi possint similiter applicari euasiones, quas supra circa ipsa Christi verba retulimus, & refellimus. Et eodem modo possumus pro hac parte allegare Anselmum, Remigium, & Abulens. Matth. 11. nam exponentes verba Christi modo supra dicto, hanc scientiam in Deo esse supponunt. Item Anselm. Math. 6. exponens verbalis orationis Dominicæ, de hac scientia loquitur, cum ait, Deum per dulcedinem dare gratiam (vique vocationis, vel auxilij) ei, quem scit non consensurum. Simili modo Beda Actor. 16. reddit rationem, cur Paulus & socij veniti sunt prædicare verbum Christi in Asia, ut ibi dicitur. Quia sciebat (inquit) contempturos verbum Dei, & quod ad præsentem causam attinet, similem rationem reddit O Ecumen. dicens. Quia præstitit contra Spiritum sanctum pugnantiam hæresim ibi esse dominaturam. Et similem doctrinam habet Gregorius homil. 12. in Ezechiel & hom. in euang. & Origen. homil. 9. in Leuitico.

Præterea Nemesius lib. de Natur. homin. cap. 44. §. Euripides, in fine, uti Deum hac scientia ad perfectam prouidentiam, satis aperte docet, dicens, Prouidentia res humanas non solum ex his, quas sensibus notantur, sed etiam ex suis, & propria præcognitione administrat. Hoc autem intelligi de præcognitione conditionata, declarat, dicens. Cum enim Deus non nesciat, bono viro expellere pauperem esse, eiusque sensum opes, si deus deprauaturus, vultur eum in paupertate finiri videri. At qui o? lenus est, sepe importuniorum fore videns, si egrotat (ad latrociniū enim, aut alia quedā grauia facinora animi aduinceret) potiri illum opibus permittit. Et concludit. Nos enim nihil rerum ventientium præsentientes, & ea, quæ insistant, tantum expectantes, non recte de his, quæ in rebus humanis eueniunt, indicamus. At Deo etiam futura tanquam præsentia sunt, quæ vltima verba de eadem præscientia conditionata, de qua expressè fuerat loquutus, sine ulla tergiversatione intelligenda sunt, & de eadem ait, longè esse ab hominibus, & ideo sæpe nos amare illa, & procurare, quæ habita futura nobis sunt in ruinam, quia præscire non possumus, quid euenturum sit, si illa obtineamus, quæ conditionata scientia est: De Deo verò ait, etiam hæc futura illi esse præsentia, & reuera hic videtur omnium communis sensus, & conceptus hominum, præsertim de Deo, & de seipsis. Nam quia fideles ignorant, an diuitiæ, vel scientia, vel dignitas, aut quid simile, illis futura sit occasio peccandi, ad Deum accedunt orantes, ut si ea de causa peccaturi sunt, talem statum, vel conditionem ab eis auertat, supponentes pro se non ignorare Deum, quid ipsi acturi sint, si in tali minere, vel statu constituantur; neque ita erant præsentientes de Deo coniecturalem cognitionem, quam Dæmon, vel etiam ipse homo ex parte habere potest, sed magna fiducia orant, nihil de certissima præscientia diuina dubitantes. De præscientia (inquam) quæ præcedit absolutam futurarum rerum dispositionem, & quæ potest esse ratio sic, vel aliter de euentibus absolute futuris disponendi. Nam quia nos vii illa non possumus ad nostram prouidentiam, quia, ut dicitur Ecclesiast. 7. Ignorat homo, quid conducat sibi in vita sua, ideo ad Deum accurramus, quem omnia talia futura scire non dubitamus. Inde enim videtur illa oratio profecta. Cum ignoremus, quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut illorum viros dirigamus ad te; & Paralip. 20.

Præterea est egregium Cyrilli testimonium ad idem confirmandum lib. 9. in Ioan. cap. 10. ubi varias mouet quæstiones; cur Deus futurorum præscius hoc, vel illud faciat, quæ non possunt nisi de præscientia conditionata intelligi. Prima est. Si omnia scire Christus crederetur, cur Iudam qui futurus erat proditor, elegerit. cui multis aliis propositis respondet, quia multa similia occurrunt, si de his, quæ à Deo facta sunt, ita velimus inquirere. Vnde ait: Quid enim prohibebit inculcare Deum, ac dicere: Cur in Regem, Saulen elegisti, quem sciebas gratiam tuam esse specturum? Imo cur primum à terra hominem formasti, quem non ignorabas mandata tua non seruaturum? Ascendit hæc oratio etiam in superiora. Cur enim Angelorum etiam naturam creasti cum ut Deus præuideris futuram nonnullorum rebellionem? Ad quas quæstiones non respondet, negando talem scientiam in Deo, sed illam supponendo ex libertate arbitrij, & aliis causis diuinæ providentiæ rationem reddendo. Illa autem præscientia non potest esse coniecturalis, vel in dispositionibus tantum personarum, quia in Angelis, & primo homine erant optimæ dispositiones, ad bonum potius, quam malum eligendum, nec erat in eis aliqua praua dispositio, vel inclinatio ad malum, in qua talis coniectura fundari possit, fuit ergo præscientia certa veritatis futuræ, & Deo præsentis. Atque eandem quæstionem de creatione malorum Angelorum cum præscientia peccati eorum mouet D. Hieronym. Decalog. 3. contr. Pelagian. non longe à principio, & respondet, Vis audire rationem. Deus præsentis indicat, non futura, nec condemnat ex præscientia, quem nouerit talem fore, qui postea sibi displicuit. quæ professio non nisi de conditionata scientia vera simpliciter esse possunt. Item idem interrogat Damascen. Dialog. contra Marcianos, parum ante medium, & respondet: Eximia quædam ac singularis bonitas in causa fuit, cur eum procrearet. Si enim secum loquutus est. Quandoquidem iste malus futurus est, omniaque, quibus eum afficio, bona perditurus, ego ne quoque eum bono prius spoliabo, ac delebo? Minime. Verum quamuis ipse improbus futurus sit, tamen eum non ita multabo, ut mei particeps non sit, verum bonum vnum ipsi tribuam, nempe, ut essentia ratione me ipsi impertiam, hocque nomine, quod sit in boni mei partem, vel inuitus veniat. Per quæ verba euidenter affirmat Damascenus habuisse Deum hanc conditionatam præscientiam de peccato Angelorum prius ratione, quam haberet decretum creandi illos, & non obstante illa voluisse illos creare propter bonitatem suam, & quia non punit peccata, priusquam fiant, nec decernit propter illa, donec absolute futura esse præuideat, nec eius bonitatem malum vincere potest, vt idem Damascen. dixit lib. 4. de fide cap. 22. Et similis quæstio tam de Angelo, quam de homine in statu innocentie tangitur à Gregorio Niceno, in orat. catechetica cap. 7. & nomine Chrysostomi in homil. de Adam & Eva in tom. 1. ubi eandem præscientiam supponere videtur, quamuis non tam clarè, quin possit aliquis obiectionem à Marcione referre Tertullianus lib. 2. contr. illum cap. 5. & constanter contra illum hanc præscientiam cum bonitate, & potentia Dei coniunctam docet, ostendens non esse contrarium diuinæ bonitati, imò illi valde consentaneum, non obstante præscientia peccati futuri in homine, si tali modo crearetur, illum creare simul permitiendo peccatum sub tali conditione præiustum, non potest enim totus ille discursus de alia præscientia intelligi. Vnde cap. 7. expressè dicit, Sed etsi præsciat, male hominem institutione sua vsurum, quid tam dignum Deo, quam grauitas, quam fides institutionum qualiumcumque.

Fr. Suarez de Gratia Pars II.

Ad hæc verò testimonia respondet quidam vir doctus, hos Patres non loqui de præscientia conditionata, sed de absoluta, quia hæretici, vel Ethnici, quibus respondent, de hac scientia loquebantur; non enim erant tam subtiles, vt de altera cogitarent, neque ad obiectiones illorum erat necessaria, licet enim argumentabantur. Si Deus non præsciuisset peccatum Adæ, non esset perfectus, si præsciuisset, non esset Adæ imputandum peccatum, quia illud vitare non potuit; ita enim refert argumentum Hieronymus lib. 3. contra Pelagianos circa principium, & optimè intelligitur de absoluta scientia visionis. Vnde Sancti respondent habuisse Deum præscientiam, & nihilominus Adamò iuste imputari, quia præscientia illi peccandi necessitatem non imposuit. Hæc verò responsio diminuta est, licet alicui loco possit accommodari, non tamen omnibus. Tribus enim modis fit illa obiectio, vel quæstio. Primum, in sensu prædicto, in quo sine dubio loquitur Hieronymus. Et sine dubio intelligitur optimè de absoluta scientia, & ideo nos illo testimonio, & similibus non vtimur. Secundo fit illa interrogatio de præscientia peccati antecedente voluntatem creandi, non vero de futuro in effectu, sed de possibili, id est, cur Deus præsciens hominem peccare posse, illum tali periculo, & non præueniendo illum, ne peccare posset. Et in hoc sensu tractat quæstionem Basiliius homil. 9. ex variis, quod Deus non sit auctor malorum, versus finem. Et sic etiam illa quæstio præscienti inlicito non deseruit, & ideo non allegauit illum locum Basilij. Et in eundem sensum trahi potest Auctor homil. de Adam & Eva. Tercio mouetur quæstio de præscientia peccati non tantum possibilis, sed etiam futuri, & quæ secundum rationem antecedit in Deo voluntas creandi hominem, & dandi præceptum, ac permittendi peccatum, & in hoc sensu euidenter procedit quæstio de scientia conditionata, vt satis ostensum est, & prædictus Auctor non negat, sed negat in hoc sensu esse vel propositam quæstionem ab Ethnicis, vel admissam, & tractatam à Patribus.

Contrarium autem constat euidenter ex verbis Marcionis apud Tertullianum in dicto cap. 7. sic enim obiebat: Si Deus bonus, & præscius futuri, & auertendi mali potens, cur hominem, & quidem imaginem, & similitudinem suam, imò & substantiam suam, per animam scilicet sensum passus est labi de obsequio legis in mortem, circumuentum à Diabolo? Si enim est bonus, qui euenire tale quid nollit, & præscit, qui euenturum non ignoraret, & potens, qui depellere valeret, nullo modo euenisset, quod sub his tribus diuina maiestatis euenire non posset. Quod si euenit, absolutum est contrarium Deum, neque bonum credendum, neque præscium, neque potentem. Ex quorum tenore verborum constat, ipsum loqui de præscientia peccati non possibilis tantum, sed etiam futuri, vt expressè dicit, & postea Tertullianus in toto discursu supponit, & admittit. Item constat loqui de præscientia antecedente voluntatem creandi hominem, & permittendi peccatum eius, quia ex illa præscientia cum potentia, & bonitate interebat hæreticus non debuisset Deum tale peccatum permittere. Vnde vltimò constat illum non voluisse ex præscientia inferre peccatum fieri necessarium, ac proinde non esse peccatum: sed potius supponendo illud esse malum, & peccatum, inferebat, quandoquidem Deus illud non euitauit, cum posset, & præsciret, illi esse imputandum, ac proinde non esse bonum. Et ad hunc sensum argumentationis respondet Tertullianus, Deum esse summum bonum, etiam si præsciens futurum peccatum, & potens illud impedire, voluerit illud permittere, quia non Deo, sed voluntati hominis imputatur. Similis quæstio apud

17. Responsio cuiusdam viri docti diuinaura.

Moueri potest quæstio illa de creatione Damasceni cum præscientia peccati tribus modis.

Basiliius.

Arguitur ex solo tertio sensu.

18. Stabilitur tertius status quæstionis primo auctoritate Tertulliani.

Secundo
Damasce-
Argumen-
tum
Manichæi
supponit
præscien-
tiam, quæ
antece-
dit
voluntatem
creandi An-
gelum.

Tertio Cy-
rilli.

apud Damasceum in dicto Dialogo. nam obiectio Manichæi erat: Quid autem cause est, cur Deus, cum Diabolus malum fore prænosset, eum procrearet. Vbi constat non argumentari Manichæum ex præscientia contra libertatem arbitrij, sed contra bonitatem volentis Deum creare Angelum, quem præsciebat futurum malum; ergo loquebatur de præscientia antecedente voluntatem creandi Angelum. Et in hoc sensu respondet Damasceus, non quidem quod præscientia non tollat libertatem, sed quia non iudicauit expedire priuare Angelum omni participatione bonitatis suæ; etiam si præiudicaret illi malè fuisse illà vsurum, vt in verbis suprà relatis manifestum est. Denique apud Cyrillum euidenter distinguuntur quæstiones, cur Deus Iudæ, quem præsciebat lapsurum, & cur Iudæ ad culpam imputetur, quod vi præscientiæ faciebat. Et nos non sumimus argumentum ex posteriori quæstione, sed ex priori, quam necesse est intelligi de præscientiâ antecedente electionem, at subinde esse conditionatam. Nec potest solum intelligi de electione, quoad executionem eius in tempore factam, sed etiam de æterno proposito, quia non loquitur de malo, quod iam Iudas commiserat; quando vocatus est, sed de malo futuro post temporalem electionem, & ab æterno præiudicio ante propositum talis electionis, sub ea conditione, quod si eligeretur, tale malum esset commissurus, præterquam quod ibi etiam adiungit Cyrillus interrogationem de Angelo & homine cur creati sint, etiam si præscirentur futuri mali: & ratio interrogationis non est, quia hoc repugnat libertati sed quia repugnare videtur diuinæ bonitati; & ideo dixit ibidem Cyrillus, quod huiusmodi interrogationes sunt quædam accusationes contra Deum, cuius sapientiam, & bonitatem defendit, quia ipse optimè fecit constituendo Angelum, & hominem liberum, vnde libertatem supponit, neque illam defendit, quia argumentum non fiebat contra illam, ex absoluta præscientia. De his ergo, & similibus locis, quæ acutè distinguenda sunt, dubitari non potest, quin in eis sit sermo de præscientia conditionata.

19.

Non officit
huic scien-
tiæ quod
fuerit anti-
quis hære-
ticis nota.

August.

Neque incredibile videri debet, hereticos scientiam illam agnouisse, in qua intelligenda, & defendenda nunc tanto labore insudamus. Nam in primis aduersarij ad infamandam hanc scientiam dicunt ab hæreticis esse inuentam, Pelagianis scilicet, vel saltem Semipelagianis. Quid ergo mirum, quod antiqui etiam hæretici illam cognoscere, & ex illa argumentari potuerint, quamquam nos sensum hæreticorum, non propter eorum sententiam inuestigamus, sed vt inde sensus Patrum intelligantur, quia eandem scientiam futurorum, quam hæretici supponebant, admittunt, & illa stante obiectionibus, vel interrogationibus eorum respondent. Deinde Augustinus lib. 1. de Anim. & eius orig. cap. 12. refert, Vincentium Viæctorem, contra quem scribit in quodam libro, disputasse aduersus eos, qui dicunt, cur Deus hominem faciebat, quem, vt pote præscius, sciebat futurum non bonum. quam quæstionem ille etiam Vincentius expendebat, non negando illam Dei scientiam, sed quia de perfectis operibus debet Deus hominem iudicare, non de præcognitis, nec fieri aliquando permixtis. In quo sententiam eius probat Augustinus, addens optimam rationem, quia aliàs Deus non natum iudicaret, si propterea creare voluisset. Vnde considerare licet, idem in illa contingere, quod in aliis attributis Dei, in quibus distinguenda est cognitio, an sint à cognitione; quid, vel quomodo sint; nam prior sæpe est facilis, & vulgaris, etiam inter homines parum subtiles, vel etiam indoctos; posterior est alta, & subtilis, & à paucis obtineri potest. Quam-

uis ergo hæc præscientia conditionata quoad modum suum difficile intelligatur; & non sine multa doctrina, & subtilitate disternatur, nihilominus hæc scientia quoad quætionem, seu quæstionem an sit, videtur esse valde communis, & vulgaris: & ad hunc modum loquenti videntur de illa hæretici, acerbiter nescientes fortè quid dicerent, nec discernentes inter præscientiam conditionatam, & absolutam, & nihilominus verum dicentes, & in re ipsa de præscientia conditionata loquentes. Et vt antea dicebam, etiam communis plebs fidelium sapientissimè orat Deum, hæc scientiam necessariò supponendo, quamuis, de illa distinctè, (& vt ita dicam) in actu signato cogitare nesciat. Quin potius etiam nostris temporibus legimus in lapone, & India similes interrogationes ab hæreticis proponi Prædicatoribus, & annuntiantibus nostram fidem, qui veluti naturæ lumine ducti cognoscunt, vel supponunt Deum præscium esse omnium futurorum siue absolutè, siue ex aliqua hypothesi nondum intellecta, vt de factis futura. Vnde quando interrogationes suppones, supponunt præscientiam conditionatam; vt facile declinarentur, negando habere Deum talem præscientiam: nunquam autem id faciunt Evangelicæ Prædicatores, magnum enim foisset scandalum hominibus interrogantibus, neque etiam id fecerunt vnquam Patres, vt vidimus.

CAPVT IV.

Neque in Augustino, neque in aliis Patribus aliquid contra perfectionem diuinæ scientiæ conditionatæ reperiri.

Non obstantibus omnibus Augustini testimoniis, quæ in præcedenti capite adduximus, Non defensores contrariæ sententiæ proclamant, an illam hanc scientiam reiectam esse ab Augustino, & eorum Prospero tanquam fundamentum Semipelagianism, vel Pelagianism erroris, imò, addunt aliqui, etiam Arrianos illam scientiam adinuenisse ad suum errorem explicandum, ex quadam epistola Alexandri Episcopi Alexandrini ad Alexandrum Episcopum Constantinopolitanum, vbi Alexander refert Christum factum esse filium Dei eximium per gratiam, esseque in nostra potestate filios Dei fieri non aliter atque ille factus est, scriptum namque est, filios genui, & exaltavi. Et addit: At cum illis obiter sententia, qua sequitur, & ipsi spreuerunt nō, autem Deus cum præscientia, & præsentione prænosset, nati quam ipsum aspernaturum, idcirco ex omnibus elegit. Sed si attentè legantur sequentia, & locus Psalmi, quem illi hæretici malè allegabant. Dilixisti iustitiam, & odisti iniquitatem, propterea vnxit te Deus, &c. facile intelligitur loquutos fuisse illos hæreticos de præscientia absoluta futurorum operum Christi. Sed esto fuerint loquenti de conditionata, quid nostrâ interest, qui non solum istis, sed etiam pluribus hæreticis notam fuisse hanc scientiam, vt dixi, suprà demonstrauimus, neque propter illam isti damnantur, sed quia illa malè vsi sunt. Nec est sanum consilium prudentis aliàs viri, vt scientiam consentaneam diuinæ perfectioni Deo negemus, vt hæreticis resistamus. nam sicut non sunt faciendæ mala, vt eueniant bona, ita non est neganda vna veritas, vt alia defendatur, alioqui negetur scientia absoluta futurorum meritorum, quia Pelagian-

giani dixerunt ex illa prædestinari homines, ut collatur gratia efficax, quia Caluinista ad negandam libertatem illa vsi sunt; essetque illud consilium potius adhibendum ad non introducendam prædeterminationem physicam, propter difficultatem maximam, quæ est in constituenda differentia inter illam, & efficaciam motionis necessitantis, quam ponit Caluinus. Igitur quidquid hæretici senserint, videamus, an Augustinus impugnando Semipelagianos à priori sententia circa hanc scientiam recesserit. Vnus enim, vel alter locus est apud Augustinum, qui nonnullam difficultatem habeat, quia contra Semipelagianos disputans, non solum videtur eos reprehendere, quod hæc scientia malè vterentur, sed etiam, quod ad suum tuendum errorem illam falsè confingerent. Nam in lib. de Prædest. Sancto. cum in cap. 12. & 13. impugnasset tantum illius scientiæ abusum, in cap. 14. etiam ipsam scientiam refellere videtur, exponens enim locum Sapient. 4. [Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius, ait: Dictum est enim secundum pericula vitæ huius, non secundum præscientiam Dei, qui hoc nouit, quod erat futurum; non quod futurum non erat, id est, quod ei mortem immaturam fuerat largiturus, ut tentationum subrederetur incerto, non quod peccaturus esset, qui mansurus in tentatione non esset. Et lib. 1. de orig. anim. cap. 12. similem tractans questionem, postquam argumentatus est contra abusum talis scientiæ, etiam illa daretur, auget responsum, etiam scientiam ipsam refellendo, sic enim ait: Quid quod ipsa exinanitur omnino præscientia, si quod præscitur, non erit? Quomodo enim rectè dicitur præsciri futurum, quod non est futurum? Quomodo ergo puniuntur peccata, quæ nulla sunt, id est, quæ nec vita ista nondum incipiente commissa sunt. Ante carnem, nec morte præueniente post carnem? Et simili modo videtur sensisse de hac scientia Prosper in Epist. ad Augustinum, ut referens ac reprehendens phantasiam Semipelagianorum, primum eos arguit quod gratiam etiam præuenientem in præsentibus subicerent meritis sub conditione futuris. Deinde addit, sed in tantum commentitius meritis electionem Dei subiciunt, ut quia præcisa non extant; futura, quæ non sunt futura, constringunt, nouique apud illos absurditatis genere, & non agenda præcisa sunt; & præcisa non acta sunt. Denique Damascenus etiam contra Manichæos in fine de solis effectibus aliquando futuris dicit esse præscientiam. Nam si facturi (inquit) non essemus, nec ipse quidem, quod futurum esset, præsciret.

Respondetur totam hanc obiectionem in æquiuocatione vnius vocis præscientiæ positam esse. nam quod ad rem attinet, verisimile non est illos Patres sibi fuisse contrarios; & Augustinum præcipue vno verbo obiter dicto voluisse destruire, quod tam expresse tantaque assertionem in aliis multis locis docuerat. Dicimus ergo verbum præscientiæ sumptum propriè, & in rigore, dicit enim antecessorem æternitatis ad tempus. Ita docet Damascenus supra; definiens enim quid sit prænotio, ait; prænotio est, ea quæ futura sunt, antequam in oritur prodeant, nosse. nam in verbo præscire, seu præscire, illa particula præ, non dicit habitudinem ad alios actus, vel ad res alias, sed ad obiectum ipsum præscitum. Vnde dicit antecessorem secundum existentiam realem aliquando futuram, quæ in Deo est antecessio æternitatis ad tempus. De præscientia ergo in hac proprietate sumpta, dixit Augustinus in priori loco citato de Prædestinat. Sancto. sententiam illam Sapientis, Raptus est, &c. intelligendam esse secundum pericula vitæ huius, non secundum præscientiam vitæque propriam, quæ est rerum aliquando futurarum. Non excludit autem, quin possit,

& debeat intelligi de his periculis vitæ, in quibus malitia mutaret intellectum hominis iusti. Nam (ut iam dixi) si talia non sint pericula, sola ratio periculi non esset sufficiens ad exaggerandam præmatutam mortem, ut specialem gratiam, præsertim in omnibus iustis, qui in infantia, aut pueritia, vel intra quodcunque breue tempus rapiuntur. Nam in multis non est tantum periculum, quin suppositis communibus auxiliis gratiæ ex vi causæ, & libertatis sit æquè contingens ad vtrumlibet, quod iste mutetur, vel perseueret, & crescat in sanctitate. Ergo si anticipatio mortis solum est ex præscientia periculi, propter hoc est etiam cum contingentia maioris sanctitatis, ergo etiam erit contingens, quod illa mors vel maius bonum, vel malum impediens: ergo similiter est contingens & incertum, an sit gratia, necne; neque Deus ipse poterit hoc certò cognoscere, ac determinare; quomodo talis homo, vel puer vitam suam, vel illius reliquum tempus esset instituturus. Multo ergo melius locus ille de vel perseueret certa cognitione malitiæ futura sub conditione ret. intelligitur, & saltem Augustinus hanc intelligentiam non excludit, sed solum veram, & propriam præscientiam respectu eorum, quæ nunquam futura sunt.

Potest autem hæc expositio suaderi, tum quia est necessaria, ne Augustinus sibi ipsi contrarius sit, tum in aliis locis, tum in eodem lib. in cap. 9. ubi illam scientiam ipse supponit, ut vidimus, & in cap. 36. & sequentibus per illam explicat vocationem congruam, tum ex verbis, quæ statim subiungit Augustinus. Non secundum præscientiam Dei, qui hoc præscit, quod futurum erat, non quod futurum non erat, id est, quod ei mortem immaturam fuerat largiturus, ut tentatio non subrederetur incerto, non quod peccaturus esset, qui mansurus in tentatione non esset. quæ omnia pertinent ad præscientiam rerum, quæ aliquando futura sunt.

Dices iuxta hanc opinionem vitiosum, & æquiuocum esse processum Augustini contra Semipelagianos. Nam illi bene sciebant non præscire Deum, aliquando esse futura opera, quæ puer mortuus in infantia operaretur, si vitiaret, ergo contra illos non rectè argumentatur, ex eo, quod illa non sit vera præscientia, id est, absoluta. Respondet in hoc errasse, & propriam vocem ignorasse Semipelagianos, quia in operibus nunquam futuris rationem meriti, & demeriti contingebant, propter solam prænotionem eorum. Ad hoc ergo repellendum Augustinus ait, illam prænotionem non esse propriam præscientiam, quæ ad meritum actuale (ut dicam,) id est, quod possit esse ratio fundandi premium, vel pœnam per diuinum iudicium conferendam, non potest fundari in opere absolute tantum possibili, etiam si cognoscatur ut futurum sub conditione, etiam si futuro in aliquo tempore, quia si pœna vel premium absolute dandum decernitur, etiam opus malum, vel bonum absolute esse, vel futurum præsciri necesse est. Et ideo Semipelagianii admittentes verum meritum in obiecto talis cognitionis, in re ipsa affirmabant, esse veram præscientiam rei aliquando futuræ, licet id fortè ignorarent, & ideo meritò redarguuntur ab Augustino, quod illa non sit præscientia propriè dicta, & ideo ad meritum non sufficiat. Et hoc est, quod etiam in alio loco de Animæ origine, Exinanitur, omnino præscientia, si quod præscitur, non erit. Exinanitur, ait, non quoad rationem scientiæ, sed quoad scientiam sit propriam rationem præscientiæ, quæ necessaria, quod præest, ut in eius obiecto possit vera ratio mentis inueniri. Et ita etiam exinanitur quoad hoc, ut in erit.

In malis iustis non tanta sunt vitæ pericula, ut suppositis communibus auxiliis gratiæ non sit æquè contingens vtrumlibet, quod iste mutetur, vel perseueret.

Solutio data suaderetur, Augustinus sibi esse contrarius.

Instantia.

Diluitur.

Exinanitur, omnino præscientia, si quod præscitur, non erit. Exinanitur, ait, non quoad rationem scientiæ, sed quoad scientiam sit propriam rationem præscientiæ, quæ necessaria, quod præest, ut in eius obiecto possit vera ratio mentis inueniri. Et ita etiam exinanitur quoad hoc, ut in erit.

illa possit ratio meriti fundari, & ideo subdit: *Quomodo enim recte dicitur praesciri futurum, quod non est futurum. vbi pondero particulam, Quomodo recte dicitur, per quam significat non improbari absolute, sed quatenus opus per illam praescitum, tanquam aliquid re vera futurum aestimetur, ut pote praemio, vel poena dignum. Unde recte adiungit, Quomodo ergo puniuntur peccata quae nulla sunt? id est, (ut exponit,) quae nunquam committentur post carnem, utique morte praeventiente. Intentio ergo Augustini illis locis est illam scientiam non quidem non esse, sed esse quandam simplicem intelligentiam, in cuius obiecto nulla ratio meriti fundari potest, & ita non esse veram praescientiam, quae interdum ad rationem meriti, & ad praemium anticipatum sufficit, interdum vero ad prauiudicium, & praedestinationem alicuius poenae.*

Summa intentionis Augustini in obiectis locis.

4. Apatetur hec solutio Prosperi.

Damasceni aperta mēs.

Et per hanc responsum est etiam ad Prosperum, quem alicubi hanc scientiam conditionatam in Deo cognovisse iam ostendimus; in alio ergo non scientiam, sed abusum eius reprehendit, fundandi nimirum in ea commentitia merita, ut recte vocat, *conspicendo futura, quae non sunt futura*, id est, affligendo illis meritum ac si verè & absolute futura essent, cum tamen simpliciter futura non sint, etiam si sub conditione sint futura. Et in eodem sensu infert tanquam absurdum, quod non agenda praesciri dicuntur, utique tantum vera merita, ac subinde tanquam verè futura, ex quo etiam sequitur aliud absurdum, scilicet, ut praescita non actus sint; praescita nimirum sub eadem ratione, id est, ut vera merita, quia implicat sic praesciri, & non esse futurum aliquando, ut diximus. Damascenus autem nulla indiget expositione, quia ibi proponit explicare proprietates harum vocum, *praedestinitio, praenotio, & aliarum, & praenotionem ita describit, praenotio est ea, quae futura sunt, antea nosse, vbi clare limitavit vocem illam ad scientiam, quae antecedit durationem, vel aeternitatem rem in tempore futuram. De hac ergo praescientia loquens meritò subiungit, Si facturi non essemus, nec ipsae, quod futurum non esset, praenotaret. Quoniam haec verba, si recte spectentur, cum proportionem in scientia conditionata verum habent: nam si voluntas sub tali conditione posita hoc factura non esset, neque illud futurum sub conditione cognoscere; sensus tamen Damasceni est, quem diximus, Atque haec nunc sufficiant de sententia Patrum, nam de mente D. Thomae commodius dicemus, postquam alium sensum contrariae sententiae examinaverimus, quod in sequenti cap. praestabimus.*

5. Plura Augustini loca perperam obiecta cum in iis, sermo sit de scientia absoluta futurorum,

Sed adhuc nescio quo colore obicitur nobis Augustinus lib. de praedestinato. Sanctior. cap. 17. 18. & 19. quia in eis ex professo probat contra Pelagianos, & Semipelagianos propositum divinum eligendi praedestinos ad gloriam, & sanctitatem, non esse ex praescientia, potius praescientiam futurae sanctitatis illorum esse ex Dei proposito; sic enim respondet ad quaestionem, quam Prosper in Epist. sua ipsum interrogauerat. Adduntur etiam verba Augustini Epist. 107. vbi tractans verba Ioan. 6. Sciebat Iesus, qui essent credentes, & qui esset traditurus eum, inquit: Et ne quisquam existimaret, credentes sic ad eius praescientiam pertinere, sicut non credentes, id est, ut eis non fides daretur, sed tantum voluntas praenotaretur, mox adiecit: Nemo potest venire ad me, &c. Et epist. 107. circa medium, ait, Deum omnia opera sua futura in praedestinatione praescivisse. Sed haec loca nullo probabilis colore ad presentem causam accommodantur, agit enim ibi Augustinus de absoluta praescientia meritorum, & probare vult sanctitatem, quae à vocatione incipit, non dari ex meritis, sed ex gratia. Unde sic

incipit, *Intelligamus ergo vocationem, quae sunt electi, non qui eliguntur, quia crediderunt, sed qui eliguntur, ut credant.* Unde postea concludit, *Electi sunt itaque ante mundi constitutionem ea praedestinatione, in qua Deus sua futura facta praescivit.* Loquitur ergo aperte de absoluta praescientia meritorum, quam sequi, non praecedere decretum electionis divinae verissime docet. Idemque prosequitur cap. 18. vbi refert sententiam Pelagij dicentis, praenotuisse Deum in sua aeternitate, qui essent futuri sancti, & ideo eos elegisse. Et hoc impugnat ex verbis Pauli ad Ephes. 1. dicentis: *Elegit nos, ut essemus Sancti, non quia futuri eramus Sancti, quod late prosequitur, & concludit.* *Elegit ergo nos Deus in Christo ante mundi constitutionem, praedestinas in adoptionem filiorum, non quia per nos Sancti & immaculati futuri eramus, sed elegit, praedestinavitque ut essemus, &c.* Et infra sic inquit: *Ex hoc proposito est illa electorum propria vocatio, quibus omnia operantur in bonum.* quod propositum non est certè conditionatum, sed absolutum, quo Deus statuit sanctitatem, vel vocationem congruam ad illam illis, quos gratuito elegit, ex quo propositum non conditionatum, sed absoluta praescientia sequitur secundum rationis ordinem. De hac ergo scientia Augustinus ibi loquitur, nec de conditionata verbū ibi habet, multoq; minus decretum conditionatum innuat. In cap. autem 19. doctrinam, quam contra Pelagianos tradiderat, contra Semipelagianos applicat. Hi enim dicebant elegisse nos, ut essemus Sancti, qui praevideat, nos ex nobis futuros esse credentes. Ipse autem contra illos eodem testimonio, etiam elegisse nos Deum, ut essemus fideles, non quia praevideat credentes, & ita in suo proposito, & electione praevideat fidem nostram futuram, non ante illam.

Sed instare possunt, quia eadem ratio, & proportio, quae est praescientiae absolutae ad decretum absolutum, est etiam praescientiae conditionatae ad propositum conditionatum; ergo licet Augustinus in illis locis loquatur de scientia, & decreto absolutis, inde sumitur efficax argumentum ad conditionata. Consequentia est clara, & antecedens probatur, quia effectus praescitus, debet esse effectus propositi sub conditione; ergo est eadem ratio. Unde è contrario sequitur, si consensus, v.g. fidei praevideatur sub conditione, si detur talis vocatio, & ante omne propositum Dei, etiam conditionatum non praevideri, ut effectum saltem physicum, & proprium voluntatis Dei, ac subinde praesciri, ut effectum futurum ex sola voluntate hominis. Quod si hoc concedatur, sequitur ulterius, Augustinum nihil contra Semipelagianos fecisse, quia ille bonus vsus futurus erit physice à sola voluntate hominis credituri, & ita poterit esse meritum, & ratio totius praedestinationis.

Ad replicam respondetur in primis, non esse eandem rationem de praescientia absoluta, & conditionata. nam absoluta est de re futura in aliqua differentia temporis, & ideo necessariò supponit in Deo liberum decretum proportionatum effectui praevisto, quia non potest esse futurum nisi per voluntatem, aut cum voluntati Dei, & ita absoluta praescientia effectus absolute futuri necessario supponit in voluntate Dei determinationem ad talem effectum producendum. Futura autem sub conditione tantum, ut sic praecise spectata, non solam, sunt de facto futura in aliqua differentia temporis, quod haec & ideo non necessariò supponunt decretum cum actuali determinatione voluntatis Dei, quia illud futurum ut sic, adhuc manet in statu possibilitatis. Secundò verò addimus hanc scientiam conditionatam necessario includere in obiecto suo ad quatuor decretum Dei, non ut comprehensum ob-

Responso
secunda.
Conditio
sub qua
finitum
proponitur
includit
propositum
dandi, vel
offerendi
eum voca-
tione gra-
tiam co-
operatam
iustitiam
generalem.

Conclusus
propositum
finitum
gratia prae-
ueniente
a causa mo-
rali gratia
vnde dicitur
causa phy-
sica.

iectiue sub conditione illa, sub qua futurum illud proponitur: vt, v.g. cum dicimus: Deum prae-
re, quod si homo ita vocetur ad fidem, consentiet,
non est sensus, quod consentiet suis viribus solis,
sed quod adiutus tali vocatione, & cooperante e-
tiam physicè gratia adiuvante, quæ cum illa offer-
tur, & concurrente etiam Deo per influxum gene-
ralem gratiæ. Conditio ergo hæc omnia includit,
& consequenter includit propositum Dei dandi,
vel offerendi hæc omnia cum vocatione, & tunc
dicimus praeire voluntatem hominis etiam esse
cooperaturam, & sic praeire Deum sub tali con-
ditione consensum hominis.

Vnde non sequitur cognoscere Deum illum con-
sensum vt effectum voluntatis, & non gratiæ. nam
præscitur vt effectus futurus ex voluntate præ-
uente, & adiuta gratia. Nec etiam sequitur sciri
vt effectum gratiæ solum in genere causæ moralis
quia licet futurus sit à gratia præueniente tantum
moraliter, etiam præscitur futurus physicè à gra-
tia cooperante, seu adiuvante, quamuis non præ-
determinante. Denique non sequitur inefficacem
esse discursum Augustini ex testimoniis Scripturæ
contra Pelagianos, & Semiipelagianos. Cum e-
nim tam sanctitas ipsa, quam initium sanctitatis,
vel fidei, vel voluntas credendi sit effectus diuinæ
electionis, & propositi, optimè inferitur, non posse
esse causam eius etiam vt præuisam, quia vt præ-
uisa per absolutam scientiam procedit ex vocatio-
ne data ex proposito, atque ita supponit gratuitum
Dei propositum: vt præuisa autem tantum sub
conditione, non potest habere rationem meriti, vt
in eodem libro latè probat idem Augustinus con-
tra Semiipelagianos. Et præterea etiam vt sic præ-
uisa voluntas credendi, non præuideretur vt effectus
solum liberi arbitrij, sed vt effectus vocationis
dandæ ex proposito, non quod in Deo supponatur,
sed in conditione ipsa includatur. Vnde tantum
abest, vt ex illa doctrina Augustini præscientia con-
ditionata excludatur, vt potius necessaria conse-
cutio inferatur. Nam in illis capitibus eò per-
uenit Augustinus contra dictos hæreticos, vt fides
sit ex vocatione, & non e conuerso, & quod vo-
catio illa debeat esse ex proposito. In aliis autem
locis eiusdem libri, & aliis supra allegatis, docet,
vocationem ex proposito esse illam, quæ datur,
prout Deus nouit congruere homini vocato vt vo-
cantem non respuat: hæc autem præscientia con-
ditionata est, & ante omne decretum Dei liberum
præexistens in Deo, vt probauimus, ergo iuxta discursum
Augustini non repugnat hæc præscientia præ-
destinationi, sed ad illam est necessaria, de qua re
dicemus plura in lib. 5. cap. ultimo.

Necque efficaciora sunt alia duo testimonia ex
Gemina. ex epist. 105. & 107. nam euidenter loquitur in eis
eiusdem epi-
stolis testi-
monia re-
torquatur.

Præscientia
conditio-
nata ex ob-
iectis Au-
gustini illo-
cutione necel-
lano deduc-
itur.

Quocirca ante præscientiam conditionatam fu-
turi operis prauum, non solum non est necesse, vt
antecedat in Deo decretum, in quo possit tale de-
cretum si præsciri, verum etiam neque in condi-
tione ipsa potest obiectiue includi tale propo-
situm. Quamuis enim necesse sit, ibi includi aliquod
decretum Dei, quia sine aliqua libera Dei determi-
natione non potest aliquis effectus esse futurus; ni-
hilominus non potest illud decretum esse tale, vt in
illo cognoscatur esse futurus siue absolute, siue sub
conditione, seruata proportione, & partitione,
quia neque ante, neque post scientiam conditio-
natam, neque in ipsa, seu obiecto eius potest dari
decretum prædefiniens actum, sed permittens, &
offerens generalem concursum, in quo solo non sub condi-
tione potest cognosci futurus actus, nisi simul cognos-
catur determinatio, cooperatio libera voluntatis
hominis, vt præsens obiectiue, vel simpliciter, vel
sub conditione. In bonis autem licet ante scien-
tiam conditionatam non possit antecedere propo-
situm prædefinitiuum, & omnino absolutum ex par-
te Dei, ne libertas lædatur; tamen supposita con-
ditionata scientia potest optimè antecedere ante
absolutam præscientiam eiusdem futuri: quia
cum sit de bono obiecto, non repugnat Deo, &
cum supponat vsum libertatis præuisum non tol-
lit illud, sed purificat conditionem, & illi ac-
commodat vocationem per quam infallibiliter,
& liberè compleatur, vt latius in lib. 5. dicturi
sumus.

20.

Decretum in-
clusum in
conditione
tale non est,
vt in illo
cognosci
possit effe-
ctus abso-
lute, vel
offerens ge-
neralem con-
ditione fu-
turus.

Infra lib. 3.
cap. 24.

CAPVT V.

*Deum habere conditionatam scientiam futurorum
ante decretum liberum, seu voluntatis, secundum
rationis ordinem, nec posse talem scientiam
in tali decreto fundari, ex eisdem Scriptu-
ra, & Patrum testimoniis
ostenditur.*

Non possumus ratione confirmare sententiam
nostram, nec modum, quo talis scientia in
Deo est concipienda, explicare, nisi prius hoc
punctum, in quo ab Auctoribus prioris sententiæ,
qui nobiscum in asserenda ipsa scientia conueni-
unt, dissentimus, diligenter expendamus, quod
maximè ex eisdem Scripturæ testimoniis, & Pa-
trum à nobis præstandum est, & obiter aliquas ra-
tiones attingemus. Dicimus ergo eisdem testimo-
niis tam Scripturæ, quam Sanctorum Patrum,
posse sufficienter probari, hanc præscientiam quæ,
in Deo est, non fundari in decreto libero Dei, sed
esse priorem illo secundum rationem, vel etiam se-
cundum illum modum dependentiæ, vel independen-
tiæ, qui inter actus solum ratione distinctos in-
ueniri potest, quia nimirum potest talis præscien-
tia esse sine tali proposito vel omnino, vel saltem
sine illo vt priori in quo fundetur.

Assensio
hoc capite
probanda.

Hoc probamus primò ex verbis illis Christi. Si
in Tyro, & Sidone, &c. nam supponendo, quod
sint dicta ex certa præscientia conditionata, vt illi
Auctores, cum quibus nunc disputamus, admit-
tunt, nullum potest cogitari propositum Dei li-
berum, & secundum rationem antecedens, in quo
illa nitatur, respondent ante illam scientiam ha-
buisse Deum propositum ex parte sua absolu-
tum, & efficax, licet conditionatum ex parte
dandi hominis Tyri, & Sidonis auxilium efficax
ad agendam penitentiam, si in eis talia signa fie-
rent (quidquid tale auxilium efficax sit,) & in illo
proposito cognouisse illam conditionalem, quia
ratione

Primum
testimoniū
Scripturæ.
Matt. 11. 21.
Luc. 10. 23.

Effugium.

Ocluditur

ratione illius habebat infallibilem veritatem, neque aliter illam habere potuisset. Sed, vt omit- tam, tum quod tale propositum conditionatum, & liberum in tali casu, & materia gratis confin- gitur, tum etiam, quod ille modus praescientiae repugnat cum contingentia veritatis cognita, de quibus in discursu capitis generalius dicemus; specialiter repugnat illa responsio intentioni Christi in illo loco, & circumstantiis praedictionis eius. Quia sic immerito Christus exprobrasset Iu- daeos comparatione Gentilium, si ille essent con- uertendi per aliud auxilium, quod non dabatur Iudaeis, sine quo non stabat Iudaeos conuer- ti: sic enim Iudaei iustam responsum habuissent, qua reprehensionem declinarent, & causam dispa- ritatis in ipsum Christum reicerent. Quin pos- sitius dicere possent, frustra, & fide tantam vim in signis, & virtutibus posuisse, etiam si coniunctas haberent inspirationes illis externis signis pro- portionatas, si alia Dei voluntas absoluta non ac- cedat, per quam voluntas audientis determinetur, quia sine hac parum illa omnia valent, & haec tunc tot virtutibus, & signis sufficeret.

3. Igitur sistendum est in illis virtutibus, & pra- uenientibus auxiliis, quae Iudaeis data sunt, ita vt illa verba Christi, *Si in Tyro & Sydone facta essent virtutes, quae facta sunt in te*, praecise, & ex- clusiuè intelligantur. nam si aliquid aliud, & effi- caciùs dandum Tyriis, & Sidoniis Christus sub- stituit, non est sincerè loquutus, nec iustam obi-urgationem Iudaeis obiecit. Sed ad hoc etiam respondent, obiurgatos comparatione Gentilium, non quia non fuisset tunc maius, & efficacius in- ternum auxilium dandum Gentibus, sed quia Iu- daei indigniores ad illud recipiendum se reddide- runt. Hae autem responsio textus, aut intentio- ni Christi consentanea non est, quia non de prio- ribus peccatis, sed de praesenti obduratione, & incredulitate eos obiurgabat; neque reprehendit Iudaeos propter praecedentia peccata vt prius com- missa, sed propter duritiam cordis, & firmam ad sua peccata adhaesionem voluntariam, quam tunc habebant, & quam non habuissent Tyrij & Sido- nij, si apud illos signa fierent, praeterquam quod illa euasio non potest accommodari ad auxilium

Infrà lib. 5.
cap. 18. ad
24.

efficax quacunque ratione explicatur. Nam si consistat in physica Dei praedeterminatione, vel in sola absoluta Dei voluntate, neutra pendet ex dispositione hominis, vt lib. 5. ostendimus, & ideo nec datur propter dignitatem hominis, nec propter indignitatem negatur. Et quamuis aliquod auxilium ex se efficax negaretur propter praecedens peccatum, hoc ipsum reuocandum erit, iux- ta illam sententiam in prauiam voluntatem, & determinationem Dei, quam pro solo suo arbi- trario facit, à qua semper sumi potest sufficiens ex- cusatio talis exprobrationis, vt in lib. 3. la- re di- cemur. Si verò auxilium efficax consistit in vo- catione congrua, haec supponit scientiam condi- tionatam, vt in superiori capite dicebam, & quan- do vocatio non est efficax, id non prouenit ex Deo, sed ex homine, & non prouenit formaliter, (vt sic dicam) ex praecedentibus malis meritis, sed ex actuali repugnantia, quam homo praebet vocationi. Hanc ergo prauidit Christus, non fuisse futuram in Tyriis, & Sidoniis, & ideo vo- cationem, si daretur, futuram fuisse in illis con- grua. Sed de his latius in citato loco lib. 5. vbi Augustini, & aliorum Patrum auctoritate vim, & efficaciam huius loci confirmabimus, & has euasiones varias esse ostendimus.

Secundò argumentamur ex alio principali loco, & reuelatione facta Dauidi 1. Regum 23. de ad- uentu Saulis in Ceilam, si Dauid ibi expectaret, &

traditione virorum Ceile, si Saul veniret, suppon- do etiam: vt dicti Auctores nobiscum admittunt, illam fuisse reuelationem certam, & infallibilem ex scientia certissima illarum conditionalium verita- tum. Nam illa scientia non potuit fundari in de- creto libero absoluto Dei, quandoquidem effectus non erat aliquando futurus verè, & secundum a- ctuale existentiam, vt per se patet. Neque etiam po- tuit illa scientia supponere decretum liberum conditionatum, quo nimirum Deus ex se simpli- citer praedestinaret, vt si Dauid expectaret, Saul veniret, & si Saul veniret, Ceilae traderent Dauid. Nam vt omittam alia, quae generatim dici possent de otiositate, vt sic dicam, & indecentia talium de- cretorum conditionatorum, quae neq. in Scriptura, neque in effectibus diuinæ providentiae fundari non possunt in hoc particulari casu, & similibus, est spe- cialis repugnantia, & indecentia contra diuinam bonitatem, quia actiones illae, vel Saulis veniendi ad capiendum Dauid Ceilae permanentem, vel Cei- litarum tradendi Dauid in manus Saul, erant pec- caminosa, & contra iustitiam, ergo contra bonita- tem Dei est dicere, Deum ex se decreuisse mouere Saulem, & Ceilas, vel excitando, vel praedetermi- nando voluntates eorum, siue ad volendum obdi- dere ciuitatem in odium, & comprehensionem Dauid, siue ad volendum tradere Dauid obseisum in manus inuisitissimi persecutoris.

Respondere solent hoc non esse inconueniens respectu illarum actionum pro materiali, quia non oportet, vt Deus illas praesumat formaliter quatenus peccaminosa sunt, quod solum diuinæ bonitati re- pugnat. Quia, vt dicti Auctores censent, non solum sub conditione, sed etiam absolute praedestinat Deus omnes actiones liberae peccaminosae, quae in quouis tempore sunt, & voluntatem creatam ad illas praedeterminat, prout actiones reales, & libere sunt, licet vt non sunt malae, seu deficiantes. Nos verò in primis credimus, repugnare hoc maxime diuinæ bonitati, qua, cum malitia sit inseparabi- lis à tali actione hic, & nunc circa talem materiam liberè facta, impossibile est, Deum ex se velle de- terminare voluntatem hominis hic, & nunc ad ta- lem actionem circa talem materiam prohibitam, vel ex se reitae rationi contrariam, quin conse- quenter, & moraliter velit, quidquid cum tali ac- tione necessario coniunctum est. Nam etiam natu- ralis Philosophia docet, qui dat formam, dare consequentia ad formam; & moralis docet, eum velle malitiam, qui vult actum, à quo inseparabilis est malitia. Deinde credimus repugnare hoc Con- ciliis & Patribus definitibus Deum non praede- stinare actiones prauas. Nam Concilium Arausi- can. can. 25. anathema dicit in eos, qui dicebant, ali- quos esse ad malum praedestinos à Deo. quod de malo culpa intelligendum est, & de praedestinatio- ne ad illas actiones, per quas si fiant, inuitabiliter culpa committitur. Neque enim poterat Deus ali- ter homines ad malum praedestinare, nisi ad tales actiones eos praedestinando, & praeparando, & ideo Prosper de ipsis actionibus, & affectibus libe- beris, quibus homines peccant, dicit obiect. Vin- cent cap. 6. *Quod sicut Deus non inuidit malo Angelo illam voluntatem, qua in veritate non stetit, ita nec hominibus il- lum affectum, quo diabolum imitarentur, inseruit*, & cap. 7. *nullo modo credendum huiusmodi homines in hanc despera- tionem ex Dei voluntate cecidisse*, & cap. 10. inde probat, Deum non esse auctorem alicuius malae actionis, quia eius praedestinatione nunquam extra bonita- tem, nunquam extra iustitiam. At certè actus pec- cati etiam pro materiali extra iustitiam est, & infrà alia asseremus.

Solent autem aduersarij ad vitandam verborum inuidiam, dicere, praecognouisse Deum talem actum pecca-

peccaminosus, si talis occasio occurreret in permissio-
ne, seu in proposito, quod habuerat permittendi
illum actum, & non dare auxilium efficax ad vitandū
illum si talis conditio impleteretur. Et ratio reddit
Bannez, quia voluntas creata, nisi à Deo efficaciter
determinetur ad bonū, infallibiliter deficiet circa
quancumque honestam materiam. Sed hæc responsio
vel intelligitur de permissione merè negatiua ex
parte obiecti talis diuini propositi, id est, quod ad
neutram partem velit de se determinare voluntatē;
vel intelligitur de tali permissione, quæ supponat,
seu includat positiuam determinationem ad actum
repugnantē præcepto, seu honestati. Si hoc secun-
dum dicitur, hæc responsio non est alia à præcedēti,
sed palliatur nomine permissionis, ne scandalizē-
tur audientes, si dicatur Deus ex mera sua voluntate
decreuisse determinare hominum voluntates ad
actus peccatorum. Vnde illa, quæ dicitur permissio
respectu malitiæ, reuera non est permissio, sed vir-
tualis volitio. Nam Deus iuxta illum modum dicen-
di non tantum decreuit non dare auxilium efficax
ad honestè operandum, sed etiā decreuit dare mo-
tionē efficacem ad talem actum in tali materia, ex
quo necessarii resultat deformitas peccati: sequitur
ergo per quandam connexionem, ac consecutionē
ex illo decreto Dei, non est ergo vera permissio, sed
virtualis prædestinatio ipsius malitiæ, & ideo mi-
rum non est, quod ex tali decreto, seu permissione
agnoscatur infallibiliter peccatum futurum. At ve-
ro talis modus decreti, siue nomine prædictionis,
siue nomine permissionis significetur, repugnat
perfecto diuini sapientię, & bonitati. Sic enim dixit
Prosper sentent. 4. ad Gallos, Non esse catholicum dice-
re, quod, qui non credunt Euangelicæ prædicationi, ex Dei
prædicatione, & constitutione non credunt.

Si verò sit sermo de priori permissione negatiua,
in primis etiā illud est falsum, & quod Deus quādo
permittit peccatum, ex se desinat non dari homini
auxilium per se efficax, & necessarium ad vitandū
peccatum; repugnat enim hoc sufficienti gratiæ,
& possibilitati non peccandi, & illi principio tradito
à Patribus, & Concilio Tridentino, quod Deus neminē
deserit, nisi prius deferatur ab ipso, de quo speciali-
ter videtur potest Chrysostomus hom. 67. in Io. præ-
terea, quæ in l. 3. & dicitur sumus de illo. Deinde
etiā posito illo modo permissionis non potest illa
cognosci, quid faciet humana voluntas in tali euē-
tu, sed solum quid non faciet. Probatur primò ad
hominem, quia ut aliquid faciat, indiget prædeter-
minatione, & prædeliberatione Dei; sed Deus per il-
lā negatiuam permissionem non deliberauit dare
prædeterminationem ad oppositum actum, neque
ad alterum oppositorum, ut supponitur; ergo ex vi
illius decreti non potest cognosci, quid sit voluntas
creata in tali occasione volitura. Secundò argumē-
tor simpliciter, quia vel Deus in illa voluntate per-
mittendi sistit omnino in negatione, ita ut solum
velit non determinare ad actum bonum, neque ad
malum, neque etiā offerre sufficientem concursum
ad aliquem actum, & sic non solum non cognoscet
in tali permissione aliquē actum futurum, sed po-
tius agnosceret carentiā omnis actus, non ut contin-
gentem, sed ut necessariā, & consequenter non cog-
nosceret futurum peccatum, quia talis carētia in tali
homine non erit culpabilis, cum non sit in illius po-
testate habere actum. Vel Deus permittendo non se ha-
bet ad eodē negatiuē, quin quantum ex se offerat cō-
cursum sufficientē, quo voluntas velit aliquid ar-
bitratu suo, & tūc impossibile est in tali permissio-
ne præcisè spectata determinatē scire, quid volet
illa voluntas, quia illud decretū permissiuū Dei tā
indifferēs est, sicut ipsa voluntas hominis, sed in vo-
luntate hominis id non potest cognosci, ut maximē
aduersarij concedunt; ergo nec in tali decreto.

Et in hoc sensu falsum omnino est dicere, volun-

tatem creatā infallibiliter determinari ad malum,
nisi efficaciter prædeterminetur ad bonū, quia per-
inde est, ac dicere voluntatem creatā ex se, & natura
sua esse determinatam ad malum, quod secundum
fidem dici non potest. Sequela patet, quia vel volun-
tas non prædeterminata potest se ad aliquid deter-
minare, vel non potest. Si non potest; ergo licet non
prædeterminetur ad bonum, ex vi illius negationis
non determinabitur ad malum, nisi ad illud præde-
terminetur: sicut etiam è contrario licet non præde-
terminetur ad malum, non determinabitur ad bo-
nū, nisi ad illud prædeterminetur; ergo de se est in-
differēs ad utrūque, neque in sola negatione præde-
terminationis ad bonū potest esse certa determinatio
ad malū. Vel potest voluntas sine præiudicio determina-
tione ad aliquid liberè determinari, & tunc etiam si
non prædeterminetur ad bonum, poterit simplici-
ter illud determinari, & non ad malum, aliās aper-
tè sequitur illam de se esse ad malum determinatā,
nisi per contrariam prædeterminationem detineat-
ur, & quasi à sua naturali inclinatione extrahatur,
quod dici nullo modo potest, nec ratione creationis
ex nihilo, quia est contra bonam naturę institutio-
nem; nec ratione peccati originalis in nobis, quia
est incidere in errorem in præcedenti Prolegomeno
reprobato, quod peccatum originale abstulit li-
bertatem ad operandum bonum.

Tertiò possumus similem probationem sumere
ex aliis testimoniis Scripturæ, quibus veritatē hu-
ius scientiæ confirmauimus, ex quibus tertium o-
mitto, quia in illo faciliè dici potest, decreuisse Deū
& lenire, & mutare cor Regis Babyl. si Sedecias
se illi dedit: quāuis enim id probari non possit
neque etiam à nobis improbari potest, quia po-
tuit Deus id decernere absolutè, quia sine peccato
fieri poterat, & postea posset idem facere sine læsio-
ne libertatis, per aliquam motionem, & cogitatio-
nem congruam. Omisso ergo illo loco, alter ex
Actibus videtur satis efficax, virtute enim contin-
ner conditionalem hanc propositionem à Deo re-
uelatam, licet maneat, & prædices in Hierusalem, non cre-
dent; hæc autem non potuit cognosci in decreto
absoluto, quo Deus ex se, & ante omnem præscien-
tiam efficaciter decreuerat, ut illi non crederent,
etiā si illis Euangelium prædicaretur. Alioqui ve-
ritas illius conditionalis reduceretur in volunta-
tem Dei, ut in causā propriam, & primariam, non
in voluntates proprias talium hominum, atque ita
verè dicere possemus, ideo Iudæi Hierosolymis
existentes non crederent, etiam si Paulus illis præ-
dicaret, quia Deus decreuerat, ut non crederent.
Hoc autem nihil aliud est quàm dicere, homines ex
Dei prædeterminatione non credere, quod à Prospero
in sentent. 14. ad cap. Gallor. supra citato damna-
tum est. Non ergo ideo Deus vidit, illos non fuisse
credituros prædicante Paulo, quia ipse facturus e-
rat, ut non crederent, etiam si Paulus prædicaret;
non credere enim, aut nolle credere, non est opus
Dei nec obiectum dignum diuini absoluti decreti:
præiudit ergo ante illum tale decretum, illos sua
mera voluntate non fuisse credituros, si talis con-
ditio poneretur.

Scio hinc etiam esse dicturos, antecessisse decre-
tum non quo voluit Deus facere, ut non crederent,
sed quo voluit non fecere, ut crederent. Sed hoc vel
nihil est, vel in idem reuoluitur. Nam si velle non
facere nihil aliud sit, quàm nolle dare extraordina-
rium auxilium, quod esset congruū, vel quod alio
quouis modo faceret, ut crederent, non esset tamen
de se simpliciter necessarium ad credendum; sic fa-
cilè admitti potest, habuisse Deum tale decretum,
tamē illud non sufficere, ut in eo infallibiliter præi-
deret Deus, illos hominēs non fuisse credituros,
prædicante Paulo, quia sine tali auxilio haberent

B 4 homi-

8.
Graue in-
commo-
dū
ex prædicta
soluione.

9.
Testimonia
ex aliis Scri-
pturæ locis.

terem. 38. 17.

Act. 21. 18.

D. Prosper.

ro.
Occupatu
responsio.

homines sufficientem vocationem, & auxilium, quo possent credere si vellent; ergo etiam si non essent habituri maius auxilium ratione prædicti decreti, & illo stante adhuc erat contingens, & de se incertum, an illi essent credituri, necne; ergo in illo decreto non poterat incredulitas illorum infallibiliter præiudici. Declaratur, nam hæc conditionalis, si Deus decrevit non dare copiosius auxilium ad aliquid actum, quam sit ad illum necessarium, non fiet, non est vera ex vi illationis, quia non repugnat fieri cum solis necessariis, & quia ex negatione causæ, non adæquatæ, seu non necessariæ, non sequitur negatio effectus. Ergo si illud decretum solum est de non dando auxilio extraordinario, seu copiosiori, quam sit necessarium simpliciter ad credendum, ex illo non inferitur per necessariam consequentiam, negatio credendi; ergo nec potest in illo decreto infallibiliter videri. At si decretum illud fuit de non dando auxilio simpliciter necessario ad credendum, profectò illud decretum fuit faciendi, ut illi homines non crederent, quia negatio actus non sit per positivam actionem, per se loquendo, & ex vi negationis, sed sit per ablationem causæ, vel influxus necessarij ad actum; ergo si Deus ex se supponitur habuisse decretum, planè supponitur decretum, quo statuit facere, ut non crederent, eo modo, quo hoc factibile est. Quod si cum illa negatione iungatur voluntas non credendi, hæc non poterit præiudici in solo decreto purè negatio ex parte obiecti, sed oportebit addere decretum determinandi voluntatem hominis ad volendum non credere, quod plus est, quam velle facere, ut non credant, & magis Deo repugnat, in præcedenti testimonio declaratum.

Hæc propositio non est vera vi illationis, si Deus decrevit non dare copiosius auxilium ad aliquid actum, quam sit ad illum necessarium, non fiet. Et negatio ne causæ non adæquatæ, seu non necessariæ, non sequitur negatio effectus.

II. Ratiocinatio efficax in formâ, ex cæteris Scilicet propositio de futuro actu libero est de actu malo aut de bono, & de utroque actu Deus habet talem præscientiam certam, sed malus non potest in decreto antecedente præsciri; ergo, ut cognoscatur bonus, vel non est necessarium decretum, vel illud met decretum, nec tollat libertatem, debet supponere conditionatam scientiam alterius veritatis. Maiorem admittunt aduersarij, cum quibus nunc disputamus, & probata est omnibus testimoniis in duobus præcedentibus capitibus adductis. Minor quoad primam partem de actibus malis probata est in secundo, & tertio testimonio proximè ponderatis, quia tale decretum non potest esse merè permissivum, sed necesse est, ut sit prædestinativum, vel, quod idem est, prædefinitivum saltem ipsius actus, qui vocatur materiale peccati, ut à me satis probatum est. Repugnat autem, ut decretum Dei sit prædestinativum actus mali. nam prædestinatio mali, etiam pro materiali non potest Deo tribui, ut probavi. Et addi potest alia sententia Prosperi sextæ ad Gallos, in qua dicit, non esse Catholicum, qui asserit, prædestinationem in homine operari siue ad malum, siue ad bonum. Nam prædestinatio semper in bono est, quæ peccatum sola voluntate commissum, aut remittendum non vit cum laude misericordie, aut puniendum cum laude iustitiæ. Unde rectè dixit Fulgens. lib. 1. ad Monimum cap. 13. Possit aliquod peccatum ex prædestinatione Dei esse, si possit aliquis homo iuste peccare. quod eleganter prosequitur vsque ad cap. 17. Et simili modo possemus nos dicere, posset actus peccati ex prædestinatione Dei esse, si posset iuste fieri, cum tamen inseparabiliter habeat adiunctam malitiam, nullo modo potest ex prædestinatione fieri, & consequenter nec in præiudicio decreto cognosci.

Confirmatur minor iterum auctoritate Prosperi.

Fulgens.

12. Argumentum ad hoc.

Et quamvis de hac re in lib. 3. & 5. ex professo dictum sit, nunc ad hominem libet argumentari;

quia D. Alvarez de hac ipsa scientia conditionata disputans, duplex Dei decretum distinguit, vnum formale, & aliud virtuale: formale per se satis clarum est; virtuale verò esse dicit, quod in alio virtute continetur, quia in obiecto eius virtute, seu implicite clauditur, sicut in voluntate (ait) comedendi carnes in die Veneris, includitur virtute voluntas offendendi Deum. Cum ergo ipse supponit hæc decreta virtualia in Deo, profectò negare non potest, quin si Deus absolute prædefiniuit, ac voluit, ut in tali opportunitate, & occasione fieri occurreret, homo habere consensum in obiectum, cui inseparabiliter est connexa malitia, negare non potest quin habuerit virtuale decretum ipsiusmet malitiæ, nam virtute continetur in illo obiecto formaliter volito. Admittere autem talem voluntatem in Deo, etiam virtutalem ex certa scientia, & cognitione omnium proprietatum, quæ in illo obiecto virtute, seu implicite continentur, profectò multum derogat diuinæ bonitati. Non sunt ergo talia decreta circa tales actus malos in Deo admittenda. Et quod de actibus positivis dicimus, intellegendum est etiam de omissionibus actuum etiam voluntariis, ac liberis, quando tales sunt, ut cum alio indiuiduo, & liberè cum tali scientia, vel negligentia contra præceptum suo modo sunt, inseparabilem malitiam habent, tunc enim eadem ratio verfat, ut inveniuntur facile patebit.

Hoc ergo fundamento firmissimo supposito oportet argumentamur ex testimoniis omnium Patrum, qui in Deo ponunt hanc scientiam conditionatam, etiam circa peccatum, & actum malum, & ex Patribus circa omissiones etiam malas, non enim possunt talia testimonia intelligi de præscientia supponente decretum prædestinans huiusmodi actus, quia hoc & aliis eorum sententiis, & veritati multum repugnat; ergo sicut illa testimonia cum aliis ex Scriptura adductis in cap. 2. de actibus peccatorum, probant dari in Deo hanc scientiam, ita probant, non fundari in antecedente decreto, quia permissivum purum non sufficit, nisi vel supponat aliunde eandem præscientiam, vel aliquam voluntatem absolutam, ac prædestinantem includat, ut probavi. Similiter idem docet Augustinus ubiqueque ait, Deum velle hominem iustum in vita conferuare vsque ad illud tempus, in quo præscit eum peccaturum, & similia ponderata in cap. præcedenti, in quatuor prioribus testimoniis Augustini. Nam illa scientia non potest supponere decretum efficax ex parte Dei, etiam sub conditione ex parte obiecti, quia eandem indecentiam, & repugnantiam cum diuina bonitate includit. Idemque est de illa præscientia, quod homo non sit consensurus, licet vocetur, de qua loquitur Anselmus Math. 6. quia etiam illa resistentia, seu negatio consensus est peccaminosa, nec potest Deus ex se illam velle, maxime cum sit contraria generali eius intentioni. Possumusque in hunc modum hanc partem confirmare, primo, quia Patres admittunt, & supponunt hanc conditionatam præscientiam peccati futuri sub conditione etiam in electis, sin quibus non permittit electionem impleri, ne peccatum sub conditione præiudicis sum impleatur, hoc attribunt magnæ gratiæ videtur Dei; ergo supponunt, illud peccatum non fuisse futurum ex decreto ipsius Dei, sed ex pura fragilitate ipsius hominis, cui subuenit gratia. nam homo ex se non indigebat illa gratia, nisi à Deo ipso in illo conditionato discrimine (ut sic dicam) constitueretur. Unde cum Deus in secundo illo signo determinat homini tollere vitam, ne peccet, non tam illi gratiam concedit, quam impedit, ne maleficiam, quod erga illum cogitauerat, cõpleatur: quod est satis violentum remedium, magisque indignum Deo fuisse, non imponere illi homini

alem necessitatem peccandi, etiam sub conditione. Non ergo ille modus providentiæ Deo consentaneus, ac subinde non est ille sensus Patrum, sed planè supponunt, hominem ex se, & cum communi concursu de se indifferente fuisse peccaturum, si viveret, & ideo ex misericordia præueniri, ut potius præmaturè moriatur, quam postea peccet.

14.
Cōfirmatio
secunda.

Augst.

Deus enim
non con-
sequitur
causam.

Secundò potest vterius declarari, quia sicut multos rapit, quos præscit fuisse peccaturos, si viverent, ita etiam multos in vita conseruat præsciens similiter fuisse peccaturos, quod euidenter docet Augustinus in eisdem locis de corrept. & grat. cap. 8. & de dono perseuer. cap. 9. & aliis; ergo sicut primum cognoscit in decreto conditionato, ita etiam hoc posterius; ergo sicut Deus rapit illum, ne cadat, ita hunc conseruat, ut cadat: hoc autem absurdissimum est, & contra Augustinum l. 1. contra Iulian. cap. 8. in fine, dicentem: *Non ideo creat pecora in armentis, & gregibus impiorum, ut Dæmonibus immolentur, quamuis hoc eos nouerit esse facturos.* Quod ideo verum est, quod Deus non decreuit, ut impij immolarent pecora Dæmonibus; nec facit, ut id faciant. Nam si hoc ex se, & absoluta voluntate decreuisset, profectò etiam crearet armenta, ut illa sua voluntas impleteretur. Sic ergo nos dicimus, si Deus præsciret, hominem, si uiuat, commissurum esse actum peccati, quia ipse Deus ita determinauit sub eadem conditione, quando postea vult antecedens impleri, id est, hominem vivere, id velle, ut homo ille cadat, & efficaciam sui primi decreti in illo ostendat; est ergo indignum Deo talia decreta illi tribuere. Vnde Augustinus in verbis citatis, quamuis de præscientia absoluta loqui videatur, tamen ut supponere videatur conditionalem, qua Deus vult creare armenta, etiam si præsciret, quod si illa crearet, essent immolanda Dæmonibus. Et ipsam scientiam absolutam talium peccatorum supponit, non esse in decreto, quo Deus ante illam præscientiam absolute decreuisset, ut homines talia facerent. Nam si crederet in Deo esse tale decretum, non esset, cur negaret; imò negare non posset, Deum creare armenta talium hominum, ut materiam haberent, ex qua suum primum decretum infallibiliter implerent.

15.
Tertia
cōfirmatio.

Quale de-
cretum in-
dignum
Deo tem-
eratur ad-
uertit.

Tertio sunt maxime ponderanda testimonia, in quibus Patres rationem inquirunt, cur Deus hominem, vel Angelum creauit, quem præsciebat peccaturum. Nam in tali præscientia fingi non potest antecedens decretum conditionale, in quo fundetur. Oportebit enim supponere, Deum prius ratione, quam absolute decreuisset creare Angelum, secum ita statuisse, si talem Angelum, vel hominem creauero, illum peccare permittam, illa vtiq; permissione, quæ includat absolutum decretum determinandi voluntatem talis hominis, vel Angeli ad actum habentem connexionem ineuitabiliter malitiam peccati. Hoc suppono tanquam manifestum in illa sententia, ex quo inferatur infallibiliter illa conditionalis illatio, seu ex vi illationis, ut in illa sententia supponitur necessarium. Talis autem cogitatio habet repugnantiam ad diuinam bonitatem, quam satis ponderauimus, & per se statim occurrerit cuiuslibet attentè consideranti. Habet etiam difficultatem de necessitate peccandi, quæ inde sequitur, & est contraria libertati, ut ex Prolegomeno præcedenti facile potest intelligi. Sed hæc prætereo, & in auctoritate Patrum inhiro, est enim illa cogitatio euidenter aliena à mente Sanctorum illam quæstionem, vel rationem inquirentium; nam si præscientia peccati sub conditione futuri supponit decretum illud, in quo eius veritas, & illatio fundatur, potius querenda esset ratio, cur Deus satis decretum habuerit, nam ibi sola ratio admirationis, & difficultatis, & sine dubio

esset maxima, & iudicio meo inexplicabilis, quædo Deus, cum sit summè bonus, & sapiens, sola libertate, & nulla occasione sumpta ex determinatione creature talem determinationem ex se habuerit. At Patres nullam quæstionem de hoc mouerunt, nec rationem talis decreti dare tentarunt; ergo signum est illam præscientiam, quam supponunt, esse simplicem scientiam quasi naturalem in ordine ad decreta libera diuina, quia ante illa supponitur, & ea non obstante, decreuit Deus hominem liberè creare, & illi præceptum imponere, & sui libertati eum committere, & hoc est primum decretum liberum, quod SS. circa creationem hominis, vel Angeli ponunt, & ideo de illo solo rationem reddunt, cur illa præscientia ei non obtiterit, quia malitia (inquiunt) hominis illo modo futura non potuit vincere bonitatem Dei, nec debuit puniri antequam fieret. Quæ rationes nullo modo accommodari possunt ad illud conditionatum decretum, ut constat; est ergo ille modus explicandi dictam præscientiam in illo casu alienus à mente dictorum Patrum, & per se incredibilis, cum nulla auctoritate nitatur, & sit de re obscurissima pendente ex sola libertate Dei, & habente alias difficiles, & incommoda, quæ insinuauimus.

Venio ad alteram partem de hac præscientia prout à Patribus esse dicitur de bonis actibus sub conditione futuris. In quo in primis consideranda est illa præscientia, quam S. Augustinus antecedere supponit ad congruam vocationem, nimirum, quia præscit Deus quis modus vocationis erit congruus alicui, ut vocationem non respuat. quod etiam aliis allegatis locis dixit Chrysostomus, dum aliquos ex gratia tunc vocare, quando eos scit obtemperaturos. Nam illa præscientia, ut ostendit, non potest esse absoluta, cum hæc sequatur ad propositum, sic vocandi, ut constat; est ergo scientia conditionata. Et non potest fundari in conditionato decreto. Primò, quia non fundant Patres congruitatem vocationis in decreto, sed in quadam attemperacione vocationis ad talem voluntatem taliter affectam, & tali tempore cum talibus circumstantiis præcognitam, quam Deus infinita sua sapientia intimè prospiciens intuetur in tali oportunitate esse obtemperaturam, ut videre licet in Augustino locis allegatis, & præcipuè in dicto c. 14. de dono perseuer. ubi ex eo, quod Deus aliquos vocat prout nouit eis expedire, infert, esse in aliquibus naturaliter munus quoddam intelligentiæ, quo promouentur ad fidem, si congrua suis mentibus vel audiant verba, vel signa conspiciant. In qua illatione apertè sentit veritatem illius conditionalis, si iste ita vocetur, consentiet, non fundari in antecedente decreto Dei prædeterminante, illud enim in quocumque homine cuiuscumque conditionis, vel ingenij semper erit efficax sentit ergo Augustinus illam præscientiam nullum supponere decretum, à quo habeat vocatio illam congruitatem, sed hanc sumi ex coöperatione ad tale ingenium cum aliis conditionibus, quibus perspectis Deus infinita sua scientia veritatem futuri consensus intuetur.

Secundò idem probamus ratione, quia hæc conditionata scientia, quam Augustinus, & alij Patres supponunt, ante vocationem præcedit secundum rationem ad propositum absolutum dandi vocationem; ergo nullum aliud decretum supponit vel absolutum, vel conditionatum. Maior euidentè est ex testimoniis, & statim amplius probabitur; consequentia verò quoad priorè partem de decreto absoluto probatur, quia vel illud esset in Deo per modum intentionis dandi homini consensum liberum in fidè, vel quid simile, vel esset per modum executionis, ita ut eadè volitio, sit effectio ipsiusmet consensus hominis, vel saltem motionis prædeterminantis ad illa.

Primò, quia vel illud esset in Deo per modum intentionis dandi homini consensum liberum in fidè, vel quid simile, vel esset per modum executionis, ita ut eadè volitio, sit effectio ipsiusmet consensus hominis, vel saltem motionis prædeterminantis ad illa.

Prior

Quare Deus illud habuerit, difficultas in explicabilis, ideo in tacta Patribus quod tale decretum conditionatum ab eorum mente sic alienum.

16.

Præscientia actus boni sub conditione future non fundatur in decreto conditionato secundum Patres.

Primò, quia Patres fundant congruitatem vocationis non in decreto, sed in quadam attemperacione vocationis cum voluntate in his circumstantiis.

Supra c. 3.

17.

Secundò idem ostenditur.

Prima pars consequentiæ de decreto absoluto probatur.

Scientia
conditio-
nata per se
est necessa-
ria ad actū
intentionis
absolutum
prudenter
habendum
circa actus
bonos.

Est etiam
necessaria
ad decretū
exequens.

Prima pars
consequen-
tiae de de-
creto con-
ditionato.

Prior actus non solum esse potest in Deo ante praescientiam absolutam futuri consensus, sed etiam est probabile semper praecedere in actibus bonis, & maxime in supernaturalibus, quia potest illos Deo praedestinare, & praedestinare, antequam absolute praesciat illos esse futuros. Nihilominus tamen haec praedictio Dei supponit scientiam conditionatam in Deo, quia nouit, quod si hominem efficaciter moueat, aut vocet tali modo, infallibiliter conuertetur, quam praescientiam negare non possunt aduersarij, tum quia per se est necessaria ad talem actū intentionis absolutum prudenter habendum, quia nemo potest specialiter intendere, seu absolute velle consequi aliquem finem, nisi media, quibus illum consequitur est, habeat praecognita. Vnde ut intentio sit infallibilis, necesse est ut media praecognoscantur, ut infallibiliter efficacia ad consequendum finem. Haec autem praecognitio sistit in hac conditionali, si usus fuero his mediis, consequar finem, & in praesenti reuocatur ad istam, si ita vocaero hunc hominem, consentiet. Tum etiam, quia dicunt auctores contrariae opinionis, consensum infallibiliter sequi ex motione physice praedeterminante; ergo antequam Deus habeat intentionem saluandi, vel faciendi illum credentem, habet scientiam huius conditionalis: Si dederō huiusmodi motionem, saluabitur, vel credet. Atque hinc facile probatur altera pars de decreto exequente, quia omne volitum est praecognitum, etiam in Deo: sed Deus vult dare illam vocationem, vel motionem, ut congruam, & efficacem; ergo praecognit illam ut talem; ergo antequam velit illam dare, praescit, quod si illam dederit, habebit effectum, quod, ut probaui, negare non possunt etiam aduersarij. Vnde quoad hoc solum est differentia, quia nos ponimus illam scientiam non ex vi illationis ex talis conditionis, ipsi autem debent illam admittere ex vi illationis, & ita quantum ad hoc punctum reuocatur differentia ad questionem de praedeterminatione physica tractanda ex l. 3. per medium, vel etiam in l. 5. per forum. Iam verò probatur prior consequentia quoad decretum conditionatum liberum, quod in Deo praecedere debeat ad talem scientiam; & primum in sententia aduersariorum est euidens, quia scientia illa, quam declarauimus, habetur ex vi illationis, vnde pertinet ad scientiam simplicis intelligentiae omnino necessariam, ergo nullum supponit decretum liberum, sicut scientia huius conditionalis: si Sol creatus fuerit, illuminabit, vel si voluero creare mundum, incipiet esse, quilibet similis est in Deo ante omne decretum liberum: non est autem minus necessaria illa conditionalis in vi illationis, si dederō huic homini motionem praedeterminantem, consentiet; ergo etiam illa non supponit decretum liberum conditionatum; sed potius in suo obiecto includit illud, non ut iam existens, quoad liberam determinationem, cum respectu rationis, sed ut possibile nostro modo concipiendi; sicut intelligimus nunc fuisse in Deo possibile decretum liberum creandi alium modum, quod de facto non fuit. In nostra verò sententia probatur, quia vocatio non habet, quod sit congrua à physica praedeterminatione, neque ex immediata efficacia antecedente diuinae voluntatis; ergo congruitas vocationis, seu efficacitatis eius ut possibilis non pendet ex aliquo decreto libero Dei etiam conditionato; ergo nec scientia de efficacitate talis vocationis, si datur, supponit secundum rationem antecedens decretum conditionatum. Antecedens probamus, quia ille modus efficaciae repugnat libertati, iuxta dicta in Prolegomeno praecedenti & latius dicenda in l. 5. Consequentia verò prima est per se satis euidens, quia nihil aliud est scire hanc conditionalem esse verā, si haec vocatio datur, Homo consentiet quam

scire hanc vocationem cognitam ut possibilem, cognosci etiam ut efficacem possibilem; ergo si vocatio non habet hanc efficacitatem ut possibilem à libero decreto Dei, sine illo, & ante illud praescitur, quia omne, quod est possibile, praecognoscitur Deo ante omne liberum decretum. Et nihilominus in obiecto illius scientiae includitur aliquod decretum Dei sub conditione, non tamen praedeterminans physice, sed offerens concursum concomitantem, ut supra declarauimus. Et ita quoad partem etiam reuocatur tota differentia questionum ad controuersiam de concursu Dei praui, vel concomitante, & de preueniente gratia physice praedeterminante, vel moraliter alliciente, & physice tantum cooperante, & consequenter differentia, seu in ipsa conditione, quale sit. Quod autem hoc decretum ut in re ipsa existens in Deo supponatur ad talem scientiam, in nulla sententia dici posse videtur.

Vltimò possunt ponderari testimonia Patrum, quia sicut dicunt praecise Deum hominem iustum esse lapsurum, si uiuat, per mortem prauehère illum, ne peccet, ita dicunt praescire Deum hominem prauum fuisse acturum poenitentiam, si uiueret, & nihilominus non vult ei concedere vitam, sed permittit, ut in peccato moriatur. Illa enim praescientia conditionata de poenitentia nunquam futura non potest fundari in decreto absoluto, ut per se constat conditionata autem ibi superflue ingeritur, & sanè praeter intentionem Patrum. nam tale decretum solum esset huiusmodi. Si darem huic vitam, darem etiam poenitentiam, quia tale decretum nec continetur in aliqua vniuersali promissione, vel ordinaria lege Dei, neque est necessarium secundum communem cursum prouidentiae ad aliquid effectum eius, neque habet aliquam utilitatem, vel rationem; ergo & frustra ponitur, ac sine fundamento, & incredibile est, Patres fuisse loquutos de illa praescientia ex suppositione talis decreti liberi, cuius fundamentum, imò nec vestigium in Scriptura, vel in effectibus, aut reuelationibus Dei inuenitur, quam rationem infra latius prosequemur, nunc enim solum ad ponderanda testimonia Sanctorum illam attingimus.

CAPVT VI.

Quid de hac scientia conditionata D. Thomas senserit.

Quoniam auctores contrariae sententiae (ut loquuntur) auctoritate D. Thomae in primis mununtur, ideo in potissimis punctis huius materiae, & maxime controuersis summa diligentia eius mentem inuestigare conabimur. Primum ergo D. Thomam non agnouisse scientiam hanc conditionatam vel omnem, vel saltem, quae diuinum decretum antecedit, ex principiis eius colligunt. Primum, quia D. Thomas adaequatè diuidit scientiam Dei in liberam & naturalem; sed haec scientia conditionata nec libera dici potest, quia est in Deo sine decreto libero eius, nec naturalis, quia simpliciter posset non esse in Deo, si voluntas creaturae aliter esset volitura, ut posset etiam posita tali conditione; ergo est tertia scientia, quam D. Thomas non agnouit. Pro maioricatū D. Thomas p. q. 14. art. 2. 3. p. q. 10. art. 2. ad 2. & q. 13. art. 2. ad 2. l. 1. contr. gent. cap. 66. & 69. in fine, quodlib. 3. art. 3. q. 8. de verit. art. 4. q. 20. art. 4. ad 1. in 1. d. 38. q. 1. art. 1. in 3. d. 14. q. 1. art. 2. q. 2. in 4. d. 49. q. 2. art.

Secundò, quia iuxta doctrinam D. Thomae nullus est modus, quo possit Deus habere talem scientiam. Probatur, quia p. q. 14. art. 13. vnicam tantum viam esse dicit, qua possit Deus cognoscere futura contingentia.

contingentia, scilicet in præsencia aternitatis: sed conditionata futura non potest cognoscere in præsencia aternitatis, quia nunquam futura sunt, & aternitas non coexistit nisi in his, quæ in aliqua differentia temporis exitura sunt; ergo in doctrina D. Thomæ futura conditionata contingentia nō possunt subesse certæ, & infallibili cognitioni. Minor cū consequentia videntur claræ. Maior patet ex D. Thomæ 1. p. q. 14. art. 13. vbi distinguens duplicem statum futurorum in se, & in causis suis, ait, in causis nullo modo posse certò cognosci, sed ad summum per coniecturam: prout autem vnumquodq; illorum est actus in seipso, sic subdi cognitioni certæ, & infallibili, & quia ita attinguntur per aternū Dei intuitum, ideo certò præsciri, quia eius aternus intuitus fertur super omnia, ut suæ aternitati præsencia. In quo discursu manifestè omnem alium modum cognoscendi futura contingentia excludit. Idem docet 2. 2. q. 171. art. 6. ad 2. & lib. 1. cont. gent. 67. vbi in ratione prima hanc sumit propositionem: *Contingens certitudinē cognitionis non repugnat, nisi ut futurum est, non autem ut præsens est.* Declarat autem solum esse præsens pro tempore, pro quo est, quæ præsencia locum non habet in re nunquam futura, & intoto illo capite explicat præsenciam per actuale existentiam, quæ in futuris conditionatis ut sic non interuenit. Idem habet in 1. d. 58. q. 1. art. 5. & q. 2. de verit. art. 12. vbi generaliter concludit, contingens, ut futurum est, per nullam cognitionem etiam diuinam posse infallibiliter cognosci. Quod etiam tradit q. 16. de Malo, art. 7. & vbi que addit particulam exclusiuam, dicens, non posse futura contingentia certè sciri, nisi tali modo, utique ut præsencia dicto modo; ergo.

Et confirmatur primò hoc testimonium D. Thomæ, quia si se mel admittatur præsencia hac conditionata, apertè sequitur, posse etiam absoluta cognosci alio modo, quàm per præsenciam aternitatis, nimirum, in aliqua causa proxima, vel remotâ, quod est contra eandem hypothesim positam in doctrina D. Thomæ. Sequela patet, quia si De⁹ ante omne decretum liberum per simplicem intelligentiam videt, hanc conditionalem esse veram, si Petrus in tali occasione cū talibus circumstantiis constitutus, liberè loqueretur, & in posteriori signo addatur decretum liberum, quo vult Petrum constituere in tali occasione, & circumstantiis, eo ipso videt Petrum liberè esse loquuturum in illis duabus præmissis sine discursu ex parte sua; ergo iam videt futurum absolutum alio modo, quàm per præsenciam existentiam eius. Idem argumentum potest contra me fieri, nam supposita illa conditionali scientia, dico posse Deum prædefinire actum liberū futurum, saltem per modum intentionis absolutæ; ergo iam cognoscit Deus per absolutam scientiam in illo decreto Dei illum actum esse absolutè futurum, cum tamen in illo signo non videatur illum futurum in se ut præsens, quia nondum intelligitur decretum absolutum Dei, quo & conditio verificetur, & fiat effectus, sine quo non potest talis effectus videri ut præsens in aternitate.

Et confirmatur secundo, quia D. Thomas 1. p. q. 14. art. 13. ad 2. dicit veritatem conditionalis propositionis consistere in bonitate illationis, sed in istis conditionalibus propositionibus, de quibus tractamus, illatio non est bona, nam si effectus bona, effectus esset contingens, sed necessarium, quod est contra hypothesim, & contra contingentiam, seu libertatem talium effectuum, ergo illæ propositiones vel sunt falsæ, vel saltem non sunt cognoscibiles ut veræ: subinde iuxta D. Thomæ principia non cognoscit illa, quia sicut Deus non potest facere, quod de se est impossibile, ita non potest scire, quod de se

non est cognoscibile, quia verum non est. Et hæc ferè sunt testimonia, quæ Thomistæ in hac causa allegant.

Tandem quod hæc præsencia saltem non possit esse ante decretum absolutum ex parte Dei cum hac præconditione ex parte obiecti, probatur argumento iam suprà facto, quia eadem est proportio futuri conditionati ad decretum conditionatum, quæ est futuri absoluti ad decretum absolutum, sed futurū absolutum non potest à Deo sciri, nisi præiudicio decreto absoluto in voluntate Dei: ergo nec conditio-natum sciri potest, nisi præiudicio conditionato decre-tionatum. Consequentia clara est, & Maior ex paritate rationis videtur nota. Minor autem probatur ex D. Thomæ in 1. d. 39. q. 1. art. 2. ad 5. vbi loquens de scientia absoluta futurorum contingentium, ait, *Scire secundum rationem sequitur voluntatem*, & art. 2. ad 1. dicit, quod scire Deum est subiectum voluntatis ipsius, unde supponit illam.

Nihilominus assero in doctrina D. Thomæ nihil inueniri huic sententiæ contrarium, imò interdum illam indicare, vel supponere. Ut hoc ostendam, distinguo duo, quæ in hoc puncto semper sunt separanda, scilicet, an sit talis scientia in Deo, & quomodo, seu quo medio sit. Priorem ergo partem, scilicet non ignorasse D. Thomam hanc scientiam simplicitè, & quoad an est colligimus ex 3. p. q. 1. art. 7. ad 2. vbi tractans D. Thomas rationem Augustini, cur Christus tali tempore voluit incarnari, & Euangelium prædicari, quia præsciuit tunc plures fuisse in eum credituros, illius occasione attingit etiam locum Matth. 11. de Tyriis, & Sidoniis, & cum eodem Augustino lib. de dono persever. c. 9. sentit verba illa Christi dicta fuisse per absolutam reuelationem poenitentia, quæ futura erat in Tyriis & Sidoniis, si conditio illa in eis fuisset impleta, & occulto iudicio diuine prædestinationis tribuit, quod non obstante illa præsencia non fuerint talia signa apud illos facta. Vnde super cap. Matth. 11. de propria præsencia exponit locum illum, vbi infert ex illis Christi verbis conuinci errorem dicentium, non saluari nisi eos, quos Deus præsciuit, quia conuerterentur, si prædicaretur eis. Nam hoc (inquit) excludit, dicens, quod Tyrii, & Sidoniis malè erit, utique quamuis credituri essent, si audissent, quia non indicabit Deus illos ex his, quæ facerent, sed ex his, quæ fecerunt, ut ibidem cum Augustino subiungit. Supponens non deesse Deo talium operum scientiam, sed in ipsis operibus deesse rationem meriti, & demeriti, nisi in aliqua differentia temporis futura sint. Potest etiam idem D. Thomas allegari in 3. p. q. 1. art. 3. ad 4. vbi dicit, *prædestinationem supponere præsenciam futurorum*, quod de hac præsencia optimè intelligitur, nam absoluta præsencia futurorum potius sequitur ad prædestinationem, maxime iuxta sententiam Thomistarum. Sed ille locus, ut ibi notavi, incertus est. Itè allegatur D. Thomas in eadem q. art. 2. & 6. vbi rationem decreti quod Deus habuit, ut Incarnatio nec statim in principio mundi fieret, nec in finem eius reservaretur, sumit ex præsencia futurorū effectuum liberorum, qui essent in humano genere, si aliquo ex illis extremis temporibus Christus carnem assumeret, vel non sumeret. Quæ præsencia sine dubio conditionata est, quia & præintelligitur ante decretum de tempore futuræ Incarnationis, & sub conditione, si tali, vel tali tempore fiat, & multi ex illis effectibus de facto non euenerunt, quia conditio non est impleta. Ve v. g. præcognouit Deus fidem esse penitus abolendam in mundo, si disserretur Incarnatio usque ad finem ipsius mundi; quod tamen postea non euenit, quia conditio impleta non est: oportet etiam scientiam esse certam, aliàs prouidentia Dei, quæ in illa fundatur, non esset certa. Denique oportet præ-

Nota fuit D. Thomæ scientia conditionata quoad an est.

D. Thom.

Idem.

scientiam non esse confusam, sed distinctam, & claram, & ideo determinatam, & in particulari præfuit Deus, in quibus, & quomodo tales effectus euenirent, si Incarnatio antea, vel tardius fieret.

7. Nihil est huic scientiæ repugnans in scienter respondendo ad primam obiectionem doctrinæ Thomæ. Satisfit primæ obiectioni supra num. 1. Nusquam §. Doctores diuisit scientiam Dei in liberam & necessariam.

Secundo probatur, nihil esse in doctrina D. Thomæ, quod huic scientiæ repugnet, quod fiet suffraganter respondendo ad primam obiectionem doctrinæ Thomæ. Satisfit primæ obiectioni supra num. 1. Nusquam §. Doctores diuisit scientiam Dei in liberam & necessariam. Sciencia non esse confusam, sed distinctam, & claram, & ideo determinatam, & in particulari præfuit Deus, in quibus, & quomodo tales effectus euenirent, si Incarnatio antea, vel tardius fieret. Secundum probatur, nihil esse in doctrina D. Thomæ, quod huic scientiæ repugnet, quod fiet suffraganter respondendo ad primam obiectionem doctrinæ Thomæ. Satisfit primæ obiectioni supra num. 1. Nusquam §. Doctores diuisit scientiam Dei in liberam & necessariam. Sciencia non esse confusam, sed distinctam, & claram, & ideo determinatam, & in particulari præfuit Deus, in quibus, & quomodo tales effectus euenirent, si Incarnatio antea, vel tardius fieret.

Diuisio scientiæ Dei in scientiam simpliciter intelligentiæ & visionis prout à D. Thomæ traditur, non officit sententiæ nostræ.

8. Suppositio.

Nulla est in Deo scientia libera propria libertate actus ex parte operantis, quia supposito obiecto quasi resoluta naturaliter.

Admissa tamen diuisione sub illis verbis libera, & naturalis, supponendum est, scientiam Dei non posse dici liberam, ex parte ipsius scientiæ, prout nostro modo intelligendi est quasi elicita à Deo, quia determinatio scientiæ Dei ad talem respectum, sub quo dicitur scientiæ huius, vel illius rei, non subditur libertati Dei, sed supposito obiecto quasi resoluta naturaliter. Quod ita declaratur ex his, quæ in nobis accidunt: nam actus duobus tantum modis potest esse liber, scilicet, vel formaliter, seu elicitus, vel denominatus ex imperio alterius actus: prout modò est actus liber voluntatis, non verò actus intellectus, sed ad summum posteriori modo. Sic ergo in Deo seclusa imperfectione elicientiæ, seu efficienciæ actus, determinatio actus voluntatis Dei est per se formaliter liber, nam proposito eodem obiecto potest per se ipsam voluntas Dei ad illud determinari, intellectus verò non est sic formaliter liber, nec potest etiam determinari ex motione voluntatis suæ, quæ circa ipsum intellectum versetur, quasi applicando illum ad talem determinationem, quia cum omnis scien-

tia Dei sit clara, & euidens, & sit purissimus actus neque quoad exercitium, neque quoad specificationem (vt more nostro loquamur,) potest pendere ex motione voluntatis. Loquendo ergo de propria libertate actus & parte operantis, nulla est in Deo scientia libera, sed ipsa etiam visionis est naturalis, non simpliciter, sed præsupposito obiecto sicut calefactio ab igne est naturalis, supposita tamen materia applicata, circa quam versari possit. Et ita etiam non procedit argumentum, quia verò obiecta scientiæ diuinæ quedam sunt necessaria, alia verò ex se non habent necessitatem, sed contingentiam, ideo ex parte obiectorum potest admitti illa diuisio. Inter obiecta autem non necessaria quædam sunt talia per solam determinatam habitudinem ad voluntatem creatam, nullo supposito decreto libero voluntatis Dei, alia pendunt ex antecedente decreto libero voluntatis Dei. Potest ergo vno modo dici libera omnis scientia, cuius obiectum de se non est necessarium, sed potest non esse, siue hoc habeat ex habitudine ad voluntatem creatam, siue ad voluntatem Dei, & sic omnis scientia contingentium, siue conditionata, siue absoluta, dicitur contingens, & à naturali distinguitur. Potest item restringi nomen scientiæ liberæ ad illam scientiam, quæ versatur circa obiectum futurum ex libero decreto Dei, quia propriè non dicitur alicui liberum, nisi quod aliquo modo pendet ex voluntate eius quoad esse, & non esse, & sic omnis scientia conditionata, quæ non pendet ex actuali decreto Dei libero, nec illud supponit, dicitur naturalis, id est, non libera, sed necessaria saltem ex parte obiecti, quod supponitur independentem à libero decreto Dei, quoad veritatem sub esse possibili, sicut creaturæ omnes sub esse possibili sunt scibiles independentem à libero decreto voluntatis diuinæ; sub illis ergo contineri possunt & veritates necessariae, & contingentes, & nihilominus omnium scientia est naturalis, & non libera ipsi Deo, quæ doctrina in se vera est, & contra D. Thomam esse non potest, quia, vt dixi, nunquam distinxit scientiam Dei in naturalem, & liberam, nec declarauit vnde illæ denominationes sumendæ sint.

Secunda obiectione retorqueri potest in eos, qui dicunt præuidere Deum hæc futura in prædeterminatione voluntatis creatæ facta à Deo per absolute futurum decretum: non certè D. Thomas modum præcognoscendi futura contingentia nunquam docuit nec antiqui Thomistæ ita interpretati sunt D. Thomam, sed vbique docent secundum D. Thomam non posse futura contingentia cognosci in causa, quantumuis præparata, & disposita ad effectum sed solum in præsentia ipsius actualis determinationis, vt patet ex Capreolo in 1. dist. 38. quæst. 1. art. 2. per totum, præsertim ad argumentum Durandi contra primam conclusionem. Caietano 1. part. quæst. 14. art. 13. circa responsum ad primum in fine Hispalensi. in 1. dist. 38. quæst. 1. artic. 4. ad 7. vbi Aquarius in additionibus ad Capreolum conclus. 6. distinctius id tradit, omnes alios modos cognoscendi futura excludendo, affirmatque omnes Thomistas antiquiores ita sententiam D. Thomæ impugnauerunt, intellexerunt D. Thomam ita illum modum elegisse, vt omnes alios ad id reiiceret, & in hoc sensu illam impugnarunt, vt in 9. dist. Durando, Scoto, Aureolo, & aliis in 1. dist. 38. quæst. 1. art. 2. videre licet. Hinc ergo argumentatur, quia cognoscere futura, in decreto prædeterminante liberum arbitrium, non est cognoscere illa vt præsentia, sed futura, neque est illa cognoscere in se, sed in causa: vtrinque autem repugnat certitudini cogni-

Cognitionis futurorum contingentium iuxta principia D. Thomae; ergo. Minor auctoritate solam nititur, & ideo videtur satis probata, & ex ipsis D. Thomae, & ex aliis Doctoribus. Major autem prodire a causa physice praedeterminata cognoscitur in illa; ergo ut sic non cognoscitur ut praesens, sed ut futurum a tali causa, quia effectus non est praesens donec a sua causa manat: tunc autem non cognoscitur ut iam manans a causa; ergo ut emanaturus a causa sic effectus. Et inde etiam concluditur, illo modo non cognosci effectum in se, sed in causa, quia nondum intelligitur emanasse de causa; ergo nec habere esse in se, ratione cuius possit in se cognosci, ergo in causa ut ultimata completa cognoscitur. Denique in conditionatis futuris id declaratur, quia iuxta illam sententiam cognoscuntur in vi illationis, quia ex causa sic determinata necessariò sequitur effectus, saltem necessitate consequentiae; ut etiam aduersarij loquuntur; ergo per talem scientiam non cognoscitur effectus contingens in se, sed in quadam causa, cum qua habet necessariam connexionem, & illationem: hoc autem, ut dixi, repugnat futuris contingentibus, iuxta doctrinam D. Thomae, & infra ostendimus esse in hac parte verissimam: nam ille modus cognitionis rerum contingentia repugnat.

Quocirca ad argumentum quatenus sit contra nos, respondemus, doctrinam illam D. Thomae nobis non repugnare; quia etiam futura contingentia sub conditione non praesciuntur in causa a Deo, nec ut futura, sed ut in se sunt aliquo modo scientia Dei, aeterna. Quando enim Deus ante decretum liberum de vocando tali modo Paulum praecognouit, quod si Paulus sic vocaretur, esset consensus, non id cognouit, quia videtur, ex voluntate sic necessariò sequi consensus etiam necessitate consequentiae, & ita nec cognouit illum effectum in tali causa, nec propriè ut futurum, sed cognouit ab illa voluntate emanaturum fuisse consensus videndo obiectiue ipsam emanationem tanquam praesentem. Supponimus enim, cum Deus dicitur futurum contingens ut praesens, non intelligi de praesentia reali fundata in existentia actuali, quam res cognita extra Deum habet, etiam in mensura aeternitatis, id etiam in absolutis falsum censemus, & alienum à mente D. Thomae, ut Hispanensis supra etiam rectè sentit: intelligitur ergo de praesentia obiectiua, quae in hoc consistit, quod non cognoscitur effectus ut contentus tantum in causa, sed ut emanans ab illa pro sua duratione, quae ita menti Dei praesentatur, ac si esset in re iam praesens. Et ad eundem modum res futura etiam si non absolutè, sed tantum sub conditione sit futura: nam videndo in exemplo adducto voluntatem Pauli ex hypothesi, seu conditionaliter ita constitutam, & vocatam, videtur ab illa dimanare consensus sub eadem hypothesi; & ita ille consensus sic videtur futurus ut praesens, & in se, non ut futurus, & in causa, ut in sequenti cap. latius exponemus. Vnde non obstat, quod haec futura conditionata vel nunquam sint futura, vel quod cognoscatur prius ratione, quam sint absolutè futura, quia nihilominus cognoscuntur ut praesentia obiectiue aeternae Dei cognitioni, quia non in causis, sed in seipsis cognoscuntur, & quia aeternus intuitus omnia cõplectitur, ut in sequentibus explicabimus.

Ad primam confirmationem respondetur, post scientiam conditionatam alicuius futuri duplex decretum posse intelligi in diuina voluntate, quo illa cognitio transeat in absolutam, ut in eadem confirmatione tangitur. Vnum est decretum executionum, quo Deus vult purificare conditionem il-

lam, ut res illa sit absolutè futura: ut, v.g. dare vocationem, per quam nouit voluntatem esse conuertendam, si illi daretur, & tunc eo ipso videri talem conuersionem in se ipsa, & ut praesentem in aeternitate secundum illam existentiam, quam suo tempore habitura est. Quia ex vi illius decreti vult Deus non solum dare homini omne auxilium prauum ad talem conuersionem, sed etiam dare omnem concursum, seu actuale influxum cooperantem ex parte sua necessariū ad talem effectum, quem concursum simul cum influxu voluntatis hominis intuetur ut terminum ad talem concursum; & ita illa cognitio est intuitiua talis effectus in se ipso: vnde non est cognitio quali per discursum virtualem, videlicet, si iste homo vocetur, consentiet: sed vocabitur, ergo consentiet, quia illa minor videtur in se quatenus ipsa vocatio cum omnibus aliis necessariis iam est determinata ad esse, & non potest videri sine termino simili modo praesenti, ergo illa cognitio non est extra modum intuitionis rei in se, ut praesentis aeternitatis.

Maiores difficultates est in alio decreto, quod supposita illa praescientia conditionata, potest Deus habere per modum intentionis, volendo immediatè, & absolutè, ut homo consentiat, v.g. volendo credere, ex qua intentione vult dare illi talem vocationem: nam illud decretum, seu propositum dandi fidem, prius est secundum rationem, quam voluntas executiua dandi vocationem; ergo in illo decreto scit Deus absolutè effectum esse futurum, priusquam illum ut absolutè praesentem in aeternitate intueatur, atque cognoscit prius futurum ut futurum in causa, quam illum videat in re praesentem. Ad quod respondeo, non posse negari hunc praescientiae modum, non tamen ita esse in causa, quin includat praesentiam in aeternitate, quatenus illam supponit in praescientia conditionata, & ad illam dicitur habitudinem virtualem; non posset enim Deus habere tale decretum de futuro actu libero, nisi iam in thesauris sapientiae suae praenouisset vocationem, per quam potest infallibiliter executioni mandari, & ideo tale decretum dicitur habitudinem ad illud obiectum, ut iam conditionaliter praesens aeternitati, & virtute includit voluntatem dandi talem vocationem, & concursum, & ideo ille modus praescientiae non excluditur ab illo modo, qui esse dicitur per praesentiam aeternitatis, sed sub illo continetur, vel ad illum reuocatur.

Ad secundam confirmationem respondemus D. Thomam in loco ibi allegato, non loqui de omni genere propositionum, sed tantum de illis, quae fundantur in illatione, in quibus ad earum veritatem necessarium est, ut illatio sit necessaria. Non negat autem D. Thomas posse esse aliud genus conditionalium propositionum, quarum veritas non pendet ex formalis illatione (ut sic dicam), sed tantum ex materiali, id est, ex actuali emanatione, quae de facto talis actus haberet à tali potentia, si talis conditio supponeretur, etiam si ex vi antecedentis causae posset non emanare. In quo sensu habent illae propositiones veritatem, ut possint cognosci, ut in sequentibus dicemus. Nec D. Thomas ignorauit hoc genus conditionalium propositionum, cum saepe alias de illis loquatur magis in actu exercito, quam in actu signato, ut sic dicam. Vnde fortius potest haec obiectio retorqueri in eos, qui admittunt in Deo hanc scientiam conditionatam; volunt tamen semper fundari in vi illationis, & ab illa pendere dicunt veritatem propositionis sic cognitae, & ut bona sit illatio, necessarium putant interponi, & antecedere decretum Dei, in quo bonitas illationis fundetur. Nam ex dicta scientia planè sequitur haec futura non praesciri ut praesentia, sed

Præscientia
conditio-
nata potest
transire in
absolutam
per decretum
executionum
vel per modum
intentionis.

12.

Præscientia
entia modum,
non tamen ita
esse in causa,
quin includat
praesentiam in
aeternitate.

13.

Solutur
confirmatio
supra n. 4.
Duplex ge-
nus est pro-
positionum
conditio-
natum.
1. Quarum
veritas pen-
det ex for-
malis illatio-
ne. 2. ex ma-
teriali dun-
taxat.
Retorque-
tur.

C

sed

Vulgaris re-
sponso in-
tercluditur

sed vt futura, & consequenter non cognosci vt futura contingentia, sed vt futura necessaria, quia cognoscuntur ex vi illationis necessariae. Nec satisfacit vulgaris responsio, quod illa sit necessitas consequentiae, quae non repugnat contingentiae, quia illud est verum quando illatio fit ab aliquo posteriori, quod supponitiam factum contingentem effectum, vt si Deus scit, fiet. At verò quando illatio est ab aliquo priori, & causa praecedente, tunc necessitas consequentiae redundat in necessitatem consequentis, consequenter tollit contingentiam, seu libertatem, iuxta dicta in Prolegomeno praecedente. Hoc autem modo ponitur necessitas illationis in his futuris iuxta dictam sententiam: nam bonitas, aut necessitas illius conditionalis illationis fundari dicitur in efficaci decreto, & praedeterminatione diuina voluntatis, quae est causa efficacissima talis effectus futuri tandem inducens antecedentem, & causalem necessitatem, vt implicet contradictionem, effectum non sequi posita tali causa; ergo in illis futuris est necessitas simpliciter, ac subinde non cognoscuntur vt futura contingentia, sed vt necessaria, quod est contra hypotheliam, & contra libertatem, & ideo nunquam D. Thomas talem modum cognoscendi futura contingentia nos docuit, sed absolute, reiecit omnem praescientiam futurorum contingentium in causa, vt visum est.

Vnde ad vltimam confirmationem respondemus admittendo ex parte proportionem inter scientiam absolutam, & conditionatam in ordine ad decretum diuinae voluntatis, & ex parte negando illam. Duplex enim potest intelligi decretum voluntatis Dei ante praescientiam, scilicet absolutum, quod solet dici praedefiniens, vel praedestinans & includens aliquam conditionem, vel limitationem.

Dicimus ergo ad neutram praescientiam supponi necessariò decretum absolutum, & efficax ex parte Dei, in quo effectus futurus cognoscatur. De scientia conditionata ita in argumento supponitur, & nos id iam diximus, & iterum dicemus. De absoluta verò alibi est à nobis tractatum late, ubi contra Scotum docuimus, non esse voluntatem Dei absolutam, esse adaequatam rationem praesciendi omnia futura contingentia, neque primariam, & per se sufficientem cognoscendi aliqua. Non quidem adaequatam, quia peccata futura cognosci non possunt in aliquo decreto absoluto voluntatis Dei, quod secundum rationem talem scientiam antecedit, quia Deus ex se nullum tale decretum habet circa peccata, nec vt peccata sunt, nec vt actus sunt. Sed habet tantum voluntatem concurrenti ad illa, in qua voluntate per se spectata non potest cognosci effectum esse futurum, quia oportet simul cognoscere, voluntatem humanam esse concursuram, quod in illo decreto Dei non est volitum, nec absolute definitum, & ideo non potest in illa cognosci. Neque etiam potest tale decretum esse prima, & vnica ratio cognoscendi aliqua futura, videlicet actus bonos, & supernaturales, quia licet hoc possit Deus praedefinire, & ea posita praedestinatione infallibile sit, effectum esse futurum; nihilominus non potest Deus talem actum praedefinire salua libertate, nisi supponeret conditionatam scientiam medij, per quod posset facere, vt ille effectus liberè, & infallibiliter fiat. Et ita, vt paulo antea dicebam, illa praescientia non est in solo decreto per se spectato, vt habitudinem ad tale medium tali praescientiae substantem.

Sic ergo ad argumentum negamus absolutam praescientiam contingentium supponere necessariò decretum absolutum, in quo solo sufficien-

ter habeatur. Nec D. Thomas in argumento in locis citatis id dicit. Aliud est enim quod praescientia absoluta futurorum supponat aliquod decretum liberum; aliud verò, quod supponat decretum, in quo solo nitatur. Primum est verum, quia sine futura efficientia Dei nihil potest esse futurum: efficientia autem Dei esse non potest nisi ex libero decreto voluntatis Dei, & ideo à sola praescientia omnis futuri supponit aliquod decretum voluntatis Dei, & hoc solum est, quod D. Thomas docet locis citatis. Secundum autem est falsum, nec docetur à D. Thoma in illis locis, sed solum, quod praescientia supponit aliquam voluntatem, quod vniuersalius, non omnia praescientia volitionem non omnino absolutam, nec praedefinitam, in qua sola non cognoscitur satis futurum, vt declaratum est, & ideo D. Thomas saepe distinguit in Deo ipso certitudinem praescientiae à certitudine praedestinationis, seu praedefinitionis, & dicit omnia, quae praesciuntur à Deo, esse certa priori, non tamen omnia posteriori modo, vt videre licet 1. p. q. 23. art. 7. & quaest. 6. de verit. art. 3. & infra ostendimus, non omnia praescientia à Deo esse ab eodem praedefinita efficaciter ante praescientiam.

De alio verò decreto libero sufficiente ad agendum ad extra, licet non sit omnino absolutum, sed praedefinitum, dicimus versari discrimen inter scientiam absolutam, & conditionatam, quia absoluta supponit in Deo aliquod huiusmodi decretum, vt dixi, conditionata verò, minime. Et ratio est, quia scientia absoluta terminatur ad realem existentiam rei aliquando futurae, & quia talis existentia pendet à voluntate Dei, vel per se efficiente, vel cum causa secunda concurrente; ideo necessariò talis voluntas libera supponitur tali praescientiae absolute. At verò scientia conditionata non dicit habitudinem ad effectum aliquando futurum, & ideo ex hac parte non dependet à decreto libero, quod in Deo supponat; sed dicit habitudinem ad effectum sub conditione futurum, ad quod satis est, vt in conditione includatur decretum Dei, non quod iam sit, sed quod si ex parte Dei ponatur, sufficiet, vt voluntas humana operetur de facto, Deo cum illa concurrente, seu cooperante. Quia ergo conditionalis nihil ponit in esse, ideo nec supponit in esse (vt sic dicam) decretum Dei, sed tantum in conditione illud inuoluit, ac proinde de his quae dicuntur D. Thomas dicit de praescientia absoluta, non rectè sit illatio ad conditionatam quoad hanc partem, quia est ratio longè diuersa, vt declarauimus. Aliae item difficultates possent obici hic in doctrina D. Thomae, sed in sequentibus capitulis commodius examinantur.

CAPVT VII.

*Ratione à priori ostenditur dari in Deo conditionatam praescientiam, & principali fundamento contraria sententia occurritur, veri-
tasque saluum propositionum
declatur.*

VT nostram sententiam ratione confirmemus, supponimus in primis, certum esse debere omnibus Catholicis, quod in his propositionibus conditionatis de futuro contingentibus est aliqua veritas determinata in alterutra parte contingentiae, illam non ignorari à Deo. Ratio est, quia omnis veritas de se scibilis est, obiectum enim scientiae est veritas, & è conuerso omne verum participat

supra n. 12

15.
Solutio in
forma

participat aliquo modo rationem entis, unde sub ea ratione scibile est: si autem obiectum est scibile, etiam scientia possibilis est, teste Philosopho cap. de Ad aliquid, quia illa duo correlatiue dicuntur; imò scibile dicitur à scientia, quæ erga ipsam verificari potest. Si ergo tale futurum est scibile, profectò etiam scientia de illo est possibilis: si autem illa scientia possibilis est, Deo maximè erit possibilis, tum quia si est possibilis, illa scientia, aliqua perfectio est; ergo non potest Deo deesse: tum etiam, quia sicut Deus est omnipotens, quia habet summam potentiam, ita est omnisciens, quia habet summam scientiam; ergo sicut potentia ejus se extendit ad omne possibile, ita & scientia ad omne scibile; ergo si hæc propositiones scibiles sunt, scientia illarum possibilis est Deo. Ac denique si Deo est possibilis talis scientia, actu ac necessariò illam habet, supposita veritate, & scibilitate obiecti, quia, vt supra tetigi, scientia de se est perfectio necessaria, & naturalis, quia non liberè, sed ex necessitate terminatur ad omnia scibilia, supposita capacitate ex parte obiecti: ignorantia enim vel nescientia cuiuscunque rei scibilis imperfectio esset in Deo. In his ergo omnibus non est, nec potest esse dissensio. Tota ergo controuersia ad hoc reuocatur, vt videamus, an illæ conditionales habeant determinatam veritatem scibilem.

Primi ergo opinantes, qui hanc scientiam Deo negant, in hoc maximè fundantur, quòd in illis propositionibus non est determinata veritas, nisi antecedat decretum Dei, quo causa determinetur. Et ideo qui negant tale decretum, consequenter absolute, & simpliciter dicunt talia conditionata non cognosci certò etiam à Deo: qui verò decretum conditionatum ponunt, saltem negant, ante illud posse cognosci. Illud autem fundamentum, scilicet, in his propositionibus conditionalibus non esse determinatam veritatem, ita suadere videntur. Quia res antequam fiat, non habet esse nisi in causa sua: ergo nec potest habere esse futurum, nisi prout est in causa sua, quia esse futurum includat esse; ergo vel in se, vel in causa: non in se; ergo in causa. Et patet ex differentia inter rem futuram, & præsentem, vel præteritam comparatam. Nam res dicitur præsens propter esse, quod in se iam habet, præterita propter esse, quod iam habuit in se, & quod iam fuit extra causas: futura verò nondum habuit esse in se, & ideo non potest determinari futura ratione proprii esse, quod in se habeat; ergo solum, quia habet esse in causa. Rursus non quòdlibet esse in causa sufficit, vt res dicatur futura, sed oportet, vt habeat esse in causa determinata ad efficiendum, quia res etiam habet esse possibile in causa sua, & tamen non omne possibile est futurum, vt per se constat; ergo aliquid addit esse futurum ultra hoc, quod est habere esse in causa: nihil autem aliud addere potest, nisi determinationem causæ ad agendum; ergo si causa in qua res est possibilis, non sit determinata, sed indifferens: quia ipsa fuerit in illo statu, non potest effectus eius determinatus esse futurus; ergo nec propositio significans illum esse futurum, potest esse vera determinatè; ergo nec scibilis. At verò per conditionales propositiones de quibus tractamus, significatur effectus determinatus futurus à causa secunda de se indifferente, & indeterminata; ergo nisi præcedat aliquod decretum causæ primæ, quo causa secunda esset determinanda in tali euentu, non potest illa propositio habere determinatam veritatem. ac proinde nec scibilis erit per certam, & infallibilem scientiam. Vnde si tale decretum non datur absolute, nec erit talis scientia; si verò datur, saltem non erit antequam illud secundum rationem antecedat.

Fr. Suarez de Gratia Pars II.

Nihilominus dicimus in his propositionibus conditionatis conceptis ante liberum decretum Dei in ipso iam existens, esse determinatam veritatem, ratione cuius & scibiles sunt, & à Deo sciuntur, non in decreto suo, sed in seipsis. Hanc assertionem latè tractauimus in lib. 2. de scient. Dei cap. 6. & 7. & nihil ferè hic addendum occurrit. Quia verò moderni instant, & contendunt totam veritatem determinatam futurorum contingentium esse sumendam ex solo esse, & determinatione, quam habent in causa, ideo ad hanc falsam apprehensionem excludendam, rem iterum breuiter explicabo. nam nobiscum in assertione consentiens, id tetigit latè, & subtiliter Diotaleus in dicto Opusc. cap. 6. & breuiter quidem, tamen etiam optimè Pelantius i. p. q. 14. art. 13. disp. 5. qui auctores rectè iudicant eandem omnino esse difficultatem, & rationem in præscientia Dei de futuris contingentibus absolute futuris, quæ est de conditionatis, & ideo & cognoscibilitatem ex parte obiecti, & cognitionem ex parte Dei in futuris conditionatis ad instar absolutorum esse explicandam. quæ sententia mihi valde placet, videturque verissima, vt etiam in allegato loco dixi, & ideo per discursum vtriusque communem rem totam breuiter explicabo, & paritatem inter illa ostendam, & inde facillè concludetur ratio à priori nostræ sententiæ, & oppositum fundamentum facillè displicetur.

Primo ergo ad explicandam veritatem horum conditionalium de futuro, declarandum prius est, quid sit, aliquid esse futurum propriè, & formaliter. Aliqui enim dicunt esse futurum, nihil aliud esse, quàm habere esse in causa aliquo modo determinata, & nondum habere, vel habuisse in se illud. Hoc vltimum manifestum est ex distinctione futuri à præsentis, & præteriti, & inde sequitur, scilicet, quòd sit esse in causa, quia esse futurum est ali-quod esse; ergo debet esse alicubi; ergo vel in se, vel in causa: sed non in se; ergo in causa. Quia verò esse in causa, vt sic, sufficit ad esse possibile; non verò ad esse futurum, vt constat, quia multa sunt possibilia, quæ non sunt futura, ideo additur, quòd debet esse in causa determinata ad agendum. Nam eo ipso quòd causa est potens, & est determinata ad agendum, effectus ejus futurus est: quæ doctrina videtur sumi ex D. Thoma lib. 1. Periherm. lect. 13. circa finem, vbi docet, futurum habere esse in sua causa, & ideo si sit simpliciter determinata ad vnum, effectum ejus posse dici simpliciter futurum; si verò sit magis propensa ad vnam partem, effectum posse dici futurum, sed non omnimodò certitudine: si autem causa sit indifferens, & non magis determinata ad vnam partem, quàm ad aliam, effectum non posse dici futurum, vel non futurum, sed possibile. Sed licet verum sit effectum antequam sit, habere esse in causa, nihilominus formalis denominatio futuri non sumetur ex eo, quòd res habet esse in sua causa, quantumuis determinata. Probat, quia hoc ipsum, scilicet rem habere esse in causa, non est futurum, sed est præsens; ergo non potest in eo solo consistere formaliter ratio futuri. Item aliàs cognoscere aliquid esse futurum, nihil aliud esse, quàm cognoscere, talem rem habere esse in sua causa hoc, vel illo modo determinata, quòd dici non potest, aliàs & Angelus posset cognoscere futura, quantum cognoscibilia sunt, quòd potest comprehendere esse quòd habent in causis, vel Deus non posset cognoscere futura contingentia cum certitudine, quia solum cognosceret habere esse in causa vel indifferente, vel ad summum inclinata ad vnam partem, quòd non satis est ad certam cognitionem; vt D. Thomas dixit, & per se constat. Denique ex ipsarum propositionum, seu locutio-

3.
Assertio
nostra.

Diotaleus.
Pelantius.

4.
Præmittitur
declaratio
quidditatis
futuri for-
maliter
sumpti.

D. Thom.

Refutatur
primus ex-
plicandi
modus.

Non est
formaliter
idem rem
esse futurā
& habere
esse in causa
determina-
ta.

5.
Definitio
futuri à Pe-
sancio tra-
dita impug-
natur.

In rigore
aliud est
esse volitū
à Deo, aliud
esse futu-
rum,

6.
Virgetur ad
hominem
contra Pe-
santium.

locutionum distinctione potest faciliè intelligi, non esse formaliter idem, rem esse futuram, & habere esse in causa determinata, idem enim potest iuxta illam sententiam intelligi de causa determinata in actu secundo, quia illa non est causa in potentia, sed in actu; intelligitur ergo de causa determinata in actu primo: sic autem esse causam determinatam, & effectum esse futurum, non sunt formaliter idem, tum quia illam et dux propositiones non sunt synonymæ, ac proinde in ipsis significatis est aliqua diversitas: tum etiam, quia prius natura habet res esse in causa determinata, quam sit futura; tum denique quia potest causa non esse determinata in actu primo, & effectus esse futurus; & è contrario potest causa secunda esse determinata simpliciter, & effectus non esse futurus, ut ex dicendis constabit.

Aliqui ergo addunt rem esse futuram esse denominationem à voluntate Dei volente illam esse, antequam sit, ita ut rem possibilem esse futuram formaliter nihil addat, nisi determinationem extrinsecam à voluntate Dei. Ita Alexander Pelant suprà, & fundatur, quia res possibilis non incipit esse futura, nisi per decretum liberum Dei. Vnde ipsum etiam futurum in causa naturaliter agente, ut, v. g. Solem cras esse oriturum, non est simpliciter futurum in illa virtute Solis, nisi adiungatur decretum Dei concurrendi cum Sole. Sed mihi etiam hæc sententia non satisfacit vniuersaliter loquendo: nam licet posset aliquo modo habere locum in rebus futuris per efficientiam solius Dei, & in futuris à causis naturalibus adiuncto decreto efficaci concurrendi Dei, & ablato omni impedimento, nihilominus etiam in his non videtur illo modo rectè explicari formaliter ipsum esse futurum. Nam formaliter, & in rigore aliud est esse volitum, & esse futurum. nam illud est prius, & ratio, seu causa alterius, præsertim, si verum est potentiam Dei executivam esse ratione distinctam à voluntate. Item si loquamur de voluntate intentionis, per illam non potest dici res esse formaliter futura, sed magis remotè, & quasi radicaliter. Præterea in effectibus, quos non Deus solus immediatè, sed cum causis secundis facit, esse futurum non est à sola voluntate Dei, esto non sit sine illa; ergo licet demus rem esse futuram per denominationem à voluntate Dei, non esset ab illa sola, sed simul à concausa. Probatur, quia ab eadem causa habet res, quod sit futura, à qua habitura est esse, cum fuerit præsens: sed tamen, v. g. cum est præsens, non habet esse à sola voluntate Dei; ergo esse futurum in tali effectu, non est denominatio à sola voluntate Dei, sed à tota causa.

Maximè verò illa sententia est difficilis in effectibus liberis, supponendo, ut idem auctor supponit, voluntatem Dei non prædeterminare physicè voluntatem creatam ad agendum, sed tantum concurrere concursu simultaneo, supposita sufficiente virtute in actu primo. nam hoc posito, ut consensus liber sit futurus, sufficit ex parte Dei voluntas concurrendi, & illud decretum non sufficit, ut effectus sit futurus; ergo esse futurum talis actus, non est denominatio ab illo decreto. Consequentia est clara, quia si illud esse futurum consistit in tali determinatione, debet esse & inseparabile ab illa, & sufficienter ab eadem in ratione formæ denominantis, quod ostenditur probando minorem. Nam voluntas Dei concurrendi cum voluntate libera, relinquit illam indifferenter, & potentem ad agendum, vel non agendum, etiam in sensu composito, & stante illo decreto Dei; ergo ex vi illius decreti nullus actus illius voluntatis habet, quod sit futurus. Quod maximè videre licet in actu peccati, quem Deus ex se non absolute vult, & ideo

non potest habere, quod sit futurus per denominationem à voluntate Dei. Responderi potest ex doctrina eiusdem auctoris, Deum prius ratione, quam velit concurrere cum voluntate creata ad determinatum, & priusquam det illi determinatum concursum, prævidere, ipsam voluntatem creatam ex se talem determinatum actum esse operaturam, & ideo accedente voluntate concurrendi, statim ab illa denominari, & esse rem futuram. Sed contra hoc est, quia sicut voluntas non potest actu operari sine concursu Dei simul cum illa actu operante, ita non potest esse, vel intelligi operaturam, quin intelligatur habitura concursu Dei; ergo si præscitur operatura absolute intelligitur habitura concursu Dei, & consequenter præintelligitur in Deo voluntas dandi concursum in tali tempore, &c. Si autem præscitur solum operatura sub conditione, in ipsa conditione includi necessario debet voluntas concurrendi; ergo servata proportionem nulla ratione potest esse prius, voluntatem hominis esse operaturam, quam esse habituram concursu Dei; ergo nec potest Deus prius præscire absolute illam esse operaturam, quam velit cum illa concurrere, cum ab illa voluntate debeat manare concursus, qui in futura operatione creaturæ necessario imbitur; ergo decretum concurrendi Dei solum, ac præcisè spectatum nunquam denominat effectum liberum creaturæ absolute futurum, nisi cum illo decreto coniungatur determinatio creaturæ in actu secundo futura. Et hac ratione præscientia futuri actus peccati non potest haberi in sola voluntate Dei, sicut neque esse potest in sola voluntate creaturæ, sed altior modus præscientiæ necessarius est, ut in lib. 1. de scientia Dei satis diximus, & statim breviter attingemus.

Dico ergo esse rem futuram formaliter consistere in transitu quodam rei ab esse, quod habet in causa, ad esse, quod in se ipsa aliquando habitura est, unde est quasi tendentia quædam ab esse in potentia ad esse in actu, quæ in re ipsa ponenda est. Loquimur enim de futuris realibus, & extra Deum, ut excludamus futura, quæ vel secundum ordinem naturæ considerari possunt in creatura pro eodem instanti prius natura, quam velit, vel secundum rationem in decretis Dei liberis spectari possunt, de quibus cum proportionem erit secundum ordinem rationis loquendum. Hæc ergo declaratio formalis rationis significatæ per propositionem de futuro probatur in primis à sufficienti partium enumeratione, quia exclusis aliis declarationibus, nulla alia occurrere potest, quæ formalem rationem futuri declarat. Deinde ex conceptu immediato, qui respondet propositioni significanti rem esse futuram, cum enim dicimus, Petrus peccabit, nihil aliud significamus, nisi peccatum, quod secundum se est possibile huic voluntati successu temporis, vel tali tempore esse actu futurum in illa, seu ab illa; ergo per hanc habitudinem ut ita dicam, constituitur peccatum illud in esse futuri; idem autem est in reliquis, ergo formaliter in hoc consistit ratio futuri. Denique considerando futura in ordine ad cognitionem nostram, licet interdum ex cognitione causæ, nihilominus tunc certi omnino reddimur de veritate prolata propositionis de futuro, quando expectato euentu videmus in actu positum, quod prius erat possibile, & futurum esse poterat pronuntiatum; ergo omnes concipimus rationem futuri positam esse in illo transitu, & ab illo pendere realem, ut ita dicam, seu physicam veritatem propositionis de futuro. Nam si est illi conformis, est vera, sin minus, est falsa, quaecumque fuerit esse, quod habebat in causa.

Quocirca esse, quod effectus habet in causa, solum est fundamentum futuri esse, non ratio formalis

Formalis eius : esse autem actuale ipsius pro sua
mensura, seu temporis differentia, est quasi termi-
nus futuriionis : futuriio autem concipitur à no-
bis, quasi habitudo quædam, seu transitus à tali
momento, fundamento ad talem terminum. Quia verò iste
transitus non potest innotescere nobis, nisi per cau-
sas, ideo incipimus, & loquimur iuxta exigentiam,
& dispositionem causæ, & hoc modo loquutus est
de futuro D. Thomas in dicta lectione 13. lib. 1.
Periherm. Vnde cum ait rem, quæ habet esse in
causa de se propensa, & determinata ad talem
effectum, quamvis impediri queat, dici posse fu-
turum, intelligit profectò quoad modum loquen-
di humanum sine mendacio, quam vocamus
nos veritatem moralem, seu formalem, quoad
intentionem loquentis ex humana coniectura.
Nihilominus tamen id satis non est ad formale
esse futurum, nec ad physicam, & realem veri-
tatem loquutionis, quam etiam materiale in
scholis solemus appellare, si in re ipsa, & cum effe-
ctu res non euenit, sicut prædicta erat. Ethoc mo-
do dicit idem D. Thomas in 2. disp. 38. q. 1. art. 5.
non posse hanc propositionem esse veram: Petrus
curret, & quòd Petrus deficiat à cursu, id est,
quòd cursus nunquam fiat, quia & propositio
iam esset, & fuisset falsa. Vnde ad tollendam æ-
quiuocationem vel possumus distinctione fre-
quenti apud eundem D. Thomam. Nam duobus
modis dici potest aliquid esse futurum, vno
modo, quia ita est ordinatum, vel dispositum
in causis, licet fortasse in re ipsa futurum non
sit. Ita, significat D. Thomas citato loco Periherm.
& 1. p. q. 19. art. 7. ad 2. & clariùs q. 12. de ve-
rit. art. 10. ad 7. vbi ait, *Aliquid potest dici esse fu-
turum non solum ex hoc, quod ita erit, sed quia est ordinatum
in causis suis, ut sic sit futurum.* Et si, ait, quamvis Me-
dicus prædicet sanitatem futuram, licet postea im-
pediatur, non dixisse falsum, quia ita erat in-
causis ordinatum. Et allegat Aristot. 2. de Gene-
rat. cap. 11. text. 64. dicentem, fieri posse, *ut is
qui futurus est incedere, non incedat.* Sed, ut dixi, in-
ter hæc duo illud est simpliciter, & absolute fu-
turum, quod tale dicitur, quia tale erit, & talia
sunt omnia, quæ Deus absolute, simpliciter reue-
lat esse futura, ut, *Virgo pariet, Petrus peccabit.* Vn-
de ad veritatem talis propositionis de futuro ne-
cessarium est, ut res eueniat sicut futura esse cog-
noscitur, aut dicitur. Aliud verò quod est futurum
tantum in ordine aliquarum causarum, quæ ta-
men impediendæ sunt, re vera non est simplici-
ter futurum, sed tantum secundum quid, id est,
quantum est ex vitalium causarum, vnde prædi-
catio in tantum est certa, in quantum non est ab-
soluta, sed factam conditionem, vel limitationem
includens, scilicet, erit, quantum est ex præsentis
dispositione causarum, vel nisi impediatur. Aut
certè si est absoluta prædictio, non erit materia-
liter, seu realiter, ut sic dicam, vera, & ideo
nunquam poterit esse reuelatio Dei, cuius veritas
semper est non tantum formalis, sed etiam mate-
rialis, id est, non tantum non mentitur, sed etiam
in re ipsa nihil falsum dicit, & in eo duo coinci-
dunt, quia semper ex certa scientia loquitur. In
homine autem, qui sæpe simpliciter affirmat quod
sibi tantum probabile, aut verisimilius est, locu-
tio illa de tali futuro, si absoluta sit, poterit qui-
dem vera dici formaliter, id est, iuxta mentem lo-
quentis, quia sic loquendo non mentitur, nihilo-
minus tamen propositio ipsa in se falsa erit, quia
non est conformis rei in se, de qua absolute pro-
fertur, & sic sæpe contingit aliquid dicere falsum,
& non mentiri. Et hæc de ratione formali futuri.
Secundò declarandum est quid addat futu-
rum contingens ultra rationem futuri. Aliqui
Fr. Suarez de Gratia Pars II.

existimant futurum contingens esse, quod in se
est indeterminatum, & indifferens, ut eueniat,
vel non eueniat, vel æqualiter ad utramque par-
tem, vel inæqualiter; sed hoc vel non est verum,
vel magna indiget declaratione, & limitatione.
nam iuxta illam rationem contingentis sequi-
tur, contingens futurum re vera non rectè dici,
nec esse futurum, quia si adhuc est ex se indiffe-
rens, ut postea sit, vel non sit, profectò non ma-
gis dici potest futurum, quam non futurum. Item
illud futurum contingens est verè futurum, quod
Deus præscit futurum esse; sed illud quod Deus
præscit esse futurum, non est indifferens ad non
esse futurum, quia Deus definitè iudicat esse fu-
turum, & non esse defuturum; ergo iam ita est in
se determinatè verum, ac futurum. Denique cum
dicitur aliquid esse futurum simpliciter, significa-
tur determinata habitudo esse potentialis, ad esse
actuale in aliquo tempore præsentia-
liter ponendum; ergo quantumvis sit contingens, si verè fu-
turum dicitur, secundum illam habitudinem dicit
determinationem ad esse, & excludit negationem
essendi vniuersalem, pro omni tempore futuro.
Igitur cum futurum contingens, per hoc additum
non excluditur, vera, & determinata ratio futuri
sed modus eius declaratur. Addit ergo contingen-
tia supra rationem futuri indifferenciam potentia-
lem, non actualem in ratione futuri, id est, per illam
proprieta-tem significatur, quod licet ille effectus
determinatè futurus sit, nihilominus de se talis
conditio est, ut posset non esse futurus, quod
prouenit ex parte causæ, quæ illum est effectura;
nam talis est ut possit impediri, licet de facto non
sit impedienda. Quod ita breuiter, & distinctè
explicatur; nam futurum contingens non dicitur
tale, quia erit, vel non erit, hoc enim distinctum
non est contingens, sed necessarium, & inuita-
bile: oportet ergo alteram partem determinare; ergo
futurum contingens positum dicitur, quod
erit, quamvis posset non fore: negatiuum au-
tem dicitur, quod non eueniet, licet posset eue-
nire.

Atque hinc intelligitur, quæ indifferencia sit de
ratione futuri contingentis, & quæ determinatio
illi repugnet. Est enim de ratione eius aliqua indif-
ferencia in causa in actu primo præcisè spectata, quæ
dici potest indifferencia potentialis, quæ in-
differencia altera est in causa libera, aliter in causa
naturaliter agente, ut statim dicitur, & ideo solet
generali modo indifferencia illa explicari per hoc
quod causa sit impediibilis ne producat effectum.
nam tunc licet habeat in potentia, effectum, ni-
hilominus carere potest effectu, & ideo habet effe-
ctus hanc indifferenciam potentialem, ut possit
esse futurus, & non esse. Non est tamen de ratione
futuri contingentis indifferencia actualis in ipsa
habitudine ad esse in se pro aliqua differentia tem-
poris futuri, nam, ut dixi, in hoc habet determi-
nationem, alioqui non est futurum. E contrario
verò determinatio in causa secundum se, & in
actu primo considerata, repugnat contingentie
futuri effectus, quia excludit indifferenciam illam,
à qua talis effectus contingens denominatur. Nam
hæc contingentia re vera in effectu non est modus
realis intrinsecus ipsius effectus, sed est denomi-
natio à tali causa, & indifferencia locus, sicut li-
bertas in actu voluntatis non est modus eius in-
trinsecus, sed denominatio à tali principio ha-
bente talem indifferenciam potestatem; ergo si de-
terminatio quasi potentialis in causa repugnat
futuro contingentis, non illi repugnat determi-
natio actualis, quæ in ipsa habitudine ad ter-
minum spectatur, ut declarauit, & intelligi po-
test in effectu contingentis præsentis: nam licet ha-

claratio cõ-
ceptus futu-
ri contingen-
tis Placitum
quorundã.

Futurum
importat
determina-
ram habitu-
dinem esse
potentia-
lis ad esse a-
ctualem ali-
quo tempo-
re præsentia-
liter ponen-
dum.
Conclusio
secunda.

Contingen-
tia supra ra-
tionem futuri
addit
indifferen-
tiam poten-
tialem, non
actualem.

20.
Quæ indif-
ferencia quæ-
ve determi-
natio sit de
ratione fu-
turi contin-
gentis.

beat determinationem actualem à causa, nihilominus est contingens simpliciter ex modo agendi, seu potestate causæ: ita ergo effectus futurus potest esse determinatus quoad actualem habitudinem ad esse actuale, etiam si sit contingens in potentia, seu in modo agendi causæ.

^{11.} Obicitur doctrina Aristotelis circa propositiones de futuro contingenti.

Diotaleus excusat Philosophum ab errore.

^{12.} Sed frustra.

12. Sed hæc interpretatio non declarat, quod Aristoteles non errauerit, sed quod ut homo errauerit, quia modalis veritatis & præsentis eius cognoscere non potuit. Supponendo enim futura contingentia non habere aliam veritatem, nisi quam habent in sua causâ, & ex vi eius, vtilem effectum in potentia continet, consequenter fortasse loquutus est, dicens non habere determinatam veritatem, nec subiacere certæ cognitioni. Tamen in illa suppositione erravit, siue per impotentiam naturalem assequendi altioris cognitionem contingentium, siue ex alia quacunque causâ, id enim parum refert, cum de errore conlter, quia futura, ut dixi, non ex sola causâ, sed etiam ex determinatione futura, & ex eventu rei per illa significata habent veritatem. Et licet antequam sint, non habeant realem præsentiam in propria mensura, habent nihilominus aliquam præsentiam, vel realem obiectivam in mensura æternitatis, & ideo illa eadem prius significata vt futura, absolute, & determinate vera esse possunt per conformitatem ad suum terminum, etiam si in causis prout sunt tantum in potentia, & actu primo, non habeant determinatam veritatem.

^{13.}

13. Quod si Aristoteles illam præscientiam, seu modum veritatis assequi non potuit, excusabitur ipse à culpa: sententiæ autem, quas inde intulit, non poterunt ab ex errore excusari. Nam in primis intulit non esse alium modum veritatis in his propositionibus de futuris contingentibus, præter illam, quæ ex suis causis, & ab esse in potentia, quod in eis habent, cognosci potest, quod absolute verum non est, vt declaravi, & aperte repugnat præscientiæ Dei de his contingentibus. Vnde secundo intulit, hæc contingentia non habere talem veritatem, quæ infallibili ac certa scientia cognosci possit. Nec limitat sermonem ad cognitionem humanam, vel divinam, quia certè videtur intellexisse, in tali propositione non esse veritatem certè cognoscibilem à quocunque, in quo sensu falsa est omnino loquutio. Vnde tertio probabilissimum est, credidisse, nec Deum præscire in his futuris absolutam & determinatam veritatem, ac subinde Deum non præscire certè hæc futura priusquam fiant, quod illi multi antiqui Patres tribuerunt, & ex concessis à prædicto auctore necessario sequitur. Nam Aristoteles non cognovit futura posse cognosci vt

Secunda.

Tertia.

præsentia, & in causis censuit non esse certè cognoscibilia; ergo inferre debuit, neque à Deo ipso certè cognosci. Quamvis ergo Aristoteles redè philosophatus fuerit de his futuris præcisè spectatis in ordine ad solas causas, & cognitionem, quæ ex illis sumi potest, absolute de his futuris non redè sensit. Negari enim non potest quin habeant in re determinatam veritatem, vel falsitatem de se certo, & infallibiliter cognoscibilem, si ex parte intelligentis virtus intelligendi non desit, vt in dicto lib. 1. latius dixi, & rationibus Aristotelis respondeo.

Ex hac autem doctrina Aristotelis, quam quoad hanc partem probat D. Thomas, colligimus, & tertio loco addimus duobus principiis positissimè veritatem determinatam, quæ inest propositionibus absolutis de futuro contingenti, non esse sumendam ex determinatione causarum quasi in actu primo constitutarum ad agendum, sed aliunde. Loquor de determinatione in actu primo, vt excludam causam, vtiam determinatam in actu secundo, quia causa quando iam est, vel cognoscitur in tali statu, effectus ejus etiam sit contingens, non cognoscitur vt futurus, sed vt præsens, quia determinatio illa in actu secundo non est aliud, quam ipsa actio, per quam effectus accipit esse, & ideo sic spectatus iam non vt futurus, sed vt præsens consideratur, & ideo vt sic potest veritatem sumere à causâ determinatâ in actu secundo, & in ipsa determinatione cognosci tanquam in via, quæ in se ipsâ, & tanquam præsens videatur. Futurum autem vt futurum ante hanc determinationem considerandum est, ac prout solum spectatur in causâ vt constituta in actu primo, & sic dicimus non habere veritatem certam, vel determinatam in illa. Et hoc optimè probatur ratione Aristotelis, quia contingentia effectus futuri formaliter sumuntur ex indifferentia causæ secundum se spectatæ; imò, vt dixi, effectum esse contingentem nihil addit nisi determinationem à causâ indeterminatâ ad vnum, vel ad agendum, vel impedibile, vt dicunt. Item ob hanc causam non potest effectus contingens vt futurus certè cognosci in causâ, vel ex causâ, vt D. Thomas docet 1. p. quæst. 14. art. 13. & in 1. dist. 38. quæst. 1. art. 5. & quæst. 2. de vent. art. 12. & quæst. 12. art. 1. & quæst. 16. de malo, art. 7. & sæpè alias. Et hæc est potissima ratio, ob quam solus Deus potest suâ veritate futura contingentia certè cognoscere, iuxta illud, *Annunciate nobis futura, & dicemus, quia dixistis vos*, nimirum, quia cognoscere futurum tanquam præsens transcendit potentialitatem creaturæ, & cognoscere futurum ex causâ est impossibile, quando causâ est indeterminatâ, vt in futuris contingentibus esse debet, ergo est contra rationem talis futuri, quod habeat talem determinationem in causâ. Denique, quia in hoc maxime, & quasi adæquatè differt futurum contingens à necessario, quod hoc habet determinationem in causâ, quam illud non habet.

Vt autem hæc assertio melius intelligatur, fiatque euidencior, oportet advertere effectus contingentium inveniri tam in causis naturaliter agentibus, quam in liberis, diverso tamen modo. Nam in causâ naturaliter agente effectus non est contingens quasi actiue respectu propriæ, & proximæ causæ ratione virtutis ejus, sed quasi passivè ob imperfectionem ejus causæ, quæ impediri potest per aliam causam, vel rem aliam occurrentem, & ad impediendum virtutem alterius causæ, ne agat, sufficientem. In libera autem causâ effectus est contingens per se, & ex interna virtute causæ, quia ita est sufficiens ad agendum, vt ipsa possit impedire, (vt loquutus est Capreolus in 1. dist. 38. quæst. 1.)

quæst. 1. art. 2.) id est, valeat actum suum suspendere, & ad hunc, vel oppositum determinare: quod etiam ex dictis Prolegomeno præcedenti manifestum est.

Et hinc sequitur alia differentia, quia effectus naturalis contingens habet in sua propria causa per se, ac præcisè sumpta, quandam determinationem ad vnum, ratione cuius in illa cognosci potest, ut certò futurus certitudine quadam naturali, & includente conditionem hanc, ni impedimentum aliunde interueniat. Vnde si effectus comparatur non ad solam causam per se, ac præcisè spectatam, sed cum omnibus requisitis ad agendum, in quibus includitur impedimentorum ablatione, & quod concursus Dei sit paratus: in toto illo cumulo causarum habet talis effectus omnimodam determinationem ad vnum, quia hanc habet per se ex propria causa, contingentiam autem per accidens, ex impedimentis, vel effectibus aliarum causarum, quibus ablatis, ut in hypothesi supponitur, manet integra determinatio, & ideo poterit in illo toto causarum ordine cognosci certissimè effectus futurus, quia licet respectu propriæ causæ sit contingens dicto modo, nihilominus non cognoscitur ut contingens, quia per concursum omnium causarum, & conditionum antecedentium ad talem actionem tollitur contingentia effectus, & resultat necessitas. Vnde si Deus velit absolute decreto præfinire auferre à tali causa omnia impedimenta, in illo etiam decreto posse infallibiliter scire talem effectum esse futurum, tunc verò iam non scit illum ut contingentem, sed ut necessariam.

At verò effectus contingens ex libertate causæ non solum est contingens comparatus ad suam propriam, ac proximam, & per se causam præcisè spectatam, sed etiam in ordine ad totum cumulum causarum, vel conditionum necessariarum, vel de facto concurrentium, ex parte actus primi ad talem effectum. Et ideo nunquam potest talis effectus habere absolutam determinationem in causa, ut est in actu primo, siue in ordine ad solam proximam causam per se, ut est per se notum, siue in ordine ad totum cumulum causarum, conditionum, aut circumstantiarum ex parte actus primi concurrentium. Quia si effectus esset determinatus in actu primo in cumulo causarum, & c. iam ut sic non esset contingens, & consequenter nec liber, esset enim omnino necessarius in causa, & positus omnibus prærequisitis ad agendum, quod repugnat libertati, ut ostensum est in superiori Prolegomeno. Item in illo cumulo causarum necesse est includi voluntatem liberam; ergo non obstantibus omnibus, quæ illi coniunguntur in actu primo, illa potest semper se impedire, ne agat, vel hoc agat, quia hoc habet per intrinsecam potentiam, vel si per conjunctionem aliarum conditionum, aut causarum, quæ illi coniunguntur in actu primo, illa est priuata hac potestate se impediendi consequenter est priuata libertate, & ita iam non contingenter operatur propria, & perfecta contingentia libertatis. Vnde includitur effectum liberè futurum, non solum non cognosci posse cum certitudine in determinatione in actu primo, quam habeat in sua causa proxima, verum etiam nec in ea, quam habeat in collectione omnium causarum ad illum concurrentium, prout in actu primo respectu talis effectus considerantur. Probatur, quia illa causa adæquata ut constata ex omnibus concurrentibus adhuc est indifferens, & retinet in se principium contingentia; ergo impossibile est in illa, quantumvis propensius, & inclinata sit in actu primo, infallibiliter cognosci effectum futurum, cum semper ab intrinseco possit

talis effectus impediri per intrinsecam potestatem causæ proximæ, id est, potentia libera in illo cumulo causarum inclusa. Confirmatur, quia effectus futurus à causa naturali etiam determinata ad vnum, si impedibilis sit, non potest in tali causa certò sciri futurus, nisi aliunde præsciatur talem causam non fore impediendam: at verò in causa libera hoc non habet locum, quia virtus se impediendi est intrinseca, & inseparabilis ab illa manente libertate; ergo quandiu in illo causarum cumulo includitur voluntas libera, & salua relinquatur eius libertas, nunquam potest in illa causa effectus esse omnino determinatus, ac proinde neque in illa infallibiliter cognosci, nisi aliunde præsciatur, ipsam voluntatem non esse impediendam.

Quartò ex his concludo quoad contingentiam absolute futura, & libera, de quibus in præsentia solùm agimus, hæc, inquam, futura habere determinationem veritatis suæ ex actuali determinatione causæ liberæ, quam tali tempore habitura est in actu secundo, ad quam determinationem, ut suo tempore præsentem, dicit habitudinem propositionis illa, per quam eadem determinatio per modum futuri significatur, ita ut ille effectus non cognoscatur futurus à sua causa per modum illationis causalis, seu rationis, quæ his verbis explicatur, quia talis causa sic est in actu primo disposita, ideo talis actus erit, vel istis verbis: Hæc causa erit tali modo applicata, vel preparata; ergo talis actus erit, sed cognoscitur per simplicem, vel copulatiuam propositionem de inesse, quæ his verbis significari potest. Causa hæc, seu voluntas tali tempore ita disposita hoc faciet, cuius propositio- nis veritas non in virtute causæ, sed in se cognoscitur. Et hoc est, quod dixit D. Thomas, futura contingentia, & maxime libera cognosci ut præsentia in seipsis, non in causis. Sensus enim est non cognosci ex eo, quod in virtute causæ cognoscitur certa consequutio futuri effectus, sed quia præuidetur causa ut actu operans in tali tempore, quod est præsens æternitati, licet respectu prioris temporis sit futurum. Hæc autem præsentia secundum veram sententiam, non est per realem coexistentiam, ut D. Thomas res futura, antequam in suo tempore sit, habeat in æternitate; repugnat enim esse coexistentem alteri rem, quæ in se nondum existit, ut in dicto libro latius dictum est, sed est illa præsentia obiectiua respectu intuitus æterni diuini intellectus.

Quæ est satis expressa sententia D. Thom. 1. p. vbi supra, & 2. q. 171. art. 6. ad 2. vbi sic ait. *Diuina præsentia respicit futura secundum deo, scilicet secundum quod sunt in seipsis, in quantum scilicet, ipsa præsentia intuetur, & secundum, quod sunt in suis causis, in quantum scilicet videt ordinem causarum ad effectum.* Vbi in priori parte satis declarat, illam præscientiam non esse per coexistentiam, sed per eminentiam diuini intuitus, qui præsentia ter attingit ea, quæ in se nondum sunt, ita nimirum ea videndo ex æternitate, sicut ea videt postea quando iam actu fiunt. Quia Deus non aliter videt rem postquam est, quam antea, aliis ex euentibus rerum aliquid accresceret diuina cognitioni, quod repugnat immutabilitati Dei, ut rectè argumentatur D. Thomas 1. d. 38. q. 1. art. 5. Vnde respectu diuini intuitus non est antea, nec postea, sed semper est idem respectus in se omnino inuariabilis, & ideo sicut non existentem videt præsentem, ita etiam rem futuram præsentia ter intuetur, & hoc est esse præsentem æternitati, & ex hac præsentia ter sumitur infallibilitas cognitionis, non ex causis, ut prioribus sua causalitate. Vnde in altera parte non dicit D. Thomas videri futura in suis cau-

18. Conclusio quarta. Contingentia absolute futura habent determinationem suæ veritatis ex actuali illatione causæ liberæ, ut suo tempore præsentem. Effectus liber non cognoscitur absolute futurus à sua causa per modum illationis causalis, sed in se cognoscitur per simplicem, vel copulatiuam propositionem de inesse. Quis sensus eius sententia D. Thomæ qua dicitur futura contingentia cognosci ut præsentia in seipsis, non in causis.

19. Explicatur et probatur vltimus. Diuinus intellectus ratione suæ eminentiæ præsentia ter attingit ea quæ in se nondum sunt, sicut ea videt quæ in se nondum sunt sicut ea videt quæ do postea actu fiunt.

Infallibilitas cognitiōis futurorū cōiū-

centium
absolutum
vade sumi-
cur.

sis determinatis, ut quidam male allegant, addendo particulam *determinatis*. nam D. Thomas præcisè dicit in *suis causis*, & addidit explicationem, dicens, in quantum videt ordinem causarum ad effectum: qui ordo in causis liberis potest esse propensionis, seu inclinationis. Et ideo subiungit, *Et quamvis contingentia futura sint in seipsis determinata ad vnum, tamen prout sunt in suis causis, non sunt determinata, quin possint aliter evenire*. Ex quo vterius colligit priorem modum cognoscendi esse omnino certum, & infallibilem quoad veritatem futuri euentus, posteriorem autem licet sit infallibilis quoad cognitionem dispositionis, & ordinis causarum, non tamen quoad veritatem futuri euentus, qui per propriam propositionem de futuro significatur, ut diximus. Et hæc nunc nobis sufficiunt de his contingentibus absolute futuris, quæ solum præmissa sunt, ut ab illis gradum faciamus ad futura conditionata, de quibus tractamus.

20.

Conclusio
quinta,
Futura con-
tingentia
conditionata
si talis causa
integrali futuri
esse supponatur,
Hæc non vi
assertio est directè
contra eos, qui scientiam
hanc conditionatam
admittunt, non tamen
nisi post decretum Dei
absolutum ex parte
sua, & conditionatum
ex parte obiecti. Nam
hi consequenter dicere
coguntur Deum cognoscere
illa in vi illationis
ex tali decreto, vel (quod
perinde est) ex vi prædeterminationis
futuræ in voluntate
hominis ex tali decreto
Dei, seu ex vi voluntatis
humanæ, ut est sub
decreto Dei, aut denique
ex vi collectionis, seu
coniunctionis utriusque
voluntatis humanæ,
& diuinæ ad talem
effectum producendum.
Hæc enim omnia in idem
redeunt, & æquivalentia
sunt, quatenus eadem
ratio in omnibus militat,
ad hoc enim tale
decretum postulat, ut
ex illo infallibiliter
inferatur sub conditione,
quod Deus sub tali
conditione decreuit,
ergo iuxta illam
sententiam veritas
illius conditionalis,
quam non habet, nisi
post decretum in
illatione fundatur,
ac subinde quoddam
talis effectus sit
futurus ex illa
hypothesi in causa
cognoscitur. Contra
hoc ergo probatur
assertio ex dictis
de futuris absolutis:
nam hæc non possunt
cognosci in causa,
neque habent in illa
determinationem;
ergo neque poterunt
sic conditionata
cognosci. Patet
consequentia, quia
militant omnes
rationes, quia idem
genus ordinis, seu
habitudinis habet
causa actu existens
ad effectum absolute
futurum, quod habet
causa sub conditione
concepta ad effectum
ex illa futurum
purificatam conditione

Probatur.

Idem genus
habitudinis
habet causa
actu existens
ad effectum
absolute
futurum,
quod habet
causa sub
conditione
concepta ad
effectum ex
illa futurum
purificatam
conditione

Ratio à priori
communi
a futuris
absolutis &
conditionalis
natis.

Quintò igitur ex dictis inferimus, futura contingentia conditionata non esse vera in vi illationis ex causa, neque in illa cognosci posse infallibiliter, ut determinatè vera, & certò future, etiam si talis causa integrali futuri esse supponatur, Hæc non vi assertio est directè contra eos, qui scientiam hanc conditionatam admittunt, non tamen nisi post decretum Dei absolutum ex parte sua, & conditionatum ex parte obiecti. Nam hi consequenter dicere coguntur Deum cognoscere illa in vi illationis ex tali decreto, vel (quod perinde est) ex vi prædeterminationis futuræ in voluntate hominis ex tali decreto Dei, seu ex vi voluntatis humanæ, ut est sub decreto Dei, aut denique ex vi collectionis, seu coniunctionis utriusque voluntatis humanæ, & diuinæ ad talem effectum producendum. Hæc enim omnia in idem redeunt, & æquivalentia sunt, quatenus eadem ratio in omnibus militat, ad hoc enim tale decretum postulat, ut ex illo infallibiliter inferatur sub conditione, quod Deus sub tali conditione decreuit, ergo iuxta illam sententiam veritas illius conditionalis, quam non habet, nisi post decretum in illatione fundatur, ac subinde quoddam talis effectus sit futurus ex illa hypothese in causa cognoscitur. Contra hoc ergo probatur assertio ex dictis de futuris absolutis: nam hæc non possunt cognosci in causa, neque habent in illa determinationem; ergo neque poterunt sic conditionata cognosci. Patet consequentia, quia militant omnes rationes, quia idem genus ordinis, seu habitudinis habet causa actu existens ad effectum absolute futurum, quod habet causa sub conditione concepta, aut concepta ad effectum ex illa futurum, si conditio impleta fuerit. Vnde sicut in absolutis habitudo causæ ad effectum est indeterminata, & vel omnino indifferens, vel impediibilis, etiam ab intrinseco in contingentibus liberis, ita prorsus est in conditionatis, sed propter eandem causam non possunt absoluta cognosci certò ex vi causæ, sed ad summum coniecturaliter; ergo idem est de conditionatis. Atque ita tota doctrina, quam D. Thomas tradit de scientia futurorum contingentium, de se generalis est tam conditionatis, quam absolutis. Ratio etiam à priori sæpe tradita eadem est, quia talis necessitas illationis ex causa determinata ad vnum tollit contingentiam; ergo absolutis & conditionalis sic cognita, non cognoscitur ut contingens, sed ut necessaria; ergo neque effectus contingenter, vel liberè esset futurus à tali causa posita hypothese; hoc autem est contra id quod in disputatione tota supponitur, quoddamque est omnino certum, scilicet, talia futura esse verè libera, & ut talia cognosci. Cum enim Christus

prænoui Tyrios, & Sidonios facturos fuisse penitentiam, si virtutes in illis fierent, sine dubio prænoui, liberè facturos fuisse penitentiam; & similiter de Saule præsciuit Deus liberè fuisse ascensurum Ceilam, si ibi permaneret Dauid, & Ceilitas verè fuisse illum tradituros, & sic de aliis. Sequela verò est à nobis sæpius probata, quia illa necessitas licet per conditionalem illationem explicetur, re tamen vera non est necessitas solius illationis eiusdem effectus ex seipso, ut est illa, quod est, quando est, necessariò est, nec est illationis prioris ex posteriori, ut si homo loquitur, vult loqui, sed est necessitas causalitatis, & ex priori, & antecedenti hypothese independenti ab usu libertatis: talis autem necessitas, est necessitas simpliciter. Neque immorabor nunc in refutandis responsionibus, quia partim id actum est in Prolegomeno præcedenti, partim fusiùs in lib. 5. agendum erit.

Sextò concludimus ex dictis, nihilominus in his conditionatis contingentibus inueniri veritatem determinatam, quia non sumuntur in vi illationis, sed in vi actualis emanationis effectus à sua determinata causa, quæ tali suppositione facta, vel concepta per tale modum præsentis cognoscitur ab illo intellectu, qui suo intuitu attingit tanquam præsentia ea, quæ futura sunt. Hæc assertio tam est contra eosdem, quatenus negant hæc conditionata esse scribilia ante decretum absolute futurum ex parte Dei, quam contra alios, qui absolute negant talia conditionata cognosci à Deo certa, & infallibili cognitione. Probatur autem ex eadem propositione inter contingentia absolute & conditionata. Intelligendum est enim, quod sicut in absolutis causa supponitur tanquam existens ex hypothese, & ut præsens in mente Dei ad modum existentis sub eadem hypothese, ut in exemplo de Dauid, supponitur Dauid permanens intra Ceilam ita præsens in cognitione Dei ex hypothese, ac si futurum aliquando esset. Quod potest explicari ex modo, quo nos solemus aliquid supponere, ut discurremus, vel inquiremus, quid de illo consequenter dicendum esset. Deinde sicut in absolutis de causa, existente, vel præsentè intuitu Dei ut existens verè affirmatur in eadem mente Dei talem effectum esse liberè emanaturum ab illa, non quia in virtute causæ hoc videat Deus, sed quia intuitu suo videt causam illam tamen liberam, tanquam influentem in illum effectum, ita in his conditionatis de causa ex hypothese concepta ut præsentè sub tali existentia possibili, potest verè affirmari, & cognosci in mente Dei, hunc determinatum effectum esse emanaturum ab illa causa liberè, & eadem hypothese, non quia in virtute causæ talis effectus determinatè contineatur, aut videri possit, sed quia verè esset ad illum determinanda, & intuitus diuinus propter suam infinitatem & immutabilitatem intuetur causam illam sic ex hypothese positam tanquam præsentè influentem, & non in alium: ita ut propositio, quæ nostro modo concipiendi indeformatur, non sit hypothetica conditionalis propria, & illativa, sed simplex, & categorica, quæ dici rectè potest de conditionato extremò; ergo sicut in futuris absolutis est veritas determinata per habitudinem immediatam causæ ad effectum de facto futurum, quem Deus proprie vim infinitam intelligendi intueri potest, & ita infallibiliter præscire talia futura; ita conditionatis contingentibus est veritas determinata per immediatam habitudinem causæ ad effectum ex modo hypothese futurum, quam Deus per modum etiam simplicis intuitus propter eandem infinitatem, certò cognoscere potest. Probatur hæc consequentia primò à paritate rationis, & proportionis,

nis, quia de causa aliquando verè futura non aliâ ratione futurum aliquod cognosci potest ab habente vim intelligendi, & intuenti futura, nisi quia talis causa in re ipsa in actu secundo futura est, qui actus non potest non esse certus, & determinatus, & ita ad illud dicitur habitudinem propositio de futuro, ut sit vera, & ad eundem determinatur intuitus Dei æternus, & infinitus, sed eodem modo causa ex hypothesi proposita, & apprehensa, acti futura esset, consequenter transitura esset in actum secundum, qui in re non posset esse nisi certus, & determinatus: ergo propositio de futuro dicens habitudinem ad illam effectum in re erit vera, & ad eandem hypothesi demum infinitatem, & immutabilitatem intuitus divini pertinet, ut illam attingat, & deinde sicut capiam humanum superat intelligere, quomodo divinus intuitus, & intellectiva virtus hanc habeat effectivatem in his conditionis, ita planè in absolutis, neque est maior difficultas in his, quàm in illis, si quis attendat, & considerat rem inspicit, ergo sicut illud non negatur Deo, ita neque hoc posterius negari debet.

Denique ex hoc modo declarandi veritatem obiectivam, quæ his conditionis futuris contingentibus in esse potest, & secundum quam cognoscibiles sint, satis constare potest, nullam implicationem contradictionis assignari posse in huiusmodi obiecto scibili, vel in eius scientia, ergo hoc satis est, ut Deo rectè de Deo sentiente negari debeat, aut possit hæc scientia. Consequenter hæc probatur facili ex comparatione facta inter omnipotentiam, & omniscientiam Dei, æquè enim sunt infinita, ergo sicut negari non debet, aut potest, Deum posse aliquid, quod repugnantiam non involuit, ita nec potest negari, eum scire quid quod non implicat contradictionem. Item ratione supra facta, quod si obiectum est cognoscibile, scientia est possibilis, & si est possibilis, inest Deo: at si obiectum illud esse potest verum sine repugnantia, eo ipso cognoscibile etiam esse, ergo etiam est possibilis eius scientia, ac proinde Deo non neganda. Denique talis scientia ex proprio conceptu, si in ea non invenitur repugnantia, præ se fert magnam perfectionem, & Deo dignissimam, multumque extollit capacitatem (ut sic dicam,) & amplitudinem divinæ intelligentiæ, ac scientiæ, & ad extollendam divinæ providentiæ rationem, & exactissimam prudentiam in suis operibus est accommodatissima: nam quo providentiæ ordo, ac dispositio ex ampliori cognitione, & præfensione futurorum cuiuscunque ordinis, & rationis cogitari possint, eo prudentia excellentior, ac perfectior intelligitur: multum ergo pertinet scientiæ hæc ad divinam perfectionem, si in ea implicatio non invenitur, ut in antecedenti sumebamus.

Illud autem antecedens vel ex ipso credibile fit, quod talis scientia videtur esse necessaria ad illustrandam summam perfectionem providentiæ, & prudentiæ, quæ in Deo semper cogitanda est, & ideo Augustinus dixit alicubi Augustinus, non posse Deum scire non varios, & mirabiles, ac infinitos modos, quibus voluntates humanas moveat eo modo, quo novit eis convenire, ut convertantur, neque etiam posse ignorare si aliquid tali, vel tali modo fieri permittat, infallibiliter esse eventurum, prius etiam ratione, quàm illud permittat. Et propterea idem antecedens ex discursu facto videtur satis persuaderi, quia nulla repugnantia maior potest assignari in futuris conditionis, quàm in absolutis, supponendo, quod absoluta per se primò non habent veritatem prædeterminatam ex decreto prædeterminante, sed ex præfensione æternitatis, ut D. Thomas docet, & ratio-

nes factæ tum de libertate, qua alter ladi videtur, tum de malis actibus, quorum prima origo in divinam voluntatem iuxta illam sententiam reunditur, videntur convincere. Secluse ergo tali fundamento veritatis, & præfientiæ futurorum liberorum, nulla profectò maior repugnantia potest assignari in veritate, & præfientiæ futurorum conditionatorum, quàm absolutorum: at in absolutis nulla est, ut declaravimus ex certissimis fundamentis, maxime in doctrina D. Thomæ; ergo.

Denique ut probemus, hanc scientiam esse Deo possibilem sine repugnantia, satis nobis est quod talis repugnantia non ostendatur. Nam omnis scientia, ut talis est, & per se spectata aliquid perfectionis importeat. Unde, qui dicunt hanc scientiam non esse in Deo, tenentur ostendere ipsam esse quid impossibile, & repugnans & ideo non esse in Deo: hanc autem repugnantiam nobis non ostendunt, neque in ipsa scientia absolute, nec in eadem ut independente à decreto prædeterminante, seu à quocunque decreto secundum ordinem rationis præexistente in Deo; ergo. Minorem probamus nunc, respondendo ad fundamentum, seu difficultatem in principio positam, nimirum, quod his propositionibus non possit esse determinata veritas; procedit enim fundamentum illud ex falsa apprehensione talium propositionum, te petatur nam cogitantur, ac si affirmarentur, & cognitæ essent in vi conditionalium, & ex sola necessaria connexion cum tali causa posita ex hypothesi in tali, vel tali dispositione, in quo sensu verum est, non habere determinatam veritatem, nec posse in vi illationis cognosci, imò id nos maxime contendimus. Addimus verò in alio sensu esse accipiendas, ut sint tantum de conditionato extremo, de quo per modum categoricæ, ac simplicis propositionis affirmatur, vel negatur, quid actum sit, vel non sit, si supponatur esse in hac, vel illa temporis differentia. Et sic dicimus in illis esse determinatam veritatem, non minus, quàm in propositionibus absolutis de futuro contingenti, & veram contradictionem inter eas fieri, ita ut necessariò altera determinatè vera, altera determinatè falsa esse debeat, ac proinde possit per certam scientiam comprehendere, & pro certo præcognosci. Ad probationem autem, si contra hunc sensum procedat, concedendo primum antecedens, nimirum rem antequam fiat, non habere esse in se, sed in causa, & negando consequentiam, scilicet, non habere esse futurum, nisi prout illud esse est in causa. Nam licet verum sit, illud ipsum esse, quod nunc est tantum possibile, & in causa denominari futurum, & tale affirmari per propositionem de futuro, nihilominus non dicitur futurum prout est in causa, sed prout erit in se. Itaque ipsum esse possibile, quod res habet in causa, est quasi subiectum, quod denominatur futurum, non tamen est futurum, nec denominatur à modo essendi, quem habet in causa, sed à modo essendi, quem in se habebit à tali causa aliqua futura duratione.

Cum autem utgetur, quia illud esse futurum includit esse, quod res futura, quædiu est futura, non habet in se, sed in causa. Respondeo includere illud esse ut caudum. subiectum denominationis futuri, non ut formam denominantem futuram, ut sic dicam, quia illud esse, prout est in causa, non est futurum, sed præsens. Forma autem illa, à qua illud esse possibile in causa denominatur futurum, non est causa ipsa, vel determinatio eius, ut in toto illo argumento contenditur. nam hoc est tollere contingentiam effectuum, & libertatem causarum secundarum; nec est aliqua res actu existens cum supponatur res futura in esse

24. Probatio negativa possibilis scientiæ conditionalis.

Respondetur ad 1. argum adue. latorum, supra n. 2. explicando ex quo folud ex falsa apprehensione talium propositionum, te petatur nam cogitantur, ac si affirmarentur, & cognitæ essent in vi conditionalium, & ex sola necessaria connexion cum tali causa posita ex hypothesi in tali, vel tali dispositione, in quo sensu verum est, non habere determinatam veritatem, nec posse in vi illationis cognosci, imò id nos maxime contendimus. Addimus verò in alio sensu esse accipiendas, ut sint tantum de conditionato extremo, de quo per modum categoricæ, ac simplicis propositionis affirmatur, vel negatur, quid actum sit, vel non sit, si supponatur esse in hac, vel illa temporis differentia. Et sic dicimus in illis esse determinatam veritatem, non minus, quàm in propositionibus absolutis de futuro contingenti, & veram contradictionem inter eas fieri, ita ut necessariò altera determinatè vera, altera determinatè falsa esse debeat, ac proinde possit per certam scientiam comprehendere, & pro certo præcognosci. Ad probationem autem, si contra hunc sensum procedat, concedendo primum antecedens, nimirum rem antequam fiat, non habere esse in se, sed in causa, & negando consequentiam, scilicet, non habere esse futurum, nisi prout illud esse est in causa. Nam licet verum sit, illud ipsum esse, quod nunc est tantum possibile, & in causa denominari futurum, & tale affirmari per propositionem de futuro, nihilominus non dicitur futurum prout est in causa, sed prout erit in se. Itaque ipsum esse possibile, quod res habet in causa, est quasi subiectum, quod denominatur futurum, non tamen est futurum, nec denominatur à modo essendi, quem habet in causa, sed à modo essendi, quem in se habebit à tali causa aliqua futura duratione.

Ad formam

25. Soluitur se. sed in causa. Respondetur includere illud esse ut caudum.

Instantia.

Expungi-
tur.Tertium in
respectu
torquetur.

esse tantum possibili. Est ergo habitudo quædam, quam res, prout est in causa habet ad seipsam, ut erit præsens suo tempore. Qui ordo licet secundum compositionem mentis nostræ sit aliquid rationis, in mente Dei est obiectiua præsentia, quam illud esse habet in æternitate, ratione cuius veritas illa per modum præsentis cognoscitur, quamvis in ordine ad nos determinetur futura secundum varias temporis differentias. Dicitur hæc quidem in futuris contingentibus absolutis locum habere, & necessaria esse, ut tanquam præsentia, salva contingentia, est non tanquam futura necessaria potius, quam & contingentia præsciantur: at verò futuris conditionatis non ita posse accommodari, quia in prioribus illa præsentia fundatur in existentia, quam res futura verè habebit in suo tempore, quod fundamentum in his conditionatis deest. Respondeo actualem existentiam aliquando futuram esse fundamentum veritatis absolutæ assertionis de futuro, eodemque modo seruata proportionem actualem existentiam, quæ ex ea hypothese esset futura, esse fundamentum veritatis conditionatæ assertionis, & ideo utramque veritatem posse cognosci ad modum præsentis, quia Deus ita non accipit scientiam a rebus, ut ab actuali existentia obiecti pendeat. Et reuera etiam in futuris absolutis res prius quam suo tempore, & ad extra producat, non habet in se existentiam, sed intuitus diuinus attingit illam ut præsentem absolute, ita ergo in conditionatis attingit rem futuram per modum præsentis. Unde illud discrimen valde materiale est auctores respectu diuini intuitus, & eminentis cognitionis eius. Et potest hoc ad hominem confirmari contra eos, qui saltem post decretum conditionatum Dei concedunt cognosci hæc futura. nam, ut videantur à D. Thoma non discordare, simul docent cognoscere Deum illa ad modum præsentium, cum tamen diuinum decretum conditionatum non det veram existentiam rei futuræ, satis enim censetur, quod daret, illam si conditio impleteretur. Ita ergo nos dicimus, quod etiam absque tali decreto, & ante illud daret illam, si alia conditio impleteretur: nam illud licet non videatur in causa, videri potest in se propter eminentiam diuini intellectus.

CAPVT VIII.

*Quæ decreta conditionata, & libera Deo attribuen-
da sint, & in illis non posse contingentia
sub conditione futura
præsciri.*

1.
Status qua-
stionis ex-
plicandi in
hoc capite.

IN superiori capite ostendimus posse in his futuris conditionatis esse determinatam veritatem, etiam ut obiciuntur intellectui diuino prius secundum rationem, quam diuina voluntas aliquod decretum liberum, & conditionatum habeat, quod satis est, ut præsentia talium futurorum Deo non negetur, ex quo sufficienter improbat sententia generaliter negans Deo huiusmodi præscientiā, imò, ut dixi, hæc est sola ratio à priori huius veritatis, quia si non ostendatur implicatio contradictionis, in tali scientia non est Deo neganda. Aliæ vero rationes, quæ addi possunt ex utilitate vel necessitate talis scientiæ desumptæ, vel ad perfectissimā Dei prouidentiam, præsertim circa prædestinatorum electionem, & liberorum actuum bonorum prædefinitionem, vel circa peccati permissionem cum infallibili euentu, vel denique ad explicandam auxilium efficaciam præueniens, hæc, inquam

rationes late in lib. 2. de scientia futurorum tractatæ sunt, quod ideo nunc facere omittimus, & quia hæc vtilitas, vel necessitas huius scientiæ præcipue probanda est ex his, quæ postea in lib. 3. & 5. de gratia efficaci contra motionem physicè prædeterminantem, & de permissione peccati contra prædefinitionem eius dicenda sunt. Quia verò contra nouam euasione admitteri præscientiam horum futurorum sub conditione, ita tamen, ut decreta conditionata præcedant, in quibus fundetur, pauca in aliis locis diximus, visum est in hoc capite inquirere, an, & quatenus talia decreta Deo tribuenda sint, ut ex discursu ejus constet, sine fundamento illo confingi, quæ ad dictam scientiam fundandam inuenta sunt.

Primo igitur obseruare oportet, duobus modis posse in Deo supponi conditionale decretum. Primo, ut conditio ponatur ex parte ipsius voluntatis diuinæ, ita ut sensus non sit, Deum habere, vel habuisse tale decretum sed quod haberet illud si talis vel talis conditio poneretur. Quod duobus modis potest concipi, scilicet, vel ponendo ipsum conditionatum decretum pro antecedenti, seu subiecto in conditionali propositione, vel ponendo illud ex parte consequentis, seu prædicati. Exempla facile poni possunt in facto Tyrionum, ut decretum conditionale tale sit: Si Deus decreuisset ut in Tyro talia signa fierent, illi agerent poenitentiam: vel e contrario, si in Tyro, & Sidone factæ essent virtutes, Deus decreuisset illorum voluntatem ad consensum determinare. In neutro enim modo denunciandi tribuitur Deo in præsentia aliquod decretum, quod iam habeat, sed affirmatur, quod iam habuisset. Est tamen diuersitas consideranda inter illos duos modos. Nam cum decretum ponitur sub conditione ex parte subiecti, seu antecedentis, nullo modo attribuitur, vel affirmatur de Deo tale decretum, sed tantum affirmatur, quid ex illo sequeretur, si poneretur. Et hoc modo deferri potest tale decretum sub conditione si positum ad cognitionem multarum conditionalium contingentium de voluntate creatæ, ut ex dictis facile patere potest, & statim magis explicabitur. Quando verò decretum ponitur ex parte prædicati, seu consequentis conditionalis pertinet ad sola decreta diuina, quatenus per modum futurorum secundum rationem cognosci possent, de quibus nunc nihil differere decreui, quia ad punctum de gratia, quod tendimus, non referunt.

Alio modo possunt decreta conditionata esse in Deo, ita ut conditio solum ponatur in obiecto, absolute actus verò, & actualis determinatio verè in Deo absolute, & de præsentia. Ut si intelligamus, Deum intra se statuisse hoc modo. Decerno, quod si virtutes, & signa fierent in Tyro, darem Tyriis auxilium internum prædeterminans, aut majus, vel specialius, quam iudæis sum daturus.

*De possibilitate decreti conditionati ex parte
obiecti.*

Et de his decretis conditionalibus circa ea, quæ nunquam futura sunt, aliqui putant esse impossibilia, quia neque in Deo possunt ponere mutationem, cum conditionalis nihil ponat in esse: impossibile autem videtur Deum habere decretum liberum, sine aliqua mutatione, vel in ipso, vel in obiecto volito, quia quando Deus habet decretum liberum, prius ratione intelligitur à nobis non volens, neque nolens, sed quasi indeterminatus, & in secundo significationis est volens per decretum suum: hoc autem intelligi non potest sine aliqua mutatione. Quod si hæc sententia vera esset, funditus rueret sententia penens præscientiam conditionatam in decreto conditionato

Sed

Sed nihilominus illam sententiam probare nunquam potui. Quia sicut falsum censo negare Deo scientiam alicuius scibilis, siue absolutam, siue conditionatam, ita non minus censo absurdum negare Deo libertatem, seu potestatem volendi omne obiectum possibile honeste, & secundum rectam rationem; ut nostro modo loquamur. Vnde considero differentiam inter scire, & velle, quod scire actualiter est ex perfectione simpliciter, ac necessarium, supposita veritate scibili ex parte obiecti: at velle actu quodcumque obiectum creatum amabilem etiam honestum, non pertinet ad perfectionem simpliciter, & nihilominus posse illud velle pertinet ad perfectionem potestatis liberae; cum ergo obiectum conditionatum de se amabile sit secundum rectam rationem & nos possumus illud velle, non est hac potestas neganda Deo, qui non minorem libertatem habet in volendo, quam homo. Propter quod vniuersaliter censo, posse Deum habere circa obiecta creata honeste amabilia omnes actus liberae voluntatis, quos potest homo habere, sedula perfectione, & mutatione in ipso Deo, quae inuenitur in homine, etiam per efficientiam, & receptionem talium actuum. Nec videretur posse negari decreta omnia circa obiecta conditionata sine multis incommodis. Nam Deus offert homini gratiam, & remissionem peccati, si conuertatur, quod non potest intelligi sine actu positivo voluntatis Dei, nec potest dici sufficere actum quo vult Deus dare tale auxilium sufficiens ad conuersionem; quia voluntas dandi gratiam dispositio, seu si disponatur, distincta est a voluntate dandi auxilium, tum quia obiecta sunt distincta, & posset Deus velle hoc secundum, & non velle, imò & nolle primum: tum etiam promittere gratiam homini, si disponatur, distincta promissio est a promissione auxilij: promissio autem in voluntate fundatur, & ab illa accipit vim obligandi. Similiter voluntas offerendi concursum generalem vel gratiam, vel naturam, etiam ad actum nunquam futurum de obiecto conditionata est, & non potest negari in Deo, quia certissimum est, Deum ad se talentum offerre concursum, quia aliàs non daret auxilium sufficiens, non potest autem offerre sine actu voluntatis, quia libere offert. Vnde non est necesse ut per omne decretum liberum Dei resulet semper mutatio physica in re voluta, ut aliis locis late dixi, satis est enim, quod resulet physica mutatio, vel moralis, vel obiectiua, seu rationis quatenus ex tali decreto habet res ut obiecta menti aliam habitudinem ad esse existentiam, quam prius ratione ex sola possibilitate haberet. Sic enim per decretum, quo Deus statuit non creare alium mundum possibilem, intelligitur habere ad suum esse relationem nunquam futuri immutabilem, ac perpetuam. Admittimus ergo vtrumque genus conditionati decreti posse esse in Deo, nunc breuiter circa vtrumque explicandum est, an sint de facto, & quatenus admittenda sint.

An & quomodo in Deo concipi possit decretum primi generis.

De primo ergo genere decreti sub conditione interrogari potest, qua ratione possit in Deo concipi, ita ut ex eo possit a nobis formari conditionalis propositio de futuro contingenti, quae sit determinata vera, & a Deo sciatur. E ratio dubitandi est, quia illud non est, cum conditionalis nihil ponat in esse; ergo ex nihilo nihil determinatum potest cognosci. Item impossibile videtur, Deum in se ipso cognoscere, vel apprehendere tale decretum sub conditione, cum semper cognoscat omnia decreta sua voluntate praesentia. Sed nihilominus dicendum est, & posse concipi in Deo non solum a nobis sed etiam ab ipso Deo; & illo posito ex hypothese aliquem effectum

contingentem sciri etiam posse sub conditione futurum. Vtrumque breuiter declaratur, quia Deus ratione prius habet scientiam simplicis intelligentiae, quam habeat decreta libera, siue absoluta, siue conditionata ex parte obiectorum. Probat, quia in Deo naturalia, seu necessaria sunt priora liberis, ut est vulgare apud Theologos: scientia autem simplicis intelligentiae naturalis est; ergo antecedit secundum rationem decreta libera, praeterquam quod cognitio antecedit voluntatem circa idem; ergo cognitio creaturarum, quae est per simplicem intelligentiam antecedit omne decretum Dei liberum, cum tale decretum non nisi circa creaturam cognitam versari possit. In illo ergo signo rationis Deus cognoscit creaturas esse posibles, quocumque modo posibles cogitentur siue per non repugnantiam ex parte ipsarum, siue per denominationem a sua potentia, quae per eandem scientiam comprehendit; ergo etiam per illam scientiam comprehendit decretum liberum creandi saltem ut possibile; ergo per eandem scientiam praecognoscit aliqua futura conditionata ponendo decretum in conditione, ut si decreuero creare mundum, fiet; si decretum ut filius fiat homo, incarnabitur, & similia: nam haec cognitio intrinsece connexa est cum priori cognitione comprehensiva omnipotentiae Dei, & modi operandi eius circa omnes creaturas posibles.

Addendum verò est non omnes effectus eiusmodi decreti posse infallibiliter cognosci in decreto conditionato. Nam quidam sunt actus solius Dei, & illi optime cognoscuntur, quia voluntas Dei est sufficiens & adaequata causa talis effectus, & per decretum supponitur ex hypothese determinata ad talem effectum, & ita infallibiliter, & inenitabiliter infert effectum. Quapropter conditionales propositiones huiusmodi verae sunt ex vi illationis. Neque hoc repugnat contingentiae talium effectuum in ordine ad voluntatem Dei, quia illa hypothesis supponit liberam determinationem Dei in suo decreto, & per conditionalem solum explicatur efficacia, & inmutabilitas talis decreti, quae non repugnat libertati, ideoque illa necessitas est purae consequentiae, & suppositione consequente ad usum libertatis: nam illi ponit in hypothesis, & ideo non repugnat libertati Dei, nec contingentiae effectuum eius, ut ab illa tales denominantur. Denique licet illatio sit suppositio necessaria, semper pendet ex libertate Dei, & ideo effectus semper est absolute contingens. Alij verò sunt effectus, quos non facit Deus solus, sed cum causis secundis: quarum coëfficiencia decretum aliquo modo includit: & hi sunt duplici genere, nam quidam sunt a causis naturaliter agentibus, & in his etiam facile intelligimus conditionalem de futuro certo, & infallibiliter ex vi illationis, quia tales effectus, vel non sunt contingentes facit cum respectu causae proximae, solumque habere possent indifferentiam, seu contingentiam in ordine ad decretum: hoc autem in hypothesis supponitur, & ideo relinquatur illatio omnino necessaria. Vel certe si tales effectus habent aliquam contingentiam extrinsecam, quia causae proximae illorum possent ab alijs impediri, tunc oportebit in hypothesis includi decretum, & concurrendi, & auferendi, omnia impedimenta, ut in superioribus declaratum est.

Alij denique sunt effectus, quos Deus facturus est cum causis liberis, & in his etiam possunt illae propositiones conditionales formari a nobis, & apprehendi ut representare obiectiue in mente Dei in illo primo signo rationis. Sed de illarum virtute aliter facturus est iudicandum est, iuxta sententiam admittentem decreta praedeterminantia actuum liberorum, vel iuxta oppositam sententiam. Nam iuxta priorem habent tales propositiones veritatem determinantem, & infallibilem in vi illationis ex tali decreto, & ita Deus in illo primo signo rationis, & per solam simplicis intelligentiae, ac merè naturalem, seu necessariam cognoscit in tali

Deus prius ratione habet scientiam simplicis intelligentiae, quam habeat decreta libera, siue absoluta siue conditionata ex parte obiecti.

Limitatur assertio: timè cognoscuntur, quia voluntas Dei est sufficiens & adaequata causa talis effectus, & per decretum supponitur ex hypothese determinata ad talem effectum, & ita infallibiliter, & inenitabiliter infert effectum.

Conditionales propositiones de effectibus factibus formae sunt ex vi illationis.

Verè sunt etiam conditionales de effectibus factibus quos Deus facit cum causis naturaliter agentibus, ex vi illationis.

Quid de effectibus factibus quos Deus facit cum causis liberis?

Per decreta
antecedentia
omnia
præscientia
conditionata
tam & ab-
solutam
tolliciuom-
nis contin-
gentia respec-
tu nostri
& quoddam
factum in-
evitabile
inducitur.
Reiectis il-
lis decretis
antecedentibus
sola
admittenda
sunt con-
comitantia.

tali decreto conditionali suæ voluntatis, quidquid voluntates humane essent facturæ in omni occasione, si ipse tale, vel tale decretum prædeterminatis circa illas haberet, & quid non essent facturæ si tale decretum ipse non haberet. Vnde cum illud decretum sit vera causa antecedens omnem aliam causam, videtur per illum modum omnis contingentia tolli respectu voluntatū, & poni in eis quoddam inevitabile factum, solumque respectu diuinæ voluntatis posse talia futura dici contingentia, seu libera, quatenus hypothesis, in qua ponitur tale decretum, ex Dei libertate pendet. Ad evitandum ergo hæc inconueniens talia decreta antecedentia omnem scientiam futurorum contingentium, tam absolutam, quam conditionatam nos non admittimus, sed solum concomitantia, seu offerentia concursum ex parte Dei, de quibus etiam possunt formari propositiones conditionales in mente Dei. Si ego decreuissem dare concursum tali voluntati, in tali occasione hoc faceret, ut per se patet. Dicimus autem illas non habere voluntates determinatas in solo decreto, neque in illo solo posse cognosci, quia effectus pendet ex alia causa indifferente, quæ propter tale decretum ad vnum non determinatur. Vnde etiam dicimus tales propositiones non esse determinatas in integra causâ, prout, scilicet, ex voluntate creata quasi conflatur, quia etiam tota illa est indifferens in actu primo, etiam ex parte voluntatis creatæ, & conjunctæ, seu compositæ cum tali decreto, quia alias effectus non esset liber. Et nihilominus addimus habere tales propositiones veritatem determinatam, & habuisse illam in illo primo signo æternitatis, non in virtute, seu actu causæ, sed in se, & in ipsâ determinatione in actu secundo ita præsentem obiecti in mente Dei, ut usque ad illam penetraret æternus eius intuitus, ut iam explicatum est. Et ad hunc modum sunt à Deo præscitæ omnes istæ conditionales in illo primo signo rationis, quod omnem liberam determinationem voluntatis diuinæ ut exercitam, & quasi in re positam antecedit. Et hæc de conditionatis decretis prioris ordinis.

*De decretis conditionatis secundæ generis
ex parte obiecti.*

8.
Dubium
primum ab
in Deo den-
tur infinita.

Affirmant
aliqui.

Ratiocina-
tio in qua
fundari pos-
sunt.

Circa secundum autem genus decreti conditionati, quoniam talia decreta variis modis cogitari possunt, dubitari potest in primis, an possit cum probabilitate affirmari habuisse Deum ab æterno circa omnem voluntatem creatam, & creabilem omnia decreta conditionata ratione distincta, vel, quod perinde est, vnum simplex infinita virtute complectens determinando modum, quo moueret, seu determinaret omnes & singulas voluntates possibiles in omnibus actibus earum, & in omnibus circumstantiis, & occasionibus, quæ infinitis modis combinari possunt. Aliqui enim sentiunt habuisse Deum talia decreta, potestque in hunc modum intelligi: nam post illud primum æternitatis signum, in quo Deus omnia possibilia, & omnia futura possibiliter (ut sic dicam) præscit, in secundo signo, priusquam aliquid absolute vellet facere, habuit decretum quoddam absolutum ex parte actus, conditionem includens in obiecto, per quod statuit apud se, quid esset facturus circa omnem voluntatem creatam, vel creabilem in omni possibili opportunitate. Quod decretum nos ratione distinguimus in ordine ad diuersos actus, vel voluntates, in se tamen vnum simplicissimum est, & infinitum & omnia conditionata, quantum uis infinitis, & infinitas infinitis modis cognoscibilia comprehendit; atque hoc modo opinantur aliqui ex his, qui nec Deo negare audent scientiam

omnium contingentium futurorum sub conditione, nec volunt illam esse ante decretum liberum Dei. Nam hinc sequitur necessarium esse ponere in Deo talia conditionata decreta circa aliqua futura sub conditione, quæ de facto nunquam erunt: non apparet autem ratio admittendi hæc decreta, circa quædam futura potius, quam circa alia; ergo admittenda erunt circa omnia possibilia. At verò possibilia ordine rationis priora sunt, quam futura; ergo illud decretum conditionatum adæquatum his omnibus conditionatis possibilibus ratione antecedit absoluta decreta defuturis. Et confirmatur hæc ratio; quia si Deus non habeat tale decretum adæquatum, multas propositiones similes ignorabit, illas scilicet, circa quas tale decretum non habuit, quod iuxta illam etiam sententiam admittendum non videtur.

Nihilominus hæc sententia parum probabilis apparet. Primò, quia de diuinis decretis, & voluntatibus liberis nihil asserere possumus cum fundamento, nisi quod vel reuelatum est, vel ex reuelatis, aut ex effectibus diuinis sufficienter colligi potest, sed illud decretum liberum est, & neque est reuelatum, neque ex reuelatis, aut aliis effectibus colligi potest: ergo non possumus cum probabilitate affirmare, habuisse Deum tale decretum. Maior certa est, quia decreta libera non ponunt in Deo perfectionem, & ideo ex perfectione diuina infinita non innotescunt, & ideo nulla superest via illa cognoscendi nisi vel reuelationis, vel effectibus. Minor autem quoad reuelationem certa est, vel ostendatur reuelatio: quoad effectus verò patet, tum quia illud decretum nullum habet effectum ad extra, quia conditionalis nihil ponit in esse, tum etiam, quia sine tali decreto per absoluta decreta sufficienter producit Deus res omnes, quæ in alia temporis differentia fiunt; ergo ex effectibus non potest tale decretum vel probabiliter colligi.

Vnde argumentor secundò, quia tale decretum adæquatum, vel decreta ratione distincta circa omnia conditionata possibilia sunt otiosa, & sine vilo fructu; ergo frustra & sine probabilitate in Deo cogitantur, vel finguntur. Antecedens probatur, quia talia decreta nec Deo perfectionem addunt, nec in creaturis aliquid efficiunt, nec ad effectus diuinæ providentiæ, aut prædestinationis aliquid conferunt: sunt ergo prorsus inutilia, & otiosa. Consequentia verò probatur, quia voluntas Dei est ordinatissima, & ideo nihil frustra, & otiosè vult: nam si in homine prudenti reputarentur tales actus otiosi, & vani, ac proinde alieni à recto usu prudentiæ quomodo non est ordinatissimo magis de Deo ita sentiendum. Confirmatur primò, quia Deus nihil vult circa creaturas, nisi ordinando illas in aliquem finem: at per illud præcisè spectatum in nullum finem creaturæ ordinantur; est ergo ille modus decernendi, & volendi alienus à diuina sapientia, & providentia. Confirmatur secundò, quia si Deus absolute decreuisset nihil creare, non haberet illud decretum conditionatum circa possibilia, quia esset vanum, & sine fructu, & per se non pertinens ad perfectionem Dei; ergo non minus superfluum est tale decretum, licet sit conjunctum cum alio decreto absoluto. Patet consequentia, quia etiam hoc modo est otiosum, & sine fructu.

Dices, eadem ratione probaretur scientiam omnium conditionatorum esse Deo otiosam. Respondetur negando consequentiam, quia scientia illa nunquam potest dici otiosa, aut infructuosa, tum quia omnis scientia per se ad perfectionem simpliciter spectat, & ideo talis scientia, ut iam supra dixi, est perfectio necessaria, & merè natura-

his supposito obiecto scibili voluntate autem, seu determinatio libera, non est perfectio Dei, & ideo non est illi tribuenda sine fructu; tum etiam, quia alias in ordine ad perfectionem providentia est illa scientia utilissima, ut omnibus possit Deus ex certa præscientia omnimodo perfecta, & possibili disponere, quod non habet locum in illo decreto libero, ut ostensum est.

II. Tercio possumus argumentari; quia in actibus divini intellectus, & voluntatis non inveniuntur ab ordo rationis prioris, & posterioris, nisi quatenus ex parte obiectorum inveniuntur aliquis ordo, vel dependentia: sed inter decretum conditionatum, & absolutum, nullus talis ordo, nec fundamentum eius inveniuntur; ergo sine fundamento assignatur talis ordo, & fingitur decretum conditionatum. Maior supponitur ex communi sententia Theologorum, quæ in hoc merito fundatur, quod decretum voluntatis in se simplicissimum est, & ideo sicut in illo ex parte sua non est distinctio, ita neque ordo, neque debet à nobis gratis, & sine fundamento cogitari vel potius negari: solum ergo potest in ordine, vel dependentia obiectorum fundari. Probatur ergo minor, quia vel tale decretum conditionatum comparatur vel absolutum in ordine ad obiecta diuina, videlicet, quatenus conditionatum est circa futura, quæ nunquam erunt, & absolutum circa illa, quæ aliquando erunt. Et sic nullus est ordo inter obiecta illorum, & ut per se patet, quia imperinenter se habent, nec futurum vnius esse pendet ex esse possibili alterius, nec è contrario, ergo neque inter tales actus est ordo. Vel illa decreta comparantur ad vnum, & idem futurum, quod prius sub conditione, postea absolute futurum decernitur, & sic minus potest ordo intelligi, nam licet possibile ut sic sit prius, quam futurum, quia potest esse sine futuro, & non è contrario, tamen in futuro sub conditione non potest hic ordo considerari iuxta illam sententiam: nam illa supponit, quod res habet utramque rationem futuram tam conditionatam, quam absolutam à decreto diuino. Cum ergo utraque ratio futuri non sit nisi per denominationem à decreto libero Dei ita præcedente, ut sit ordo aliquis in re ipsa sic, vel sic futura, debet supponi ordo inter ipsa decreta: in decretis autem esse non potest nisi ratione obiectorum, ergo committitur circulus, & impossibilis ostenditur talis ordo. Quod etiam patet, quia neutrum decretum alterum necessarii supponit, utrumque enim secundum nostrum intelligendi modum, potest enim Deus habere vnum decretum sine altero, & è contrario, ut facillime potest ab vnoquoque considerari. Ergo frustra cogitatur ordo inter talia decreta, præterquam quod frustra inducuntur etiam concomitanter circa eadē futura, ut alia argumenta ostendunt, & nunc amplius explicabitur.

Potest enim ulterius dubitari, esto non asseramus Deum habuisse decretum conditionatum circa omnia futura possibilia, & sub omni conditione, & combinatione possibili, saltem habuerit illud circa aliquos actus liberos sub conditione futurorum. In qua interrogatione supposita resolutione negativa dubij præcedentis consequenter videtur dicendum non habuisse Deum talem actum circa creaturas rationales, seu voluntates tantum possibiles, id est, quæ nunquam futurae sunt. Probatur, quia ostensum est non habuisse tale decretum circa omnia possibilia præintellecta, & nondum absoluta futura; ergo dicendum consequenter est circa nullam voluntatem consideratam tantum ut possibilem habuisse talem actum, ac proinde circa illas voluntates, quæ nunquam futurae sunt, sed manserunt sub solo esse possibili, non habuisse Deum tale decretum. Probatur consequentia, tum quia

Fr. Suarez de Gratia Pars II.

eadem est ratio de singulis, quæ est de omnibus simul sumptis; tum etiam quia rationes factæ in precedenti puncto eandem efficaciam habent in singulis voluntatibus tantum possibilibus, ut facile consideranti, & applicanti patebit. Superest ergo, ut de voluntatibus hominum, & Angelorum, qui creati, vel creandi sunt, videamus. In illis autem duos actuum ordines distinguere possumus, unus est actuum liberorum, qui sunt aliquando futuri, quatenus prius ratione considerari possunt ut possibiles, quam ut absolute futuri: alius est actuum possibilium, qui absolute non sunt futuri, ut fuit Tyrionum penitentia.

De actibus liberis sub conditione re ipsa aliquando purificanda futuris.

De his futuris contingentibus, quæ aliquando futura sunt, aliqui probant, non habere Deum circa illa conditionatum decretum, quia hæc futura nunquam præsciuntur ut futura sub conditione; ergo neque sub conditione præsciuntur. Antecedens probatur, quia ex æternitate præsciuntur futura absoluta scientia simpliciter futura; ergo non possunt simul sub conditione præsciri, quia iam purificata est conditio. Prima verò consequentia probatur, tum à puritate rationis, imò si præscientia, quæ est suo modo naturalis, & necessaria, non datur circa talia absolute futura, multominus dabitur conditionatum decretum, quod nec necessariū est, nec ad perfectionem per se pertinet; tum etiam quia si daretur tale decretum conditionatum, eo ipso posset in illo subsistere conditionata præscientia eiusdem futuri sic prædefiniti. Hoc verò fundamentum non est solidum, nam antecedens eius falsum est, si præterea enim ostendimus peccatū Adæ. v. g. prius fuisse sub conditione præuisum, si permitteretur, quæ fuerit permissum, & consequenter prius etiam, quam fuerit absolute præuisum, quia ante præscientiā absolutam præcedit voluntas permitendi. Et similibus exemplis, variisque testimoniis ostendimus supra circa eandem rem futuram præcedere in Deo secundum rationem conditionatam præscientiam ante absolutam. Neque contra hoc obstat, quod præscientia absoluta sit æterna, quia etiam præscientia conditionata æterna est, & in ipsa æternitate vna scientia est prior ratione, quam alia, quando ex parte obiecti est fundamentum. Vnde licet posterius ratione purificetur conditio, & ideo sequatur absoluta scientia, nihilominus prius ratione potest conditio intelligi, ut nondum definita, vel impleta, & ideo esse potest locus conditionatæ præscientiæ, ut videre licet in futuris necessariis sub conditione: nam prius præsciuntur in obiectis possibilibus, licet in alio signo rationis præsciatur absolute futura, ut prius vidit, quod si sol crearetur, illuminaturus esset, & postea vidit sol illuminaturus. Idem ergo intelligitur facile etiam in contingentibus. Quapropter non repugnat simul, & ex æternitate habere Deum præscientiam conditionatā, & absolutam, & absolutam eiusdem futuri conditionatam, imò semper ante præscientiam absolutam, conditionata præcedit, quatenus ad simplicem intelligentiam pertinet, & ante libera decreta præcedit, ut dictum est. Nihilominus tamen non est eadem ratio de decretis conditionatis, illa enim cum nullo modo necessaria sint, sed libera nisi ex effectu, vel alio certo principio inferantur, non sunt gratias figenda, ut dixi. Vnde circa res absolute futuras non videntur admittenda decreta conditionata, cum absoluta sufficiant.

Verum tamen hoc non obstantem in hoc puncto varij sunt dicendi modi: nam qui putant præscientiā Dei de futuris actibus liberis præsupponere semper decretum prædefiniens, & prædeterminans tale

nunquam futuras.

Quid de hominibus, & Angelis creatis, vel creandis, dicendum deinceps inquiritur in duplici actuum ordine.

13. Probant alii qui partem negatiuam.

Sed minus solido fundamento.

Non solidum non repugnat simul ab æterno habere Deum præscientiam conditionatam & absolutam eiusdem futuri conditionatam, sed semper conditionata præcedit absolutam.

Assertio 5. negatiua.

14. Contraria sententia quorundā

D

tentiam

dam præde-
terminana-
tium ad-
mittit hu-
iusmodi
decreta cō-
ditionata
ante abso-
luta circa
ritus futu-
ros. Reici-
tur 1. ex di-
ctis.

Ponitur res
in exemplo.

Secundò à
defectu or-
dinis inter
ista decreta.

Tertio ex
mente
Patrum.

Quartò
quòd nul-
lus sint v-
sus.

Quintò ab
absurdo.

15.
Alter mo-
dus admi-
tendi in
Deo du-
plex decre-
tum, condi-
tionatum &
absolutum
circa actus
liberè futu-
ros.
Fundamen-
tum huius
placiti.

actum, in quo fundetur, simulque admittunt, Deū
præscire certò hæc futura sub conditione prius rati-
one, quàm illa cognoscat ut absoluta futura, con-
sequenter dicunt habere Deū circa futura decretū
conditionatum priusquàm habeat absolutum, quod
solum asserunt ne cogatur vel negare in his omni-
bus conditionatā præscientiam, vel illam sine præ-
iudicio decreto admittere. Sed nihilominus rationes
suprà factæ contra hanc sententiā vim habent, quia
reuera otiosum est, & inutile tale conditionatū de-
cretum, si effectus futurus est per absolutum, & præ-
definitivum. Quod explicatur exemplo illo de pec-
cato Adæ: nam postquam Deus per simplicem in-
telligentiā prænouit tale peccatum fuisse futurum
in tali occasione si ipse voluntatem Adæ ad mate-
rialem actum determinaret, & ita peccatū permit-
teret, itatim decrevit voluntatem Adæ sic determi-
nare; ergo inutiliter, & gratis fingitur, ante hoc de-
cretum habuisse Deum aliud conditionatum, quo
statuit, quòd si talis occasio occurreret, seu poneretur
in rerum natura, determinaturus esset volunta-
tem Adæ ad talē actum, quia in ordine ad providē-
tiam Dei circa talem actum nihil confert tale decre-
tum, quia ex vi illius Deus ad extra nihil operatur.
Item, quia nulla est ratio ordinis etiam secundum
rationem inter decretum illud conditionatum, &
aliud absolutum, & concomitanter esse non pos-
sunt, quia posito actu absoluto, purificatur cōditio,
& consequenter obiectum decreti cōditionati tol-
litur. Item, quia solum videtur fingi tale decretum,
ut possit præcedere conditionata præscientia ante
decretum absolutum, seu ante permissionem abso-
lutam talis peccati, hoc enim Patres suprà allegati
supponere videntur. At verò hoc est contra mentē
eorundem Patrum, ut suprà visum est, loquuntur e-
nim de præscientia, quæ præcedat omne decretum
Dei, aliàs frustra quærerent, cur Deus præsciens
peccatum futurum, illud permiserit, si ia illa præ-
scientia esset ex priori permissione. Inde igitur po-
tius probatur, illam præscientiam non fundari in
decreto, quàm quòd si tale decretum propter præ-
scientiā; imò si præscientia illa non posset haberi nisi
in simili decreto, tam esset impertinens illa præsci-
entia, quàm ipsum decretum, quia ad nullum effe-
ctum providentiæ, nec ad conciliandam libertatē
cum prædefinitione, nec ad reddendam rationem,
cur Deus permitat peccatum, quod præscit futurū,
deserviret. Ac denique cum illud decretum ex parte
Dei sit prædefinitum, hæc ex parte obiecti cōditio-
nem includat, auger absurditatem, quæ in eo cerni-
tur, quòd Deus ex se præfinit actus malos, quali-
non satis illi sit, eos absolute decernere, sed etiam
in illis sub conditione præfinitis, quali compla-
cere, & otiosè delectari, quæ vltima ratio est pro-
pria malorum actuum; aliæ verò etiam in bonis lo-
cum habent, & ideo omne decretum prædefinitivū
sub conditione circa actus liberos absolute futu-
ros impertinens est, etiam si ex decreto absoluto
prædehniens futurus esse supponatur.

At verò aliqui auctores licet negent facere Deum
in nobis actus liberos per decreta prævia prædeter-
minantia, nihilominus ponunt in Deo duplex de-
cretum, vnum absolutum, & aliud conditionatum
circa hos actus, quos voluntas humana liberè fa-
cit, vel est aliquando factura. Nam quia hi actus
fieri non possunt sine concursu Dei simultaneo, ne-
gationum & cessat, ut ex parte Dei antecedit decretum, &
voluntas offerendi concursum huiusmodi, quam
voluntatem dicunt esse generalem, nimirum offe-
rendi concursum ad plures actus, inter quos potest
voluntas in tali occasione deliberare, seu eligere,
quia hoc est necessarium, ut homini potens ad
quemlibet eligendum, & consequenter est etiam
ad actum liberum necessarium, unde etiam con-

cludunt decretum illud voluntatis Dei esse condi-
tionatum, quia non habet effectum nisi cooperan-
te libero arbitrio hominis, quæ est conditio inti-
mè inclusa in obiecto talis decreti: inde enim fit,
ut licet hæc voluntas Dei ad plures actus diuisim
offerat concursum, vnum tantum operetur; ita
ergo ad hos actus liberos decretum conditiona-
tum antecedit. Quia verò conditionatum decre-
tum non videtur sufficere, ut effectus in re fiat,
ideo dicunt dicti Auctores, necessarium esse aliud
decretum absolutum, & particulare, quo Deus
simpliciter vult, ut hic, & nunc talis actus, à tali vo-
luntate circa tale obiectum fiat, quod decretum
vocat concomitans, & non prædefiniens, quia
est de effectu simul efficiendo cum libero arbitrio,
& non aliter, & quia non vult Deus absolute libe-
rum arbitrium sic operari, nisi quia supposito
priori decreto conditionato, & vniuersali præui-
det liberum ipsum arbitrium fore ad illum actum
determinandum, potius quàm ad alium. Ita sen-
tit Corduba lib. 1. q. 55. dub. 8. 9. & 10. & multi
alij ex modernis.

Ego tamen nunquam intelligere potui, cur ne-
cessarium sit, vel quomodo satis intelligi possit,
quòd concursus Dei simultaneus procedat imme-
diatè ab hoc decreto particulari, quo Deus abso-
lutè vult istum actum fieri nunc à tali voluntate
humana. Nam suppono priorem actum non ita
esse, aut dici generalem, ut solum in confuso verfe-
retur circa actum liberum in communi, vel possibi-
lem circa tale obiectum hic, & nunc, quia Deus
non habet huiusmodi actus confusos, qui ex parte
cognitionis, seu apprehensionis obiecti imperfec-
tionem videntur supponere, vel certè, quia talis quod-
libet actus, nec est necessarius, nec sufficit ex parte Dei cōditio-
nem ad agendum aliquid ad extra, cum actiones sint
circa particularia, & ad illas etiam particularia de-
creta sufficiant; neque etiam ex parte liberi arbi-
trij est necessarium tale decretum confusum, quia
per decretum particulare sufficienter ei provide-
tur, ut iam declaro. Dicitur ergo illud conditio-
natum decretum generale, quia per illud non of-
feritur concursus ad vnum tantum actum, sed ad
plures, vel etiam ad omnes, quos liberum arbitrium
circa obiectum sic propositum potest hic, & nunc dispo-
nere exercere. Ad omnes (inquam) non in diuino pos-
sibiles, sed in specie, non tamen confusè, sed in quibus
particulari ad determinatum, & singularem actum
sub speciebus singulis, ut ad talem actum amoris
odij, consensus, vel dissensus, & similibus, per hoc
enim non impeditur libertas etiam quoad specifi-
cationem, cum voluntas maneat indifferens ad
actus diuersos, & contrarios efficiendos. Imo per
illud decretum quodammodo completur libertas, ad
quia voluntas creata non potest ex sua sola liber-
tate determinare indiuiduationem sui actus, &
ideo ut operari possit & digerere, necesse est, ut ha-
beat paratum concursum ad determinatos actus
in omnibus speciebus, inter quas potest eligere.
Sic ergo necessarium est decretum commune ad
plures actus, licet etiam sit ad singulos in indiui-
duo. Est autem tale decretum quasi conditiona-
tum, quia ut saluetur libertas quoad exercitium condi-
tionatum, ut quod exercitium simpliciter ad agen-
dum, ut quod si arbitrium creatum coagere voluerit.

Sic ergo explicato illo generali decreto condi-
tionato, dico, per se, ex vi concursus simultanei
non esse necessarium aliud decretum absolutum, ut potest
particulare circa actum illum, qui in tempore fit, loquens
vel futurus est à libero arbitrio creato. Primò, quia decretum
illud prius decretum etiam est particulare, ut de-
claravi, unde ex hac parte habet sufficientem de-
terminationem, ut operetur ad extra, neque enim
obstat, quòd de se extendatur ad alios actus possi-
biles,

biles, seu (quod perinde est) quod Deus habeat plurima decreta similia ratione distincta, quibus offertur concursus ad varios actus: nam potest nihilominus agere per unum potius, quam per aliud, non ex parte ipsorum decretorum Dei, sed ex parte arbitrij creati, quod sua libertate vni decreto potius, quam alteri operatur; ergo ex hac parte sufficit quodcumque ex illis decretis ad operandum ad extra. Aliunde verò non obstat, quod sit conditionatum, quia quantum est ex parte Dei, est absolutum; quia reuera Deus quantum est ex se, paratus est ad efficaciter concurrendum, tam ad hunc, quam ad illum actum; ergo hoc satis est ut efficiat illum, ad quem coagendum liberum arbitrium inclinatur. Et declaratur, nam si potentia executiva, seu activa Dei ad extra est distincta ratione, à voluntate, & per hanc applicatur ad agendum per illum actum quasi conditionatum maneat applicata, & exposita ad influendum in talem actum, si ei voluntas creata adiungatur. Si verò ipsa voluntas est ipsa potentia immediate ad extra efficiens, satis illi est ad efficiendum ita velle, sicut effectura est. At verò non est effectura actum liberum voluntatis create se sola, sed simul cum voluntate creata si ipsa velit, ergo satis est ut hoc ipsum velit, sicut reuera illud vult per conditionatum decretum; quia per illud præcisè vult coagere voluntati, licet non prædeterminando illam ad agendum; ergo illud idem decretum sufficit ut voluntas Dei actum voluntatis humane efficiat, quando hæc ipsi adiungitur.

Vnde etiam videtur concludi non solum frustrari aliud decretum ratione posterius & absolutum, sed etiam poni non posse salva integra voluntatis create libertate. Primo quidem, quia vel illud posterius decretum est simpliciter necessarium ad concursum ad extra præstandum, vel non est necessarium, si necessarium non est, superflue ponitur, si verò est necessarium: ergo per aliud prius decretum non offertur sufficienter voluntati humane concursus necessarius ad alios actus, quos non facit, & consequenter non liberè illos omittit, sed ex defectu concursus. Sequela patet, quia non habet homo concursum quasi in actu primo, nisi quatenus illum habet paratum per voluntatem Dei; ergo non habet illum sufficienter donec per sufficientem Dei voluntatem sit oblat; ita ut non sit necessarium expectare aliud decretum Dei, ut in re ipsa ponatur ad extra talis concursus, nec ut voluntas hominis illi cooperetur, si velit. Secundo, quia si illud decretum absolutum est necessarium, non erit in potestate hominis, quod Deus habeat, vel non habeat tale decretum, & consequenter cum illud non supponitur, neque etiam effectus eius erit in hominis potestate. Hæc posterior sequela manifesta est: prior verò probatur, quia si esset in potestate hominis, maxime quia supponit in Deo præscientiam sub conditione illius actus in particulari, ad quem est determinanda voluntas creata cum concursu absoluto per prius decretum generale, & conditionatum: at hoc inuoluit repugnantiam in illa sententia; ergo. Maior patet ex eiusdem sententiæ declaratione. Minor probatur ex eiusdem principis, quia concursus non potest dari ad extra per conditionatum decretum, donec accedat absolutum; ergo nec potest sub conditione prævideri, quid sit operatura voluntas, si illi offeratur concursus per solum conditionatum decretum, quia cum illo solo nihil potest operari ad extra, & ut futurum sub conditione prævideatur, necessarium est, ut ex parte causæ ponantur omnia necessaria ad effectum immediate influendum, quia debet prævideri effectus in se, & ut manans à causa, quod est impossibile, nisi supponatur quidquid necessarium est ad agendum ex parte causæ proximæ. Propter quod

existimo vel illum modum præscientiæ esse impossibilem, vel posterius decretum non esse necessarium ad concursum ad extra tribuendum. Vnde argumentor tertio, quia tale decretum posterius, vel non potest non esse prædeterminatum, ac prædeterminatum voluntatis humane, vel non potest non esse aliquo modo conditionatum. Probatur, quia vel Deus per illud decretum non solum vult concurrere, sed etiā absolute vult ut voluntas hominis cooperetur, vel præcisè vult concurrere, nihil de concursu voluntatis absolute disponendo, sed quali permitrendo. Priori modo decretum Dei est prædeterminatum, & non tantum concomitans, quia est absolutum de actu ipso, & ipsomet voluntatis humane conatu, & (ut ostendi) non potest esse ex præsentia eiusdem actus ut futuri, sub conditione, nisi in ipsamet conditione hoc idem decretum prædeterminans includatur, quod & libertati repugnat, & à dictis auctoribus non conceditur. Posteriori autem modo decretum semper includit conditionem in obiecto suo, utique concussationem liberi arbitrij, quam non determinat, sed suæ libertati permittit, & ita superfluum est tale decretum, quia quoad partem coincidit cum priori decreto conditionato, solumque cum priori coniunguntur alia decreta, quibus concursus ad alios actus offertur, que non obstant, quo minus per illud prius decretum concursus ad extra non solumi offeratur, sed etiam comitante libero arbitrio conferatur.

Quapropter dicendum censo propter solum simultaneum concursum non esse necessaria duo decreta, sed sufficere illud, quo Deus quantum est ex se offert concursum voluntati ad hunc actum in particulari, licet simul offerat similem concursum ad alios actus. Imò credimus de actibus malis, etiam ut actiones reales sunt, non habere Deum aliud decretum magis absolutum, quo illos esse velit, quia nec illos præhinc, neque in eis complacet simpliciter, sed tantum secundum quid, id est, prout ab ipso Deo sunt, seu quoad generalem concursum, quem ad eos præbet; prout verò sunt ab homine simpliciter, displicent Deo, & illos ad peccatum ordinat. In quo est aliquod discrimen in bonis actibus, non illos absolute vult Deus, saltem voluntate consequente & complacentiæ, & præferti actus supernaturales, & gratiæ. Nam præter voluntatem antecedentem, qua Deus non solum vult ad illos actus concurrere, sed etiam cupit illos fieri, & ideo illos contulit, inspirat, & habet erga illos absolutum complacentiæ affectum consequentem: nam videns liberum arbitrium cum gratia determinari ad actum bonum, in illo complacet, non solum prout est à se, sed etiam prout est ab homine, seu quatenus in se est honestus, & suæ voluntati conformis. Et fortasse semper, vel sæpius tales actus præhinc per modum intentionis, licet non per modum executionis, ut lib. 5. in fine explicabimus. Illa verò prædeterminatio supponit scientiam conditionatam priore omni decreto prædeterminante sub eadem conditione, quia tale decretum superuacaneum est, ut ostendimus, cum ad præbendum concursum, nec ad alium effectum providentiæ circa tales actus est necessarium, imò neque esset possibile, salva libertate actus, ut dicto lib. 5. ostendimus.

De actibus hominum & Angelorum sub conditione nunquam purificanda futuris.

Superest dicendum de ultimo membro, scilicet de voluntatibus creatis, vel aliquando futuris quoad actus futuros sub aliqua conditione, qui nunquam futuri sunt, quia conditio nunquam est euentura, ut fuit penitentia Tyriorum & traditio Ceilitarum, & similes, de quibus est controuersia cum

liberum in se & ut manentem à causa nisi supponatur quidquid necessarium est ad agendum ex parte causæ proximæ. Tercia ratio tale decretum vel non est merè absolute, coincidi cum priore decreto conditionato.

Si posterius decretum non est merè absolute, coincidi cum priore decreto conditionato.

19. Declaratur vbius a se tertio sexta in 17.

20. de voluntatibus creatis, vel aliquando futuris quoad actus futuros sub aliqua conditione, qui nunquam futuri sunt, quia conditio nunquam est euentura, ut fuit penitentia Tyriorum & traditio Ceilitarum, & similes, de quibus est controuersia cum

aduersariis præcipua, qui propter Scripturæ testimonia fatentur, habere Deum præscientiam talium futurorum certam, & infallibilem, & quia manifestum est Deum non habuisse circa hæc futura absoluta decreta prædefinitiva, & particularia circa talia futura, nullam verò illorum decretorum rationem assignant, vel utilitatem, sed tantum à posteriori, quia Deus illa futura reuelauit, fatentur illa præuidisse, & quia alias supponunt, non posse futura præscribi, nisi in decreto prædefiniendo, concludunt talium decretorum necessitatem. Vocatur autem tale decretum prædefinitiuum, licet sit conditionatum, quia tale est, ut posita conditione ex vi illius Deus efficaciter prædeterminaret voluntatē hominis ad talem actum, ut voluntatem Tyriorum ad penitentiam si vidissent signa, & voluntates Ceilitarum ad tradendum Dauid, si Saul ascenderet, & ciuitatem oblideret.

21. Nos verò dicimus distinguenda esse hæc decreta, & ut doctrina sit generalis, & integra, extendere possumus sermonem etiam ad effectus, quos Deus esset factururus, si aliqua conditio impleveretur. Quædam ergo decreta conditionata esse possunt de rebus, quas Deus esset factururus, si hoc, vel illud accideret, vel alia de his, quæ homines liberè essent factururi, si talis conditio poneretur. Item quædam ex his continentur sub generalibus legibus prouidentie diuine, ut particulare sub vniuersali: alia verò cogitari possunt ita specialia, ut in generalibus principiis prouidentie gratie, vel nature non contineantur. Item conditio ipsa interdum talis est, ut à Deo solo sit implenda pro suo arbitrio, interdum ab homine futura postulat. Exempla quoad decreta ipsius Dei, seu de effectibus, quos ipse esset factururus si talis conditio impleveretur, possumus adhibere ex Scriptura, dicitur enim Psalm. 80. *Si populus audisset me, Israel in vijs meis ambulasset, pro nihilo forsitan inimicos eorum humiliasset.* Vbi sub conditione asserit Deus, quid ipse esset factururus, si populus Israël recte circa eum se gessisset: quæ prædictio potest fundari in generali lege prouidentie Dei, quia statuit, & sæpè promittit, illum populum ab inimicis defendere, si obedisset legi eius; particula verò *forst* non propter dubitationem addita est, sed fortè ad denotandum illam conditionem debuisse perfectè impleri, ut locum haberet infallibilis eius consecutio, ac promissionis adimpletio. Simili modo cum Eliseus 4. Regum 13. dixit ad Ios Regem Israël, *Supercussisses quinquies, aut sexies, siue septies, percussisset Syriam, vsque ad consumptionem*, prædixit sub illa conditione aliquid quod Deus factururus fuisset si talis conditio fuisset impleta, illa enim victoria virtute diuina factura fuisset: illa ergo prædictio fundata sine dubio fuit in decreto conditionato Dei, quo id facere statuerat si Rex quinquies, &c. percussisset terram. Quod decretum non potest dici contentum esse in aliqua lege, vel permissione generali Dei, ut per se notum est; sed videtur fuisse ex speciali prouidentia eius factum illud ex solo consilio voluntatis suæ; ille enim effectus sine dubio non erat per se connexus cum illa conditione, nec conditio illa percutiendi multoties quidquam conferebat ad effectum: voluit tamen Deus expectare tale signum, aut symbolum, & non aliter conferre vires, & potentiam ad consummatam victoriam obtinendam. Simili modo intelligi potest locus Ierem. 38. supra allegatus. *Si profectus* 17. *exterius ad Principes Regis Babylonis, anima tua.* Ibi enim prædicitur aliquid, quod Deus ipse promittebat tanquam sua virtute, ac speciali auxilio, & prouidentia implendum: promittere autem illud voluit sub tali conditione ex sua speciali dispensatione, & non alio modo, ut Rex ille se humiliaret, & ob alias causas Deo uotas. Ad hoc denique genus perti-

nent conditionales omnes propositiones, de futuro, quæ in promissionibus diuinis sub conditionibus factis hominibus fundantur: ut si homo se disposuerit, Deus illi gratiam conferet, si orauerit, sicut oportet, impetrabit, & similes.

De his ergo ordinatis decretis nulla nobis est controuersia, tum quia sufficienter sunt reuelata, Debitum etiam, quia vel ad generalem, vel ad specialem modum prouidentiam gratiæ, vel nature necessaria sunt. Vnde quando decreta sunt generalia, in multis habent effectum, quia in eis subsistit conditio, in aliis autem verò in quibus non impletur, Deus ex parte sua paratus est ex vi decreti sui effectum conferre, licet postea non faciat ex defectu conditionis, in aliis est etiam in specialibus decretis, ut non sint odiosa, aut superflua, sed ad ordinem prouidentie pertinentia. Ex quo etiam fit, quod attentè considerandum, in omnibus huiusmodi conditionatis decretis semper postulari conditionem ex parte hominis liberè operantis, vel cooperantis ad aliquem effectum, ut in exemplis allatis videre licet. Nunquam enim inueniatur promissio effectus sub conditione pendente à solo beneplacito Dei, quæ ob defectum solius conditionis non impletur, quia talis promissio vana esset, & nullius utilitatis, quia semper tota promissio penderet ex solo arbitrio promittentis, & scdm. ideo perinde est ac si non haberet: ut si ego alicui promitterem, si uolueris, dabo tibi centum, vel si quis ita promittat, si uolero, hoc faciam, cum proposito nunquā ueniendi, frustranea esset promissio, maxime si propositum illud esset immutabile. Ita ergo esset si Deus promitteret alicui, uerbi gratia, si te vocarem, prædeterminarem ad consensum, & alio decretum, qui haberet ab solo decreto nunquam uocandi, nam cum uocatio à sola Dei voluntate pendeat, & decretum illud sit immutabile, otiosa, & frustratoria esset talis promissio; & similiter vanum tale decretum conditionale, in quo posita sit promissio fundari, ideoque non est Deo tribuendum nam de illo omnes rationes paulo antea factæ.

Exempla verò quæ pertinent ad effectus contingentes, quos ipse homo esset factururus, si talis conditio impleveretur, manifesta sunt in penitentia Tyriorum, & facto Ceilitarum; inter quæ differentiam conliero. nam in priori effectui conditio proximè pendeat ex diuina voluntate, in posteriori verò ex humana, ut faciliè consideranti patebit. Ex qua differentia aliam infero: nam in priori effectui, qui futurus esset à voluntate hominis, si poneretur conditio pendens ex sola voluntate Dei, non dupl. potest veritas conditionata de futuro contingenti fundari in decreto prædeterminante conditionato Dei, quando tale futurum sub conditione nunquā est absolute futurum, quia si Deus habuisset tale decretum conditionatum de prædeterminada voluntate creata ad talem effectum, subsistente tali conditionata, oportuisset, ut ex vi talis decreti Deus esset paratus ad prædeterminationem illam conferendam, alioqui vanum, & sine utilitate vlla esset tale decretum, ut in alijs argumentati sumus: ac Deus in eo casu non est paratus ad dandū tale auxilium, quia si esset paratus, daret illud, cum ab homine non pendeat, ergo nec habuit tale decretum. Item conditio illa, ut supponitur, penderet à sola voluntate Dei, alioqui Deus ex se decreuit non ponere talem conditionem, quia supponitur nunquam futura; ergo non potest esse paratus ad dandū aliud auxilium, quod illam conditionem impletam necessariò requirit. Denique in facto Tyriorum, & Sidoniorum res aperte declaratur, nam conditio sub qua prædicta fuit eorum penitentia, fuit, si tales virtutes facti fuissent in te, quæ conditio ex sola voluntate Dei fuit dependens: at verò per absolutum eius decretum prænitum fuit, ut

ut tales virtutes in illis ciuitatibus non fierent; ergo Deus non habuit decretum determinandi ad penitentiam homines illarum ciuitatum; si tales virtutes in illis fierent. Probatur consequentia, quia tale decretum fuisset de re pendente à sola voluntate Dei, & sub conditione ab eadem voluntate sola pendente, & ex decreto absoluto eiusdem voluntatis nunquam implenda: tale autem decretum conditionatum est prorsus otiosum, & frustraneum, quia per illud reuera nihil Deus contulit Tyriis, vel Sidoniis, nec paratus fuit conferre, nec continet promissionem ullam, nec sub ulla generalitate diuinæ prouidentiae, nec ad illam aliquid confert. Frustra ergo Deo tribuitur, nec potest fundari in Scriptura. Nam considerando circumstantias illius particularis loci Matth. 11. potius illi repugnat, ut supra ostendi, in nullo verò alio Scriptura loco simile aliquid decretum inuenitur aut insinuat, quod ego inuenire potuerim.

non potuerunt praesciri ex vi talis decreti, quia vel in Deo esse non potuit, ut circa actus malos, vel quia ex aliis decretis Dei, vel ex rei inutilitate, & ex modo ipso loquendi Scripturae satis colligitur Deum tale decretum non habuisse, ut explicatum est. Et hæc de conditionatis decretis, & de fundamentis scientiæ conditionata nobis sufficere videntur. Nunc aliquibus obiectionibus satis faciendum superest.

CAPVT IX.

Nonnullis obiectionibus occurratur, earumque occasione doctrina data magis declaratur, & veluti in summam redigitur.

Probando sententiam nostram fundamenta contrariæ dissoluimus: ut verò nihil consideratione dignum praetermittamus, nonnullas alias obiectiones proponemus, ex quarum solutione veritas ipsa magis eluceat. Prima obiectio est, quia ex nostra sententia sequitur esse creatam ne aliquam veritatem creatam necessario futuram absque voluntate Dei; consequens videtur valde absurdum; ergo. Sequela patet, quia si Deus ante omne suum decretum liberum prauidit Adam constitutum in tali statu, & occasione, ac tentatione fuisse peccatum, talis effectus verè fuit futurus independentem à libertate Dei, quia ante omne decretum suum liberum fuit futurus, unde post talem praescientiam non potuit Deus impedire, quominus posita illa hypothesi peccatum illud esset futurum; & idem est in omnibus similibus. Consequens autem hoc absurdum esse videtur, quia si hoc esset verum non haberet Deus absolutum, & vniuersale dominium omnium futurorum euentuum, nec haberet omnipotentiam faciendi, ut à tali causa tali modo se habente proveniret, vel non proveniret talis effectus, quia necessariò euenturus est, quiper scientiam conditionatam prauius est futurus. Unde confirmatur difficultas, quia sicut in absolute futuris verum est illud, *Omnia quaecunque voluit fieri*, & e contrario etiam verum est, nihil fieri, vel futurum esse, nisi quod ipse vult; aut liberè permittit; ita in conditionatis futuris verum esse debet, nihil fuisse, vel esse posse sub aliqua conditione futurum, nisi quod ipse sub conditione saltem liberè decernit, aut permittit, est enim eadem proportionalis ratio, & utrumque pertinet ad supremam, & vniuersalissimam potestatem Dei, ergo non est illi denegandum, praefertim; quia nihil repugnat habere Deum hæc conditionata decreta, cum in ordine prouidentiae saepe sint necessaria, ut nos etiam fatemur: nam Deus offert generalem concursum, quo voluntas saepe non est vsura, quod non potest esse nisi per conditionatum decretum, similiter paratus est iustificare peccatorem, quem nunquam iustificabit, & sic de aliis.

Confirmatur secundò hæc difficultas, quia diuina veritas est Deo ratio cognoscendi omnes veritates extra se, sicut diuina bonitas est ratio volendi omnia bona extra se: non posset autem diuina bonitas esse ratio cognoscendi veritates non has conditionatas si illæ essent independentes à decreto Dei, quia tunc non haberent veritatem à Deo, & ita nec veritas Dei posset esse ratio cognoscendi illas; ergo impossibile est, quod habeant veritatem cognoscibilem ante decretum Dei. Tandem confirmatur, quia si Deus cognoscere

Obiectio prima. Daretur aliqua veritas creatata necessario futuram absque voluntate Dei.

Confirmatur primò à pari.

Confirmatur 2. quia diuina veritas non potest esse ratio cognoscendi ad quod non habet veritatem a Deo.

Ar verò quando effectus futurus esset à voluntate hominis, & conditio etiam pendet ab hominis voluntate, distinguendum videtur inter effectum futurum à malo, & peccaminoso actu voluntatis, vel à bono: nam in priori non potest futuritio conditionata fundari in decreto Dei conditionato, quia oportet per totale decretum esse paratam diuinam voluntatem ad inducendam voluntatem humanam ad actum malum si talis conditio impleatur, ut iam declaratum est: hoc autem repugnat diuinæ voluntati, siue illa inducitur intelligatur per modum inspirationis, aut cogitationis à Deo immittæ, siue multo magis per modum physicae praedeterminationis, ut lib. 3. manifestum fiet, & talis est casus de Dauide, & Saule, & Ceilitis, ut supra visum est. At verò si effectus contingens possit esse ab humana voluntate sine culpa, tunc non repugnat Deo tale decretum conditionatum; dummodo ad ordinem, & consilia diuinæ prouidentiae aliquid conferat; quia licet tunc effectus esset futurus proximè ab humana voluntate, posset esse principaliter per operationem Dei facientis illam velle siue per determinationem, siue per congruas inspirationes, & cogitationes; hoc enim ad praesens punctum non refert, & ideo non repugnat talem praedictionem in tali Dei promissione, seu decreto, sub conditione fundari. Exemplum adhibere possumus in aliis verbis sumptis ex Ierem. 38. *Si exieris ad Principes Regis Babylonis, non te tradent transfugas Iudæis*; nam in eis praedicitur effectus pendens à voluntate Principum Chaldaeorum, & supponens conditionem pendentem à voluntate Regis Sedeciae, & nihilominus continent illa virtualem promissionem Dei & consequenter ostendunt voluntatem Dei determinatam ad dirigendas voluntates Chaldaeorum Principum, si Sedecias ad illos exiret, ut infallibiliter illum non traderent Iudæis. Tale ergo decretum conditionatum in Deo esse potest, & non est frustrum, sed ad dispositionem suæ prouidentiae pertinere potuit.

His ergo modis videntur vel admittenda; vel reicienda conditionata decreta libera in voluntate Dei, ita ut neque illa negentur, quæ in Scriptura, & ordine prouidentiae fundantur; neque illa singantur, quæ utroque fundamento omniutilitate carent. Unde tandem concluditur per hæc decreta conditionata non satis defendi praescientiam certam omnium futurorum sub conditione. Nam licet ea futura sub conditione, quæ pendet ex sola voluntate Dei, possint ex videturi conditionati praesciri, quia per ipsum decretum habent immediatè, quod essent futura; nihilominus alia futura quæ proximè pendet à voluntate humana, & in Scriptura reuelantur;

Fr. Suarez de Gratia Pars II.

Confirmatur tertio, reuocanda essent conditionate futura ad causam extrinsecam à Paulum praeiudicatos subesse possibili cum tali vocatione, & omnibus circumstantiis eius, & ex vi libertatis de utroque praeiudicari in quodam priori ignorantis, posse consentire, vel dissentire: in posteriori autem signo, & ante decretum Dei Petrum videri consenturum, & Paulum non consenturum, peto vnde provenire possit hæc diversitas, non enim ex Deo cum supponatur habuisse decretum, nec ex ipsis voluntatibus humanis, cum sint æquæ indifferentes desine, nec ex obiecto, cum supponatur esse idem, & licet esset diversum, non efficaciter mouet. Ergo oportet id referre vel in aliquam necessitatem individualet talis personæ, vel in aliquam constellationem, vel aliquid simile. Quam verò absurdum hoc sit facile patet, quia & repugnat libertati, cum & illa necessitas sit antecedens, & quasi fatalis, cum non sit ex decreto Dei, nec ex decreto hominis libero, sed quasi ex naturali determinatione. Et in operibus pietatis repugnat maxime diuinæ gratiæ, ut constat. Multa argumenta his similia ab auctoribus contrariæ sententiæ prolixè satis multiplicantur. Sed illa omitto, quia ex eisdem principiis, & æquiocationibus terminorum procedunt, imò hæc etiam excusari possent, quia ex principiis positis facile possunt à quocunque dissolui; tamen ut omnibus satisfaciamus, & maioris claritatis gratia, quæ diximus de veritate cognoscibili in his conditionatis, & modum præscientiæ illorum, quasi per recapitulationem amplius explicemus.

Arguitur difficultas, quia datur: futurum.

Recapitulatio hætenus de hac scientia disputatorum per quinque notanda.

3^a Aduertendum primum hæc duo esse longè diversa. Decretum Dei præcedere rationes in ipso Deo, & obiecti, ut includi in hypothesei futuri conditionati.

Multa ergo ex similibus argumentis ex eo procedunt, quia non distinguitur inter decretum Dei ut præcedens ordine rationis in ipso Deo, vel ut obiectiue inclusum in hypothesei futuri euentus conditionati. Hæc autem diversa esse, & supra tactum est, & est per se manifestum. Nam Deus scit per scientiam simplicis intelligentiæ, quæ omne decretum liberum præcedit, quod si ignis applicetur ligno, calefaciet illud; in ea verò hypothesei necessario includitur decretum Dei volentis concurrere, quia sine illo non posset sequi talis effectus etiam posita conditione; ergo in illa includitur, signis applicetur, & Deus suum concursum non suspendit, quæ non exprimitur, quia supponitur quasi inclusa ex naturali debito. Et in operibus liberis etiam gratiæ præcognoscit Deus per eandem scientiam, quod si talis homo talem inspirationem cum tali, vel tali motione, tali tempore habeat, consentiet, quæ scientia antecedit omne decretum liberum in Deo ipso, non tamen excludit decretum liberum ad modum possibile, & inclusum in obiecto. Et in hoc sub his verbis necesse est, ut aduersarij conueniant, quoniam talis præscientia necessaria est, ut Deus possit velle, & eligere media efficaciam prædestinationis: sed differentia est in modo decreti, vel motionis: nam aduersarij volunt in illa hypothesei debere includi motionem prædeterminantem voluntatem creatam, vel hanc conditionalem: Si ego voluero efficaciter, in talem voluntatem consentire, & ex hac voluntate illam vocauero, &c. nos autem dicimus tale decretum sic inclusum in illa condi-

tionem non esse necessarium, sed sufficere decretum concurrendi simultaneè post talem vocationem, ita ut sensus conditionalis sit iste: Si dederò huic talem inspirationem, seu vocationem, & voluero illi offerre meum concursum, seu concomitantem auxilium, talis actus sequetur. Vnde fit nunquam talem actum cognosci futurum sub conditione sine aliquo decreto libero Dei, etiam si modo nostro cognoscendi & loquendi prius sit in Deo talis præscientia, quàm sit quasi elicitedum tale decretum liberum Dei.

Vnde est secundò considerandum sæpe confundi decretum liberum Dei generatim sumptum, cum decreto prædeterminante efficaciter, seu prædeterminante, & quia dicimus Deum præcognoscere futura ante decretum prædeterminans, vel posse etiam esse futura sine tali decreto, statim inferitur, vel nobis tribuitur, quod asseramus futura conditionata præsciri independentè à decreto voluntatis Dei, quæ non est illatio bona, quia est decretum à particulari ad vniuersale negatiuè. Et defectus prædicti potest facile deprehendi, quia peccatum præscitur futurum non solum ante decretum prædeterminans, aut absolute præsumens, seu (quod idem est) prædestinans etiam actum ipsius peccati, & tamen non erit futurum sine aliquo decreto voluntatis Dei, iuxta illud Augustini in Enchiridio capite nonagesimo 5. *Non sit aliquid nisi omnipotens fieri velit, vel sinendo ut fiat, vel ipse faciendo.* Dicimus ergo ad cognoscenda futura conditionata necessarium esse ut in ipsa conditione ponatur aliquod decretum Dei, non tamen ita absolutum, ut prædeterminet voluntatem creatam nam necessitas talis decreti repugnaret libertati voluntatis creatæ quod vsum liberum aliorum, actuum, seu quoad liberam omissionem, vel (quod perinde est) quoad libertatem, quoad specificationem, & respectu eiusdem actus futuri ex vi talis decreti repugnaret libertati eius, quoad exercitium, neque præferretur ut contingens, sed ut necessario consequens ex antecedenti suppositione, præterea sur i aitem quæ de peccato sequitur, quod in simili decreto præscitur futura, saltem quoad ipsos actus, à quibus est inseparabilis malitia, quæ quidem absurditas quanta sit, sapienter inculcatur à nobis, & milles repetetur, ac latissimè in discursu huius operis tractabitur, quia res est summæ considerationis, & quæ huic materiæ magnam lucem affert.

Ex quo aduertimus tertio (quod supra iam tactum est) auctores contrariæ sententiæ reducere totam rationem præscientiæ diuinæ circa futura contingentia ad necessariam illationem actus liberi ex hoc decreto prædeterminante: nam sine illo putant, non posse esse veritatem determinatam in his propositionibus de futuro; hoc enim est totum suæ scientiæ fundamentum in hoc puncto necessitatis de præscientia conditionata. Vnde duo ex illis sequuntur incommoda, vnum in re ipsa, & contra doctrinam certam, aliud in sua schola, & contra principia recepta ante hanc controuersiam. Primum est, quod reuera Deus non habet præscientiam contingentium, sed necessariorum, quia ut primum illa futura præscire possit, quæ ex se, & in ordine Deum non ad causam proximam essent contingentia, facit, habereque ut necessario eueniant, ut sic illa præscire possit. Vnde quidam ex dictis Theologis non dubitant dicere, Deum non minus euidenter cognoscere futurum effectum in voluntate creatà à se prædeterminatam, quàm in causa naturaliter agente: at hoc dici non potest; ergo neque primum audendum est. Consequentia cum minori sunt notæ Maior autem satis probata est ex dictis in præcedentibus capitibus, iunctis his quæ in præcedenti Prole-

Secundum
fuit D.
Thomam
definitum
in
aliqua
futura
contingen-
tiam pre-
sentia in
eternitate.

Prolegomeno dicta sunt, & iterum est late proban-
da in lib. 5. Secundum incommo- dum est, quod
si vera est illa sententia, frustra laboravit D. Tho-
mas in explicando modo, quo Deus præscit futu-
ra contingentia absoluta per præsentiam æterni-
tatis, immeritoque dixisset, non posse cognoscere
illa in causa: nam licet non cognoscat in causa pro-
xima nudè sumpta, quia sic non est causa comple-
ta, cognoscit tamen in causa completa per deter-
minationem impressam à causa prima, quam de-
terminationem futuram esse in sua voluntate cog-
noscit. Nec esset vlla differentia in cognoscendis
futuris, quæ à sola Dei voluntate pendent, & quæ
pendent à voluntate creata: nam omnium cog-
nitio ad solam Dei voluntatem resolvitur. Hæc au-
tem omnia quàm sint noua in doctrina D. Thomæ,
ex locis supra allegatis, ex veteribus Thomistis,
quos etiam allegauimus, satis constat.

Quartò aduerimus in his obiectionibus, &
aliis quæ ab istis auctoribus fiunt, non distingui
in his futuris contingentibus determinationem
futuri effectus in causa, vel in se, quam etiam vo-
cauimus nec determinationem in actu primo, vel
in actu secundo. Hinc enim ex eo, quod effectus
futurus non habet determinationem in actu primo
in voluntate creata absque decreto præde-
terminante iuxta eorum sententiam inferunt non
habere determinatam veritatem, quia nimirum
supponunt nullam posse esse determinationem talis
effectus, in qua veritas determinata propo-
sitionis de futuro nitatur. At verò D. Thomas in
absolutè futuris aliam determinationem effectus
agnoscit, nimirum præsentia- litatis in æternitate,
quæ non est in causa, sed in ipso effectu in seipso,
& consequenter includit determinationem cau-
sæ ad illum producendum in actu secundo, vt
præsentem æternitati, & per ordinem ad il-
lam determinationem, & præsentiam habent
propositiones sub modo de futuro prolata de-
terminatam veritatem. Ad hanc autem deter-
minationem actualem etiam vt præsentem æterni-
tatem non oportet supponere causam ad vnum deter-
minatum in actu primo, sed satis est suppone-
re illam completam omnimodo in actu primo, non
ad vnum tantum effectum, sed ad plures cum in-
differentia: nam à tali causa potest prodire determi-
natus effectus pro eius libertate, & de necessitate
aliquis prohibet considerando actum vt futurum,
quæuis non hic, vel ille determinat ex vi dispo-
sitionis causæ in completo actu primo, sed confu-
se aliquis: considerando autem actum vt præsen-
tem æternitati necessario futurus est certus, & de-
terminatus actus in specie & indiuiduo, & ad il-
lum potest supponi concursus ex parte Dei ad hæc
omnia determinatus, ac sufficiens, & simulta-
neus, qui satis est, vt effectus possit esse determi-
natus sine alia prædestinatione; quæ libertatem legat.
Et ideo D. Thomas illum modum cognitionis
vtnecessarium ad saluandam libertatem, & consi-
liandam cum illa præscientiam excogitauit, vel
potius ex antiquioribus Patribus hausit. Idem ergo
modus determinationis intelligendus est in fu-
turis conditionatis in ordine ad præscientiam, illa
enim etiam potest intueri vt præsentia ex hypo-
thesi, seu ad modum præsentium, & potest intue-
ri causam non solum quoad dispositionem, &
virtutem completam in actu primo, sed etiam
quoad actualem habitudinem, & determinatio-
nem per actuale influxum in talem effectum,
quem Deus infinita efficacia intelligendi intueri
potest per modum præsentis. Nam eadem est ha-
bitudo inter talem causam apprehensam, vt præsen-
tia, & in se existentia ex hypothesi, quæ intelli-

tur esse inter illa vt præsentia æternitati. nam etiam
hæc præsentia est obiectiua, & non est de re verè,
& realiter existente ab æterno, sed de re, quam
Deus ita prorsus intuetur, ac si verè in se existeret,
vel sicut intuetur illam nunc, quando in se iam
existit, & ideo de illa intuetur non solum quid potest
operari, sed etiam quid operatus ex efficacia, & in-
finitate sui æterni intuitus. Ex eodem ergo simi-
li modo intuetur emanationem futuram talis ef-
fectus à tali causa supposita ex hypothesi per mo-
dum præsentis: nam eadem est ratio, & nulla
maior inuenitur repugnantia. Et tota hæc excel-
lens cognitio meritisimè recognoscitur in
infinita scientia Dei thesauro.

Satisfit obiectionibus numero primo, & se-
cundo propositis.

His positis facile est ad singulas obiectiones re-
spondere. Ad primam, in qua inferebatur ali-
quid esse futurum saltem sub conditione siue vo-
luntate Dei, respondetur negando sequelam, in-
cludit enim in ipsa hypothesi decretum liberum po-
nendum in re, vt ab illo possit esse effectus, qui
dicitur sub conditione futurus, quia ab illo essen-
tialiter pendet. Quod necesse est fateantur, qui di-
cunt Deum per suum concursum determinare vo-
luntatem, quia consequenter negare non possunt,
quin Deus per scientiam simplicis intelligentiæ
cognoscat, quod si voluntas hominis cum tali ob-
iecto, & cognitione creetur, & ipse Deus velit cum
illa concurrere ad talem actum, illum efficiet.
Solumque est inter nos, & ipsos differentia, quod
ipsi dicunt, illum concursum esse præuium, &
prædeterminatum voluntatis creatæ, & ideo
consequenter dicunt in illo, si dandus sit, cog-
nosci infallibiliter futuram determinationem
creatæ voluntatis: nos autem dicimus concursum
non esse prædeterminantem, sed concomitan-
tem, & ideo in decreto dandi illum, aut per mo-
dum illationis, ex illo non cognosci liberam de-
terminationem voluntatis futuram, sed cognosci
in se ipsa præsentia- liter ex vi & efficacia diuini in-
tuitus. Vnde si argumentum coarctetur ad volun-
tatem Dei prædeterminantem, ita vt illatio sit, se-
qui ex nostra sententia, aliquid esse futurum sine
voluntate Dei prædeterminante, concedimus se-
quelam, est enim consequens verissimum, non
solum in conditionatis futuris, sed etiam in absolu-
tis, vt satis nos docet actus peccatorum, etiam vt
tales actus sunt, & liberè fiunt. Neque hoc est
contra Dei omnipotentiam, vel absolutum domi-
nium, quia talis effectus non est futurus sine in-
fluxu omnipotentia Dei, nec sine voluntate sua,
quia vult, & voluntatem creatam sinere liberè
operari, & cum illa concurrere, possitque si vel-
let illum actum impedire, aliter se habendo cum
voluntate creatâ. Si autem vult illum indifferen-
tem sinere, necesse est, vt quod voluerit ipsa ope-
retur, & consequenter etiam necesse est, vt ipse
Deus præsciat, quid ipsa voluntas creatâ sic con-
stituta operatura, & volitura sit.

Vnde facilis est responsio ad primam confir-
mationem: concedimus enim æquiparationem, Ad primam
quæ in illa sit inter futura absolute, vel sub con-
ditione quantum ad hoc, quod sicut nihil est ab-
solutè futurum, nisi quod Deus aut vult fieri, aut
vult sinere vt fiat; ita in conditionatis nihil est
futurum ex hypothesi, nisi quod Deus aut vellet
fieri, aut vellet sinere vt fieret. Discrimen autem
est, nam respectu absolute futurorum illud velle
Dei supponitur præexistens in Deo ante præscien-
tiam absolutam, respectu verò futurorum sub
conditione non ita supponitur, sed tantum in-
cludi-

Instantia
quædam.
Refellitur.

Sola illa
conditio-
nata decre-
ta admittenda
sunt in
Deo, quæ
diuina pro-
videntia cur-
ras, consentanea,
& vtilia
sunt, &
in generali-
bus princi-
piis eius
fundari pos-
sunt.

9.
Secunda
confirmatio
dissoluitur
distinguen-
do duplicem
rationem
cognoscendi
vel per
modum
principij
vel per m-
odum r-
ationis.

cluditur in conditione tanquam coniungendum cum illa, si in ipsa poneretur. Et ratio, discriminis est clara, quia scientia absoluta terminatur, ad effectum secundum actuale existentiam præsentem absolute æternitati Dei, & ideo necessario supponit in Deo actuale decretum æternum, à quo dimanaturus est concursus ad talem effectum. At verò conditionalis nihil ponit in esse, unde per scientiam illius non videtur effectus ut absolute futurus, sed tantum sub conditione, & ideo non necesse est, ut decretum Dei in ipsa supponatur, sed sufficit ut in conditione includatur. Quod verò in illa confirmatione additur non repugnare, quod sint in Deo aliqua decreta conditionata, iam declaratum est in cap. præcedenti, quatenus id verum sit, & quomodo id non sufficiat, ut tota scientia futurorum sub conditione ad talia decreta conditionata, tanquam ad vnicum, & necessarium fundamentum reuocetur. Nam ut talia decreta præcisè spectata sint ratio sufficiens præsciendi futura, oportet, ut ex parte Dei sint absoluta, & prædefinitiva voluntatis creatæ, ut in tali decreto possit esse infallibilis futura cooperatio creatæ voluntatis. At verò respectu malorum actuum non sunt possibilia decreta prædeterminantia, quia repugnant diuine bonitati & sapientiæ, siue illa sint absoluta, ex parte obiectorum, siue conditionata, quia eadem est vitiorumque ratio, si ex parte Dei sint absoluta & prædeterminantia. Respectu autem bonorum actuum repugnant talia decreta libertati ipsorum, si efficaciter sint prædeterminantia quoad executionem, ut supponitur. Si verò solum sunt prædefinitiva secundum ordinem intentionis, necesse est, ut supponant scientiam conditionatam ne libertatem tollant, & ideo non possunt esse sufficiens talis scientiæ fundamentum. quæ omnia infra lib. 7. latè probanda sunt de absolutis decretis, & ideo nunc à longiori probatione supersedemus, supponendo, quod certissimum est, eandem in hoc esse rationem de decretis conditionatis, quæ de absolutis. Accedit præterea, quod multiplicatio talium decretorum conditionatorum superuacanea est, & inutilis, ac otiosa, & sine fundamento introducta, ut probaui. Sola ergo illa conditionata decreta admittenda sunt, quæ diuina providentia, consentanea, & vtilia inveniuntur, & in generalibus principijs eius fundari possunt. Hæc autem ita sunt conditionata, ut etiam ex parte Dei non sint omnino absoluta, quoad executionem effectus, & prædeterminationem causæ secundæ. Quod si respectu contingentium absolute futurorum aliqua sunt decreta simpliciter absoluta, & prædefinitiva ex parte Dei, de se includunt virtute conditionem, & ideo necesse est ut supponant illam quasi purgatam per scientiam conditionatam, ut simpliciter, & absoluta esse possint, ut in lib. 5. cap. vi. latius declarabo.

Ad secundam confirmationem respondetur duplicem posse distingui rationem cognoscendi scilicet vel per modum principij, vel per modum termini, seu ex parte cognoscentis, aut ex parte rei cognoscendæ. Dico ergo veritatem Dei esse rationem cognoscendi omnes voluntates creatas, & creatibiles ex parte principij, seu ex parte ipsius Dei, ut est creaturarum scientia. Et sic quamuis Deus per seipsum sciat omnia possibilia fieri ab ipso, nihilominus supponit ex parte obiecti veritates necessarias, ut hominem esse animal rationale & similia. Et similiter supponit illa scientia veritates possibiles, ut hominem posse peccare, vel bene agere. Et cum eadem proportionem supponit veritatem cognoscibilem in futuris contingen-

tibus, tam absolutis, quam conditionatis, quamuis per seipsum, & per suam veritatem in cognoscendo, id est, per suam infinitam, & certissimam scientiam, & per suas ideas ut rationes cognoscendi aliam omnem veritatem intueatur. Cum verò obicitur, quia Deus non potest hoc modo absolute per se cognoscere veritatem futuram, si ab ipso tamen non pendeat, concedimus assumptionem: negamus autem subsumptionem, nimirum futura conditionata non pendere à Deo, si non supponant in Deo decretum, satis enim est, quod in conditione illud includant, quia propter essentialiam dependentiam necessario includi debet, ut declarauimus, neque oportet ut tale decretum sit prædeterminans, neque quod sit adæquata ratio veritatis futuræ, quando talis est, cum non solum ab illo, sed etiam à libero arbitrio pendeat tanquam à sua concausa simul in suo genere conuersura, quæ dependentia, ut futura, non potest in illo decreto cognosci, sed in se, ut iam declarauimus.

Ad vltimam confirmationem negatur sequela, nimirum, si Deus cognoscat talia futura ante terminum suum decretum prædeterminans sub conditione, sequi ut illa cognoscat, vel ut per se necessaria, vel ut futura ex aliqua alia causa extrinseca prædeterminante hominis voluntatem. Neutrum enim sequitur, non quidem primum, quia licet hæc sint contingenter futura, habere possunt determinatam veritatem, non quia per se necessaria sit simpliciter, sed quia ita futura est, unde ad summum resultat necessitas suppositionis, qua dicitur, id quod est, necessario esse, sic enim quod futurum est necessario erit. Neque etiam sequitur secundum, quia voluntas humana, ut se determinet, non indiget causa intrinseca determinante, neque alia causa extrinseca propriè, & physice cooperante præter Deum. Unde ad exemplum in argumento propositum de duabus voluntatibus, v. g. Petri & Pauli conceptis sub esse possibili, & applicatis cum eisdem obiectis, & circumstantiis ad operandum, de quibus in quodam priori rationis æquè præfatur posse consentire & dissentire, & in alio signo rationis posteriori de vna præfatur esse consensuram, & de alia esse dissensuram, cuius diuersitatis, & præscientiæ ratio non creditur reddi posse, nisi ex aliqua causa extrinseca prædeterminante. Verumtamen non ita est: aut enim postulat ratio diuersi euentus, aut ratio præscientiæ illius ex parte Dei. Prior ratio propria, & proxima est liberum arbitrium, vel solum in malis, vel adiutum in bonis. Neque contra hoc obstat, quod illa voluntates in priori signo sint æquè indifferentes: nam potius ex hac ipsa indifferentia nascitur, ut vnus sic, alius sic operetur pro suo arbitrio, etiam cæteris omnibus antecedentibus existentibus paribus, quia hoc ipsum postulati libertatis dominium, ut in Prolegomeno præcedenti ostensum est. Frustrà ergo obicitur, vel cogitatur necessarium esse recurrere ad constellationem, vel indiuiduationem, seu complexionem: nam liberum arbitrium his omnibus dominari potest, si velit. Ex intrinseca ergo potestate illius futura esse poterit illa diuersitas. Supposito autem quod sit futura, non oportet ex parte Dei aliam rationem reddere, ut cognosci possit, nisi quia infinitam vim habet cognoscendi & omnem veritatem in se ipsa intueniendi sine villo discursu formali, vel virtuali, sed per solam simplicem veritatis contemplationem.

CAPVT X.

Alteri obiectio occurritur, & an scientia visionis sit causa futurorum explicatur.

IN fine huius Prolegomeni necessarium visum est de causalitate præscientiæ diuinæ circa futura contingentia pauca præmittere, tum quia hæc resolutio necessaria nobis erit ad auxilia diuinæ gratiæ explicanda; nam hæc ratione hoc tempore valde agitata est hæc controuersia, tum etiam ad occurrendum obiectioni, quæ contra præcedentem resolutionem fieri potest, videtur necessaria. Nam perinde comparari debet scientia conditionata ad contingentia sub conditione futura, sicut comparatur præscientia absoluta ad res aliquando futuras, sed per absolutam præscientiam non prævidentur futura, nisi quatenus eadem scientia est causa illorum, ergo ut præscientur futura sub conditione, oportebit, ut eadem præscientia sit causa futuritionis illorum. At hæc esse non potest; ergo nec potest dari talis præscientia. Minor (cetera enim nunc supponuntur) probatur, tum quia Deus non habet causalitatem circa futura tantum sub conditione, cum illa reuera futura non sint, & quatenus talia sunt, sub latitudine entium possibilium permanent; tum etiam, quia licet in illis velimus conditionatam causalitatem considerare, hæc non potest scientiæ attribui, alioqui oportebit, in ipsa hypothefi, seu conditione eandem scientiam inuolueret, sicut diximus in illa conditione includi decretum voluntatis Dei sufficientis ad causalitatem talis futuri. Hoc autem est impossibile, alioqui circulus committeretur, seu sensus identicus fieret, perinde enim esset, ac si decretum: Si virtutes in Tyroherent, & voluntas Dei, cum præscientia futuri consensus concurreret, Tyrii penitentiam agerent: hoc autem frivolum est, & absurdum, ut constat; ergo repugnat dari talem scientiam, si ipsa scientia est causa futuritionis rerum. Vt hæcigitur obiectio dissoluitur, necessarium, est expendere, an id, quod supponit de causalitate scientiæ visionis, verum sit, & consequenter tractandum erit, an hæc causalis propositio vera sit, Quia Deus præscit hoc esse futurum, ideo futurum est. Per occasionem verò, & quali necessariam confectionem in fine videbimus, an altera causalis vera sit, Quia hoc futurum est, ideo Deus illud præscit.

An scientia visionis sit causa rerum.

Est ergo prior sententia affirmans illam causalitatem, Hoc est futurum, quia Deus scit illud esse futurum, esse veram; quod est dicere scientiam visionis, ut talis est, esse causam futuritionis, vel præscientiæ obiecti sui; hæc enim duo in idem redeunt, & ideo de illis indifferenter loquimur. Hanc sententiam defendunt hoc tempore moderni Thomistæ supra allegati, eamque antiquis Scholasticis tribuunt cum Magistro in 1. d. 39. & in speciali refertur Albertus art. 3. Bonauent. art. 1. q. 1. & 2. Maxime verò probatur in primis auctoritate D. Thomæ 1. p. q. 14. art. 8. ad 1. vbi refertur Origenem dicentem, Non propterea Aliquid scitur, quia id scit Deus futurum, sed quia futurum est, ideo scitur à Deo antequam fiat. Exponit, priorem partem intelligendam esse considerando rationem scientiæ non habentis adiunctam voluntatem potestatiorem autem partem accipiendam esse in ratio-

ne consecutionis, seu illationis, non secundum propriam rationem causalitatis. Et in solutione ad tertium ait, obiectum scibile non comparari ad scientiam Dei ut mensuram eius, sed è conuerso scientiam Dei esse mensuram eius, quia est scientia artificis, quæ est mensura arte facti. Et art. 16. dicit Deum de rebus à se factis habere scientiam practicam, quæ non est nisi scientia visionis.

Secundò videtur hæc expressa sententia Augustini: nam lib. 6. de Trinitat. cap. 10. & lib. 15. cap. 13. expressè dicit: Creaturas non quia sunt nouit Deus, sed ideo sunt, quia nouit. Et lib. 5. de Ciuit. cap. 9. de creaturis ait: Quidquid valent, & quidquid factura sunt, certissime valent, & factura sunt, quia valiturus ille præscit, cuius præscientia nulli non potest. Similia ferè verba habet Gregor. lib. 20. Moral. cap. 23. aliàs 24. dicens: Quicunque sunt non ab æternitate ideo videntur, quia sunt, sed ideo sunt, quia videntur. Boet. Eamque sententiam videtur latè docere Boetius lib. 5. de Consolat. profa vlt. circa finem, vbi etiam Dionys. Carthus. ita exponere videtur, & illius verba postea referemus.

Tertio suadetur hæc sententia rationibus.

Prima, & præcipua est, quia scientia visionis non est speculatiua, sed practica; ergo est causa rerum. Consequentia clara est. Antecedens probatur, quia scientia simplicis intelligentiæ, est tantum speculatiua; ergo scientia visionis est practica. nam sicut scientia visionis, & scientia simplicis intelligentiæ adæquatè diuidunt scientiam Dei, ita etiam practica, & speculatiua, & ideo si scientia simplicis intelligentiæ speculatiua est, necesse est ut scientia visionis sit practica. Secundò probatur idem antecedens, quia scientia visionis non supponit obiectum suum, sed illud operatur; ergo est practica. Consequentia clara est. Antecedens verò probatur, quia scientia Dei non contemplatur res existentes, nisi ut præsentis æternitatis, & ut à se factas; ergo non possunt obiecta illius scientiæ antecedere causalitatem eiusdem scientiæ, sed causando illa, intueretur illa quasi terminum suæ causalitatis. Secundatio est, quia aliqua scientia Dei est causa rerum: sed scientia simplicis intelligentiæ non est causa rerum; ergo scientia visionis est scientia illarum rerum, quæ per illam videntur. Consequentia supponitur ex sufficientia partitionis diuinæ scientiæ in visionis & simplicis intelligentiæ. Maior item ut certa relinquitur. Minor autem patet. Primò, quia nulla scientia antecedens determinationem voluntatis Dei potest esse causa rerum, quia ut sic non est ordinata ad opus, hæc enim ordinatio per voluntatem sit, nec potest esse causa, nisi prout ordinatur ad opus. At verò scientia simplicis intelligentiæ ut talis est, antecedit decreta libera diuinæ voluntatis, ut per se constat; ergo ut sic non est causa. Et confirmatur primò, quia scientia, ut sit causa, debet esse practica, ut per se notum est: at scientia simplicis intelligentiæ non est practica, sed speculatiua, teste D. Thomæ 1. p. q. 14. art. 16. & ibi Caietan. ergo. Et confirmatur secundò, quia scientia, quæ est causa rerum, est libera, potuit enim non esse causa, sicut res potuerunt non esse: at scientia simplicis intelligentiæ non est libera, sed sola scientia visionis. Tertia ratio sit, quia si scientia visionis non esset causa futuri, futurum esset causa visionis: hoc autem secundum dici non potest, quia temporale non potest esse causa æterni; ergo primum dicendum est. Maior sumitur ex D. Thomæ q. 2. de verit. art. 14. vbi simili discursu probat scientiam Dei esse causam rerum; quia omnis scientia, vel est causa obiecti, vel causata ab illo, vel vtrumque ab vno tertio: scientia autem Dei nec

3. Secundo dicitur: *authoritate patrum.* August.

Gr. gor.

Boet.

Dionys.

Carthus.

4. Tercio ra-

one.

Prima.

Secunda.

D. Thom.

Tertia.

F. Thom.

nec ab obiecto, nec ab aliquo tertio causatur; unde necesse est, ut sit causa sui obiecti: hæc autem ratio æquæ ad scientiam visionis applicari potest.

5.
Affertio
negatiua.

Nihilominus dicendum est scientiam visionis quatenus ratione distinguitur ab omni alia scientia Dei, ac præcisè spectata, secundum respectum, quem scientia visionis, ut talis est, denotat, non esse causam obiecti sui, sed supponere illud, ideoque in rigore, & proprietate causalis notæ falsam esse illam propositionem, quia Deus præsciuit hoc esse futurum, ideo futurum est. Hanc sententiam docui prius in lib. 1. de Auxil. cap. 13. num. 15. & in lib. 1. de Scientia Dei cap. 5. num. 9. & postea in 1. p. lib. 3. de Attributis Dei positius cap. 4. num. 10. & sequentibus, ubi auctoritate, & ratione confirmata est: propter nouas autem impugnaciones aliquid addere necessarium visum est. Animaduertimus autem sermonem esse de scientia visionis, seu rerum existentium, aut futurarum formalissimè, ac præcisè ut talis scientia est. Nemo enim dubitat quin scientia Dei sit causa omnium actuum futurorum, quatenus boni sunt sed quia illa scientia, quæ in se unica, & simplicissima est, sub diuersis rationibus spectatur a nobis, ideo dicimus præcisè consideratam, ut est scientia visionis ut & institutionis rerum, non esse causam, sed supponere causalitatem, & intueri, quod ab ipsa media voluntate, & omnipotentia sua factum est, iuxta illud Genes. 1. *Videt Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona.* Ex quo non immerito argumentari possumus, quia illud verbum non potest nisi de scientia visionis intelligi, & verbum *fecerat* satis aperte indicat illam visionem supposuisse res iam factas, ac proinde ut talis visio est, non fecisse illas, sed eas per omnipotentiam a voluntate applicatam, & per alium modum scientiæ, vel artis directam iam factas vidisse, & in eistanquam bonis complacuisse. At verò scientia, quæ supponit rem factam, non est causa eiusdem, quatenus talis scientia eius est; ergo neque scientia visionis est causa rerum factarum.

6.
Prob. secundò ex
Patribus.

Secundò probatur auctoritate Patrum dicentium, res non esse futuras, quia Deus scit illas esse futuras. hæc enim negatio in illo proprio sensu potest esse vera, si scientia visionis est causa futurorum, quia si est causa, est vera, imò & realis & physica causa: sed per illam causalem locutionem nihil aliud significatur, nisi huiusmodi causalitas: ergo Patres negantes illam propositionem causalem, dictam planè causalitatem negant. Sunt autem illi Origen. Hieronym. Iulianus, Chrysostom. Beda, Cyrillus, & Damascen. quos dicto lib. de Auxil. cap. 13. retuli, ex quibus solius Damasceni verba hic expendere visum est. Ille in Dialog. contra Manich. prope finem, sic inquit. Deus ea, quæ voluntariè a nobis futura sunt, hoc est, ea quæ in potestate nostra sita sunt, minime, virtutem, ac vitium præsciens, ea demum definiit, quæ in arbitrio nostro minime consistunt. Ac quidem res Dei præsciens a nobis causam haudquamquam habet: at verò ut ea, quæ facturi sumus, præsciat a nobis proficiuntur: nam si facturi non essemus, ne ipse quidem quod futurum non esset, prænosceret. Et quidem Dei præscientia vera, atque inuolabilis est, verum ipsa haudquamquam causa est, cur omnino fiat id, quod futurum est, quin potius, quia hoc, vel illud facturi sumus, idcirco prænoscit Deus. Quod testimonium adeo est expressum, & luculentum, ut nec declaratione indigeat, nec tergiversationibus subesse posse videatur. Solum aduerto eleganter declarasse Damascenum, Deum non accipere scientiam a rebus futuris, seu suæ æternitati præsentibus, sed ex se habere vim præsciendi, & nihilominus quòd illa

Damasceni
locus expen-
ditur.

scientia terminetur; ad hoc, vel illud obiectum a nobis pendere, quatenus in nobis est ponere, vel non ponere, obiectum ad quod terminanda est illa præscientia, & ideo voluntas nostra causa est, quòd hoc vel illud sit. At quòd prænoscat Deus (ut infra repetit) in vero præsentis ipsius potentia ascribendum est. Et in hoc sensu disertè negat, scientiam Dei, quæ prænoscat futura, esse causam, cur omnino fiat id, quòd futurum est. ubi particula omnino emphasim habet ad significandum scientiam Dei non esse causam determinantem talem euentum futurum, sed futuritionem eius supponere. Et in eodem sensu subdit, quia hoc, vel illud facturi sumus, ideo prænoscit illud Deus. ubi causal s nota non dicit causam ex parte Dei, sed rationem, vel conditionem, quæ supponi debet ex parte obiecti.

Similiter Eusebius lib. 6. de Preparat. Evangel. cap. 9. ut declaret præscientiam Dei necessitatem actibus liberis non imponere, ita concludit. *Deus cum vniuscuiusque voluntatem præuideat, hunc perperam, illum rectè acturum non ignorat. Non ergo præcognitio futurorum causa: nec enim villo pacto ad peccandum Deus quemquam impellit, aut mouet, sed e contra. Dicam enim, etiamsi absurdum multis fortasse videatur, id quòd futurum est, causa est, ut Deus euenturum illud præuideat; non ergo ideo fit, quia præscitur, sed quia futurum erat, præscitur.* In quibus verbis profectò non habet locum vulgaris expositio, quòd illa particula causalis solum significet consecutionem, seu illationem vniuscuiusque: tum quia si in hoc sensu loqui voluit Eusebius, profectò non timuisset ne sua sententia multis fortitan absurda videri posset: euentiam quia immerito negasset priorem partem, scilicet, rem fieri, quia præscitur, nam secundum illationem certissimum est, rem esse futuram, si præscita est. Item in illo sensu etiam in peccatis verè diceretur. Petrus peccabit, quia Christus prædixit utique secundum necessariam illationem, seu consecutionem. At hoc etiam Eusebius negat, loquitur ergo in proprietate causalitatis aliquo sensu, & ideo etiam ad probandum scientiam non esse causam, addit. *nec enim Deus quemquam ad peccandum mouet, aut impellit. Et hunc modum concordandi præscientiam Dei cum libertate arbitrij, & declarandi, quomodo Deus, licet præsciat peccatum futurum, non sit causa eius, sequuti sunt ceteri Patres, præsertim Hieronym. dialog. 3. contra Pelagian. ubi contra Marcionem ait. Non ideo peccauit Adam, quia Deus hoc facturum nouerat, sed præsciuit Deus, quasi Deus, quod erat propria voluntate facturus. Et similiter dixit Leo Papa sermon. 16. de passione Domini. Non impietate furentium manus immisit in se Dominus, sed admissis, ut nec præsciendo, quòd faciendum esset, coegit, ut fieret.*

Tertio ad locum Cyrilli supra allegatum addi potest alius, ubi de Iuda ait. Non ideo, quia de Cyrillo illo scriptum est, quòd periturus esset, propterea euenit processit, &c. Verum quoniam malignitate sua periturus omnino erat, idcirco id omnino futurum esse Scriptura prædixit, quam falsum quicquam dicere impossibile est. Deus enim per Scripturam loquitur, &c. Quod prosequitur, ostendens planè idem esse de præscientia Dei. Et quamvis ibi de peccatis loquatur, tamen quia hoc fundat in ratione libertatis, scilicet, quia Deus suo præiudicio, ac præscientia eius in omnibus futuris locum habet, sicut illam tradiderat l. 9. c. 10. Et sic potest allegari quarto loco Gaudentius Iudeorum, quod erat crudeliter factum, prædictum est non insum, nec ideo factum est, quia prædictum erat, sed ideo prædictum erat, quia erat futurum, ut præscientiam Deus in his, quæ per libertatem hominum futura erant ostendit.

ostenderet. In quo ultimo verbo declarat sententiam ad omnes actus liberos extendi, eamdemque in diuina præscientia locum habere.

Quinto eodem modo diuinam præscientiam explicat Augustinus lib. 3. liber. arbitri. cap. 4. ubi ait necessariam connexionem, quæ inuenitur inter præscientiam Dei, & rem futuram, non prouenire ex eo, quod scientia Dei est: nam si ponamus hominem esse, qui præscit futurum, eadem necessitate inferretur euenturum esse, quod præscitum est, & inde è conuerso colligit, quod si præscientia hominis, non induceret necessitatem contrariam libertati, ita nec illam inducit præscientia Dei. qui discursus efficax non esset, si scientia futurorum Dei esset causa futuritatis illorum, nam tunc non esset bona æquiparatio ad præscientiam hominis, quia hæc non esset causa futuri præcogniti, ut per se constat. Vnde longè alia connexio esset inter effectum futurum, & præscientiam Dei quàm inter eundem, & præscientiam hominis. nam illa esset causalis, ut sic dicam, & non ita, ut consequenter illa necessitas, qua sequitur futurum ex præscientia Dei, non esset ex illa præscientia, ut præscientia est, sed ut præscientia Dei est, quia non omnis præscientia habet causalem connexionem cum re futura, sed illa præscientia Dei, & ita ruit tota responsio, & declaratio Augustini. Igitur sententia eius est, quod si præscientia hominis non est causa futurorum, etiam illa præscire ponatur, ita nec præscientia Dei, ut est scientia visionis futurorum, est causa illorum: vnde concludit. Sicut itaque non sibi aduersantur hæc duo, ut tu præscientia tua noueris, quod alius sua voluntate facturum est, ita Deus neminem ad peccatum cogens, prauideri tamen eos, quia propria voluntate peccabunt. Et infra subinfert. Hinc ergo iam intelligitur, quia iustitia Deus peccata puniat, quia, quæ noui futura, non facit. Dicit fortasse aliquis id esse speciale in peccatis, quia Deus illa non facit, neque per scientiam visionis, neque per aliam, neque per voluntatem est. Sed contra hoc est, quod prior discursus Augustini generalis est, & ad omnes actus futuros tam bonos, quàm malos, & ideo, licet in malis ponatur exemplum, non ideo coarctat sententiam, eo vel maxime, quod statim argumetur ab actibus bonis ad malos, quia Deus dat præmium bonis actibus, etiam illi præsciat illos, ergo etiam dabit supplicium pro malis, licet illos præsciat. Supponens profectò ex vi præscientiæ futurorum non magis facere Deum bonos actus, quàm malos, licet per voluntatem, & alias virtutes, seu attributa sua efficiat bonos actus, & non malos, ut mali sunt. Vnde addo ex vi discursus Augustini Deum præsciendo actum malum futurum, non magis efficere illum per ipsam præscientiam quoad actum materiale, quàm quoad formalitatem peccati, quia etiam ad materiale actum non cogit præscientia, nec inducit, sed illum supponit, & quasi extrinsecè ad eum comparatur, sicut visio, vel scientia hominis ad rem visam, vel scitam, tum quia non aliter videt Deus malitiam peccati, quàm videndo actionem ipsam, cù obiecto, & modo, ac circumstantiis, quibus fit: nam inde videt malitiam resultare, & ideo intuetur, tum etiã, quia alias non satis responderet dicentibus, Deum præsciendo peccatum cogere ad illud, quia illi de actionibus ipsis loquebantur, & in eis ponebant necessitatem à præscientia prouenientem, quàm non aliter Augustinus excludit, nisi negando præscientiam esse causam actionis.

Atque similem doctrinam habet Augustinus l. 5. de Ciuit. c. 10. ubi prius in generali loquitur dicens: Non propterea nihil esse in nostra voluntate quia Deus præscit, quid futurum esset in nostra voluntate, & postea subdit, Nec enim ideo peccat homo, quia Deus illum peccaturum esse præscit. Vbi certè non solum de peccato pro formali, sed etiam de actione peccati loquitur: nam si

de ipsa actione dici posset, ideo Petrus negauit Christum, quia Christus id prædixit, vel præsciuit, consequens profectò esset, ut de peccato idem dici posset, cum talis actio hic, & nunc liberè facta non possit à malitia separari. Præter rationem factam, quod aliter non satis faceret Augustinus difficultati, accedit, quod idem sentit de voluntate non peccandi cum adiungit, etiam si Deus præscierit, hominem esse peccaturum, nihilominus, si ipse nolit, non peccat. Sed si peccare noluerit, (inquit) etiam hoc ille præsciuit, planè sentiens hoc etiam non fieri ex vi præscientiæ, sed supponit futurum, ut præsciatur, iuxta regulam Aug. l. 4. Gen. ad liter. cap. 32. Neque enim cognitio fieri potest, nisi cognoscenda præcedant. quæ regula; ut vniuersalis sit, non de antecessione obiecti secundum actualem existentiam, sed secundum veritatem & secundum esse obiectiuium intelligenda est. Et non in eo fundatur, quod cognitio à rebus sumitur, quia hoc in solis hominibus verum habet, sed quia cognitio conformatur rei cognitiæ, ut vera sit, vnde supponit in illa obiectiuam veritatem.

Sextò addimus Anselmum, qui toto lib. de Concord. hoc præcipuum iacet fundamentum concordiæ, præscientiæ, prædestinationis, & gratiæ cù libero arbitrio, quod præscientia futurorum non est solidum, suppositio antecedens futurum, ut futurum est, sed consequens illud. Declarat autem quid intelligat per antecedentem suppositionem, dicens, esse illam, quæ facit non esse futuram, ergo ex sententia Anselmi præscientia Dei non facit rem esse futuram, alioqui esset suppositio antecedens, quod ipse negat, ergo talis scientia non est causa futuri, ut futurum est: solum enim esse posset causa in genere efficiens, utique faciendo, ut sit futurum. Vnde in actibus liberis futuris à Deo præscitis ait, solum esse necessitatē illam, quæ ipsa voluntatis libertas facit. Vnde concludit, Hæc omnia Deus, qui sit omnem veritatem, & non nisi veritate sciuit, sicut sunt spontanea, vel necessaria videt, & sicut videt, ita sunt. Et infra. Quamuis necesse sit fieri, quæ præsciuntur, quedam tamen præscita, (scilicet futura libera) non eu enim ea necessitate, quæ præcedit rem, & facit. In quibus verbis, & toto discursu illius operis hoc agit, ut à scientia visionis causalitatem rei futuræ excludat, sed ad illam supponi doceat tanquam veritatem, quæ aliunde habet necessitatem, quàm ex eo, quod futura esse supponitur. Atque eodem modo hanc præscientiam declarat Beda in lib. variar. quæstion. q. 13. ubi vtitur exemplo scientiæ, seu visionis hominis quo usus est Augustinus. nam sicut homo, ait, videndo hominem iacentem non facit illum iacere, ita nec Deus præsciendo hominem operaturum, facit illum sic operari, ergo sicut visio hominis non est causa effectus, quem videt, ita nec ista scientia intuitiua est causa, ex horum Patrum sententia.

Vltimò, quia non defuit Theologus, qui ausus fuerit dicere Boetium contrariam sententiam expressè docuisse, contrarium verissimum esse paulo diligentius ostendam. Ille igitur lib. 5. de Consolat. prosa 3. cum argumentum proposuisset ex præscientia futurorum contra libertatem, subiungit, Neque enim illam probo rationem, quæ se quidam credunt hunc quæstionis nodum posse dissoluere. Auiunt enim, non ideo quid esse euenturum, quoniam id prouidentia diuina futurum esse prospexit, sed è contrario potius, quoniam quid futurum est, id diuinam prouidentiam latere non posse. Deinde in tota illa prosa contra dictam responsonem argumentatur; postea verò in prosa 4. ita respondet in persona Philosophi, Quæro cur illam soluentium rationem minus efficacem putes; quæ, quia præscientiam non esse futuri causam necessitatis existimat, non impediri præscij arbitrij libertatem putat? postea verò rationem illam declarando & defendendo ad hoc

Regula Augustini. Cognitio fieri non potest nisi cognoscenda præcedant.

II. Anselmi concordia prædest. & gratiæ cum libertate, firmat assertionem nostram.

Beda.

II. Boetium nobiscum sentire probatur pluribus.

hoc in primis ita colligit. Etenim positionis gratia, ut quid consequatur aduersitas, statuamus nullam esse præscientiam, num quæ ex arbitrio eueniunt, ad necessitatem coguntur? In qua positione aperte supponit, futurum non esse à præsentia tanquam à causa, alias positio secum pugnaret, nihilque ad rem declarandam deferuiret; quia verò non est causa, rectè infert, statuamus iterum esse, sed nihil rebus necessitatis iungere: manebit, ut opinor, eadem voluntatis integra, atque absoluta libertas. Deinde, quia ipse Boetius quasi argumentando, vel subterfugiendo dixerat in prosa 3. quòd licet præscientia non sit causa, inferet necessitatem, pergit Philosophus sic vrgendo, Sed præscientia, inquit, tametsi futuris necessitas non est, signum tamen est, ea necessariè esse euentura contra quod replicat, quia hoc modo etiam præcognitio non fuisset, necessarios futurorum exitus esse constaret, omne enim signum, quod sit, ostendit, non verò efficit, quod designet. Vnde in toto discursu ad saluandam contingentiam futurorum, supponit, præscientiam non esse causam euentuum eorum, sed solum signum, seu noticiam.

13. Postea verò prosequitur declarando, quomodo Mens eiusdem rerum, quæ necessarios exitus non habent, possit esse dem ex aliis certa prænotio. Et in summa in hoc rationem constituit, quòd omne quod cognoscitur, non secundum sui vim, sed secundum potius cognoscendum comprehenditur facultatem. quod principium optimo discursu declarat tota illa prosa 4. & 5. & deinde in 6. ascendit ad diuinam eternitatem, ut inde colligat, Deum omnia prænosceremodo suo, & iuxta suam vim, & naturam, non secundum ordinem rerum cognitarum, ac proinde futura, quasi iam generantur in simili cognitione considerat. qui sane discursus optimus est, etiam attentè consideretur, non minus ad futura conditionata, quam ad absoluta applicari potest. Deinde verò reuertetur ad concludendum, quomodo præscientia non lædat libertatem, quia sicut non causat, ita neque immutat, quæ videt. Sumitque argumentum ex nostra cognitione, dicens: Quid igitur ut necessaria sunt, quòd diuino lumine lustrantur, cum nec homines quidam necessaria faciant, quæ vident? Quæ ratio nullus esset momenti, si præscientia, ut talis est, causa esset, sicut supra circa Augustinum dicebamus. Vnde subiungit. Si est diuini humaniq. præsentis digna collatio, utique vos vestro hoc temporario præfenti quadam videtis, ita ille omnia suo cernit æterno. Quare hæc diuina prænotio naturam rerum proprietatemque non mutat. Denique eandem concordiam præscientiæ cum libertate distinguendo secundum necessitatem absolutam, & conditionatam, seu consequentem & antecedentem declarat, & tandem ita concludit. Quam comprehendendi omnia, videndique præsentia non ex futurarum prouentu rerum, sed ex propria Deus simplicitate sortitus est. Ex quo illud quoque soluitur, quòd paulo ante posuisti, indignum esse, si scientia Dei causant futura nostra præstare dicantur. Hæc enim scientia vis præsentaria notione cuncta complectens rebus omnibus modum ipsa constituit, nihil verò posterioribus debet, quæ cum ita sint, manet intemerata mortalibus arbitrii libertas. Ex quibus verbis colligere voluerunt, Boëtium tribuere præscientiæ causalitatem præcticam, quia dicit, rebus omnibus modum ipsam constituere. Sed non satis perspecto, & considerato contextu ex sensu loquentis hoc intulerunt. Non enim sibi est contrarius, nec vno verbo euerit, quæ tam longo discursu confirmauerat. In his ergo solum infert, Deum non accipere scientiam à rebus, nam & scientiam, & modum scientiæ ex se, & ex sua simplicitate habet, & ideo non videt res successiuè, sicut illæ sunt, sed præsentaria notione cuncta complectens rebus omnibus modum ipsa constituit. Non quia quatenus scientia visionis sit causa illarum, sed quia eadem est scientia, quæ omnibus rebus modum imponit, dirigendo voluntatem, & quæ postea res in-

tuetur: vnde præsciendi, & intuendo illas, non mutat modum, quem circa vnumquemque ordinauit. Vel certè ipsamet præscientia, ut talis est, constituere dicitur rebus modum, non contingentiam, vel necessitatis, sed præsentia litis æternæ. Illam enim quasi constituit, vel complet Deus sua præscientia, & ideo nihil posterioribus debet. Et indirectè concluditur, quòd manet intemerata mortalibus arbitrii libertas, non quia præscientia, ut talis est, rebus conferat modum contingentiam, vel necessitatis, sed quia non aufert, sed vnamquamque rem videt, prout futura est, & illam non immutat. hic enim sensus est consequens ad omnia, quæ dixerat.

Rationes theologice, pro assertionem nostram.

Tertio principaliter argumentamur rationibus theologicis fundatis in principiis, vel communibus Theologorum, vel ab his, cum quibus disputamus, admissis. Prima ratio sit, quia Deus ita efficit res per intellectum, & voluntatem, ut immediatus ad extra efficiat per voluntatem, quam per intellectum, siue voluntas immediatè per suum actum ad extra efficiat, siue per potentiam executionis tuam, ratione distinctam, quòd ad præfens nihil agere refert: sed scientia visionis est ratione posterior, quam voluntas illa, per quam Deus ad extra operatur; ergo talis scientia non est causa rei ad extra, sed supponit iam productam per voluntatem, vel potentiam exequentem. Consequentia nota est, & minor maximè defenditur ab aduersariis. Vt autem maiorem probemus, supponimus, sermonem esse de propria efficientia, ut distinguitur ab exemplari causalitate: nam hoc posteriori modo potest explicari scientia diuina esse immediatè causa operum Dei per suas ideas, seu exemplaria, quatenus per illas dirigit actiones omnipotentis, ut effectualibus exemplaribus conformes euadant, ut in Metaph. disp. 30. sect. 7. declarauit. Sed illa causalitas est alterius rationis, & magis pertinet ad specificationem actus, quam ad exercitium actionis, propriamque efficientiam, de qua loquimur. Sic ergo intellectus maior probatur ex D. Thoma 1. p. q. 19. art. 4. ad 4. ubi ait, quòd scientia, & voluntas sunt cause eiusdem operis, sed scientia ut dirigens, & voluntas ut imperans. Et in hoc comparat Deum cum homine per artem operante, in quo ars, per quam concipitur forma operans, dirigit voluntatem, voluntas autem imperat, & mouet potentiam exequentem. Constat autem in artifice humano voluntatem immediatè concurrere ad executionem operis, quam Artem. At verò in intellectu artificis præter conceptionem formæ exemplaris & iudicium mouens ac dirigens voluntatē, quòd antecedit voluntatem ut exequentem, intelligi non potest alius actus intellectus posteriori voluntate, qui habeat rationem causæ respectu exterioris actionis, seu executionis, sed post executionem sequitur in eodem artifice visio ipsius artefacti, quæ non est causa, sed pura cognitio.

Sic ergo in Deo seruata proportione scientia antecedit dirigendo voluntatem per modum prudentiæ & artis, neque habet scientia alium immediatum influxum ad extra, sed ille est vel immediatè à voluntate, vel ut mouente & applicante potentiam exequentem, si illa est ratione distincta, ut est satis probabile, & D. Thomas in illo loco indicat. Ergo scientia quæ subsequitur post talem influxum voluntatis, & potentiam, non est causæ rei ad extra: talis autem est scientia visionis, ut constat. Eandemque doctrinam tradit D. Thomas 1. p. q. 25. art. 1. ad 4. ubi ratione distinguendo illa tria, scientiam, voluntatem & potentiam, ait quòd

Locus quo
utuntur ad
uersarij vt
sibi Boe-
tium ven-
dicent.

Sed perpe-
ram.

quod scientia dirigit. Vbi etiam solūm tribuit scientiæ in hac causalitate directionem voluntatis, & potentiam, quæ directio, & remotior est, quā voluntatis motio, & nullo modo tribui potest scientiæ visionis, quæ voluntatem iam directam supponit. Et quamvis D. Thomas ibi quoad distinctionem potentie à scientia, & voluntate sub distinctione addat, *Vel dicendum, quod ipsa scientia, vel voluntas diuina secundum quod est principium effectuum, habet rationem potentie; nunquam tamen tribuit scientia aliam causalitatem præter directionem.* Et in ipsomet ordine numerandi prius ponit scientiam, quā voluntatem, & postea art. 5. ad 1. repetit, quod in causalitate Dei potentia intelligitur vt exequens, voluntas vt imperans, & intellectus, ac sapientia vt dirigens. Vnde etiam secundum eam sententiam, quæ potentiam exequentem ab aliis attributis non distinguit, probabilius tribuetur voluntati, quā scientiæ. quod etiam sensit ibi Caietanus dum ex illa illatione colligit, *duobus modis sustineri potentiam aliam in Deo, vel vt sit potentia executiua intellectus, & voluntatis, vel vt sit ipsa voluntas consultata, vt efficaciter effectum;* per quæ verba immediatam efficaciam ad extra tribuit voluntati consultatæ, vtique ab intellectu, in quo apertè sentit intellectum remotius concurrere. quod etiam est consentaneum D. Thomæ 1. d. 38. q. 1. art. 1. vt infra referam.

fiat lux, & postea subditur, & vidit Deus lucem, quod esset bona, vbi imperare, & videre nunquam distincta ratione saltem ponuntur, & imperare idem est, quod facere, aut efficaciter velle: videre autem idem est quod intueri rem factam; quod sine dubio ad scientiam visionis spectat, & ideo verbum fiat, ponitur vt præcedens, verbum vidit vt subsequens, quia nimirum, prius est rem facere, postea verò rem factam intueri. Quamvis ergo hæc in Deo idem sint, tamen cum non sint synonyma, ratione saltem distinguuntur, sicutque hoc ex sequenti discursu euidentius.

Tertia ratio assertionis.

Tertiò igitur argumentor in hunc modum, quia Deus causas res ad extra per scientiam simplicis intelligentie vt applicatam, & determinatam per voluntatem, ergo non per scientiam visionis. Antecedens est expressè D. Thomæ 1. p. q. 14. art. 8. *Estque valde notandum dicursus illius articuli ac veritatem, quam tractamus, intelligendam, & suadendam.* Ad declarandum enim, quomodo scientia Dei sit causa rerum, hanc proportionem sumit: *sic scientia Dei se habet ad omnes res creatas, sicut scientia artificis se habet ad artificiatam.* Vnde licet scientia artificis, seu ars est principium, quo artifex ad extra operatur, sic scientia Dei est principium, quo Deus res ad extra producit. Hæc autem æquiparatio euidenter procedit de scientia simplicis intelligentie, in illa enim sunt rationes omnium rerum, & illa est diuina ars non solū factorum, vel fiendorum, sed etiam factibilium. Quod euidenter etiam patet ex similitudine, & discrimine, quod statim D. Thomas adiungit inter formam naturalem, & intellectualem; conueniunt enim quia vtraque operatur, prout inclinatur, seu determinatur opus: differunt verò, quia forma materialis à natura inclinatur, & determinatur: forma autem intellectualis determinatur, per voluntatem. Et rationem addit, quia illa forma est indifferens ad opposita, & ideo nihil agere potest nisi per appetitum determinetur. Ex quo discursu euidenter constat, illam scientiam, de qua D. Thomas ibi loquitur, non esse scientiam visionis, sed simplicis intelligentie, tum scientia simplicis intelligentie est verè indifferens ad opposita: scientia autem visionis minime indifferens, sed determinata ad ea, quæ futura sunt: tum etiam, quia ars illa, vel scientia, aut forma intelligibilis, quæ determinanda est per voluntatem, antecedere debet decretum liberum voluntatis, quo determinatur: sic autem præcedit scientia simplicis intelligentie, non autem scientia visionis, quia hæc sequitur decreta Dei libera, vt ipsi etiam docent, ergo scientia de qua D. Thomas in illo articulo loquitur, & quæ per voluntatem determinatur, est ipsamet scientia simplicis intelligentie, quæ secundum se, & vt præcedit, ita vocatur, vt verò determinata est, & applicata per voluntatem ad agendum, proprium nomen accepit approbationis dicitur, vt ibidem D. Thomas notauit.

neque videndo imperat actus bonos
Consilium.

17.
Deus cum res causat per scientiam simplicis intelligentie non causat illam per visionem.

Iuxta D. Thom. scientia Dei quæ causat ad extra, est simplicis intelligentie.

18.
Assumptæ ratione ostenditur. Omnis res operatur per eam formam quæ illam constituit in actu primo ad agendum, quæ illam constituit in actu primo ad agendum.

Potest denique ratione ostendi antecedens in argumento assumptum, quia per illam scientiam Deus ad extra operatur, quæ est illi principium, quasi in actu primo ad operandum; sed huiusmodi principium ex parte intellectus est ipsa scientia simplicis intelligentie: ergo. Maior patet, quia omnis res operatur per eam formam, quæ illam constituit in actu primo ad agendum, vt inductione in omnibus agentibus constat, & ratione, quia inter principium agendi proximum, & completum non mediat nisi actio: agens autem propriè agit per illam formam, à qua per se, & immediatè manat actio; illa autem forma est, quæ

Caietanus.

16.
Moderni Thomistæ volunt intellectum diuinum concurrere ad effectum ad extra eam formam dirigendo voluntatem, sed citant imperatorem Genes. 1. Imperator hoc imperium.

Secundum alios imperium huiusmodi quod sit distinctum a voluntate, ergo illa duo distinguuntur ratione cum magno fundamento in re. Antecedens patet, quia Deus voluntatis, & tamen non facit, neque imperat illa; ergo videre vt sic, non est imperare, nec facere; ergo licet coniungantur, ratione semper distinguuntur. Nam videre vt sic semper est eiusdem rationis, seu modi circa omnia visibilia. Item est simile argumentum, quia Deus videt peccata, & non imperat illa; ergo etiam in actibus bonis videt illos, esto dixi videre vt sic eiusdem actum Deus habeat. Quia, vt quā in malis. Et certè ex terminis & ex ipso comperere. At per scientiam visionis Deus tantum videt ea, quæ sub illam scientiam, vt talis est, non imperat, ac proinde nec facit. Et confirmari optimè potest ex Genes. 1. vbi dicitur prius, *dixitque Deus,*

Fr. Suarez de Gratia Pars II.

quæ constituit agens in actu primo ad agendum. Minor verò, scilicet, hoc principium in Deo ex parte intellectus esse scientiam simplicis intelligentiæ, manifesta est, tum quia Deus nunc est sufficienter constitutus in actu primo ad producendum omnia possibilia, quæ nunquam actu producet, tum etiam, quia artifex per ipsam artis suæ conceptionem actualem est constitutus in actu primo sufficiente ex parte intellectus ad artificiosè operandum, & tantum deest applicatio voluntatis, & potentia executivæ, ut per illud principium ad extra operetur. Deus autem per scientiam simplicis intelligentiæ constituitur suus remans artifex in actuali conceptione omnium faciendorum, & factibilium; ergo per illam scientiam est constitutus quasi in actu primo ad operandum ad extra. Vnde propter hanc causam dixit D. Thomas 1. p. q. 14. art. 16. ad 1. *Scientiam Dei esse causam rerum, quorundam quidem actus, aliorum autem virtute, scilicet eorum, quod est facere, & tamen nunquam faciet.* Hæc autem posterior scientia, eorum, quæ nunquam faciet, est scientia simplicis intelligentiæ; per illam ergo constituitur Deus ex parte intellectus in actu primo ad efficiendas creaturas possibiles, & pereandem est causa earum, quas aliquando facit. Et in q. 15. art. 3. ad 2. dicit idem Doctor sanctus, *eorum, quæ neque sunt neque erunt, neque fuerunt, Deum non habere practicam cognitionem, nisi virtute tantum.* Ergo scientia simplicis intelligentiæ, quæ talium rerum est, practica saltem virtute, id est, in actu primo, & quantum est ex se, ergo ipsa est principium operandi, & quando Deus vult aliquid operari, per illam tanquam per principium agendi illud operatur. Et ideo idem D. Thomas dicto art. 16. non absolute negat scientiam speculativam esse practicam, sed cum addito, scilicet, *secundum quod scientia practica dicitur à fine.* Deus enim non habet illam scientiam per operationem ad extra, tanquam propter finem, nec etiam per voluntatem suam ordinavit illam ad operationem, & secundum hanc rationem dicitur non esse practica. At verò secundum virtutem, & vim causandi est maxime practica multo excellentius, quam quilibet ars, unde cum denominatur practica ex applicatione voluntatis ad opus, nihil additur in ratione scientiæ, nec in virtute causandi, sed additur quasi denominatio extrinseca ex actu voluntatis, quasi approbantis, & eligentis operationem huius effectus potius, quam alterius.

Tandem potest hæc doctrina confirmari ex doctrina eiusdem D. Thomæ art. 3. q. 15. vbi dicit easdem ideas esse in mente diuina principia cognitionis, & factionis; & ut sunt principia cognitionis vocari rationes rerum, prout verò sunt principia factionis, vocari exemplaria; & ideo habere Deum rationes omnium rerum possibilibus; exemplaria verò tantum earum rerum, quæ aliquando facit, vel facturum est. Ex hac enim doctrina aperte constat, in intellectu diuino idem esse principium faciendi res, & cognoscendi illas, ut possibiles sunt. nam rationes rerum sunt in scientia simplicis intelligentiæ; sunt autem de rebus possibilibus; & eadem dicuntur constitui in esse exemplarium, quando per voluntatem applicatur ad opus, ergo eadem scientia simplicis intelligentiæ, ut applicata per voluntatem est illa scientia, per quam Deus ad extra operatur, & consequenter est causa omnium quæ fiunt, vel futura aliquando sunt. Et ita satis probatum est antecedens in ratione assumptum.

Prima verò consequentia non minus euidenter ostendi potest, nimirum, Deum non operari

ad extra per scientiam visionis, ut talis est. Et primò expendo ipsummet D. Thomam in d. art. 1. q. 14. vbi quærit, an scientia Dei sit causa rerum, id est, in actu primo, seu in potentia, sed de causa actuali, id est, actu, agente, non dixit, sed addit, *secundum quod habet voluntatem conuenientem.* Et addit: *Vnde scientia Dei secundum quod est causa rerum, consuevit nominari scientia approbationis, non pendens a voluntate, quod certe fuisset clarius, & notius, locum si vellent idem secundum rationem, vel si scientia visionis ut sic esset causa rerum.* Ne autem in nomine scientiæ approbationis committatur æquiuocatio, est aduertendum scientiam, quæ approbationis dicitur, solum addere supra scientiam affectum aliquem voluntatis ad rem scientiam. Vnde fit, ut tam scientia simplicis intelligentiæ, quam visionis possit scientia approbationis denominari; sic enim dici potest Deus habere de seipso scientiam approbationis, quia tunc complacet in se, videndo se, & sic etiam scientia visionis, prout est de bonis, quæ facit ipse Deus, potest dici approbationis, quia videndo opera sua complacet in illis, non iam affectu causatiuo, & operatiuo, sed solum affectiui, & quasi cuiusdam gaudij. Alter verò se habet voluntas diuina, cum adiungitur scientia simplicis intelligentiæ, volendo, & determinando, quid ex his, quæ per illam prænotat, factura est; tunc bene enim approbat id, quod vult per de cretum, quod vult illud efficere, & causare, & tunc scientia terminata per voluntatem approbationis etiam dicitur; & in hoc sensu loquutus est D. Thomas in dicto loco, cum dicit talem scientiam esse causam rerum, & sic etiam de illa in hoc discursu loquimur.

Hoc ergo posito probatur secundò prior consequentia, quia scientia approbationis est ratione distincta, & prior quam scientia visionis, sed scientia Dei, secundum quod est causa rerum, est scientia approbationis, ut D. Thomas expressè docuit, & reliqui Theologi infra citandi; ergo. Maior quoad priorem partem probatur, quia scientia approbationis ultra scientiam simplicis intelligentiæ non addit aliquid in ratione scientiæ, sed tantum addit applicationem, & determinationem voluntatis, ut D. Thomas dicit, *at scientia visionis nostro modo intelligendi addit aliquid pertinens ad cognitionem, nempe peculiarem respectum ad res creatas, & visibiles in tuitu secundum actualem, & exercitam existentiam, & ex parte voluntatis per se nihil addit; ergo planè distinguitur ratione cum fundamento in re scientia visionis à scientia approbationis.* Et ita illas doctè distinguit. Agidius Lufitanus 1. 2. q. 2. art. 4. §. 4. verò. *Sed ut hæc scientia intelligantur, aduertendum est duplicem scientiam poni in Deo, vnam visionis, quam vocant speculatiuam, alteram approbationis, quam practicam appellant, quia est rerum causa.* Neque propterea quis existimet diminutam reddi diuisionem scientiæ simplicis intelligentiæ, & visionis, quia (ut dixi) scientia approbationis nihil addit scientiæ simplicis intelligentiæ, quod rationem scientiæ pertineat, sed solum aliquid pertinens ad rationem causæ, ac subinde pertinens ad voluntatem per determinationem ab actu illius, ut declarauit. Et hinc facile probatur altera pars eiusdem maioris, scilicet, quod scientia visionis sit ratione posterior, quam scientia approbationis, quia scientia simplicis intelligentiæ prior est, ut constat, & immediatè illi adiungitur voluntas ordinans, & determinans in scientia tales ideas,

D. Thom.

Idem.

19.
Confirmatio
eiusdem
assumpti.In intellectu
diuino
idem est
principium
faciendi res
cognoscendi
illas ut
possibiles
sunt.autem de
rebus
possibilibus;
& eadem
dicuntur
constitui in
esse exemplarium,
quando
per voluntatem
applicatur ad
opus, ergo
eadem
scientia
simplicis
intelligentiæ,
ut applicata
per voluntatem
est illa scientia,
per quam
Deus ad extra
operatur, &
consequenter
est causa
omnium
quæ fiunt,
vel futura
aliquando
sunt.

ut sint exemplaria rerum futurarum, & hoc ipsum quasi formaliter, seu denominatiue trans-
prior scientia in scientiam approbationis, &
practicam, & nondum intelligitur scientia vi-
sionis, quæ ad res procedentes à scientia appro-
bationis terminatur; est ergo posterior, & nullo
modo est causa. Tertio potest idem declarari,
quia scientia visionis per se, & proprie non sub-
iacet applicationi, & determinationi liberæ vo-
luntatis ex parte ipsius scientiæ, ut sic dicam, sed
solum ex parte obiecti, quatenus à voluntate
Dei pendet ut res fiat, supposito enim quod sit fu-
tura, vel sit, non pendet ex voluntate Dei, quin-
tam videat, sicut est, vel futura est, sed necessa-
rio eam videt, & ideo Deus necessario videt mala,
& futura sunt, & determinationes liberas ipsius
voluntatis diuinæ, quæ supponuntur quidem ex
parte obiecti, non ex parte scientiæ, quasi appli-
cando illam: at verò scientia simplicis intelligenti-
æ ex parte ipsius Dei applicatur ad opus per vo-
luntatem liberam, & ab illa quasi pendet nostro
modo loquendi, & per hanc applicationem scientia
approbationis denominatur. Dices etiam,
scientiam simplicis intelligentiæ non pendere à
voluntate in sciendo, sed in causando. Sed contra,
nam hic potius augetur vis rationis iudicio meo
evidenter. Vnde argumentor quarto: nam illa
scientia, quæ est causa rerum in Deo, supponitur
ut necessaria in ratione scientiæ, & causa in po-
tentia, & applicatur per voluntatem in ratione
causæ actualis ad extra, quia liberè causatura est,
& utrumque optimè conuenit in scientiam sim-
plicis intelligentiæ, vel est scientia simpliciter, &
ars operatiua, vel scientia approbationis, & causa
in actu: at verò scientia visionis, & talis est non
potest supponi in ratione scientiæ ante decretum
liberæ voluntatis, & illo decreto supposito neces-
sario sequitur; imò in illo præcipue habetur iux-
ta aliam sententiam, & postquam completa est in
ratione talis scientiæ, non potest per voluntatem
applicari ad causandum suum obiectum, quia
iam non habet in illo, quid causet: ergo talis sci-
entia non potest esse scientia approbationis. Quinto
scientia approbationis prius ratione est, scientia
indifferens, quam per voluntatem determinetur,
ut, & quasi approbetur, in ordine ad causalitatem
actualem: scientia autem visionis non est scientia
indifferens, sed determinata ad id quod futurum
est, & ita non est capax determinationis, quam à
voluntate recipiat, sed supponit determinatio-
nem factam à voluntate in obiecto talis scientiæ, &
postquam completa est in ratione talis scientiæ,
non potest vterius determinari, vel applicari;
ergo non est propria scientia approbationis, nec
per voluntatem Dei constituitur in ratione scienti-
æ actualis.

his in sua ratione completa est; nihil circa ob-
iectum eius operandum relinquitur; nec potest
amplius per voluntatem applicari: ergo in se nullo
modo est practica in virtute, seu in actu primo,
sed est mera contemplatio rei factæ. Et ideo Pa-
tres supra citati, merito illam comparant visioni
nostræ, quæ rem præsentem intueamur, quæ non
immutat rem visam; neque aliquid agit in illam.
Et similiter D. Thomas rem hanc explicat exem-
plo artificis humani, qui per artem est potens ad
agendum; per voluntatem applicat autem, ut
actualiter operetur; dirigendo potentiam ex-
equentem; postquam verò imaginem, v. g. operat-
us est; & contemplatur illam, quæ visio nullo
modo practica est, nec iam potest applicari, sed est
mera contemplatio, & in sola cognitione consistit.
Sic ergo scientia Dei, simplicis intelligentiæ est
ars, per quam Deus operatur: applicatur autem
per voluntatem, & postquam sic applicata est, o-
perata est siue per se, siue per voluntatem, siue
per potentiam executiuam ratione distinctam. Se-
quitur secundum rationis ordinem scientia visio-
nis per modum intuitionis simplicis; nullo ergo
modo potest intelligi ut causa.

Scientia
simplicis
intelligentiæ
est ars
per quam
Deus ope-
ratur.

Quarta ratio assertionis.

Quarta ratio principalis sumi potest ex alio
principio maxime recepto; præsertim in schola
D. Thomæ, & verissimo; si conuenienter intelli-
gatur, nimirum; Deum per scientiam visionis
intueri res ut præsentem æternitati, quod etiam
de præsentia secundum realem coexistentiam di-
cti moderni Thomistæ volunt intelligi: ergo co-
existentia illa in æternitate supponitur ex parte re-
rum ad scientiam visionis Dei; ergo non facit
illam, nec est causa illius; sed supponit illam,
& ratione illius res omnes intueatur. Quod eo-
dem modo procedit, etiam si præsentia illa ut
præsentia ipsi scientiæ obiectiua tantum sit in actu
primo. Et declaratur ex discursu D. Thomæ in
1. parte quæstione 14. articulo 13. ubi inquirit
rationem ex parte obiecti necessariam, ut Deus cog-
noscat futura contingentia; & quia non potest
esse nisi res ipsa; vel prout est in causa, vel prout
est in se, docet ad certam præscientiam non
sufficere, cognoscere contingentia in causis, sed
oportere cognoscere in seipsis, & sic dicit, Deum
præscire futura; quia eius intuitus fertur ab æterno
supra omnia prout sunt in sua præsentia; & ad-
dit. Vnde manifestum est quod contingentia infallibi-
ter à Deo cognoscuntur; in quantum subduntur diuino
consequitur secundum suam præsentialem. Vbi et-
iam Caietanus dub. 1. & 2. ait, præsentiam
illam in æternitate abstrahere à præsentia cogni-
ti, formaliter loquendo, & supponi ad scientiam
Dei, ut ex parte obiecti sit capacitas terminandi
scientiam certam, & infallibilem, ut in §. 6. con-
firmatur. Et ad secundum aperte declarat. Ergo
iuxta D. Thomæ, & antiquorum Thomistarum
doctrinam, scientia visionis ut sic non facit rem
sed factam intuetur; non est ergo causa propria
futurorum. Et confirmatur, quia si hæc scientia
esset causa; à qua haberet contingens, ut sit fu-
tura, non oportuisset D. Thomam adeo laborare
in explicanda ratione ex parte obiecti, quæ possit
hæc futura cognosci; vnica enim esset ratio; scilicet
efficacia ipsiusmet scientiæ, quæ facit, ut fu-
tura licet contingentia, infallibiliter eueniant. Si
enim ego efficacia mea visionis possem facere præ-
sentem hanc rem; quæ Romæ existit, facile esset ra-
tionem reddere, cur ego hic existens possem vide-
re Romam existentem, nimirum quia ego ut
illam hic videam; non est necesse, ut suppona-
tur hic præsens, quia ego visione mea possum il-

23.

Coexistentia
obiectiua re-
rum in æter-
nitatem sup-
ponitur ad
scientiam
visionis vnde
de non fit
ab illa.

Declaratur
ex discursu
D. Thomæ.

Confirmatur.

Tertio pro-
batur eade
consequen-
tia ex eo
quod scientia
visionis non
proprie ad
subiectum ap-
plicationis
diuinæ vo-
luntatis.

Quinto.

Sexto.

Quarto
probat scien-
tiæ causam
rerum
supponitur
ut necessaria
in ratione
scientiæ, &
causa in po-
tentia, &
applicatur
per voluntatem.

Oppositum
conuenit
scientiæ vi-
sionis.

Quinto
probat scien-
tiæ causam
rerum
supponitur
ut necessaria
in ratione
scientiæ, &
causa in po-
tentia, &
applicatur
per voluntatem.

Sexto
probat scien-
tiæ causam
rerum
supponitur
ut necessaria
in ratione
scientiæ, &
causa in po-
tentia, &
applicatur
per voluntatem.

Scientia vi-
sionis non
est practica
sed contemplatiua.

Iam facere hic præsentem; ita ergo ratiocinandum esset in Deo. At verò nec D. Thomas, nec ferè vltus antiquorum Theologorum hanc causam reddit, ob quam Deus præsciat futura, & reuera non satis concipitur mente, quomodo visio intuitiua, faciat obiectum suum esse.

Potestque ampliùs declarari, & vrgeri hæc difficultas ex alia, quam tractare solent Theologi de productione Verbi diuini: quæruntenim, an procedat à Parte ex cognitione intuitiua sui ipsius, mirumque in modum laborant in explicando, quomodo possit ex scientia intuitiua sui ipsius produci, & solùm propter altitudinem mysterij, & quia productio illa merè naturalis est, credendo magis, quàm intelligendo illam admittunt. Quomodo ergo credibile est per scientiam visionis, per quam rem sibi præsentem intuetur, Deum facere illam præsentem, vt eam intueatur? vel quid est, quod nos in has angustias cogat, cum sit in Deo alia scientia per quam intelligimus rem fieri, & deinde sic factam per scientiam visionis videri? Tandem isto modo optimè, & iuxta sententias Patrum conciliantur futura contingentia cum diuina præscientia, quia mera intuitio non mutat modum existentia, vel effectiõis rei visæ: at verò si illa noster scientia est causa futuri, vix potest intelligi concordia, quia scientia illa non est indifferens de se, sed determinata ad vnum, nam per illam ex duabus contradictorijs, vel contrarijs vnum determinatè futurum videtur: si autem hæc scientia facit obiectum suum, non determinatur ab illo, sed determinat illud: repugnat autem actioni liberae ab extrinseco agente ad vnum determinari, vt in fratribus. 5. ostendimus.

Deinde vt scientia Dei determinet effectum futurum, oportet illam esse determinatam: peto igitur vnde scientia visionis determinetur ad faciendum, vt contingens potius, quàm oppositum sit sibi præsens: aut enim habet hanc determinationem à natura sua, & præscisa voluntate, & sic omnia eueniunt ex necessitate quadam naturali, quia scientia illa necessariò agit id, ad quod est natura sua determinata. Aut habet determinationem illam à voluntate Dei, & hoc etiam dici non potest, tum quia voluntas diuina non potest determinare intellectum ad actum scientia, nec quoad exercitium, quia est purus actus, nec quoad specificationem, quia est euidens cognitio: tum etiam, quia si voluntas diuina media scientia visionis determinaret ad vnam voluntatem creatam, & sic nec liberè nec cum indifferencia se determinaret. Concludimus ergo scientiam visionis, vtalis est, non esse causam futuri, quod per eam videtur, ac proinde causam illam falsam esse, quia Deus videt hoc esse futurum, ideo futurum est, si in propria vt causali accipiat, licet vi illationis optima sit consecutio.

Confirmatur assertio auctoritate Scholasticorum.

Tandem possumus hanc partem auctoritate Scholasticorum confirmare, quam in hunc vltimum locum referuauit, quia ex principis, & rationibus theologicis mens Theologorum in hoc puncto præcipuè colligenda est. Et sic in primis tribuimus hanc sententiam D. Thomæ, quia ex principis eius ita colligitur, vt non videantur aliter posse consistere, vt declaratum est de illo principio, quod futura præsciuntur à Deo, vt sunt præsentia æternitati, & ex illo, quod scientia simplicis intelligentia, vt transit in scientiam approbationis per determinationem voluntatis, est causa rerum. Item in illo, quod illa met scientia

simplicis intelligentia, est de se practica virtualiter, & per adiunctam voluntatem constituitur practica actualiter, quod scientia visionis non competit. Item ex eo, quod illa scientia, quæ est causa rerum: supponitur voluntati operatiua, & habet illam adiunctam vt applicantem illam ad opus, quod etiam non potest scientia visionis adaptari. Et hoc confirmant optima verba D. Thomæ in 2. ad 22. q. 1. art. 2. sic enim ait, *Sciendum est quod scientia secundum rationem scientie non dicit aliquam causalitatem, aliàs omnis scientia causa esset, sed in quantum est scientia artificis operantis res, sic habet rationem cause respectu rei operatae. Vnde sicut est causalitas artificis per artem suam, ita consideranda est causalitas diuinae scientie. Vnde inferius colligit quod principalitas causalitatis consistit penes voluntatem, qua imperat actum. Et infra addit scientiam Dei esse causam bonorum, secundum quod consequuntur formam diuinae artis, & finem, non tamen quod respectu bonum dicat perfectam causalitatem, nisi prout illi adiungitur voluntas. quæ omnia: & singula verba mirum in modum confirmant rationes à nobis factas, ac lubinde assertionem. Nam prima propositio eam D. Thomas de scientia profert, potest sub eadem forma ad scientiam visionis applicari, nam scientia Dei secundum rationem scientie visionis non dicit aliquam causalitatem, aliàs omnis scientia visionis causa esset, quod falsum est, vt patet in scientia actuum liberorum ipsius Dei, & scientia peccatorum. Ergo vt sit causa, oportet, vt id habeat sub alia ratione ex aliquo adiuncto: neutram autem dici potest. De primo patet, quia si alia ratio cogitari potest, maximè ratio artis, vt in verbis proximè subiunctis addit D. Thom. & ratio artis non conuenit scientie visionis, vt videtur per se notum, tum quia ratio artis est naturalis Deo, & antequam omnia decreta libera Dei, tum etiam, quia scientia visionis terminatur ad ipsum artem factum. De secundo probatur ex vltimis verbis D. Th. quia scientia ad causandum non adiungitur, nisi voluntas Dei: & voluntas Dei vt operatiua, & determinata ad operandum ad extra non adiungitur scientia visionis, sed potius visio adiungitur illi, & supponit, vt etiam aduersarij maximè contendunt, & omnes fateamur, licet in diuerso sensu, vt supra explicatum est, ergo nullo modo secundum doctrinam D. Thomæ potest tribui scientia diuinæ, vt est visio rei futuræ, quod sit causa, cur illa futura sit. Neque D. Thomas in 1. part. aliud dixit, vt respondendo ad argumenta dicam.*

Præterea Magister in 1. d. 38. cap. 4. sic ait. *Dicimus, scientiam, vel præscientiam Dei non esse causam rerum, quæ sunt, nisi talem, sine qua non sunt, sit tamen scientiam ad notitiam referamus. quæ verba simpliciter non nisi de scientia visionis vera esse possunt: nam licet de scientia simplicis intelligentia, vt separata à voluntate verum habeant, quoad rationem causæ actualis, nihilominus in potentia, & virtute, etià illa scientia secundum se, & vt est quædam ars, est causa, seu causatiua: scientia autem visionis est ars, nec est aliud, quàm mera notitia: non est ergo causa secundum Magistram. Vnde S. etiam Bouauent. ibi. art. 1. quest. 1. ait posse sermonem esse de præscientia, quantum ad rem significatam, prout illo nomine significatur, vel quantum ad rem ipsam secundum se; & priori modo dicit non habere rationem causæ: posteriori autem modo esse causam. At verò per præscientiam vt significatam illo nomine, non videtur nudum nomen intelligentia, sed res ipsa vt subest alicui præcisè rationi significatæ per nomen præscientia, quæ non est alia, nisi scientia visionis. Nam quia hæc sententia in re non est alia, nisi scientia naturalis Dei, clarè est rem importatam per illam vocem esse causam; tamen*

34.
Illustratur
& præmitur
difficultas
ex illa an
Verbum
procedat
à Parte ex
cognitione
intuitiua
sui ipsius.

Vrgetur
gerum,

Vltima in
stantia

Conclusio
tortius pro
bationis.

Principia
D. Thomæ
ex quibus
& vera mens
eius, & do
ctrina no
stra dedu
citur.

men ut est præscientia, seu scientia visionis addit peculiarem respectum, & sub hac ratione non habet rationem causæ sed tantum scientiæ. Addit verò Bonauent. (quod pro præsentia controuerſia notandum est) respectu futurorum quæ Deus causat cum causâ secundâ, scientiam Dei, etiam prout est causâ futurorum, non esse totam causam, sed simul cum causâ secundâ cui cooperatur. Vnde fit illam præscientiam, etiam si sub illa ratione causâ esset, non tamen dici posse totam causam talium futurorum, seu futuritionis illorum, ut auctores contrariæ sententiæ intendere videntur. Expressius docet hanc sententiam Gregor. eadem dist. 38. quæst. 2. art. 3. ad 3. principale, ubi dicit causalem hanc propositionem, quia Deus præscit, ideo res futurae sunt, si sit causalis, & non æquiualens præcise conditionali, absolute negandum esse, quia præscientia non est causâ, & videtur exemplis Augustini & Boetij de scientia nostra, & prædictionis rei futuræ Marfilij verò, quæst. 40. art. 2. in vltima eius parte, licet non attingat in terminis quæstionem hanc de causalitate scientiæ visionis, tamen in suppositione causalitatem tribuit scientiæ, quam vocat dispositionis, seu approbationis, quam dicit supra scientiam simplicis intelligentiæ solam voluntatem addere, & postea subiungit præscientiam, & loquens de futuris à causâ libera dicit in suppositione quinta præsciri æternaliter, ex immensitate scientiæ diuine præuidentis quid, qualiter, & quomodo, & quando cuiuslibet voluntas creata se debeat bene, vel male determinare. Quia ita se habet (ut sentit) scientia visionis ad futura quæ videt, sicut scientia simplicis intelligentiæ ad possibilia, scilicet, ut pura scientia, & non ut causâ. Vnde etiam comparat illam cognitioni nostræ respectu præsentium, in quibus per scientiam nostram nullam mutationem facimus. Eodem modo loquitur Ægidius in eadem dist. q. 1. ubi inter alia dicit Dei voluntatem esse immediatam causam productionis rerum, & scientiam non esse causam, nisi media voluntate, & prout per illam extenditur ad praxim, quæ non possunt scientiæ visionis applicari, & in dist. 40. quæst. 2. art. 2. dicit, præscientiam esse suppositionem consequentem, non antecedentem. Ex quo principio aperte sequitur, non esse causam, ut supra declaratum est. Multoque magis idem sequitur ex sententia Durandi in eadem dist. quæst. 1. dicentis solam potentiam Dei executiuam esse proximam causam effectuum, & illam proximè applicari à voluntate, scientiam verò solum remotè concurrere, dirigendo per modum prudentiæ, vel artis. Denique non immeritò allegatur pro hac parte Alensis in 2. quæst. 24. memb. 2. Nam inquirens an præscientia rei sit causâ rerum, respondet, ut est sententia simplicis notitiæ, non esse causam, ut verò est approbata, ratione approbationis posse dici causam. Ex qua responsione constat nomine præscientiæ non intelligere scientiam visionis, cum sub illa comprehendat scientiam simplicis intelligentiæ. Loquitur ergo absolute de scientia Dei, & illi ut coniunctæ voluntati tribuit totam causalitatem. Et similem doctrinam habet quæst. 32. memb. 3. Vnde tacendo semper de scientia visionis, illam profecto omittit tanquam omnino à causalitate alienam, & consequentem secundam rationem post totam causalitatem circa id quod per illam præscitur. Imò si præscitum sit futurum à voluntate creata, non solum causalitatem voluntatis in creare, sed etiam causalitatem create voluntatis ut futuram, seu existentem æternitatis talis præscientiæ præsupponit. His addo VValden. lib. 1. doctrinal. ca. p. 25. num. 10. ubi referendo Hieronymum, ait, Non ex eo quod Deus sci futurum aliquid, ideo futurum est. Et similiter huic scientiæ con-

sentit Ioan. Arbor. approbando dictum Origen. tomo. 1. Theolog. lib. 4. cap. 11. circa finem. Denique ex modernis auctoribus præter nostros scriptores omnes, hanc sententiam constanter docet Ferdinand. Mascari. lib. de Auxil. disp. 2. part. 6. num. 14. & Alexand. Pefant. 1. part. quæst. 14. art. & eandem sententiam (quamuis punctum non disputer) supponit planè Diotalen. in sua disp. de scient. conditionata. In qua simul explicat rationem, & modum cognoscendi omnia futura contingentia etiam absoluta, semperque supponit, res futuras secundum suum esse supponi, ut productas ante scientiam visionis, quod esse non potest, si scientia visionis est causâ earum. Imò in cap. 6. in propositione 3. de futuris contingentibus absolutis docet, præscientiam visionis horum futurorum adeo esse independentem, & quasi alienam à causalitate, ut si per impossibile actus voluntatis nostræ liber non penderet à diuina voluntate, si Deus haberet eandem perfectionem intelligendi, quam nunc habet, eodem modo æternus actum futurum videret, ut sui æternitati præsentem, quam propositionem latè persequitur, & in doctrina D. Thomæ putat esse verissimam. Ex illa verò aperte sequitur, scientiam visionis, ut talis est, valde alienam esse à ratione causæ, & hoc sensisse illum auctorem, quod nunc solum intendimus, quidquid sit de illa hypothetica propositione.

Per hæc igitur exiitimo satis esse demonstratum, propositionem illam causalem, quia Deus præscit futura, ideo futura sunt, intellectam de scientia visionis, ut talis est, falsam esse, ideoque magno pondere rationis, & auctoritatis fundatam esse. De altera verò causali, quia res futura est, Deus illam præscit, dicam in vltimo argumenti solutione. Solum ergo superest, ut alterius sententiæ motiua expendamus.

Contraria sententiæ motiua soluntur.

Primum sumebatur ex auctoritate Scholasticorum, ex quibus Magister, & Bonauent. nostræ sententiæ non repugnant, imò fauent, ut ostendimus. Albertus autem in dicto art. 1. obcurius loquitur, nam distinguendo præscientiam à scientia, dicit, præscientiam esse causam aliquorum futurorum, quamuis non omnium, quia non est causâ malorum, sed bonorum. Sed licet non cogamur eius auctoritatem sequi, quia verè non loquitur expresse de scientia visionis, ut talis est, dicere possumus, loquutum esse de illa materialiter, ut est scientia approbationis. Eadem enim scientia simplicis intelligentiæ, adiuncta voluntate induit rationem scientiæ approbationis, & actualis causæ, per quam habet res, quod sit futura, & inde resultat statim proprius respectus, secundum quem illa eadem scientia visionis appellatur. Illam ergo scientiam, ut iam est sub voluntate, vocauit Albertus præscientiam, sic enim distinxit. Scientia Dei potest esse duplex, scilicet, simplicis notitiæ, & approbationis, & priorem dicit non esse præscientiam, quia non respicit futurum: posteriorem autem sub præscientia comprehendit, & ideo illi causalitatem tribuit.

De D. Thomæ autem sententia satis dictum est, quæ verò in contrarium inducuntur ex 1. part. quæst. 14. parum obstant illi parti, seu propositioni, quam nunc disputamus. Nam in art. 8. ad 1. in priori parte eius, quia Origenes dixit scientiam Dei non esse causam futurorum, cum exponit eum loquutum esse secundum rationem scientiæ, & addit, cum non competat ratio causalitatis, non adiuncta voluntate. Et ita videtur exponere Origenem de scientia simplicis intelligentiæ. Sed quicquid sit de expositione Origenis (nam fortasse potius de scientia visionis,

Ioan. Arbor. reus consentit.

Ferdinand. Mascari. etiam, & Diotalen. quos supponit.

27. Sequitur ex dictis causalem hanc, quia Deus præscit futura, ideo futura sunt, intellectam de scientia visionis, ut talis est, falsam esse.

28. Ad auctoritatem Alberti Magistri.

29. Ad loca D. Thomæ.

nis, ut tali loquutus est,) D. Thomas ibi non scientiam visionis, sed scientiam approbationis causalitatem futurorum tribuit. De altera verò parte illius solutionis infra dicam. In solutione verò ad 3. de eadem scientia approbationis loquitur, de qua in articulo fuerat loquutus, considerat enim illam ut artem, per quam Deus operatur, non ut simplicem intuitionem rerum factarum. Et de eadem scientia loquitur in art. 16. cum dicit scientiam Dei esse practicam. Nam scientia visionis cum supponat rem factam in aeternitate, non potest esse practica respectu eiusdem, sed simplex intuitio, sicut est respectu malorum, in quo respectu eadem profectò est ratio etiam bonorum.

30.
Enodatur
primum et
testimonium
Augustini
Magistro.

Ad Augustinum Magister, & alij dicunt, Augustinum esse loquutum de scientia approbationis. Et in primo quidem loco non loquitur Augustinus de rebus futuris, sed de rebus creatis; sic enim loquitur. Non enim hac qua creati sunt, ideo sciuntur à Deo, quia facti sunt: at non potius ideo facti sunt, vel mutabiles, quia immutabiliter à Deo sciuntur. Non ergo loquitur de rebus futuris, ut futuris, sed materialiter (ut aliqui loquuntur) de rebus ipsis, quæ aliquando fiunt. Vnde non loquitur de scientia visionis, sed de scientia simplicis intelligentiæ, ut ex antecedentibus constat; loquitur enim de verbo divino, quod est perfectum, & cui nihil deest. Et ars quædam, ait, omnipotens, atque sapientis Dei plena omnium rationem incommutabilem. Et infra, ibi novit omnia Deus que fecit per ipsam, &c. Ipsam ergo naturalem scientiam Dei dicit esse causam, per quam facit omnia. Atque eodem modo exponendum est, quod in secundo loco ait de creaturis. Ideo sunt, quia novit,

Secundum.

vel, quia sciunt, creantur; semper enim de naturali scientia loquitur, unde ait, non enim nesciunt, quia fuerat creaturis. loquitur ergo de illa scientia, quæ supponitur ut necessaria ad creandum. Intelligit autem esse causam de se in actu primo: in actu autem secundo adiuncta voluntate. Ac propterea Magister exponit. Ideo sunt, quia novit, id est, quia scienti placuit; seu quia sciens disposuit. Scientia autem, quam voluntas supponit, ut de futuris disponat, scientia est simplicis intelligentiæ, non visionis. In tertio verò testimonio magis loqui videtur Augustinus de præscientia futurorum, nam & virtus præsciendi verbo, & præmittit verbum volendi; sic ait: Voluntas nostra tantum valent, quantum eas Deus valere voluit, atque præsciuit. Posset tamen etiam exponi de scientia simplicis intelligentiæ, quæ lato modo solet etiam dici præscientia, quia etiam præcedit res ut futuras, vel etiam, quia præsupponitur voluntati. Vnde cum postea subdit voluntates nostras tantum esse volituras, quia Deus id præsciuit, subintelligendum est, & voluit; præsciuit enim Deus vires omnes, & virtutes quas illis conferre poterat, & tales, ac tantas dare voluit, & ideo tantum volituræ sunt. Aut si velimus de propria præscientia causalem illam intelligere, non dicit causalitatem rei in futuro esse; respectu certitudinis veritatis de futuro. Dixerat enim Augustinus, Quidquid valent, certissime valent, & quidquid futura sunt, omnino, id est indubitanter, futura sunt, quia ita præscitæ sunt, & præscientia Dei non potest non esse certissima, & ab illa denominantur res certissime future, certitudo enim in rebus, formaliter loquendo, non est nisi denominatio ab aliqua certa scientia.

Tertium.

Ad verba Gregorij aliqui respondent, Gregorium non loqui de existentia rerum, sed de presentia, ita ut sensus illius causalis sit, Deum non ideo cognoscere res, quæ illi sunt presentes, sed potius quia cognoscit illas, eas habere presentes, presentia utique obiectiva, quam habent in eternitate. Docet enim ibi Gregor. in Deo tam esse præscien-

31.
Verborum
Gregorij
Magistri
sensu probabili.

tiam futurorum, quam scientiam. Quia Deo (inquit) futurum nihil est, quia omne, quod nobis fuit, & erit, in eius conspectu præstest. Et infra. Præscius dicitur, quamvis nequaquam futurum prævidet, quod præsens videt. Et statim adiungit. Nam, & quæque sunt, non ab eternitate eius ideo videntur, quia sunt (utique in sua reali existentia,) sed ideo sunt (utique in eternitate presentia,) quia videntur. qui est satis probabilis sensus, intelligendus tamen est de presentia, ut ita dicam, actuali; nam aptitudinalis ex parte obiecti supponitur, ut supra dixi. Dicit etiam potest Gregorium solum voluisse docere, Deum non accipere scientiam à rebus, sed ex se, & ex sua infinitate, & eternitate habere, ut omnia eodem modo intueatur, quia eadem scientia, quæ res omnes producit, eadem intuetur, & in hoc sensu dicit, ideo sunt, quia videntur, non quia visio, ut visio, sit ratio causalitatis illarum. De Boetio iam satis dictum est.

Ad primam rationem negatur antecedens, & in contrarium retorquetur, quia scientia visionis, ut talis est, non est practica, sed speculativa, ut ostensum est, & ideo non est causa sui obiecti, & per modum artis, quia supponit obiectum factum per scientiam Dei tanquam per artem rerum factibilium. Dico autem, sui obiecti, & per modum artis, quia si presentia vni rei comparatur ad alium effectum, potest dici causa eius, non immediata, nec per modum artis, nec & proprium principium physice effectivum, sed remote, & per modum prudentiæ, vel potius experienciæ, quæ interdum prudentiæ ministrat, ut nostro modo res divinas explicemus, subintelligendo semper, imperfectibus remotis. Sic etiam presentia peccati, v. g. inducit iudicium, & consequenter voluntatem puniendi illud, & hac ratione illa scientia culpe, quod potest causa punitionis, neque ad hoc refert, quod sit speculativa, quia ut dixi, est per modum experienciæ, quæ ad praxim, & prudentiam utilis est. fundatur. Nam iudicium practicum in aliquo speculativo fundatur. Hic autem loquimur de scientia visionis respectu sui proprii obiecti, illius enim non est causa, nec practica cognitio, sed mera intuitio. Ad probationem item primam negatur assumptum, scilicet, scientiam simplicis intelligentiæ esse speculativam, & non practicam; hæc enim posterior pars falsa est: nam si scientia simplicis intelligentiæ secundum se, ac præcisè spectetur, ut præcedit actum liberum Dei, sic est practica in actu primo respectu effectivum ad extra, quia est ars rerum factibilium: omnis autem ars practica est saltem in actu primo, seu virtute, ut D. Thomas dicit, quod perinde est. Si verò consideretur ut substantia voluntati liberè exequenti productionem rerum ad extra, sic est practica in actu secundo, quia simul cum voluntate concurret, dirigendo tanquam exemplar rei faciendæ. Altera verò probatio in æquocatione versatur: nam ex scientia Dei absolute argumentatur ad scientiam visionis, quæ potest dici argumentatio ab universali ad particulare affirmativæ, seu ex puris particularibus, seu à materiali ad formale. Itaque in forma respondetur negando antecedens: nam scientia visionis supponit suum obiectum, quod etiam probatione ibi addita conuincitur, quia intuetur res ut presentes eternitati, ac subinde ut factas in eadem eternitate; supponit ergo causalitatem earum, ad quam quidem suo modo operatur scientia Dei non tam ut est visionis, sed ut est scientia approbationis. Quia tamen veraque scientia in re vna est, & indivisibilis, eadem scientia Dei causando res illas intuetur, nihilominus illa duo respectus ratione distinctos dicunt, & ratio visionis supponit rationem causæ, non constituit.

Secun-

39. Ratio
de
causa
maior
dicta.

Confirma-
tio prima
infirmitat.

Secunda
dilectio
nem patet
Scientia
simpliciter
liberatur
in ratione
causæ, non
in ratione
scientiæ.

Scientia vi-
sionis libera
est, et non
liberaliter.

44. Dubium
per respon-
sionem ad
rationem ta-
tionem.

Vivum hæc
propositio,
quæ res
futura præ-
sentatur.

45. Dubium
de vera
causa vi cau-
salis, et non
causæ in
visionis.

D. Thom.
Augustinus.
Gregor.
Aram.

Secundario ex dictis soluta est: iam enim ostendimus, quomodo scientia simpliciter intelligentiæ sit causa rerum, vel in virtute, seu actu primo, si præcisè spectetur: vel in actu secundo, si coniuncta voluntati in scientiam visionis transeat. Vnde licet scientia Dei adæquatè diuidatur in simpliciter intelligentiæ, & visionis, illud maximè verum est in ratione scientiæ: nam in ratione causæ actualis additur scientia approbationis, vel ipsamet scientia simpliciter intelligentiæ subdiuiditur quasi duos habens status ante, vel post decretum liberum voluntatis. Ad primam verò confirmationem iam dictum est ex eodem loco D. Thomæ ibi allegato, scientiam simpliciter intelligentiæ, ex se practicam esse virtualiter, seu in actu primo, compleri autem per voluntatem, per quam ad operandum actu applicatur. Ad secundam confirmationem dicimus primo, scientiam simpliciter intelligentiæ non esse liberam in ratione scientiæ, esse autem liberam in ratione causæ, & hoc solum in illa confirmatione probari. Deinde addimus scientiam visionis, neque esse in se liberam formaliter, cum non sit actus voluntatis, neque etiam denominatiue esse liberam ab actu voluntatis quasi mouente, vel applicante intellectum ad illam scientiam, vt declarauimus. Solum ergo dici potest libera quasi antecedenter, quia obiectum circa quod veritas liberum est. Hic autem modus libertatis nihil confert, vt possit esse causa rerum, quia potius supponit rem liberè futuram, & inde nostro modo loquendi necessariò quasi resultat respectus, qui connotatur in scientia Dei, cum visionis appellatur: scientia autem, quæ est libera, in ratione causæ debet ita denominari à voluntate applicante illam ad causandum, quod optimè conuenit in scientiam simpliciter intelligentiæ, seu approbationis, non in scientiam visionis, vt declarauimus.

Tertia ratio postulat alteram partem, quam proposui de alia propositione, quia res sunt futura, præsentatur à Deo, an possit admitti in vi causalis, & non tantum in vi illationis. Nam D. Thomas supra simpliciter illam negat in priori sensu, & Originem illo modo loquentem in posteriori sensu exponit. Augustinus etiam, & Gregorius absolutè illam negant, quos Magister in dist. 38. sequitur, & Albertus ibi art. 3. & ducuntur, quia omnis scientia Dei est increata, immutabilis & æterna, & ideo non potest habere causam, præsertim creatam, mutabilem, & temporalem. At verò D. Hieronymus. Origen. Damascen. & alij Patres supra citati illam causalem simpliciter admittunt. Nec videntur sufficienter exponi secundum illationem tantum, ita vt causalis illa ad conditionalem reducatur. nam in illo sensu etiam altera propositio, quia Deus seu rem futuram, ideo futura est, esset admittenda, quia in sensu conditionali verissima est. At verò dicti Patres vnam admittunt, & alteram negant; ergo

loquuntur in sensu plusquam conditionato. Et ita illam admittunt Bonauent. Gregorius, & alij Magist. ne-
Doctores supra citati. Ratio autem reddi potest, quia per illam causalem propositionem non denotatur causa physica scientiæ Dei, sed tantum ratio obiectiua, quæ non repugnat Deoniam etiam in scientia simpliciter intelligentiæ Deus scit tales creaturas, quia possibiles sunt, & non ideo sunt possibiles, quia scit illas. Et in diuina voluntate etiam datur obiectiua ratio, amat enim seipsum, quia est bonus, imò & creaturas amat propter bonitatem suam.

In hoc puncto existimo controuersiam esse in modo loquendi, nam posteriores auctores solum intendunt, ad scientiam visionis necessarium esse, vt præsupponatur obiectum scibile, & verum, secundum aliquam veritatem determinatam; vnde quia hæc scientia est de rebus futuris, necessariò d. supponere debet, quod sunt futura, quia nisi hoc di. supponatur, non erit obiectum scibile, & consequenter nec poterit esse scientia. Si autem id supponatur, necessariò resultat talis scientia, vt nostro modo loquamur. Neque aliud causalitatis genus tribuunt futuris respectu scientiæ Dei: optimè enim norunt, nec Deum accipere scientiam à rebus sicut homines, neque fieri aliquod argumentum reale in scientia Dei ex eo, quod res sunt futuræ, sicut fit in Angelis, quando effectus contingentes vident: nam licet ab illis non accipiant scientiam, crescunt, saltem in actuali scientia. Deus autem non ita, sed eadem simplicissima, & naturali scientia sine vlla additione reali videt res, si supponantur futuræ: & sine vlla diminutione non videret illas, si non essent futuræ, vt rectè attigit Hugo de S. Victor. lib. 1. de Sacrament. p. 2. cap. 14. 16. & 18. Hæc ergo doctrina est, quam D. In rigore Thomas, & alij Patres non negarunt, sed quia illa melius dicitur, res esse futuras, dum loquendi simpliciter non approbant. Et in rigore melius dicitur rem esse futuram, supponi ordine rationis ad scientiam visionis, vel vt conditionem necessariam, sicut dixit Magister, vel vt scientiam terminum, quo posito cum fundamento resultat visionis, relatio, & ideo sicut in relatiuis non elicimus, vt quia num ferri ad terminum, quia terminus existit, res sunt futuras, eas sed existente illo, aut non sine illo, ita in præsentia à Deo præsciri. melius dicemus, vt Deus præsciat futura necessariò esse, vt supponatur futura: nam si non essent futura, non præscirentur, vt dixit Hugo supra. Er in hoc sensu reducitur illa causalis ad conditionalem, non quamcunque, sed talem, quæ fundetur in hypothesi necessariò præsupponenda, & ideo altera causalis, quia Deus scit, hoc erit, etiam in hoc sensu non admittitur, quia scientia visionis nullo modo supponenda est, vt res sit futura.

Magist. ne-
D. Hieron.
Origen.
Damascen.
affirmant.

Bonauent.
Gregor.
Aram.

15. Resolutio.
Controuersia posita est in modo loquen-

In rigore
Thomas, & alij Patres non negarunt, sed quia illa melius dicitur, res esse futuras, dum loquendi simpliciter non approbant. Et in rigore melius dicitur rem esse futuram, supponi ordine rationis ad scientiam visionis, vel vt conditionem necessariam, sicut dixit Magister, vel vt scientiam terminum, quo posito cum fundamento resultat visionis, relatio, & ideo sicut in relatiuis non elicimus, vt quia num ferri ad terminum, quia terminus existit, res sunt futuras, eas sed existente illo, aut non sine illo, ita in præsentia à Deo præsciri. melius dicemus, vt Deus præsciat futura necessariò esse, vt supponatur futura: nam si non essent futura, non præscirentur, vt dixit Hugo supra.

Reducitur
illa causalis
ad conditionalem.

